Coperta de *Tr. Bilţiu-Dăncuş*
Supracoperta de *Perussi Anton*

BÎRLEA, L. P. M. II, 33.
C. 6 46

ION BÎRLEA

LITERATURĂ POPULARĂ DIN MARAMUREŞ

Ediţie îngrijită
şi studiu introductiv de
IORDAN DATCU
Cu un cuvînt înainte de
MIHAI POP

II

14441

EDIŢII CRITICE DE FOLCLOR — CULEGĂTORI

1968
EDITURA PENTRU LITERATURĂ

CÎNTECE POPORANE DIN MARAMUREŞ

(continuare)

II. CÎNTECE DE JALE ŞI SUPĂRARE

1

CARE DRĂGUŢA ŞI-O LASĂ

Care drăguța și-o lasă,
Dă-i, Doamne, potică*-n casă,
La picioare mără-gutîi *,
Trei doftori la căpătîi.
Mără-gutîi să nu-nflorească,
Mîndru-n pat să putrezească;
Mără-gutîi n-a înflori,
Mîndru-n pat a putrezi.

De la Mărie Tăşcan,
fată de 20 de ani, din Năneşti.

2

MULT M-AM RUGAT, DOAMNE, ŢIE

Mult m-am rugat, Doamne, ție,
Să nu-mi dai urîtu mie:
Nu știu, Doamne, nu mă vezi,

Tot urîtul mi-l areți,
De om drag mă tot deperți.
Nu știu, Doamne, m-ai uitat,
Tot urîtul mi l-ai dat,
De om drag m-ai depărtat.
Urîtul și cu dorul,
Tare-mbătrîne omul;
Iar urîtul cu jelea,
Îmi îmbătrîne pe lelea.•
Decît cu urît mă culc,
Mai bine trei ani mă duc.
Decît cu urît mă scol,
Mai bine trei ani nu dorm.
Decît cu urît în casă,
Mai bine cu boale-n oasă.
De boale popa cetește,
De urît nu pomenește;
De boale popa te scoate,
Dar de urît nu te poate.

De la Petru Ardelean,
fecior de 22 ani, din Berbești.

3

MULT MĂ-NTREABĂ INIMA

Mult mă-ntreabă inima,
Bine mi-e ca la mama?
Eu zic zău, că nu mi-i rău,
Lacrămile-mi vin părău.
Eu zic zău, că tot mi-i bine,
Pînă nu-i carne pe mine.
Tu, mîndrucă, tu, bolundă*,
Nu șede-n crîșmă flămîndă,
Du-te-acasă și mănîncă.

Decît on bărbat urît,
Mai bine-on mîndru iubit.
Cît șezi cu el împreună,
Grăiești tot cuvinte-n glumă;
Noaptea oricîtu-i de mare,
Ea tot mică ți se pare.

De la Petru Ardelean, din Berbești.

4

DUS-ÎI MÎNDRU LA GHERLA

Dus-îi mîndru la Gherla,
Vini-u-a și m-a lua.
De-oi vede că nu mă ia,
M-oi duce din jos de moară,
Ș-oi culè(ge) obsîgă*-n poală,
I-oi da mîndrului să moară.
O' să moară, o' să pieie,
O' pe mine să mă ieie.
Cui i-i voia să mă ieie,
Meargă-n Sighet și mă ceie
La maiorul cel domnesc,
Că de acolo-mi poruncesc
Cu cine să mă iubesc.
Cu Ion ori cu Gheorghie,
Ori cu badea Vasalie.

De la Măria Tășcan,
fată de 20 de ani, din Nănești.

5

SĂNĂTATE BUNĂ, ŢIARĂ...

Sănătate bună, ţiară,
De-oi trăi, cerca-ţi-oi iară.
Sănătate bună, sat,
Să trăiesc, să te mai cat.
Dintr-o grădină cu flori,
Dacă n-am fraţi şi surori.
Dintr-o grădină cu brazi,
Dacă n-am surori şi fraţi.
— Hei, tu, mîndruluţule,
Treci deluţu la Gherla,
Adă-ţi una cu brişca*,
Să-i placă şi mîne-ta.
Şi-n ocol* s-adune vaci,
Numai voi nu vă-ţi fi dragi.
Şi-n ocol s-adune boi,
Oarbă de ochii-amîndoi.
Cînd ţi-a pune de mîncat,
În bliduţu nespălat,
Cu lingura de sub pat,
Pecum* n-ai fost învăţat.

De la Măria Tăşcan.

6

SĂRACA INIMA MEA

Săraca inima mea,
După cine se tope(şte).
Dup-o frunză de lipan,
Dup-on cîne de izan*.

Dup-o frunză de cireş,
Dup-on cîne din Berbeşti.
Dup-on fir de tămăiţă,
Dup-on rău din Dumbrăviţă.
Dup-on fir de măieran,
Dup-on cîne de vădan*.

De la Măria Tăşcan.

7

FRUNZĂ VERDE DE SCORUŞ

Frunză verde de scoruş,
Zboară doi porumbi pe sus,
Ne-am iubit, mîndră, pe-ascuns,
Cine ni-o văzut, ni-o spus.
De ni-o văzut, mîndră, o fată,
Cunună în cap să n-aivă.
Şi de ni-o văzut ficior,
Fi-i-ar moartea de pistol,
Să vadă cum îi cu dor.

De la Gheorghe Bîrlea, din Berbeşti.

8

FRUNZĂ VERDE N-AM SĂ CIUNT

Frunză verde n-am să ciunt,
Nici pe-aicea să-mi şăd mult.
Foaie verde mi-oi ciunta,
De pe-aicea m-oi muta.

Care ia doru-nainte,
Pînă-i lume n-are minte.
Și eu doru l-am luat,
Numai cu ochi am scăpat,
Să nu mă-mblătesc pe gard,
Cînd oi mere * sara-n sat.

De la Gheorghe Bîrlea.

9

PE LA NOI, PE VALEA GRASĂ

Pe la noi, pe valea grasă,
Pier oile de călbază *,
Caprele de vreme grea,
Fetele de jelea mea.
Sărută-mă, mîndră dragă,
Pînă mi-i cămașa neagră.
C-apoi dacă mi-o voi la,
Trei și patru mi-oi afla.
Dacă mi-o voi soponi,
Trei și patru mi-oi găsi.
De-ar fi bătut Dumnezău,
Crucița * de la durzău *,
Lemnul din liagănul mieu,
Cum m-o legînat pe mine,
Să nu legîne pe nime.

De la Gheorghe Bîrlea.

10

CÎNTĂ CUCU-N VÎRF DE MUNTE

Cîntă cucu-n vîrf de munte,
Nime-n lume nu-l aude,
Fără om mîncat de multe.
— Taci, cucule, nu cînta,
Că nu te pot asculta,
De-amărît ce mi-i lumea.
Că pîn-am fost la părinți,
N-am zis, cuce, să nu-mi cînți;
De cînd m-am înstrăinat,
Nu mi-i, cuc, de-al tău cîntat.

De la Gheorghe Bîrlea.

11

SPUNE, MÎNDRUȚ, MÎNE-TA

— Spune, mîndruț, mîne-ta,
Să-și îngrădià(scă) grădina,
Tot cu pari și cu nuiele,
Nu cu-atîtea besezi * rele.
Puie și ruji în ferești,
Că mie nu-mi trebuiești.
Lîngă ruje, măgheran,
Nu-mi trebe din al tău niam;
Lîngă rujă, tămăiță,
Nu-mi trebe din a ta viță.

De la d-na Maria Borodi, din Berbești.

MÎNDRIOR, DE MI-I LĂSA

Mîndrior, de mi-i lăsa,
Uște-ți-se strutu*-n clop*,
Ca iarba pe lîngă foc.
Eu, mîndruț, de ti-oi lăsa,
Uște-mi-se cununa,
Ca iarba primăvara.
Ca iarba pe lîngă vale,
Primăvara cînd răsare.

De la Maria Borodi.

NU FI, MÎNDRUȚ, SUPĂRAT

Nu fi, mîndruț, supărat,
Că vine primăvara,
Noi iară ni-om aduna:
La fîntîna codrului
Este masa dorului,
De uiegi* e încărcată,
Ia, mîndruț, și-nchin-o dată,
Că la inimă mi-i baltă,
Că mi-s pruncă supărată,
Și din casă mi-s mustrată,
Și de-afară mi-s toită*,
Și de oameni rău grăită.
Ia, mîndrule, și-mi închină,
Că mi-i baltă la inimă.

De la Maria Borodi.

ZÎS-AI, MÎNDRU, ZÎS-AI CÎNE...

Zîs-ai, mîndru, zîs-ai, cîne,
Că n-ai dragă ca pe mine.
Eu atîta am umblat,
Și cu alta te-am aflat.
Mai hîdă și mai bătrînă,
N-ai lua apă de-a mînă.
De-ai muri de sete-n casă,
Nici c-ai bea apă din vasă.
De-ai muri de somn în sat,
Nu te-ai culca-ntr-a ei pat.

De la Maria Borodi.

NĂFRĂMUCĂ DE MĂTASĂ

Năfrămucă de mătasă,
Mamă, drăguțu mă lasă.
— Lasă-l și tu, fătu mieu.
— L-aș lăsa, da-mi pare rău.
Ia uită-te-n fața lui,
Bată-l, Doamne, hireșu*-i.
Cînd îi lăut și schimbat,
Nu-i fecior ca el în sat.
Cînd îi negru la cămeși,
Da-i mai hireș decît toți.
Cînd își iese la uliță,
Stau fetele și-l arată:
« Ni drăguțu tău, tu, fată! »
Ar putea să nu-l arete,

Că li-o fost drăguț la toate;
Mai pe urmă mi-o fost mie,
Și la toate li-e mînie.

De la Maria Borodi.

16

MAMĂ, PRETENELE MELE

Mamă, pretenele mele,
Să poată m-ar țipa*-n stele,
Și m-ar fă de ușă-n drum,
Din cenușă, sopon* bun,
Și m-ar face soponele,
Să se soponească iele.
Batăr* cît s-or soponi,
Ca mine șohan* n-or fi.
Io-s albă fără sopon,
Hireșă* ca și de domn.
Io-s albă nesoponită,
Roșie, nerumenită,
Ca și iele mai iubită.

De la Maria Borodi.

17

FRUNZĂ VERDE, LEMN USCAT

Frunză verde, lemn uscat,
Mîndruț, cum te-ai îndurat,
De te-ai dus și m-ai lăsat
Ca pe-o pasăre în gard,

La toți oamenii de sfat.
Nu mi-e ciudă că te-ai dus,
Ciudă mi-i că nu mi-ai spus,
Și nu mi-ai lăsat un răspuns,
Cu cine să mă iubesc,
Tare să nu mă topesc.
Nici de știre nu mi-ai dat,
Inima mi-i cu bănat*.
De știre nu mi-ai făcut,
Pîn-oi muri nu te uit.
Nici atunci nu ti-oi uita,
Cînd mi-o pecetlui groapa,
Că ți-o fost dulce gura.
Nici atunci ti-oi uita bine,
Cînd or trage lut pe mine,
Ș-atunci oi gîndi de tine,
C-am trăit, mîndrule, bine.

De la Susana Borodi,
fată de 20 de ani, din Berbești.

18

TRIMISU-MI-O MÎNDRU CARTE

Trimisu-mi-o mîndru carte,
Că l-o dus tare departe,
Și s-o rugat să nu-l uit,
Că doară n-a șede mult.
Numai el o scris așè:
— Hei, tu, mîndrulica mea,
Roguște nu mă uita,
Că la vară-oi înturna.
— Hei, tu, mîndruluțule,
Eu cu drag nu te-aș uita,

Da nu voiè(ște) tătuca,
Să fiu noră mîne-ta.

De la Susana Borodi.

19

HEI, TU, MÎNDRULUȚU MIEU

Hei, tu, mîndruluțu mieu,
Dă mă-ta cu pumnu-n masă,
Că-i trebe noră frumoasă,
Nu ca mine negricioasă.
Poate da și cu palma,
Noră nu m-a căpăta.
Că dup-acela m-oi duce,
Ce-a avea casă cu paie,
De mine bine să-i paie.
Casa voastră-i drăniță *,
Eu voi fi noră urîtă,
De mă-ta geneluită *.

De la Susana Borodi.

20

FRUNZĂ VERDE DE FOCȘOR

Frunză verde de focșor,
Am avut un drăgucior,
L-am ținut tare cu fricâ,
Mama n-o știut nemicâ.
Cățiaua de vecina,
Ni-o luat bine seama,

Și ni-o spus cătră mama.
Mama-n seamă m-o luat,
Și-n lădiță m-o băgat.
Pe lădiț-o pus lăcată
Și-on mărmuraș * de piatră.
Eu de-acolo mi-am văzut,
Fete cu ficiori jucînd,
Num-a mieu mîndruț șăzînd.
Io-am fost iute și-nfocată,
Și-am sărit de sub lăcată,
Și i-am dat guriță-o dată.

De la Susana Borodi

21

NU GÎNDIA, MÎNDRUȚ, MĂ-TA

Nu gîndia, mîndruț, mă-ta,
Noră nu m-a căpăta.
Pentr-on putregai de casă,
N-oi mai mè(re) la voi mireasă.
Pentru o rudă * de zvoră *
N-oi mai mere * la voi noră

De la Susana Borodi.

22

HAI, MÎNDRUȚ, SĂ DĂM MÎNA

Hai, mîndruț, să dăm mîna
Că de noi grăiè(ște) lumea;
Să dăm mîna de lăsat,
Să nu ne grăiască-n sat.

Unde, mîndruț, cum s'adună
Doauă rele laolaltă,
N'au de ce grăi de altă,
Fără de dragostea noastră.
Cum ar fi ca să ni'o strîce,
Dor mare să ne mînînce.

De la Susana Borodi.

23

MĂI MÎNDRULE, PENTRU TINE

Măi mîndrule, pentru tine,
Multă scîrbă și rușine,
De la frați, de la vecine,
De la mama'n toate zile.
De la frați, de la surori,
De la mama'n toate seri.
Măi mîndrule, pentru mine,
Mă'ta mare lege ține:
Sîmbăta, dumineca,
Să ne strice dragostea.
Spune'i, mîndru, mîne'ta,
Ca să nu se cheltuiască,
Pînă să ne despărțească.
Pe noi nu ne'a despărți,
Nici în casa'oarmeghi *,
Unde fac diliș * domnii,
Și legiuiri fișcarășii *.
Că de'or fà(ce) legea mai mare,
De ce ni'om iubi mai tare;
De ce'or fà(ce) diliș mai scurt,
De acee ni'om iubi mai mult.

De la Susana Borodi.

24

VINĂ, MÎNDRUȚ, SERILE

Vină, mîndruț, serile,
Ș'ascultă mustrările,
Cum mă mustră mămuca,
Mîndruț, pentru gura ta.
Cum mă mustr'a nești pe mine,
Măi, mîndrule, pentru tine.

De la Susana Borodi.

25

SPUNE, MÎNDRU, MÎNE'TA

Spune, mîndru, mîne'ta,
Ca să nu mă ocărà(scă).
Că de s'ar fà(ce) piatră de moară,
Tot ni'om iubi într'o vară;
Și tată'tău bolovan,
Tot ni'om mai iubi într'on an.

De la Susana Borodi.

26

HEI, TU, MÎNDRULUȚU MIEU

Hei, tu, mîndrulușu mieu,
Ș'asear'am trecut pe coastă,
Pe din sus de casa voastră.
Mă'ta'n casă se sfădià,

Şi de mine rău grăià.
Spune-i, mîndruţ, mîne-ta,
Cu tine nu să sfădià,
De mine rău nu grăià.
Că noi atunci ni-om lăsa,
Cînd mă-ta s-a măcina,
În moară cu fărina,
Nici atunci, bădiţă, ba.
Pînă mă-ta a număra
Cîte stele sînt pe ceri,
Iarba de la trei hotări.
Nici atunci nu ni-om lăsa,
Pînă mă-ta a număra
Penele de pe doi cuci,
Frunza verde pe doi nuci.
Nici atunci, bădiţă, ba,
Pînă mă-ta a sămîna
Strat de mac în vîrf de ac.
De-i vede că macul creşte,
Poate trà(ge) mă-ta nădejde.
De-i vede că macu seacă,
Spune-i mîne-ta să tacă.

De la Susana Borodi.

27

NU FI, MÎNDRU, SUPĂRAT

Nu fi, mîndru, supărat,
Din doruţ ni-om fà(ce) căruţ,
Ş-om trece peste dieluţ,
Cu obede din lemn verde,
Stiţele * din măghieran,
Buciumul * de odolean *,

Şi proţiapul de omac *,
Şi boii de ruji * de mac.
Şi ni-om sui în căruţ
Ş-om trece peste dialuţ.
Unde-nfloriè(şte) piperiul,
Şi se ostoaie dorul,
N-om veni pînă-i ceriul.
Unde-nfloriè(şte) tămîia,
Şi s-ostoaie dragostea,
N-om veni pînă-i lumea,
Dacă nu voiè(şte) mama,
Să grăiesc cu dumata.

De la Susana Borodi.

28

DU-TE, MÎNDRU, ŞI PEŢE(ŞTE)

Du-te, mîndru, şi peţè(şte),
Unde mă-ta te voiè(şte),
Şi-ţi du o nevastă rea.
Eu m-oi face-o floare mîndră,
Tu-i avea nevastă hîdă,
Eu m-oi là şi m-oi schimba,
Şi drumuţu l-oi călca.
Eu oi rîde, tu nu-i rîde,
Inima ţi s-a aprinde.
Eu oi grăi, tu nu-i grăi,
Inima ţi s-a topi,
Că tot cu urîta-i fi.

De la Susana Borodi.

29

CÎTE GRĂDINE-S ÎN SAT

Cîte grădine-s în sat,
Toate bruma li-o brumat.
Numai pe grădina noastră
O picat brumă mai groasă.
Pe on fir de măghieran,
Care n-a-nverzi șohan*.
Pe on fir de bosuioc,
Care n-a-noverzi de loc.

De la Susana Borodi.

30

DE M-A LUA CARE-MI PLACE

De m-a lua care-mi place,
Mîndră cunună mi-oi face.
De m-a lua urîtu,
Nu mi-oi strîca sansiu*.
Ce l-oi lăsa să-nflorească,
Urîtul să-mbătrînească.

De la Susana Borodi.

31

HEI, TU, MÎNDRULICA MEA

Hei, tu, mîndrulica mea,
Pînă umblam după tine,

Casa-ți era văruită,
Și cărarea zugrăvită,
Și-n prilaz* aveai oglindă.
D-amu dacă te-am lăsat
Pe cărare-o crescut scai
Și-n prilaz oglindă n-ai.
Mîndruca-i ca laptele,
Eu mă-ntorc cu spatele,
Și grăiesc cu altele.
Cîte fete-s cu pieptare*,
Toate-s strîmbe de spinare,
Numai a mea mîndrulea,
Driaptă ca și secera.

De la Vasalie Moiș,
fecior de 21 de ani, din Berbești.

32

FECIORAȘI, CÎT VOI IUBIȚI

Fecioraşi, cît voi iubiți,
Luați seamă toți să știți,
Fetele ce le iubiți,
Nicicînd nu le părăsiți.
Că voi de mi li-ți lăsa,
Focu rău v-or blăstăma.
Și eu dacă am lăsat,
Ia cum m-o blăstămat:
Deie-ți bunul Dumnezău,
Nouă boale și lingoare*,
Ș-o păreche de friguri,
De cele ce n-au liacuri.
Cînd îi coale primăvară,
Patru să te scoat-afară,

Doi de mîni, doi de picioare,
Să te-ntoarcă după soare.
Şi cu pită de un ban,
Să te-ajungi cu ea on an.
Să te-ntoarcă cu scîndură,
Te hrănească cu lingură.
Şi-atunci să nu fi iertat,
Cînd oi fi eu moartă-n pat.

De la Vasalie Moiş.

33

ZIUA CRUCII NU-I DEPARTE

Ziua Crucii nu-i departe,
Frunza de pe codru cade,
Codru prinde-a se rări,
Noi aşa n-om mai trăi.
Fost-am betiag de murit,
Nici o mîndră n-o venit,
Să-mi pună mîna la cap,
Să mă-ntrebe de ce jac.
Pe cînd mă tămăduia,
Toate mîndrele vinia,
Şi mie nu-mi trebuia.
Şi mie nu mi-i de ele,
Ca lupuţului de miele,
Coale-n vale pe vălcele,
Cînd le află singurele,
Apoi să hrăniè(şte) cu ele.

De la Vasalie Moiş.

34

MÎNDRĂ, MÎNDRULICA MEA

Mîndră, mîndrulica mea,
Mărită-te, nu şedia,
Nu te uita-n gura mea.
Gura mea, morişcă-n vînt,
Nu ti-oi lua, că n-am rînd.
Gura mea-i morişcă-n vale,
Şi de tine nu mi-i tare.
Tu, mîndră, gîndeşti că-mi placi,
Numai bai * şi-amar îmi faci.
Tu gîndeşti că te iubesc,
Numai cît te celuiesc *.

De la Vasalie Moiş.

35

FLORICE MÎNDRĂ DE GRÎU

Florice mîndră de grîu,
Vrut-aş fi să nu te ştiu.
Pînă eu nu te ştiam,
Unde mă culcai durmeam.
D-amu de cînd te-am ştiut,
Nu pot durmi pe-aşternut,
Numai pe pămîntul ud.
Nu pot durmi pe lepedeu *,
Făr' pe uliţă în tău *.

De la Vasalie Moiş.

36

CARE FATĂ-ŞI LASĂ SATUL

Care fată-şi lasă satul,
Bat-o jelea şi bănatul*;
Nu o bată tare rău,
Că mi l-am lăsat şi eu.
Nu o bată tare-tare,
Că şi eu mi l-oi lăsare.
Am cătat altul mai bun,
Face-l-ar Dumnezău scrum.
Şi din scrum să-l facă pară,
Să se ducă fum în ţiară,
Să vadă şi-a mea tigneală*.
— Hei, tu, mămulica mea,
Halubele* din fetie,
Le scoate între hotară
Şi le fă focuţ şi pară.
Cine mi-a vede fumul,
Şti-u-a cui i-i năcazul;
Cine mi-a vede para,
Şti-u-a cum mi-e tigneala.
Frunză verde de şălată,
Mîndră-i horea* legînată,
La fata cea scuturată.
Mîndru-i dorul legînat,
La feciorul supărat,
Care-i tare-nstrăinat.
Frunză verde din doi fraţi,
Tu te duci, bade, te duci,
Tu te duci, bade sărace,
Da cu al tău dor ce-oi face?
— Face-ti-i, mîndrucă, bine,
Că mai sînt voinici ca mine.
— Hei, tu, mîndruluţule,

Fie voinici cîtă-i frunză,
Dacă nu-s de-a mele buză.
Fie cîtă-i frunza-n fagi,
Dacă mie nu mi-s dragi.
Fie cîtă frunză-i jos,
Dacă tu, bade, nu-ntorci.

De la Mărie Tăşcan,
fată de 20 de ani, din Năneşti.

37

DEPT-ACEE M-AI BĂNUIT

Dept-acee* m-ai bănuit,
Depce* m-am făgăduit:
Pe păduri de pribegit,
Fecior tînăr de trăit,
Cocoane de celuit*,
Io că m-am făgăduit,
Codrului de pribegit.
Măghieran între vîrfuri,
Ia-te, mîndră, pe gînduri,
Nu şede pe sub garduri,
Cu răii de pe drumuri.
Nărocul trebe cinstit,
Nu cu toţi răii grăit.
Nărocul trebe purtat,
Nu cu răii de la sat.
— Măgheran verde-n cruciţă,
Ce să ne facem, bădiţă?
Ne-am lua, nu ne putem;
Ne-am lăsa, nu ne-ndurăm.
Ne-am lua, şi sîntem fraţi,
Ne-am lăsa, şi sîntem dragi.

Bate-te focuțu, glas,
Dintr-a cui gură-ai rămas?
Dintr-on car cu secherie *,
Din gura lui Vasalie.
Dintr-on car cu secherеș *,
Din gură de lezieș *.
Bată-te focuțu, dor,
Cum n-am botă * să te-omor,
Nici săcure să te tai,
Să nu-mi faci atîta bai.
Cînd în dial, cînd lîngă vale,
Inimioara rău mă doare.
Ies afară, văd on nor,
Nu pot, mîndră, de-al tău dor.
Ies afară, văd trei stele,
Nu pot, mîndruț, de-a ta jele.

De la Măria Tăşcan, din Năneşti.

38

AM AVUT ON DRĂGUȚ DRAG

Am avut on drăguț drag,
Nu să-l iubăsc și să tac?
Numai eu de l-am mînat
La tîrguț la Țerigrad,
Numai el să-și tîrguiască
On scul de mătasă albă,
Să-i cos cămașa cea dragă;
Nu știu cum o tîrguit,
Că pe-acol' o-ncredințit *
Cu-o fată hîdă neagră,
Lui i-o părut tare dragă.
Pe cînd s-o plinit anu,

Poruncitu *-mi-o mîndru,
Pe o frunzucă de prun,
Să mă duc și să-l cunun.
Eu-napoi am poruncit,
Pe o frunzucă de spin,
Din drăguț nu-mi treabă fin.
— Hei, tu, mămulica mea,
Da-u-ar bunul Dumnezău,
Să se facă părul mieu,
Otavă * prin temeteu *.
Să se facă păr de vie,
Să o cosà(scă) Vasalie:
Să o țipe pe obloane *,
Să o ieie boii-n coarne,
Domnișoarele-n picioare,
Să ne-arunce prin ocoale *.

De la Măria Tăşcan, din Năneşti.

39

UNDE-I MÎNDRA CU DORU

Unde-i mîndra cu doru,
Nu pot ara cu plugu,
Că s-anină plugu-n dor,
Trag boii numai nu mor;
Și s-anină plugu-n jele,
Trag boii de rump tînjele *.

De la Gheorghe Rusu,
fecior de 21 de ani, din Berbeşti.

40

NU SE VĂJEA, MAMĂ, NU

Nu se văjea *, mamă, nu,
Măr de an și cu de-amu,
Și nici eu cu mîndru.
Măr de-amu și cu de an,
Nici eu cu mîndra șohan *.
Eu tînăr ca loboda,
Ea bătrînă ca mama.

De la Gheorghe Rusu.

41

EU, MÎNDRUCĂ, TE-AȘ IUBI

Eu, mîndrucă, te-aș iubi,
Nu te-ai știut păstori *,
C-ai avut o gură loatră *
Și ni-o știut lumea toată.
Dacă ți-am văzut rîndu *,
Te-a iubi, mîndră, dracu;
Dacă ți-am văzut treaba,
Te-a iubi sărăcia.

De la Gheorghe Rusu.

42

ȘASEARĂ ȘI-ALALTĂSEARĂ

Șaseară și-alaltăseară,
Cînta doi cocoși pe-afară.

Doi cocoși negri cînta,
Neamurile mă mustra,
Să mă las de bădița;
Cuvîntul nu l-aș călca,
De badea nu m-aș lăsa.

De la Gheorghe Rusu.

43

MÎNDRULUȚ DE LÎNGĂ NOI

Mîndruluț de lîngă noi,
Nu veni-a peți la noi,
Ci te du tu după vale,
C-acolo îi gazdă mare.
Casa-i mare, șura-i mică,
Și prin ocol nu-i nemică.
P-îngă * șură nu-i strînsură,
Cît ar duce-on pui în gură.
Și în casă nu-i negoț *,
Cît ar duce-on pui în clonț.
Io-s copilă tinerea,
Ș-on drăguț îmi pot ținea.
Mi se șede cu drăguț,
Ca la pruncă cu liuluț *.
Mi se șede sărutată,
Ca și la pruncă-nfășiată.
Mi se șede drăgostită,
Ca la pruncă ciupăită *.

De la Gheorghe Rusu.

44

DE CINE DORU SE LEAGĂ

De cine doru se leagă,
D'acela'i cu minte slabă,
Pînă'i lumea nu'i de treabă.
S'o legat de o nevasă:
Ş'o lăsat tiara * în casă,
Şi pruncuţu mic în faşă;
S'o legat de on voinic,
Ş'o lăsat plugu la cîmp.
Şi de mine s'o legat,
Fost'am voinic ş'am scăpat.
Şi de mine s'o legat,
De doi ani în primăvară,
Ş'acum stă să mă omoară.

De la Gheorghe Rusu.

45

POŢI, MÎNDRUCĂ, SĂMÎNA

Poţi, mîndrucă, sămîna,
De flori plină grădina,
Mîna mea nu li'or ciunta,
Clopu mieu nu l'or purta.
Creşteţi, flori, şi înfloriţi,
Că mie nu'mi trebuiţi,
Creşteţi, flori, cît gardurile,
Ş'astupaţi prilazurile *,
Nu v'oi ciunta vîrfurile.
Poţi, mîndrucă, sămîna,
La fîntînă busuioc,

Că eu nu l'oi pune'n clop.
Nici nu l'oi duce la joc.
La fereastă păducei *,
Că eu n'oi mai sări'n ei.

De la Gheorghe Rusu.

46

CETERUCĂ, GLAS DE CUC

Ceterucă *, glas de cuc,
Scoate pe mîndră la nuc,
Să'i dau gură că mă duc.
Ceterucă, mîndru glas,
Scoate pe mîndra'n prilaz *,
Să'i dau gură că o las.
Ieşi, mîndrucă, pînă'n poartă,
Şi vezi dorul cum mă poartă.
Că umblu pe uliţi prin sat,
Ca şi on cîne turbat,
Şi mă duc noaptea pe drum,
Ca şi omul cel nebun.

De la Gheorghe Rusu.

47

TRANDAFIR DE PE IZVOR

Trandafir de pe izvor,
Spune'mi, mîndre, mîndrior,
De ai alta mai cu dor,
În trei zile jac * şi mor.

De ai alta mai cu drag,
Eu mă culc și jac în pat.

De la Gheorghe Rusu.

48

AUZI, MAMĂ, CUCU CÎNTĂ

Auzi, mamă, cucu cîntă,
Ieși afară și-l ascultă.
De cîntă pe creangă uscată,
Poți ști, mamă, că nu-s fată.
De cîntă pe creangă verde,
De mine să tragi nădejde.
Pe cè coastă cu holbură *,
Șuieră mîndru din gură.
Și-l cunosc pe șuerat,
Că i-i gîndu de-nsurat,
Și pe mine de lăsat.

De la Gheorghe Rusu.

49

HEI, TU, BADE IONAȘ

Hei, tu, bade Ionaș,
Ne-am iubit de coconași *
Și-acum te-nsori și mă lași.
Da-u-ar bunul Dumnezău,
Șasă prunci în patru ai,
Și-aceia să-ți fie de bai *.
Pe doi să-i dai la-mpărat,
Pe doi de purcari la sat.

Doi pe tine să te poarte
Cu căruț cu patru roate,
Pe la tîrguri, pe la toate.

De la Gheorghe Rusu.

50

DE-AȘ AJUNGE PÎN-ATUNCI

De-aș ajunge pîn-atunci,
Să văd pe mîndra cu prunci,
Și apoi să-i deie slugi.
Cocoanele * slujnicele,
Bărbatu să umble-a cere,
C-apoi mi-ar fi pe plăcere.

Auzită de la Gheorghe Rusu.

51

LANULE, ROZMALINULE

— Lanule, rozmalinule,
Ce te legini așa tare,
Cu vîrfuțu jos la poale,
Ori-s vînturi, ori răcoare?
— Cum foc nu m-oi legîna,
Că numai eu am auzît,
Că la mine și-or veni:
Meșterii de la Vișauă *,
Cu săcuri, cu firiseauă *,
Și m-or tăia coltișele *,
Și m-or pune la ferșei *,

Şi m'or scoate'n drum de ţiară
Şi m'or face drănicioare*.
Să drăniţè(ască) temnicioare,
Să robià fete'fecioare,
Fecioraş fără musteaţă,
Care'nvaţă'a strînge'n braţă
Ş'a săruta cu dulceaţă.

De la Anuţa Bîrlea,
fată de 17 ani, din Berbeşti.

52

CÎNTĂ PĂSĂRICA'N CHIDRU

Cîntă păsărica'n chidru*,
Scobori, Doamne, şi'm ia gîndu,
Să nu'mi steie tot la mîndru.
Eu gîndesc, mîndru gîndià,
Dă'mi, Doamne, să fie aşea.
Eu gîndesc şi el gîndè(şte),
Pe picioare mă topiè(şte),
El gîndè şi eu gîndesc,
Pe picioare mă topesc.

De la Anuţă Bîrlea.

53

PĂSĂRIUCĂ CU CUNUNĂ

Păsăriucă cu cununĕ,
Mîndru cînţi sara pe lună
Şi ziua pe vreme bună.

Cucule, pasere vie,
Cîntă'n codru să se ştie,
Care cu care să fie.
Să văd şi eu cu mîndru,
Fi'om laolaltă ori nu.
Să văd şi eu cu badea,
Fi'om laolaltă ori ba.
Cucule, pasere neagră,
Cîntă'n codru să s'aleagă,
Care cu care să tragă.
Că şi boiţii încă's boi,
Şi trag în jug cîte doi.

De la Anuţă Bîrlea.

54

MÎNDRUŢ, FLOARE DE SANSIU

Mîndruţ, floare de sansiu*,
Vrut'aş fi să nu te ştiu.
Eu de cînd mi te'am ştiut,
Nu pot durmi pe'aşternut,
Fără pe pămîntul ud.
Nici nu m'am culcat pe ţol,
Fără pe pămîntul gol.
Bată'te, mîndruţ, mîna,
Nu te văd cu săptămîna,
Şi eşti negru ca şi tina*.
Bată'mi'te, mîndruţ, bată,
Ciarcănu* de p'îngă* lună,
Şi dreptatea mea cea bună.
Ciarcănu de p'îngă soare,
Şi dreptatea mea cea mare,
Mîna mea, perina mea,

Care-ai durmit tu pe ea,
Ş-amu zici că nu-i aşa.
Nu te bată altu rău,
Fără care-oi zice eu.
Nu te bată alte rele,
Fără lacrămile mele.

De la Anuţă B-rlea.

55

CARE-ŞI URE(ŞTE) DRĂGUŢA

Care-şi urè(şte) drăguţa,
Să-l mînînce temniţa.
El atîta să robească,
Apa-n Tisă să stărpiască *,
Pietrile să putreziască,
Părinţii să nu-l cunoască.
El atîta să bolià(scă),
Noauă boli, noauă lîngori,
Ş-o păreche de friguri,
De cele ce n-au liacuri,
Fără vara la tîrguri.
Din arat pînă-n cărat,
Să-i fie de tremurat;
Din culesul cînepii
Pînă-n ruptu cămaşii,
Tot să-i fie-a zguţăi *.

De la Susana Borodi,
fată de 22 de ani, din Berbeşti.

56

DE TREI LUNI ÎN MIAZĂ-VARĂ

De trei luni în miază-vară,
Arde-mi inimioară-n pară.
Bătăr * cui să mă jeluiesc,
Nemica nu-mi folosesc.
Mă jeluiesc cătră soare,
Demineaţa cînd răsare.
Mă jeluiesc cătră lună,
Tot sara, cînd pleacă-n lume.
Soarele mie mi-o spus,
Luna veste mi-o adus.
— Hei, tu, mîndruţule,
De n-om avea ceva sfadă,
Pune-om doru sub lăcată,
Fi-om, mîndruţ, laolaltă.
Hei, tu, mîndruluţu mieu,
Doru meu nu ţi l-oi da,
Pînă tu că mi-i lăsa
Tot zălog * guriţa ta,
Sprincenele chizăşie *,
Că mi-ai fost drăgucior mie.

De la Susana Borodi.

57

NU GÎNDI, MÎNDRUŢ, CĂ-MI PASĂ

Nu gîndi, mîndruţ, că-mi pasă,
Că ai zis că nu-s frumoasă.
Zis-ai, mîndruţ, de mînie,
Că nu m-o dat tata ţie;

Ș-ai zis, mîndruț, de năcaz,
C-ai văzut că eu te las;
Ș-ai zis, mîndrior, de but*,
C-ai văzut că eu te uit.

De la Susana Borodi.

58

ÎN CEL VÎRFUȚ DE OBCINĂ

În cel vîrfuț de obcină*
Este-o cruce de cetină;
Sub cetină este-on struț*,
Du-te ciuntă-l, mîndruluț.
Du-te, mîndruluț, și-l ciuntă,
Și de-a mea dragoste uită;
Du-te, mîndruluț, și-l iea,
Și uită dragostea mea.

De la Susana Borodi.

59

MÎNDRUȚ, DE MI-I ZĂBOVI

Mîndruț, de mi-i zăbovi,
Cum m-ai lăsat mi-i găsi.
De-i șede pînă la vară,
Usca-m-oi ca și o pară.
De-i șede pînă la toamnă,
Usca-m-oi ca și o poamă,
Ca o poamă pe șutău*,
Mîndruluț, de dorul tău.

De la Susana Borodi.

60

DU-TE, DOR, PE CEL IZVOR

Du-te, dor, pe cel izvor,
Unde-i găsi pe Ion.
De li-i găsi, dor, culcat,
Spune-i că m-am măritat,
De la noi a treia sat.

De la Susana Borodi.

61

HEI, TU, MÎNDRULUȚULE

— Hei, tu, mîndruluțule,
Cînd îi trece pe la noi,
Nu te uita drept în curte,
Că eu am dușmane multe.
Ci te uită peste sat,
Să gîndià(scă) că m-ai lăsat.
Și te uită la pămînt,
Să gîndià că ni-am urît.

De la Susana Borodi.

62

MAMĂ, NU MĂ SUDUI

— Mamă, nu mă sudui*,
Batăr* de unde-oi veni.
Numai eu, mamă, m-oi duce

La cruciţa cea picată,
Nu mi-i vede niciodată.
Creascăţi iarba în grădină,
Pe ciudă că ţi-oi fă(ce) tină.
Creascăţi mare otava,
Pe ciudă că ţi-oi călca.
Mamă, din prăguţu tău,
Creascăţi iarbă şi durzău *,
Pe ciudă c-oi vini eu.
Vre-ai, mamă, cîteodată,
Să-mi vezi urma pîngă * şatră *,
De-al meu picioraş călcată.
Ţi-a vini, mămucă, dor,
Să-mi vezi urma prin ocol *,
Călcată de-al meu picior.
Peste-o lună şi-i vede,
Ce-o plătit slujbuca mea,
Şi cea bună şi cea rea.
Batăr unde m-ai mînat,
Fost-am gata şi-am plecat.
S-o văjit * de-am zăbovit,
Acasă dac-am venit,
Prins-ai şi m-ai suduit.
Nu ţi-o părut, mamă, bine,
Că nu te fac de ruşine,
Pe tot niamul şi pe tine.

De la Susana Borodi.

63

LELIŢĂ, POALE CIURATE

Leliţă, poale ciurate *,
Rău te-am visat astă-noapte.

Că năframa ta cea nouă,
Era ruptă tomna-n doauă.
Nu ştiu, dragă, ce-a mai fi,
Poate că ni-om despărţi.
De ni-om despărţi-ntr-o sară,
Poate că ni-om iubi iară;
De ni-om despărţi-ntr-o zi,
Şohănit * nu ni-om iubi.

De la Susana Borodi.

64

CA PE MÎNDRU NU VĂD OM

Ca pe mîndru nu văd om,
Nici pe lucru, nici pe somn,
Nici pe mersu drumului,
Nici pe pusu clopului *.
Nici pe mers, nici pe vinit,
Nici la dulce drăgostit,
Nici pe mers, nici pe-nturnat,
Nici dulce la sărutat.
— Hei, tu, mîndruluţule,
Clopu tău şi rujile *,
Ochi şi sprincenele,
Celuiesc * cocoanele *.
M-o celuit şi pe mine,
De nu văd ca şi pe tine.
Mîndruţ, a tău sărutat,
Şi rîşu cel desfăţat *,
Şi pe mine m-o-nşălat,
De nu văd ca tine-n sat,
Nici holtei, nici însurat.

De la Susana Borodi.

65

MÎNDRUŢ, CÎND OI MURI EU

Mîndruţ, cînd oi muri eu,
Vină la mormîntu mieu,
Şi roagă pe Dumnezău
Să-mi ierte sufletul meu.
Te întoarce c-on cuvînt,
Ş-apoi zi către mormînt:
— Morminte, groapă săpată,
Lasă-mă s-o văd o dată.

De la Suzana Borodi.

66

NU-I BAI, NU, MÎNDRULE, NU!

Nu-i bai, nu, mîndrule, nu!
Nu-i bai, nu, că m-ai lăsat,
Sară-mi ochii, de-am zbierat.
Num-on deget mi-oi întinde,
Trei şi patru mi-oi cuprinde;
Numai mi l-oi cîrliga,
Trei şi patru mi-oi afla,
La tine nu m-oi uita.

De la Susana Borodi.

67

DU-TE, MÎNDRUŢ ŞI MĂ LASĂ

Du-te, mîndruţ, şi mă lasă,
Fă voia mîne-ta-n casă,
Să nu moară mînioasă.
Mînioasă de-a muri,
Nu s-a putea hodini,
L-amîndoi păcat ni-a fi.

De la Susana Borodi.

68

CÎTE FLORI ÎS PE ON RÎT

Cîte flori îs pe on rît *,
Toate zic să mă mărit,
Numai una de pe laz *,
Tot zice să mă mai las,
M-a mînca de mult năcaz.

De la Susana Borodi.

69

HEI, MĂMUCĂ, AŞ-AM GÎNDIT

Hei, mămucă, aş-am gîndit,
Că mi-s fir de măghieran,
Nu m-oi veştezi şohan *:
Da mi-s fir de rozmolin *,
Mă veştezesc cîtilin *.

De la Susana Borodi.

70

SĂRACA INIMA MEA

Săraca inima mea,
Iar-o prins a mă durea,
Săraca și a mea inimă,
La miazănoapte suspină.
Săraca inima mea,
Rabdă-mă, nu mă durea.
De-oi putea, ti-oi mîngîia,
De nu-i rămîne și-așea.
Fii, inimă, răbdătoare,
Ca pămîntu sub picioare;
Rabdă, inimă, și taci,
Ca pămîntu care-l calci.

De la Susana Borodi.

71

MĂI URÎTE, MOHORÎTE

Măi urîte, mohorîte,
Nu ți-o spus mama cu bine,
Că nu m-a da după tine?
Și ți-o spus și-a doauă oară,
Că mai bine mă omoară.
Ți-o poruncit și-a treia oară:
Mai bine moarte mi-a fà(ce),
După tine nu m-a da.

De la Susana Borodi

72

SĂRACA MAMĂ CU FETE

Săraca mamă cu fete,
Cum le ține și le crește,
Și le dă și nu le vede.
Și le ține pe-ncrezare,
Și le dă și nu le are.

De la Susana Borodi.

73

HEI, TU, MÎNDRULUȚU MEU

Hei, tu, mîndruluțu meu,
Vai de însuratu tău,
Și de măritatu mieu,
Milă-i și lui Dumnezău,
Dipce * trăim așa rău.
Mîndruluț, cînd am fost fată,
N-am mai gîndit niciodată,
S-avem scîrbă laolaltă.
Da de cînd îs măritată,
Scîrba-n casă nu-i ciuntată *,
Traiu rău de loc mă gată,
Dipt acee*-s așa uscată.
Scîrba-n casă nu se ciuntă,
Nici traiu rău nu mă uită,
Dipt acee-s așa trecută.

De la Susana Borodi.

74

FRUNZĂ LATĂ DE PE BALTĂ

Frunză lată de pe baltă,
Fostu-mi-o bine odată,
Şi s-o-ntors frunza pe tău *,
Ş-amu mi-i boghet * de rău.

De la Susana Borodi.

75

IUBIT-O, MAMĂ, IUBIT

Iubit-o, mamă, iubit,
Tot Vasalia popii,
Pe Ileana Sentii.
Atîta că s-o iubit,
Pînă ce s-o încredinţit *.
Mama lui o auzit
Şi pe ea o ocărit.
Numai ea o zis aşe:
— Dă-mi, mămucă, oglinda,
Să mă cat eu în dînsa.
De mi-i faţa veştezită,
Îs cocoană * ocărită.
Na-ţi, mămucă, oglinda,
Că faţa mi-i veştezită,
Inimioara mi-i topită,
Că-s cocoană * ocărită.
Fă, mămucă,-aşa de bine,
Şi te du la Vasalie,
Şi-i spune să nu se gate.

Nu se gate de nuntit,
Că Ileană-i de murit.
Mă-sa mîndru s-o gătat,
La Vasalie-o plecat.
Şi cînd acolo sosia,
Vasalie da prînzia.
Numai el aşe o zîs:
— Haida, soacră, să prînzim.
— Eu n-am venit de prînzit,
Ce-am venit de povestit,
Să nu te gaţi de nuntit,
Că Ileană-i de murit.
Prînzu-n masă l-o lăsat,
La stavă * şi-o de-alergat,
Murguţu şi l-o luat,
Şi pe el o-ncălecat,
La Ileană o plecat.
Şi cînd acolo sosià,
După Ileană clopoţia.
Noauă popi o prohodia,
Trei din casă o scotia.
Numai el o zis aşe:
— Cine-o făcut sălaşu *
Nu-l primească pămîntu.
N-o mai pus o bucăţia
Să-ncap şi eu lîngă ea.
Numai mă-sa o zis aşa:
— Vasali, dragu mamii,
Sînt pe ceri destule stele
Şi cocoane frumuşele,
Ţi-i alege-una din ele.
— Hei, tu, mamuleana mea,
Şi luniţa-i luminoasă,
Nu-i ca mîndra de frumoasă,

De la Susana Borodi.

76

HORILE DIN ASTĂ LUME

Horile din astă lume,
Știu că nu le-am pus eu nume.
Că și eu le-am auzit
De omuțu cel scîrbit.

De la Susana Borodi.

77

BATĂ-TE FOCUȚU, LUME

Bată-te focuțu, lume,
Și pe cine ți-o pus nume,
Bine nu ți-o știut pune.
Ți-o pus floare mohorîtă,
Ca să-mi fii, lume, urîtă;
Nu ți-o pus florice albă,
Ca să-mi fii, lume, mai dragă.

De la Susana Borodi.

78

CARE MAMĂ NAȘTE FETE

Care mamă naște fete,
Șohănit * raiul nu-l vede;
Nici mamuca n-a fi-n bine,
Dipce * m-o făcut pe mine.

De la Susana Borodi.

79

RĂU ÎMI PARE TARE MIE

Rău îmi pare tare mie,
După struțu * din fetie;
Atîta să-l fi fetită,
Pînă s-o fi veștejită;
Atîta să-l fi purtată,
Pînă ce s-ar fi uscată.

De la Susana Borodi.

80

SPUNE, MÎNDRU, MÎNE-TA

Spune, mîndru, mîne-ta,
Să nu mă tot ocărà(scă).
Că eu nu o ocărăsc,
Fă' pe tine-i poruncesc *.
Să te schimbe, să te gate,
Să te mîie-n jos pe sate,
La cele cu coș * pe spate.
La tîrguț la Sînt Ilie,
La poduț la teglerie *,
Să-ți aducă veste ție,
Că eu, mîndruț, n-am avut
Cîtă mă-ta da-o vrut.

De la Ileana Ardelean,
fată de 22 de ani, din Berbești.

81

CA CUCU NU ȘTIU CÎNTA

Ca cucu nu știu cînta,
Dintr'on dial nu pot strîga,
Cum îmi petrec viața.
Nu știu cînta ca cucu,
Nu'mi pot spune amaru,
Tomna * cătră tot omu.

De la Ileana Ardelean.

82

DE S'AR FÀ(CE) CERIU HÎRTIE

De s'ar fà(ce) ceriu hîrtie,
Și luna cănțălărie,
Și soarele domn să scrie,
Și'ncă n'ar putea să știe
Ce mi'i la inimă mie.
Făr'o pruncă de doi ani.
Dar și prunca se alină,
Inima tot îi suspină.
Doar și prunca tot s'așează,
Ochii mei tot lăcrămează.

De la Ileana Ardelean.

83

FRUNZUCĂ VERDE DE RÎT

Frunzucă verde de rît,
Mult mă mir de ce'am iubit:
Mușuroi înțelenit,
Ce'o fost în sat mai urît;
Mușuroi cu iarbă verde,
Ce n'o iubit alte fete.

De la Ileana Ardelean.

84

MORȚIȘORII TĂI, NĂCAZ

Morțișorii tăi, năcaz,
De tînără'n tine'am tras;
De'oi mai trage și la vară,
Mai bine să mor pe'astară *.
Și la vară de'oi mai trà(ge),
Să n'ajung demineața.

De la Ileana Ardelean.

85

DIN CE VÎRFUȚ DE GUTÎI

Din ce vîrfuț de Gutîi *,
Mîndră grădină'ngrădii.
Mult am dat de ce'am arat,
Multe flori am sămănat.

Pe cînd o fost de plevit *,
Mămuca m'o'ncredințit *;
Pe cînd o fost de purtat,
Mămuca m'o măritat.
Numai eu le'am blăstămat:
Creșteți flori și înfloriți,
Că mie nu'mi trebuiți.
Dacă n'am avut noroc,
Să vă port un an la joc;
Dacă n'am avut tigneală *,
Să vă port în joc la vară.

De la Ileana Ardelean.

86

MULT MĂ MUSTRĂ IEDERA

Mult mă mustră iedera,
Că nu's verde ca dînsa.
Poate fi iedera verde,
Că tot în pădure șede.
Iedera n'are picioare,
Nici nu'i pălită de soare.
Nici de soare nu'i pălită,
Nice nu treabă plevită.
Nici de vîntuț nu'i suflată,
Nici de ploaie nu'i plouată,
Eu de vînturi îs suflată,
Și de ploaie mi's plouată,
Eu de vînturi îs zbicită,
Și de soare mi's pălită,
Că'mi petrec lumea scîrbită.
Scîrbită's fără de seamă,
Nici am tată, nici am mamă.

De la Axene Ardelean,
fată de 18 ani, din Berbești.

87

DE'AR FI DOR PE CÎT URÎT

De'ar fi dor pe cît urît,
N'ar încăpe pe pămînt.
De'ar fi dor pe cîtă iarbă,
De'ar muri lumea de dragă.
D'așe dor îi mai puțintel
Și plină'i lumea de el.
Pe mine cu pe badea
Ne grăiè(ște) toată lumea,
Că ne'mpărțim dragostea.
Pe mine cu pe mîndru,
Da ne grăiè tot satu,
Că ne'am împărțit doru.
Cînd ni'am prins a ne iubi,
Puținei ni'o putut ști.
Cînd am prins a ne lăsa,
Ni'o ştiut toată lumea.
Cînd ne'am prins a ne urî,
Ni'o știut toți oamenii.
Ni'am iubit, mîndruț, pe'ascuns,
Coita * vecina ni'o spus.
Și cine ni'o spus pe noi,
Fie'i plugu fără boi,
Staulu * fără de oi.
Cine strîcă dragostile,
Strice'i grîu paserile,
Și mălaiu pițigușii,
Și mintea din cap grelușii.

De la Ileana Ardelean.

88

CÎNTĂ ŞI SĂRACU CUCU

Cîntă şi săracu cucu
Că i-o spart dujmanu cuibu.
Taci, cucule, nu cînta,
Că cuibu iar ţi l-om fà(ce).
Cucule, cucuţule,
Mută-ţi cuibu de-acolea,
C-oi vini odată bat,
Şi ţi-i găsi cuibu spart,
Şi-i fi tare supărat.

De la Gheorghe Ardelean,
fecior de 20 de ani, din Berbeşti.

89

CÎNTĂ, CUCE, DE-I CÎNTA

Cîntă, cuce, de-i cînta,
Să văd cîţi ani mi-i cînta.
De mi-i cînta puţintei,
Bucura-m-oi eu de ei.
De mi-i cînta mulţişori,
Da ti-oi blăstăma să mori.
Cucule, de ce nu cînţi,
O' n-ai frunză să mînînci?
— Frunză am bughet * de lată,
Da mi-i lumea supărată.

De la Ileana Ardelean.

90

MÎNDRUŢ, CÎND OI MURI EU

Mîndruţ, cînd oi muri eu,
Vină şi-mi fă copîrşău *;
Pune cruce de aramă,
Ne-am iubit o bună samă;
Şi-mi pune cruce de-argint,
Tare bine m-am iubit.
De mi-ai fost drăguţ cu drag,
Da-mi pune cruce la cap.

De la Axene Ardelean.

91

TU, MÎNDRULE, CE-AI GÎNDIT

Tu, mîndrule, ce-ai gîndit,
Cînd gura ta m-o urît?
Eu portu mi l-oi cerni,
Şi pe tine ti-oi jeli.
Să ai, mîndruluţ, a şti,
Eu portu mi l-oi trimete.
L-oi trimete-n soponele *,
Şi faţa la rumenele *.
Ca să vază orişicine
Că nu te-am jelit pe tine.

De la Ileana Ardelean.

92

CREȘTE, PĂDURE, TE›NDEASĂ

Crește, pădure, te›ndeasă,
Num›atîta cale›mi lasă;
Lasă›mi cale și cărare,
Să›i duc badii demîncare.
Că›i într›o temniță mare,
Cu fere pe la picioare.
Fierele›s de noauă fonți*,
Musai, bade, să le porți;
Fierele›s de un fontuț*,
Li›a purta mîndru răruț.

De la Gheorghe Ardelean.

93

TRECUI SARA PE SUB CURTE

Trecui sara pe sub curte,
Strîg pe mîndru, nu m›aude,
Și de›aude nu›mi răspunde.
— Auzi›mă, suflet bade,
Că ti›am iubit cu dreptate.
La inimă mi›ai fost drag,
De›a ta dragoste›amu zac.
La inimă mi›ai plăcut,
De›a ta dragoste›am jăcut*.
Te›am ținut de mîndrior,
Tu›ai fost vierme mușcător.
Te›am ținut de drăguț drag,
Tu›ai fost vierme și›ai mușcat.
Cu gura m›ai sărutat,

Din limbă verin* mi›ai dat,
Nu te›ai temut de păcat,
Că ti›or țipa* draci›n iad.
Și›i fi talpa iadului,
Căpătîie dracului,
Pînă›n vecii veaculuí.

De la Elisabeta Borodi,
fată de 20 de ani, din Berbești.

94

NU›MI LEGA, MAMĂ, LUMEA

Nu›mi lega, mamă, lumea,
Cu cine nu mi›i voia.
De mi›i lega, mi›o leagă
Cu cine să›mi fie dragă.
Lasă›mă să mi›o leg eu,
De mi›a fi bine, de rău,
N›oi vini la pragu tău.

De la Elisabeta Borodi.

95

BATE, DOAMNE, PE›ACELA

Bate, Doamne, pe›acela,
Care›și înșală drăguța,
O înșală și n›o ia,
Bate›l, Doamne, cu ce›i vrea.
Bate›l, Doamne, cît de tare,
Să n›aibă pită și sare.

Nici sare în sălăriță *,
Nici pită pe poliță *.
M'am aflat dat gîndului,
La curțile dorului.
Unde's porțile deschisă,
Mîndrele pe table scrisă.
Numai doru m'o'ntrebat:
Eu pe'acolo ce'am cătat.
— Cat pe cel cu curea lată,
Sus îi Dumnezău să'l bată,
Că mă'nvățià sărutată,
Ș'amu m'o lăsat uitată,
Dumnezău din ceri să'l bată.
Și mă'nvățià a iubi,
Ș'amu mă las'a dori,
Dumnezău l'ar pedepsi.
Cat pe cel cu pană verde,
Că mă tem că mi l'oi pierde.
Că l'am mai pierdut o dată,
Și l'am aflat la o fată,
Ș'aceea nemăritată,
Ca mărgeaua nenșirată.

De la Susana Borodi.

96

AUZIT'AM DIN BĂTRÎNI

Auzit'am din bătrîni,
Că'i rea pita la străini.
Da eu unu n'am crezut,
Pînă m'am dus ș'am văzut.
Pita străinului,
Galbînă'i ca bulbucu *,

Amară'i ca pelinu.
Cernută'i prin sîtă deasă,
O mînînci plîngînd prin casă.
Da pita de la mama,
De'i neagră ca și tina *,
Îi dulce ca și mierea.
Cernută'i prin sîtă rară,
O mînînci rîzînd pe'afară.

De la Susana Borodi.

97

TRIMETE, MÎNDRULE, CARTE

— Trimete, mîndrule, carte,
Să văd cît ești de departe.
— Eu, mîndră, nu ți'oi trimete,
C'am suit pe car de foc,
M'am înstrăinat de loc.
Ș'am suit pe car de pară,
M'am înstrăinat în țiară.
— Trimete, mîndrule, carte,
De trăiești să te'agodiesc *,
De'i muri să te jeliesc.
De'i trăi ti'oi agodi,
Și de'i muri ti'oi jeli.

De la Elisabeta Borodi.

98

MÎNDRULUȚ, LA CASA VOASTRĂ

Mîndruluț, la casa voastră,
Strîngă'se lumea cu groază.

Ardă foc, nu se potoală,
Toți a voștri să ias'afară,
Tu'acolo să arzi cu pară,
Cum m'ai făcut de moșcoală *.
Iasă'a voștri, potoală toți,
Tu din casă să nu ieși.
Ce'acolo să te topești,
Cum m'ai făcut de besezi *.

De la Elisabeta Borodi.

99

ARDĂ FOCU ACEE CASĂ

Ardă focu acee casă,
În care mîndru'i la masă.
Ardă'l focu acela pat,
În care'i mîndru culcat.
Casa să o ardă foc,
Fata să n'aibă noroc,
Că m'o fript ca și cu foc.
Casa să ardă cu pară,
Fata să n'aivă tigneală *,
Rău m'o fript ca și cu pară.

De la Elisabeta Borodi.

100

PE CASA LUI VĂSĂLICĂ

Pe casa lui Văsălică,
Sînt doi pui de rîndunică.

Unu zboară, unu pică,
Unu zice cătă altu:
— Hai, sorucă, să zburăm,
Colo'n sus la răsărit,
Peste'a mămuchii mormînt.
Mămuca m'a d'întreba:
Că'nsuratu's'o tata?
Tata că s'o d'însurat,
Rea maștihă * mi'o luat.
Da'u'ar Dumnezău să deie,
Să moară maștiha'acee.
Croncii * s'o ducă la moară,
Cioarele s'o facă pită,
Cum am rămas de istită *.

De la Anuță pop,
fată de 8 ani, din Berbești.

101

MĂGHIERAN DE SUB FEREASTĂ

Măghieran de sub fereastă,
Rogu'mi'te du'te acasă,
Că urîtu'i lîngă foc,
Își pălește cel cojoc,
Și'și uscă cele obiele,
Usca's'ar și el cu ele.
— Tu nevastă, tu'mi zici mie?
— Eu, bărbate, nu'ți zic ție,
Ci horesc *, mă tînguiesc,
Așa'i rîndu nevestesc.

De la Axene Ardelean,
fată de 16 ani, din Berbești.

102

FRUNZĂ VERDE, BOB ŞI LINTE

Frunză verde, bob şi linte,
Descununămă, părinte,
Că de mi-i descununa,
O sută de zloţi ţi-oi da.
Eu cu cît nu m-oi plăti,
Slujnicuţă m-oi nămi*.
Nouă ai* la nouă crai,
Şi on an la pătrupop,
Săsmi deie lumea slobod.
Tot să ţip* pînzătura*,
Şi săsmi deie cununa,
Să mierg fată la mama.
Să mă văd odată fată,
Dasmi-aş argintu din ladă.

De la Ileana Ardelean.

103

SPUNE-MI, MÎNDRUŢ, DE ŢI-S DRAGĂ

Spune-mi, mîndruţ, de ţi-s dragă,
Săsmi cumpăr năframă niagră.
Spune-mi şi de ţi-s urîtă,
Săsmi cumpăr mai mohorîtă.
Mohorîtă din Braşău,
Mîndruluţ, în butul* tău.
Mohorîtă din Borşa*,
Tot în butul mîne-ta.
C-o zis că nu mi-i lua.
Nu mă lua, nu mă-mbiu,

Batăr* nu-s gazdă, mă ţiu,
Nu mă ieie, nu mi-i hia*,
Fie-i noră sărăcia.

De la Ileana Ardelean.

104

FRUNZĂ VERDE DE MĂR ACRU

Frunză verde de măr acru,
Betiagu* -i mîndru săracu.
De s-a văji* şi-s-a muri,
Cine biată l-a jeli?
L-or jeli susănancele*,
Că li-o purtat inelele.
L-oi jeli şi eu oliecuţă,
Că mi-o dat o veriguţă*,
Şi-ntr-on an i-am fost drăguţă.

De la Anuţă Pop, de 8 ani, din Berbeşti.

105

BATĂ-TE, MÎNDRĂ, PE TINE

Bată-te, mîndră, pe tine,
Cîte m-o bătut pe mine.
Că de luni demineaţa,
Pînă sîmbătă seară,
N-am cu ce te adăpa.
Cînd a fi din cea de-apoi,
Fi-ne-a rău la amîndoi.

Cînd ți-oi trece prin ocol,
Ți-oi lăsa jugușul gol,
Să vezi cum îi de ușor.
Cînd îi trece pe-ulicioară,
Ți-oi lăsa donița goală,
Să vezi cum îi de ușoară.
Hei, tu, mîndrulica mea,
Să-ți rămîie carele,
Pe toate răzoarele,
Să le pălià(scă) soarele,
Și să pice fierele,
Să le strîngi cu brațele.
Să le duci la fogădău*.
Să plătești unde-oi bea eu.

De la Gheorghe Bandrea.

106

HEI, TU, FATĂ NEGRICIOASĂ

— Hei, tu, fată negricioasă,
Pe mine ești mînioasă.
Da pe mine ce să fii,
Că eu păharu nu ți-l beau,
Nici drăguțu nu ți-l iau.
Nu ți l-am luat vrodată,
Nu ți l-am luat de drag,
Fără supărare-ți fac.
Că de mi-i tot mînia,
Eu cu tine-oi face-așa:
Că mi-oi pune oala-n horn[1],
Cu apă și cu viron*,
Ș-oi lăsa să fiarbă bine,
Ș-oi băga pe dracu-n tine.

[1]) Vezi capitolul, *Note*, p. 474.

— Pretină, pretina mea,
Un drăguț nu ni-om ținea.
Că de ni-om ținea unu,
Ni-om strîca prietęșugu*.
Cînd m-a săruta pe mine,
Te-a face mută pe tine.
Cînd pe tine te sărută,
Pe mine mă face mută.
Și cînd grăiește cu tine,
Da mă ocărè(ște) pe mine.
Și cînd cu mine grăiè(ște),
Pe tine te ocărè(ște).
El ar vrea să ne sfădim
Și bine să nu trăim.
Doauă fete ca și noi,
Să iubim pe cel gunoi.

De la Odochie Mihăiescu,
fată de la 19 ani, din Berbești.

107

FUGI, COCOANĂ, DIN CĂRARE

— Fugi, cocoană*, din cărare,
Că vine Dunărea mare,
Ș-a vini și te-a mînare.
— Las' să vie și mă mîie,
Că n-am tată să mă țîie,
Nici mamă să mă mîngîie.
Nici am surori cu dreptate,
Nice frați să-mi prindă parte,
În neagră străinătate.
Nici am frați, nici am surori,
Gîndești c-am picat din nori.

Nici am mamă, nici am tată,
Gîndeşti c-am picat din piatră.

De la Axene Ardelean.

108

COLO-N JOS PE PRUNDUŢELE

Colo-n jos pe prunduţele,
Se bat două taberi grele.
D-aşa trec plumbii prin ele,
Ca frunzele prin nuiele.
Da nici naibă, nici-i şagă,
Fără-i sînge pînă-n barbă.
Sînge de-a muscalului,
Pînă-n coama calului.
Tot sînge de-a turcului,
Pînă-n coama murgului.

De la Gheorghe Codrea,
fecior de 19 ani din Berbeşti.

109

HAI, MÎNDRUŢĂ, ŞI MĂ CATĂ

Hai, mîndruţă, şi mă cată,
Din rînduţu din 'nainte,
Unde mierg plumbii fierbinte.
De n-oi fi nici acolo,
Hai, mîndrucă, şi mă cată,
Din rînduţu din mijloc,
Unde mierg plumbii cu foc;

De n-oi fi nici acolo,
Hai, mîndrucă, şi mă cată,
Din rînduţu dinapoi,
Unde merg plumbii mai moi.
De n-oi fi nici acolo,
Hai, mîndrucă, şi mă cată,
La crucea de brad picată,
C-acolo mi-oi fi-ngropată.
De n-oi fi nici acolo,
Hai, mîndrucă, şi mă cată,
La cruciţa * de durzău *,
C-acolo-s îngropat eu.

De la Gheorghe Codrea.

110

MULT MĂ-NTREABĂ STRĂINII

Mult mă-ntreabă străinii,
Unde foc mi-s părinţii.
Nu văd, sări-le-ar ochii,
Că mi-am venit cu norii,
Şi-am picat cu picurii,
Din satu cu străinii.

De la Măria Tăşcan,
fată din Năneşti.

111

BATĂ-TE, MÎNDRULE, BATĂ

Bată-te, mîndrule, bată,
Nouă fire de săcară
Şi doruţu mieu de-asară.

Nouă fire de piperi,
Și doruțu mieu de ieri.
Din arat pînă-n săpat,
Să te-ntoarcă mă-ta-n pat.
Din culesul cînepii,
Pînă-n ruptu cămășii,
Să te-ntoarcă doftorii,
Să te-nveți, bade,-a minți.
Mîndruluț, de mi-i lăsa,
Eu, mîndruț, ti-oi blăstăma.
Atîta, mîndruț, să zaci,
Pe pătuț de lemn de fagi,
Pîn-a trece os pîn os,
Cioantele * prin pat în jos.
Să vadă, mîndruț, mă-ta,
Că ti-o blăstămat drăguța.
Să vadă și tată-tău,
Că ti-am blăstămat, mîndruț, eu.

De la Odochie Moiș,
fată de 19 ani, din Berbești.

112

MÎNÎNCE-VĂ CÎNII, OI

Mînînce-vă cînii, oi,
Mult doruț umblă cu voi,
Și-nainte și-napoi,
Ș-a mei mîndri cîte doi.
Mînînce-vă cînii, sterpe,
Mult doruț umblă cu toate,
Ș-a mei mîndri cîte șepte.
Păcurar * cu oile,
Calce-te nevoile.
Scobori cu oile-n vale,
C-acolo-i bună mîncare.
Pînă oile c-ar paște,
Noi om sta și ni-om cunoaște.

De la Ioana Codrea Găjanca,
fată de 19 ani, din Berbești.

113

HORIA NEVESTEI

Cînd m-am măritat și eu,
Să fi dată Dumnezău,
Un rug verde-n drumu mieu.
Eu să mă fi-mpedecată,
Și capu să mi-l fi spartă,
De urît n-aș fi legată.
Nu-i bughet * că mi-i urît,
Mînînc cu el dintr-on blid.
Crepe fundu blidului
Și capu urîtului.
Crepe fundu de la masă
Și urîtu mieu din casă.
Eu îmi pun lumina-n grindă,
De urît nu-i noapte-n tindă;
Eu îmi pun lumina-n masă,
De urît nu-i noapte-n casă.

De la Ioana Codrea, Găjanca.

114

HAIDA, MÎNDRULE, ODATĂ

Haida, mîndrule, odată,
La codru cu frunza lată,

La fîntîna cea curată,
Să ne vedem mai odată,
Că-mi tigne pînă ce-s fată,
Că a ta lume-i legată.
Ai legat-o cu ochii-nchiși,
Hîdă ură ți-ai cuprins.
De hireșă* -i albă tare,
Ce-i că-i numa-o gălbînare.
De hireșă-i albă toată,
Ce haznă* -i că-i încrucișată,
Nici-i trup de-ncingătoare,
Nici-i piept de gazdă* mare,
Făr' măgar de purtat oale.
Nu fie nime supărat,
Că bughetu* -s eu în sat.
Nu fie nime scîrbit,
Fie cu mine plătit.

De la Odochie Moiș.

115

MIȘĂL ÎI, MAMĂ, MIȘĂL

Mișăl îi, mamă, mișăl,
Și acela voinicel,
Ce se-nsoară tinerel
Și se duce ginerel,
Și pune clopuțu-n cui,
Nemică da nu-i a lui.

De la Ioana Codrea.

116

NIME-N LUME NU SE-NȘALĂ

Nime-n lume nu se-nșală,
Da fecioru cînd se-nsoară.
Prinde patru boi la car,
Și-aduce pe cap amar.
Nu trece on an ori doi,
Ar mai prinde șasă boi,
Ș-ar duce amaru-napoi,
L-ar duce, da nu mai poate,
Îi a lui pînă la moarte.

De la Ileana Ardelean.

117

PE OMUȚU SUPĂRAT

Pe omuțu supărat,
Da-l poți cunoaște pe-umblat,
Merge pe drum chitilin* ,
Și din cap sămăluind* .
Omuțu cu supărări,
Hireș* horià* pe cărări.
Omuțu cu supărare,
Ce samînă nu răsare.
Că și eu mi-am sămînat,
On strățiuc* de măghieran,
Și n-o răsărit șohan* .

De la Axene Ardelean.

118

NU VREAU ALTA MÎNDRULUI

Nu vreau alta mîndrului,
Fără masa cucului
Şi sprijoana * vîntului.
Umble din ţară în ţară,
Ca şi cucu de pe vară,
Cu merindea subsuoară.

De la Odochie Moiş.

119

MÎNDRULUŢ, FIR DE SANSIU

Mîndruluţ, fir de sansiu *,
Vrut-aş fi să nu te ştiu.
Că de cînd te ştiu pe tine,
N-o rămas inimă-n mine.
De aş pune-o pe cîntari,
N-ar trage ca doi bunzari *.
De aş pune-o pe fonturi *,
Nu trage ca doi fluturi.

De la Odochie Moiş.

120

HORIA PĂCURARIULUI

Dusu-s-o mîndru la oi,
Ş-o lăsat doru la noi.
Du-ţi, mîndruţ, doru cu tine,

Nu ţi-l bizui pe mine.
C-amu-i vremea lucrului,
N-oi fi doică dorului;
C-a tău dor îi cam domnos,
Nu vrea a durmi pe jos.
Şi-a tău dor îi învăţat,
Tot pe perine culcat,
Şi-n guriţă sărutat.
D-apoi în sîn dacă-l pun,
Da-mi face inima scrum.

De la Ioana Codrea, Găjanca.

121

JELCUI-M-AŞ ŞI N-AM CUI

Jelcui* -m-aş şi n-am cui,
Jelcui-m-aş drumului.
Şi drumuţu-i supărat,
De multe cară călcat,
Şi de drept şi de furat,
Şi cu gol şi de-ncărcat,
De aci pîn' la împărat.

De la Axene Ardelean, din Berbeşti.

122

VERDE-I FRUNZA ÎN STÎJAR

Verde-i frunza în stîjar,
Verde-mi plîng ochiţii miei.
Plîngeţi, ochi, cît îţi putea,

V'am lăsat lumea pe'ales,
V'ați ales din grîu, ovăs.
Și v'am lăsat lumea iară,
V'ați ales din grîu, săcară.

De la Ioana Codrea,
Găjanca, din Berbești.

123

SĂRACA TURTUREAUA

Săraca turtureaua,
Supărată'i săraca,
Cînd îi moare soția.
Ea atîta o jelește,
Creanga verde o ferește,
Pe uscat tot hodinește.
Nu bea apă limpejoară,
Se scoboară și'o tulboară.
Se duce unde'i apa lină,
Și setea că și'o alină.

De la Axene Ardelean, din Berbești.

124

CA MINE NU'I SUPĂRATĂ

Ca mine nu'i supărată,
Făr'o floricică albă,
Din cel țermure de apă,
Cine cum trece o calcă.
O iau oamenii din sat,
Și o răsădesc în strat.

Locu'i bun, și nu îi place,
Ca de unde ea se face.
Locu'i bun și nu'l ibește,
Ca de unde răsărește.

De la Ileana Ardelean, din Berbești.

125

NU'MI DA, DOAMNE,'ACELA BINE

Nu'mi da, Doamne,'acela bine,
Care'mi vreau două vecine,
De's aproape lîngă mine.
Nu'mi da, Doamne, binele,
Ce mi'l vreau vecinele.
Una'și teme bărbatu,
Una'și teme ficioru,
Una nu'și teme pe nime,
Nici aceea nu'mi vrea bine.

De la Axene Ardelean.

126

HEI, TU, MÎNDRULUȚU MEU

Hei, tu, mîndruluțu meu,
Poartă struțu * pe măsură,
Cum ți'e strohu * p'îngă * șură.
Poartă struțu măsurat,
Cum ți'e șopru lîngă grajd.
De ți'e strohu mai înalt,
Poartă struț de cumpărat.

De ți-e strohu mînînțăl *,
Poartă struț mai puțintel.
Poartă pană măsurată,
Cum ți-s vacile-n poiată.

De la Petru Ardelean.

127

MORȚII TĂI DE OM NEBUN

Morții tăi de om nebun,
Ce cați caii tu pe drum?
Caii-s duși în jos la țiară,
Calcă grîu, calcă săcară.
Calcă grîu, calcă ovese,
Peste mari dialuri or trece.
Or trece în stîncă de piatră,
Numai ochii mei să-i vadă.
Pentru-o horie * ce-am horit *,
Șasă ani că mi-am robit.
Pentr-o biată horice *
Șezut-am în temnițe.

De la Petru Ardelean,
fecior de 20 de ani, din Berbești.

128

CINE NI-A DESPĂRȚI, BADE

Cine ni-a despărți, bade,
Pice-i carnea de pe spate,
Scrijele * și sfășii * late,
Că ni-am iubit cu dreptate.

Cine mi-a despărți lelia,
Pice-i carnea de pe șele,
Scrijele și bucățele,
Cum ni-am iubit de cu jele.

De la Ileana Ardelean.

129

MORȚIȘORII, TEMNICIOARĂ

Morțișorii, temnicioară,
Că te știu de coconioară *.
Tata muri de bătrîn
Nu ști priciu * de ce-i bun;
Mama moare de bătrînă,
Și nu ști de ce ești bună.
Voi, domnii pămîntului,
Napostiți * -mi drăguțu.
Numai eu că mă voi face
O rujă * mîndră-nfocată
Ș-oi năpusti robii-odată.
Doar a ieși și mîndru,
Că de mult îi săracu.

De la Măria Căbuz,
fată de 14 ani, din Berbești.

130

STAU PIZMAȘII ȘI GÎNDESC

Stau pizmașii și gîndesc
Cum am bani de cheltuiesc.

Cum am bani de cheltuială,
Pe-amu și pe mîne sară.
Săracii pizmașii mei,
Cînd îs mînioși pe mine,
Eu atunci trăiesc mai bine.
Că de m-or mai jelcui *,
Vai de capu mieu va fi.
Nime nu mă jelcuiască,
Toată lumea m-ocărască,
Că atunci lumea mi-i dragă.

De la Gheorghe Ardelean.

131

ȘI CODRUȚU-I SUPĂRAT

Și codruțu-i supărat,
Toamna cînd rămîne-uscat,
Nu-i ca mine cu bănat.
Codruț, nu te supăra,
Că luna lui mai a vini
Și iarăși îi înverzi.
Da sărac-inima mea,
Dac-odată se topiè(ște),
Șohănit * nu înverzè(ște).
Nice toamna, nici vara,
Șohănit pînă-i lumea.

De la Ileana Ardelean.

132

SUPĂRAT CA MINE NU-I

Supărat ca mine nu-i,
Numai coarba * cu-a ei pui,
Trecînd vîrfu muntelui.
Numa ea așa zicea:
— Zburați, pui, și vă hrăniți,
Eu de cuc v-am doicit *.
Penele mi s-o rărit,
Fația mi s-o schimbosit *
Ș-amu n-am rînd de trăit,
Că mi-i musai de murit.
Strîgă puiu cel mai mare:
— De trudè(ște), maică, trudè(ște),
Pîn-om face pene bune,
Să zburăm cu toți în lume.
Dacă n-om putea zburare,
Largă-i lumuța și mare;
Apoi și de ni-i lăsare,
Și noi om trăi-n dînsare.

De la Țetilia Boroli,
fată de 16 ani, din Berbești.

133

LA RĂCHITA CEA PLECATĂ

La răchita cea plecată,
Șede mîndra supărată,
Dac-o fost a frunzei fată *.
Supărată-a și muri,
Dac-o fost fata frunzei.

De la Petru Bîrlea,
fecior de 20 de ani, din Berbești.

134

JOACĂ NUNTA DE TREI ZILE

Joacă nunta de trei zile,
Și mirele nu mai vine.
De trei zile-i nuntă-n casă,
Nu-i mire, fără mireasă.
Și noi jucăm cu nunta,
Doară ni-a veni vestea.
Veste de la mire nu-i,
Om pune cununa-n cui,
Ș-om sta și ni-om socoti,
Oare pe cînd o sosi.
Că de-a sosi p-însărat,
Nu l-om năposti * în sat.
Și de-a sosi demineață,
Ducă-se că-i lumea largă.
C-om juca, ni-om cununa,
Pîn-a fi pe lapte spuma.

De la Ștefan Ardelean,
fecior de 21 de ani, din Berbești.

135

NICI O POAMĂ NU-I AMARĂ

Nici o poamă nu-i amară,
Ca mama de-a doauă oară;
Nici o poamă nu-i dulcie,
Ca și mama cea dintîie.
Rabdă, inimă, și taci,
Multe flori o fost în sat,
Care-ai vrut o ai ciuntat *,
Rabdă pe cum ți-ai cercat.

De la Petru Bîrlea, din Berbești.

136

CINE VREA A BEA PALINCĂ

Cine vrea a bea palincă *,
Puie jugu pe poliță *,
Și meargă la crîșmăriță.
Și beaie ziua și noaptea,
Pînă ce l-a lua moartea.
Că acas' n-are ce mere *,
Boii i-o dat pentru bere,
Și caru pîntru horincă *,
Ș-acasă n-are nemică.
Casa-i stă într-on picior,
Vai de capu tău, ficior.

De la Petru Bîrlea.

137

TU, MĂRIE, MĂRIUȚĂ

Tu, Mărie, Măriuță,
Strînge doru-n zădiuță *
Și-l samînă-n grădinuță,
Că s-a face-on merișor,
Și-i mînca, cînd ți-a fi dor.
Și s-a face bob * și pere,
Și-i mînca, cînd ți-a fi jele.

De la Gheorghe Rusu.

138

NUMAI EU DE MI-AȘ AVEA

Numai eu de mi-aș avea
On măruț verde-n grădină,
O soră dulce vecină,
Nu mi-aș fi așa străină.
Numai eu de mi-aș avea
On măruț verde-nrotat,
Și sorucă dulce-n sat,
N-aș trăi tot cu bănat.

De la Ioana Oanea,
fată de 15 ani, din Berbești.

139

BATĂ-VĂ FOCU, STRĂINI

Bată-vă focu, străini,
De v-aș face apa vin,
Nu v-aș fă voia deplin.
De v-aș face apa bere,
Nu v-aș face pe plăcere.
Din piatră nu cură lapte,
Din străini nu poți fă frate;
Din piatră nu cură zamă *,
Din străini nu poți fă mamă.

De la Ioana Oanea

140

MIREASĂ CU PĂRU CREȚ

Mireasă cu păru creț,
Ia-te-n seamă ce lucrezi.
Că ochii-și negri și-nrotați,
Luați seama ce lucrați,
Pe bănat * să nu v-aflați.
Ochii negri și cerniți,
Luați seama ce iubiți,
Să nu v-aflați celuiți *.
Să ziceți pe mîne-laltă,
Că n-ați fost pe dept olaltă *.
C-aiesta nu-i tîrg de țiară,
Să-l cumperi și să-l vinzi iară.
Nici-i măr putregăios,
Tot să-l mușți și să-l țipi * jos.
Ba-i o pară mălăiață,
Și ți-a fi pe-a ta viață.

Auzită de la Mihai Șteț,
de 45 de ani, din Berbești.

141

CÎNTĂ CUCU, SUNĂ DIALUL

Cîntă cucu, sună dialul,
Rînduit mi-a fi amaru.
Cîntă cucu, sună lunca,
Rînduită mi-a fost munca.

De la Părasca Oanea,
fată de 12 ani, din Berbești.

142

VINE LĂSARIA DE SĂC

Vine lăsaria de săc,
Dă-mă, mamă, că mă trec,
Vine-mi gîndu să mă-nec:
Unde-a fi balta mai lată,
Am rămas nemăritată.
Vine-mi gîndu să mă-nec,
Unde-i tăuţu* mai lat,
Dipce*-am rămas nensurat.

De la Mihai Ştefiu.

143

AŞA-I RÎNDU FETELOR

Aşa-i rîndu fetelor,
Ca rînduţu merelor.
Pînă-s mere tinerele,
Stau pe creangă-nşireţele*.
Dacă ele-mbătrînesc,
Pică jos şi putrezesc,
Nimărui nu-i trebuiesc.

De la Mihai Ştefiu.

144

MĂ DUSĂI CU COASA-N LAZ

Mă dusăi cu coasa-n laz*,
Cosii iarbă nu năcaz,

Să pui mîndrei pe obraz.
Mă dusăi cu coasa-n rît*,
Cosii iarbă, nu urît,
Să pui mîndrei pe mormînt.

De la Mihai Ştefiu.

145

UN FRĂTIUC CARE-L AM EU

Un frătiuc care-l am eu,
Se roagă lui Dumnezău,
Să n-aibă nărocu mieu.
Iară zic, iară mă-ntorc:
Sînt feciori de pătrupop
Şi nu mai au toţi noroc.
D-apoi eu on păcătos,
Cum să am noroc frumos?
— Mămucă, din niamu mieu
Toţi îs gazde* şi cu-avere,
Pe mine-s mai multe rele.
Toţi îs gazde şi cu-avut,
Şi pe mine-i rău mai mult.
Hei, tu, mămulica mea,
Din a ta viaţă şi niam,
Este-on pruncuţ de harap;
Mămucă, din neamu tău,
Acela-s mămucă, eu.

De la Axene Ardelean.

146

MI-AȘ HORI O HORICEA

Mi-ași hori * o horicea *,
Și nu pot hori de jele.
Mi-aș hori horia mîndrei,
Rău mă tem c-a nebuni.
Cînd și-a auzi horia,
Rău a durea inima.
Cînd și-a auzi horia,
Și-a prinde a blăstăma:
— Bate, Doamne, pe-acela,
Care mi-o făcut horia.
O știut și o făcut-o,
Gîndești că drept eu i-am spus-o.

De la Ileana Ardelean.

147

TU, MIREASĂ, CE TOT PLÎNGI

— Tu, mireasă, ce tot plîngi,
Nice beai, nice mînînci.
Mîncările îs pe blide,
Beutura ți-e-nainte.
Mireasă cu ciucalău *,
N-ai fost de ocolu mieu.
Ocolu * mieu îi tinos *,
Ciucalău * ajunge jos.
Ciucalău-i de mătasă,
Tu te ții de jupîneasă *.
Fecioru meu nu-i jupîn,
El îi negru și pălit,
Și-i bun de găzdăluit *.

De la Axene Ardelean.

148

CINE-O FĂCUT URÎTU

Cine-o făcut urîtu,
Nu-l primească pămîntu.
Țipe-l pămîntu afară,
Să-l mînînce corbi și cioară.
Lupii carnea i-o mînînce,
Cioarele să-i se scalde-n sînge.
Sîngele meargă pîrău,
Steie cînd l-oi opri eu.
Eu atunci că l-oi opri,
Cînd on picur că n-a fi.
Fața lui cea mîndră grasă
Să fie de soare arsă,
Păru lui cel mîndru creț
Să-l ducă păsările,
În toate dialurile,
Să-și noià(scă) cuiburile.

De la Ștefan Codrea Tomăț,
de 60 de ani, din Berbești.

149

TRAGÎNĂ, MÎNDRĂ, TRAGÎNĂ

Tragînă, mîndră, tragînă,
Frunză de codru galbînă,
Că și eu mi-am trăgînat,
Frunză de codru uscat,
Și aceea m-o gătat.
Că și eu mi-am trăgînat,
Frunză de codru pălit,

Și-acee m-o-mbătrînit.
Frunză verde, lemn uscat,
S-o dus mîndra, m-o lăsat.
Ducă-se cu Dumnezău,
Că mie nu-mi pare rău.
Dipt * atît nu-mi pare rău,
Că ea ști năravu mieu,
Și din bine și din rău.
Tot de astăzi pînă mîni,
Da mă poartă cu minciuni.
Numai de m-oi mînia,
Tot dărabe * oi tăia(o);
Numai țip * picioru-n scară,
Și mi-oi trece-o noauă țiară.
Am drăguță ca o pană,
Și trupu-i ca ș-o cătană,
Și fața-i ca ș-o icoană.
În fața obrazului,
Scrisă-i ruja * macului.
Cînd cu brîu roșu se-ncinge,
Inimioara-m prinde-a plînge.

De la Ștefan Codrea Tomăț.

150

CINE-O ZIS FOCU, DOINA

Cine-o zis focu, doina,
Așa i-o fost inima,
Cum îi ș-a mea săleaca *.
Că n-o zis-o nici de-on bine,
Numai de năcaz, ca mine.
Cine nu-i mîncat de rele,
N-are ce cînta de jele.

Să mă lase să cînt eu,
Că m-o mîncat bughet * rău.

Auzită de la Irina Vlad,
fată de 19 ani, din Sălişte.

151

CUCULE, DE CE NU CÎNŢI

Cucule, de ce nu cînți,
Pînă ce-s fragii-nfrunziți,
Și iarba pe sub molizi.
Cucule, de ce nu tragi,
Pînă ce-i frunza pe fragi,
Și iarba pe sub copaci.
Cucule, pasăre mîndră,
Du-te-n pădure și cîntă.
Pe cine-i avea mînie,
Blastămă-l străin să fie.
Nu treabă mai mare fune,
Ca străinătatea-n lume.
Nu treabă mai mare sfoară,
Ca străinătatea-n țiară.
Cîntă puiul cucului,
În mijlocul codrului.
D-așa cîntă de ușor,
Leagănă frunza de dor.
D-așa cîntă de-amărît,
Leagănă frunza pe rît *.

De la Irina Vlad, din Sălişte.

152

DE‹AR ȘTI, DOAMNE, CINEVA

De‹ar ști, Doamne, cineva,
Ce am la inima mea,
Ar sta‹n loc și s‹ar mira,
Cum de pot trăi așa.
Ar sta‹n loc și‹ar socoti,
Doamne, cum de pot trăi,
Pe pămînt cu oamenii.

De la Irina Vlad, din Săliște.

153

ÎN ACEST PUSTIU DE SAT

În acest pustiu de sat,
Numai plînsu mi‹e fărtat,
Supărarea, soră dulce,
De la mine nu se duce.
Și de ies pînă afară,
Vine de mă cată iară.

De la Irina Vlad.

154

TU, LELIȚĂ PUIȘOR

Tu, leliță * puișor,
Scrie‹mi dorurile mele
Într‹o carte lîng‹a tale,
Și vină la noi cu ele,

Că mă topesc de‹a ta jele.
De cînd de‹acasă am plecat,
Multă jele m‹au mîncat.
Cînd m‹ajunge dor de‹acasă,
Inimuța‹n mine‹i arsă.
Cînd m‹ajunge dor de tine,
Plînge inimuța‹n mine,
De dor nu mai văd pe nime.
Pare‹mi rău și‹mi bănuiesc,
La inimă mă topesc.
Măi puișor, de‹al tău dor
De la inimuță mor.
Și de mult ce‹mi bănuiesc,
La inimă mă topesc.
Cît pot nu m‹aș arăta,
Dar mi se vede fața,
Că‹i galbînă ca ciara.

De la Irina Vlad.

155

VAI DE MINE, MOR, MĂ‹NEC

Vai de mine, mor, mă‹nec,
Sara cum să o aștept,
Că pe mîndra n‹o mai văd.
Batăr * de‹ar da Precista,
Să visez eu pe mîndra.
În zădar o și visez,
Dacă nu pot să‹o văd.
Du‹te, dor, unde te mîi,
Pe drumuț, pe lîngă grui *,
La mîndra la căpătîi,
Și‹i spune că și eu viu.

De te-ntreabă că ce fac,
Spune-i că eu de dor jac *,
Într-o grădină de mac.

De la Irina Vlad.

156

FLORICEA DE PE MARA

Floricea de pe Mara,
Ce ți-e veștedă fația?
Cum n-oi fi veștezită,
Că m-am aflat răsădită,
Într-o grădină-ngrădită,
Supt on buruian * urît,
Unde locu nu l-am iubit.
Să mă fie răsădit,
Unde locu mi-ar fi iubit,
Doamne, mult aș fi-nflorit,
Tot cîmpu l-aș fi-nvălit.
Tot cîmpu cu floricele,
Și grădini cu rumenele.

De la Ileana Berinde,
fată din Budești.

157

PĂDURICE NERĂRITĂ

— Pădurice nerărită,
Treci, mîndră, și te mărită.
Numai nu te cununa,
Să te pot și eu lua.

— Hei, tu, mîndruluțu mieu,
Cînd îi trè(ce) prin temeteu *,
Ciuntă-o cruce de durzău *,
Și-mi scrie numele meu,
Și-o pune la capu meu,
Și-mi îngrădie mormîntu.
— Mîndră, ți l-oi îngrădi,
Cu măghieran din stratu tău,
De unde-am purtat și eu,
Ca să vadă lumea toată,
C-o fost dragoste curată,
De un fecior și o fată.

De la Ileana Berinde.

158

HAI, MÎNDRUȚ, SĂ TE SĂRUT

Hai, mîndruț, să te sărut,
Pînă-n lume nu te uit.
Cine ni-o strîcat pe noi,
N-aibă ocoale * cu boi,
Nice staule * cu oi.
Și cine ni-o despărțit,
Fie-i moartea de cuțit,
Să moară nespovedit.
N-aibă cuie prin sălaș *,
Nice pînză pe obraz,
Nici oameni la părăstas *.
Nici lemnu uscat de cruce,
Nici la groapă cine-l duce.
Nici cuie prin copîrșău *,
Nice loc prin temeteu *.
Pe cum n-am avut nici eu,
Haznă * de drăguțu mieu.

De la Ileana Berinde.

159

FOAIE VERDE DIN GRĂDINĂ

Foaie verde din grădină,
Plînge mîndra și suspină.
— Plînge, mîndră, cu bănat *,
Să-ți treacă de supărat,
De cînd cu tine-am jurat.
— Să-mi treacă de supărat,
Mă uită că te-am uitat.

De la Ileana Berinde.

160

LA CRÎȘMUȚA CEA DE PIATRĂ

La crîșmuța cea de piatră,
Bea on fecior și o fată.
Fecioru iasă rîzînd,
Fata iese suspinînd.
El numai și-o zîs așa:
— Taci, mîndră, nu suspina,
Că ți-oi plăti rușinea.
— Hei, tu, mîndruluțule,
De mi-ai plăti cu aramă,
Nu-s cu fetele la samă.
De m-ai plăti cu argint,
Nu-s cu fetele la rînd.

De la Maria Tușnea,
fată de 23 de ani, din Ieud.

161

CĂRĂRUȘĂ PRIN NUIELE

Cărărușă prin nuiele,
Gazdă-i badea și mă cere,
Eu săracă și n-oi mere *.
Cît oi trăi m-a-ntreba:
— Unde ți-e, mîndră, zestrea
Care ți-o dat-o mă-ta?
N-oi mînca nici o mîncare,
Să nu-mi fie cu-mputare,
De ce n-am zestre mai mare.

De la Gafie Dunca,
fată de 20 de ani, din Ieud.

162

PASĂRE GALBÎNĂ-N LUNCĂ

Pasăre galbînă-n luncă,
N-am hîrtie să-mi ajungă,
Să scriu carte mîndrului,
Dacă-n sat cu mine nu-i.
— Hei, tu, pui de turturea,
Ia fă tu pe voia mea,
Aș trimite-o cărticea.
Și o ia în clonțu tău,
Și o du la mîndru meu.
De-i fi, puiuț, întrebat:
« De-a cui doruț ești mînat? »
Spune că din depărtare,
De la mîndra dumitale.
— Hei, tu, mîndruțule,

Ia cartea și o cetiè(ște),
O cetiè(ște) sara la nor,
Că-i scrisă rînduri de dor.
O cetiè(ște) sara la stele,
Că-i scrisă rînduri de jele.

De la Maria Tușnea, din Ieud.

163

SĂRACA INIMA MEA

Săraca inima mea,
Unde vede-o fîntînea,
Tulbură-o ș-apoi bea
Și zice c-așe-i tignè(ște),
Tot cu apă tulbure,
Cînd trăiesc supărețe*.
Zice c-așa-i învățată,
Tot cu apă tulburată,
Dacă-mi trăiesc supărată.

De la Măriuța Dunca.

164

STÎJERAȘ CU FRUNZĂ RARĂ

Stîjeraș cu frunză rară,
Lasă-mă sub tine-o sară,
Cu mîndruțu de as-vară.
Eu poate că v-aș lăsa,
Rău mă tem că m-oi usca

Și m-or rîde lemnele,
Că mi s-uscă frunzele.
Și m-or rîde alte lemne,
Că mă usc așa devreme.
De jelea inimei mele,
Plîng pietrile prin vălcele,
De jelea dorului mieu,
Plîng pietrile prin pîrău,
D-ar crepa piatră-n pîrău,
Inima-n pizmașul mieu.
Sară pietrele-n vălcele,
Ochii pizmoaselor mele.

De la Anuța Ivașco,
fată de 26 de ani, din Ieud.

165

DĂ, DOAMNE, LA PIZMAȘI BINE

Dă, Doamne, la pizmași bine,
Eu să răbd ce mi se vine.
Și le dă noroc și parte,
Eu să răbd ce mi se cade.
Dă-le bine cît or vrea,
Io-oi răbda cît oi putea.
Vai, săracii pizmașii,
Sănătoși îs cu toții.
Lasă-i sănătoși să fie,
Temnițele să-i mîngîie.
Las' să aibe sănătate,
Numai haiducii* să-i poarte.
Cînd s-or duce după apă,
Haiducii să le petreacă.
Mînînce-ntr-o zi o dată,

Ş'atunci pită nesărată,
Cu picioru frămîntată,
Şi cu fontu * măsurată.
Să le scoată la primblare,
Trei ciasuri după gustare.

De la Mărcuța Dunca lui Dumitru,
fată de 24 de ani, din Ieud.

166

TU, PUIUŢ DE MIERLĂ NEAGRĂ

Tu, puiuţ de mierlă neagră,
Ce'ai mîncat frunza din creangă,
De nu ai lăsat să criască,
Mîndru să mai holteiască.
Creanga face mugurele,
Strîcînd dragostele mele,
Rău îmi pare după ele.

De la Mărcuța Dunca lui Dumitru.

167

DU'TE, MÎNDRUŢ, ŞI'MI DĂ PACE

Du'te, mîndruţ, şi'mi dă pace,
De'a ta dragoste nu'mi place.
Nici îmi place cum săruţi,
Nice la cine te uiţi.
Nici îmi place cum iubeşti,
Nice cu cine grăieşti.
Nici îmi place cum mă tragi,

Nici cu cine vorbe'şti faci,
Du'te, mîndruluţ, în draci,
Cu a tău năravu nu'mi placi.
Că tu pe toate le tragi,
Şi pe care nu ţi's dragi,
Numai mie but * să'mi faci.
Hei, tu, mîndruluţu meu,
Ce copilă mi'am fost eu,
Da mă strîcă doru tău.
Ce copilă'am fost odată,
Ş'amu doru tău mă gată.
Ce copilă'am fost mai mică,
Ş'amu doru tău mă strîcă

De la Mărcuța Dunca lui Dumitru.

168

POTBĂLAŞ, MÎNDRU POTBALE

Potbălaş, mîndru potbale *,
În treci'mă peste vale,
La cel păruluţ * cu pere;
D'acela nu'i păr cu pere,
Badea'i cu struţuri * de pene.
Pătimeşte întru'ascuns,
Pătimè ce nu'i de spus.
Pătimeşte întru sine,
Pătimeşte, nu şti nime.
Nu gîndi, mîndră, nemică,
Că de'aci pînă'n şpiţerie
Mi'oi afla o doftorie;
Doftorie mi'am aflat,
Patima de aşăzat;
Doftorie mi'am găsit,

Patima de potolit.
Nu gîndi, mîndrucă, zău,
N'oi muri de doru tău.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud.

169

CE'AI ZIS, MÎNDRĂ'ALALTĂSARĂ

Ce'ai zis, mîndră'alaltăsară?
Că'i scoate șeaua din cămară,
Să mă duc de mîne'n țiară,
În Țara Tălienească *,
Să'mi cumpăr pană domnească,
Și hîrtie să'nvăț a scrie.
Scriam două'trei rînduri,
Și nu puteam de gînduri.
Puneam condeiu pe masă,
Cînd îmi vinea dor de'acasă.
Vin doi frați de la robie,
Sus îi Dumnezău, îi știe.
Zice unu către altu:
Trà(ge), frate, una de jele,
Acasă n'avem ce mere *,
Că de cînd sîntem la robie,
Da părinții ni'o murit,
Boii'n grajd o bătrînit,
Plugu'n pod o ruginit.

De la Toader Hoza Boicu, din Ieud.

170

HEI, TU, MÎNDRULICA MEA

Hei, tu, mîndrulica mea,
Dumnezău mi'o ajutat.
Cînd de'acolo mi'am plecat,
Înainte mi'au ieșit,
La trei crai și o crăiasă,
Cu trei steaguri de mătasă.
Unu roșu ca focu,
Unu negru ca corbu
Și unu ca omătu.
Cel roșu de bătălie,
Iar cel negru de jelie,
Și cel alb de cununie.

De la Mihai Cupcea, din Călinești.

171

MÎNDRĂ, MÎNDRULEANA MEA

— Mîndră, mîndruleana mea,
Atîta mă zăbovesc,
Pînă murgul potcovesc.
Cu potcoave de aramă,
Cu cuie de sîrmă'ntoarsă,
Să pot trece gheață groasă.
Atîta, mîndră, nu'i mult,
Pînă'mi pun picioru'n scară,
Și trec în străină țiară.
Pînă'mi pun și celalalt,
Trecutu's pîn' la Bănat.

Foc să bată blăstămat,
Cum te-ai dus și m-ai lăsat.

De la Mihai Cupcea.

172

MURGULEȚ, MARHĂ ROTATĂ

Murguleț, marhă* rotată,
Scoate-mă în dial odată,
Să mă uit pe lumea toată.
Să mă uit la satul meu,
De unde m-am născut eu.
Cînd de-acasă mi-am plecat,
Numai eu că mi-am lăsat
Tot coșcioara* în chetoare*,
Și-o mîndrucă ca și-o floare.
Și boiții-njugurați,
Și părinții supărați,
Și vacile-njugurate*,
Surorile supărate.
Cînd de-acasă am plecat,
Bună ziua mi-am luat:
De la frați, de la surori,
De la grădina cu flori,
De la strat de tămîiță,
De la fete din uliță,
De la struț de busuioc,
De la feciorași din joc.
Cînd din sat că mi-am plecat,
Num-așa mi-am cuvîntat:
Creșteți flori și nu-nfloriți,
Că mie nu-mi trebuiți,
Creșteți flori cît gardurile,
Și-asupați prilazurile*,
Să vă sufle vînturile.
Să săcați din rădăcină,
Cum săc eu de la inimă.
Și săcați de la un loc,
Cum săc eu de la mijloc.

De la Mihai Cupcea.

173

HEI, TU, MĂMULICA MEA

Hei, tu, mămulica mea,
De-acasă că mi-am plecat,
Numai cucul și-o cîntat.
Iar puiuțul cucului,
Pe creanga molidului,
Așa-și cînta de cu jele,
De plîng pietrele-n vălcele
Și frunzele-n dosurele.
Numai eu că și am zis:
— Taci, cucule, nu cînta,
Că Dumnezău mi-a ajuta
Si-napoi voi înturna.
Și cucuțu n-o cîntat,
Eu tare m-am depărtat.
Cîntă cucu pe butuc,
Vine-mi vremea să mă duc.
Să mă duc de pe ăst loc,
C-acest loc nu-i cu noroc.
Nu știu vina-i a locului,
Ori vina-i a norocului.

De la Mihai Cupcea.

174

MAMĂ, MĂMULICA MEA

Mamă, mămulica mea,
Cînd pe mine m'ai făcut,
Mai bine să fi făcut:
Doauă stînci, maică, de piatră,
Într'un mijlocaș de apă.
Puhoiu m'ar fi mulit *,
Apa m'ar fi limpezit,
Pe'aici nu mi'aș fi vinit.

De la Mihai Cupcea.

175

PE DRUMU RETIAGULUI

Pe drumu Retiagului,
Unde tu ți'i d'auzi:
Tot dobe * dobăluind *,
Trîmbițele trîmbițînd,
Hognoșii * pe noi strîgînd.
Acolo că eu mi'oi fi:
În fruntea șireagului *,
Vecinuțiul * steagului,
Pe murguț negru de'un an,
Tocmai lîngă căpitan.
— Căpitane, omuț drag,
Năposti'mă de sub steag,
C'a venit cine mi'e drag,
Să'i dau gură că'i betiag.
Căpitane, omuț dulce,
Năposti'mă de sub cruce,

C'a venit cine mi'e dulce,
Să'i dau gură că se duce.
Vine și un general,
Tot strîgînd în gura mare:
— Dați, feciorii, cu voie bună,
Să nu pierdem din cunună.
Dați, feciorii, doar'om învinge,
Pînă'n trei picuri de sînge.
Stați, feciori, precum v'am spus,
Nu căutați că doi'trei nu's.

De la Mihai Cupcea.

176

NU FI, MAMĂ, SUPĂRATĂ

Nu fi, mamă, supărată,
Pîn' ce nu m'ai făcut fată.
Fetele poartă zadie *,
Eu port pușcă și sabie.
Fetele poartă giolgiuri *,
Eu port arme pe șolduri.
Fetele poartă verigi,
Eu m'oi duce de pe'aici.
Fetele'or mere * la joc,
Eu, mamă, oi mere'n, foc.
Eu, mamă, de mîne'oi mere,
Unde nu'i spicuț de grîu,
Numai sînge pînă'n brîu;
Unde nu'i firuț de iarbă,
Numai sînge pînă'n barbă.
— Înălțate împărate,
Lasă'ne să ne răștirăm *,
Da nu vezi că toți perim?
— Retirați, nu vă zic ba,

Numai de-ți putea scăpa.
— Stați, feciori, faceți hăptac *,
Să-mi tocmesc ciacău *-n cap.

De la Mihai Cupcea.

177

PESTE RÎU ESTE O PUNTE

Peste rîu este o punte,
În capătul puntiții
Este-on ciung de brad uscat.
În vîrfuțu ciungului,
Cîntă-și puiu cucului.
— Tu puiuțu cucului,
Spune-mi drumu Clujului!
— Cînd îi vremea prînzului,
Da-i fi-n drumu Clujului;
Cînd îi vremea de gustat,
Da-i fi-n poartă la oraș;
Cînd e vreme de cinat,
Da-i fi-n poartă la-mpărat.
Și din grai așa grăi:
— D-înălțate împărate,
Pune pace, nu te bate
Cu regute *nenvățate.
De cînd ai prins a te bate,
Nu rămîn feciori pe sate,
Numai fete-ncredințate *,
Neveste de-atunci luate,
Și maicele supărate.
Nu te bați cu taberile,
Ce te bați cu lacrămile;
Cu lacrămile maicilor,
De doru feciorilor;

Lacrămile mîndrelor
De doru voinicilor.

De la Mihai Cupcea.

178

FRUNZĂ VERDE DE SĂCARĂ

Frunză verde de săcară,
Mult îmi ești, lumuță,-amară,
Că mi-s în străină țară.
Vine-mi dor și de pe-acasă,
Cînd scriu cărți sara la masă.
Iartă-mi, Doamne, doruțu,
Să-mi pot scrie șiruțu *.
Iartă-mi, Doamne, gîndurile,
Să-mi pot scrie șirurile.
Iartă-mi, Doamne, din păcate,
Să pot scrie-această carte.
Să-mi scriu carte la mama,
Că de mîni trebe-a pleca,
Să ne ducem la bătaie.
C-om mere cu toc-în-poc *,
Pînă ce-om ajunge-n foc.
Vom merge cu pușca-n spate,
Pînă-n ciasul cel de moarte,
Unde plumbu ne-a apuca
Și ne-a ciunta viața.

De la Mihai Cupcea.

179

FOST-A FOST ON CRĂIȘOR

Fost-a fost on crăișor *
Tinerel, mîndruț ficior,
Cum e bradul codrilor,
Ce-i pe vîrful munților.
De soție și-o luat
O fată din cela sat.
Copiliță romîncuță,
La vecini, la toți drăguță.
Cum îi floarea cîmpului,
La lumina soarelui.
Dar deodată i-o venit,
Carte-n masă i-o sosît,
La tabără de pornit.
El din grai aș-o grăit:
— Mîndrulică, mîndra mea,
Na inelu ăst de aur,
Pune-l în degetul tău.
Cînd inelu-a rugini,
Să știi, mîndră, c-oi muri.
Ea din grai așa grăiè(ște):
— Mîndruluț, mîndruțul mieu,
Na năframa de mătasă,
Pe margini cu aur trasă.
Cînd aurul s-a topi,
Să știi, mîndruț, c-oi muri.
El la grajd a alergat,
Murguțul l-a-ntărnițat *,
Pe el că o-ncălecat
Și la drum că ș-o plecat.
Și s-o dus pîn' la un loc,
L-o cuprins un mare foc,
La mijlocu codrului,
La fîntîna corbului.

Tună, Doamne, și trăsnește,
P-acela ce despărțește
Dulce dragoste-nfocată,
De-un bărbat și de-o nevastă.

De la Mihai Cupcea.

180

HEI, TU, MAMĂ, MĂMULEA

Hei, tu, mamă, mămulea *,
De ți-o fost dragă lumea,
După urît nu mă da.
De ți-o fost drag a trăi,
După urît nu mă sîli.
Decît cu urîtu-n casă,
Mai bine cu boale-n oasă.
De boale m-aș mîntui,
Cu urîtu n-am cum fi.
Din boale mama mă scoate,
De la doauă nu mă poate:
De urît și de la moarte.
Cînd urîtu îi la masă,
Negura-i da pînă-n casă;
Cînd îi urîtu la blid,
Negura-i pînă-n pămînt.
De s-ar sparge blidu-n fund,
Să scap de urît curînd.
Blidu îi de porțolan,
Nu scap de urît șohan *;
Blidu îi de cositor,
Nu scap de el pînă mor.

De la Andilina Pașcu,
fată de 17 ani, din Botiza.

181

MÎNDRĂ FLOARE-I NOROCU

Mîndră floare-i norocu,
Nu răsare-n tot locu,
Ci răsare lîngă vale,
Cine-o află bine-i pare.
Și răsare lîngă tău*,
Cine-o pierde-i pare rău,
Pe cum o-am pierdut și eu.

De la Andilina Pașcu, din Botiza.

182

CINE M-A DAT DORULUI

Cine m-a dat dorului,
Aibă casa cucului
Și odihna vîntului;
Că nici cucu n-are casă,
Nici vîntul țară aleasă.
Nici cucul n-are hodină,
Nice vîntul țară lină.

De la Simion Dolca,
fecior de 21 de ani, din Botiza.

183

BATĂ-TE, MÎNDRULUȚ, BATĂ

Bată-te, mîndruluț, bată,
Ziua de mîni și de-alaltă,

Slujba popii închinată.
Și mă bată și pe mine,
De-oi grăi, mîndruț, cu tine.
Nu te bată-atîtea rele,
Numai lacrămile mele.
Nu te bată cîte-am zis,
Numai lacrămi cîte-am plîns.
Nu te bată cîte-oi zice,
Numai lacrămi cîte-oi plînge.

De la Simion Dolca.

184

SUFLĂ VÎNTUL PRIN PĂDURI

Suflă vîntul prin păduri,
Rumpe meri și rumpe pruni.
Printre ei rumpe și fragi,
Despărțește oameni dragi.
Cine ni-o despărțit pe noi,
Bădiță, pe amîndoi,
N-aivă cuie-n copîrșău*,
Nici parte de Dumnezău.
De ni-o despărțit muiere,
Cu funia-n grumaz să pieie.
De ni-o despărțit o fată,
Cununa să n-o mai vadă.
De ni-o despărțit fecior,
Fie-i moartea de topor.
De topor fără rugină,
Să moară fără lumină.

De la Simion Dolca.

185

JELUI-M-AȘ, JELUI

Jelui-m-aș, jelui,
Jelui-m-aș și n-am cui,
Jelui-m-aș codrului.
Codru-i tare înfrunzit,
Nu crede la om scîrbit.
M-oi lăsa pînă la vară,
C-oi ieși la cîmp afară,
Și or crește clopoțăi,
Și m-oi jelui la ei,
Ca la frățiorii miei.
Și or crește viorele,
Și m-oi jelui la ele,
Ca la surorile mele.

De la Simion Dolca.

186

BATE, DOAMNE, CE-I MAI BATE

Bate, Doamne, ce-i mai bate,
Bate frunza de urzică,
Și fata pînă-i mai mică.
C-apoi dacă crește mare,
La părinți îi supărare.
Se mărită, rău gîcè(ște),
La părinți îi rău și-așè;
Se mărită și nu-i bine,
La părinți și-așa-i rușine.
Pasere de pe ogoară,
Toate fetele să moară.

Pasere de pe găteje *,
Moară pîn-or fi mirese.
Pasere de prin spini,
Să nu meargă-ntre străini.

De la Ileana Vlad,
fată de 18 ani, din Botiza.

187

CÎNTĂ, CUCE, CÎND TI-I DUCE

Cîntă, cuce, cînd ți-i duce,
Cîntă, cuce, pînă joi,
Că om mere * amîndoi.
Cîntă, cuce, pînă marți,
Că om mere ca doi frați.
Tu îi mere sus pe creangă,
Eu oi mere jos pe iarbă.
Tu-i mere pe sus cîntînd,
Eu-oi mere pe jos plîngînd.

De la Ileana Vlad.

188

BADE, DORUL DE LA TINE

Bade, dorul de la tine,
Peste multe dialuri vine
Și nu-l poate opri nime.
Nici țigan cu lăuta,
Nici român cu fluera,
Numai eu cu inima.

De la Simion Dolca, din Botiza.

189

DECÎT CĂ M'AM MĂRITAT

Decît că m'am măritat,
Mai bine m'aș fi'necat,
C'am rămas cu rodu'n sîn,
Și nu'i rod de bun român,
Ci e rod de un mișel,
Sărăcuț ca vai de el.
De'ar fi fost el on viteaz,
Nu era așa năcaz;
Dar a fost on biet tălhar
Și de acee mi'e amar.

De la Andilina Paşcu.

190

CRÎȘCĂ IADU ÎN CRÎȘCĂRI

Crîșcă * iadu în crîșcări,
Și mă cere'n toate seri.
Taci, iadule, nu crîșca,
N'am crescut pe seama ta.
Crîșcă iadu și mă cere,
Fără mîndru nu pot mere *,
Că cu el am făcut rele.
Zis'o frunza fagului:
C'oi fi talpa iadului.
Talpă la iad ce să fiu,
N'am omorît om de viu.
Pentr'on firuț de sansiu *,
Talpă la iad nu mai fiu;
Pentr'on fir de măghieran,
Nu mai fiu talpă șohan *.

De la Simion Dolca, din Botiza.

191

FOCU BATĂ, BUNĂ'S EU

Focu bată, bună's eu,
De'oi avea on noroc rău.
Focu bată, bună'oi fi,
Nu știu noroc cum mi'a fi.

De la Andilina Paşcu, din Botiza.

192

CINE'O ZIS DORULUI: DOR

Cine'o zis dorului: dor,
Zisu'i'o lucru ușor.
Cine'o zis leliței: lele,
Zisu'i'o lucru de jele,
Căci a fost mîncat de rele.
Cîte rele's pe pămînt,
Toate m'o mîncat pe rînd.
Cîte rele și nu's bune,
Toate m'o mîncat în lume.
De m'o mîncat deodată,
Din lume m'ar fi gătată.
Cu cît m'au mîncat pe rînd,
Cu atîta'n lume mai sînt.

De la Simion Dolca, din Botiza.

193

CÎTE FLORICELE-N RÎT

Cîte floricele-n rît *,
Toate-o zis să mă mărit.
Numa-o floare de pe laz *,
Acee o zis să mă las,
Că m-oi hrăni de năcaz.
De-ar da Dumnezău, de-ar da,
Să vie primăvara,
Să-nfrunzească și codru,
Să se bucure omu.
Să-nfrunzească frunza-n tău *,
Să mă mai bucur și eu,
C-am tras destul la rău.
— Spusu-ț-am, măicuță, spus,
Să nu mă dai la urît.
Că urîtu li-i vedea
Și-i plînge de mila mea.

De la Simion Dolca.

194

BĂDIȚĂ, DE MI-I UITA

— Bădiță, de mi-i uita,
Tare rău ti-oi blăstăma:
Bădiță din capul tău,
Meargă sîngele pîrău,
Pe vale și pe Sasău,
Și prin ocolașu * mieu.
Steie cînd l-oi opri eu,
Cu cornu năfrămii mele,
Cu petiaua * cea de jele.

De la Andilina Pașcu.

195

MAICĂ, LA INIMA MEA

Maică, la inima mea,
Este-on rît * și-o fîntînea.
Rîtu-i făcut de urît,
Fîntîna de năcaz mult.
Eu cu dor, badea cu dor,
Nu pot spune tuturor.
Doauă doruri într-on sat,
Nu trebe mai mult bănat *.
Doauă doruri într-un loc,
Nu trebe mai mare foc.
Doauă doruri într-o sară,
Nu trebe mai mare pară.
Ardă-te focul de dor,
Și pe tine bădișor.

De la Andilina Pașcu.

196

DORUL MIEU ȘI-A MÎNDREI MELE

Dorul mieu și-a mîndrei mele,
De l-aș putea sămîna,
Eu cu drag l-aș secera
Și l-aș face znop în prag,
Și l-aș îmblăti * cu drag,
Și l-aș cerne prin sprincene,
Doară mi-a trece de jele.

De la Andilina Pașcu.

197

DE›I GÎNDI, BADE, LA MINE

De›i gîndi, bade, la mine,
Deie›ți Dumnezău tot bine;
De›i gîndi într›altă parte,
Deie›ți Sfîntul sănătate.
Sănătate cu anu,
Să nu mai vezi hotaru.

De la Andilina Pașcu.

198

ZIS›O MÎNDRA CĂTRĂ MINE

Zis›o mîndra cătră mine
Că m›a pune dînsa bine.
Nu m›a pune că m›o pus,
De›o ar bate Cel›de›Sus.
Cel›de›Sus e Dumnezău,
De›o ar bate cît de rău;
De›o ar bate num›o dată,
Să se mire lumea toată.

De la Andilina Pașcu.

199

DU›TE, BADE, DUCE›TE›AI

Du›te, bade, duce›te›ai,
Unde stă apa, să stai,

Drăguță să nu mai ai.
Că drăguță ți›am fost eu,
Și la bine și la rău,
Știe unul Dumnezău.

De la Andilina Pașcu.

200

EU MĂ DUC, URÎTUL VINE

Eu mă duc, urîtul vine,
Tot alăturea de mine.
Toate frunzuțele›mi spun
C›aiesta a fi om bun.
Numai frunza macului,
Zice să›l dau dracului.
Că are gard de nuiele,
Și vai de zilele mele.
Și are garduri de spini,
Și›oi petrece›ntre străini.
Că străinul, mînce›l focul,
Te›ngălbinește ca focul;
Și străinul, mînce›l para,
Te›ngălbinește ca ciara.

De la Andilina Pașcu.

201

HORI›AȘ, HORILE›M PLAC

Hori*›aș, horile›mi plac,
Nu pot hori de săleac.

Hori-aș, horile-mi vin,
Nu pot hori de străin.
De străin eu mă leagîn,
Ca frunzuța de paltin.

De la Ana Pașcu,
fată de 16 ani, din Botiza.

202

CINE, BADE, NI-O-NTÎLNIT

Cine, bade, ni-o-ntîlnit,
Fie-i trupul hodinit
Și sufletul ispășit.
Fie-i trupul ca on pai,
Sufletul să-i meargă-n rai.
Și cine ni-o despărțit,
Fie-i moartea de cuțit.
Fie-i trupul cît on brad,
Sufletul să-i meargă-n iad.
Cine ni-o despărțit, bade,
Pice-i carnea de pe spate,
Dărăburi * și sfășii * late.
Cine ni-o despărțit, lele,
Pice-i carnea de pe piele,
Dărăburi și bucățele.
Cucule, pasere blîndă,
Sui-te-n ceriuri și cîntă.
Pe cine-i avea mînie,
Blastămă-l singur să fie.
Nu-i trebe mai mare fune,
Ca străinătatea-n lume;
Nu-i trebe mai mare pară,
Ca străinătatea-n țară.

De la Ana Pașcu.

203

DORU-I DOR ȘI DE PĂRINȚI

Doru-i dor și de părinți,
Dar nu mult îl țin în minți;
Nu-i ca doru de om drag,
Umbli tot ca cel beteag *.
Zaci mereu ca de lîngoare *,
Și nemică nu te doare.
De lîngoare păru-ți pică,
La inimă nu te strîcă.
De dragoste păru-ți crește,
La inimă te topește.

De la Ana Pașcu.

204

CARE CUC MI-O CÎNTAT MIE

Care cuc mi-o cîntat mie,
Din munte să nu mai vie.
Cînd a vrea să vie-acasă,
Pice piatră și nu-l lasă.
Cînd o vrea să se coboară,
Pice piatră și-l omoară.

De la Anuța Ivașco,
fată de 32 de ani, din Ieud.

205

PLÎNG TĂLPILE DE LA CASĂ

Plîng tălpile* de la casă,
Unde sînt femei rămasă.
Ard cămeșile pe ele,
Tot de plînsuri și de jele.
Cărarea pe unde merg,
Tot de lacrămi nu o văd.
Pe unde merg pe cărare,
Nu o pot de supărare,
Nici de dor, de grijă mare.
Da trag în jug ca și boii,
Da și boii-și trag amîndoi,
Numai eu trag singurea,
Că mi-o omorît soția mea.
Toate plugurile ară,
Numai a mele pluguri zbiară.
Săracile oile mele,
Toată vara s-or uitară,
Dar tot s-or uita pe izvor,
Să vadă stăpînu lor.

De la Maria Perța,
de 50 de ani, din Botiza,
al cărui bărbat a fost omorît în 1910.

206

CÎȚI VOINICI ÎN LUMEA MARE

Cîți voinici în lumea mare,
S-au viclenit foarte tare,
Crezămînt nici unul n-are,
N-am de lege nici pe care.
Cu cuvîntul tot mă poartă,
Mi-arată dragoste moartă.

Cînd se duce de la poartă,
Rămîn ciurcel fără toartă.
Patruzeci de ani îmi pare,
Purtai părul pe spinare,
Grija mea nime n-o are,
Eu îs tot în așteptare.
Dacă și eu îs o fată,
De un Dumnezău lăsată,
Cîte-erau vîrstă cu mine,
N-o rămas așa de rușine,
Ci toate sînt învălite,
Cîte cu cinci prunci vestite.
De-ar avea un om o fire,
Să se facă mie mire,
I-aș face cămeșă subțire,
Ca tot omul să se mire.
L-aș griji ca o boreasă*,
Nu l-aș mai scoate din casă.
Numai de m-aș vedea scăpată
De fața cea blăstămată.
Fost-am și la vrăjitoare,
De vrăjește și ea moare,
Eu rămîi tot la răcoare.
Cînd mă uitai în oglindă,
Mă văzui fată bătrînă,
Și o azvîrlii în tindă,
Și fugii o săptămînă.
Mă-ntorsei încă o dată,
Luăi oglinda stricată,
Să văd cum mă mai arată.
Da Dumnezău să o bată,
Că m-arată ca pe tata;
Că de obraz n-am ce-alege,
Pînă greața nu se șterge.

De la Petru Cupcea, din Călinești.

207

DU-TE BADE, CÎT E CODRUL

Du-te, bade, cît e codrul,
Și să stai unde stă Oltul.
Unde Oltul se cotește,
Stăi, bade, și hodinește,
Și calul ți-l potcovește
Cu potcoave de aramă,
Cu lăcrămile de sub geană,
Și cu cuie de argint,
Cu lacrămi pînă-n pămînt.
Ca aminte să-ți aduci
De-ale noastre vorbe dulci;
Ca să-ți aduci tu aminte
De-ale noastre dulci cuvinte,
Ce-o rămas neisprăvite.
Ieși-mi, bade, înainte,
Să-ți spun două-trei cuvinte,
De-ale tale jurăminte.
Că te-ai jurat cătră toate,
Că nu mi lăsa pîn'la moarte.
Jurămîntul l-ai călcat
Și pe mine m-ai lăsat.

De la Simion Dolca,
fecior de 21 de ani, din Botiza.

208

OCHILOR M-AM BIZUIT

Ochilor m-am bizuit,
Să-mi cate loc de trăit.
Ochii-o fost-ntr-o lumină,

Ni-o cătat fără hodină.
Ochii știu că mi-o cătat,
Fără boi, fără iosag *.
De iosag * n-aș pomeni,
Minte-n cap de i-ar vini;
Boii, lupii i-ar mînca,
Minte-n cap de-ar căpăta.

De la Iuliana Man,
în Opriș, din Rona-de-Sus.

209

CARE NU ȘTI CE-I SLUJITU

Care nu ști ce-i slujitu,
Poate săruta pămîntu.
Că pita de la străini
Galbînă-i ca bulbucu * ,
Amară-i ca pelinu.
Pita cea de la tata
Îi neagră ca și tina
Și-i dulce ca și mierea.

De la Andrei Bud,
de 50 de ani, din Berbești.

210

CARE DE PĂRINȚI N-ASCULTĂ

Care de părinți n-ascultă,
Mînînce-l caznă și trudă.
Eu unul n-am ascultat,
Caznă multă m-o mîncat.

Cîte rele-mi petrecui,
Din cîte zile avui,
Dar mai multe m-or petrece
Dintr-a mele tinerețe.

De la Andrei Bud.

211

GÎNDESC ZIUA, GÎNDESC NOAPTEA

Gîndesc ziua, gîndesc noaptea,
Ce mo-i fà(ce) pînă la moarte.
Duce-m-aș țări împărțind,
Să n-aud pruncii zbierînd
Și mamele blăstămînd.
Nu zbiară că mă-sa-i hîdă,
Ci zbiară de dor de pită.

De la Mihai Șerban, din Săpînța.

212

MĂGHIERAN DIN GRĂDINIȚĂ

Măghieran din grădiniță,
Joi mai pe la ujiniță*,
Mare vînt că și-o suflat,
Mîndră creangă și-o desghinat*;
Mare crenguță de chidru*,
Tot pe Vasalia lui Petru.
Unde i-o fost moartea lui?
În mijlocu Sîrbiului*,
De mîna pizmașului.

Unde-s arinii-nfrunziți,
Pe drept poarta lui Lorinți*.
Lorințenii o strîgat:
— Duce-ți-l voi de aicea,
C-a vini comnișia*
Și-n temniță v-or băga.
Iepurașu o strîgat.
— Nu-l duceți voi de-aicea,
C-atîta de rău i-o dat,
De pe murg jos a picat,
Și murgu și-o rînchezat,
C-o rămas întărnițat*.
— N-ai fi, mămucă, iertată
De ce nu m-ai înfricat,
Cînd de-acasă mi-am plecat,
Că nu-mi stă clopu-n cap bine,
Omorî-m-a oarecine.
Calu nu vrea călări,
Știu bine m-or omorî.
— Vasali, pizmașii tăi,
Ardă temnița pe ei.
Ei de-acolo atunci să iasă,
Cînd îi merge tu acasă,
Să grăiești tu cu mă-ta,
Să-i stîmperi tu inima,
Rău o doare săraca,
De gîndești c-a și crepa
De doruț de dumăta*.

De la Elisabeta Borodi,
de 20 de ani, din Berbești.

III CÎNTECE CĂȚĂNEȘTI SAU OSTĂȘEȘTI

1

FRUNZUCĂ VERDE DIN VIE

Frunzucă verde din vie,
Vin doi frați din cătunie.
Cînd îs pe pod la Mara,
Se puse să hodinià.
— Hai, frate, să poposîm,
Că de unde noi vinim,
Nici aud cucu cîntînd,
Nice vezi frunza picînd,
Fără neamțu poruncind.
Poruncè(ște) ce poruncè(ște)
Și pe mulți îi mîntuiè(ște).
Să=mpușcăm cu puștile,
Să ne=audă maicele,
Verde plîng săracele.
Pun de prînz și nu prînzesc,
Fără plîng, se tînguiesc.
Pun de cină și nu cină,
Fără tot plîng și suspină.
Mîndruța de soru=mea
Șede=n cîrșmă, tropotește,

Și ea de mine gîndește.
Și ea de mine gîndește.
Dragele mele surori,
Pleviți*=mi ș=a mele flori,
Le pleviți și le udați,
Dac=or crește le purtați.
Dacă n=am avut noroc
Să pui strutuc*verde=n clop*.

De la Maria Tușnea,
fată de 23 ani, din Ieud.

2

MĂI NEAMȚULE DE LA BECI

Măi neamțule de la Beci*,
Nu=i modru* raiu să=l vezi,
Că pe multe despărțiești
Și multe doruri oprești.
Ș=ai oprit și pe mîndru,
Nu te primeà(scă) pămîntu.
Ș=ai oprit și pe badea,
Surupa=ți=s=ar curtea*.
Să te omoară la masă,
Să vie mîndru acasă.
Să n=aibă cine=l opri,
Nici eu pe cine dori.

De la Maria Tușnea.

3

MĂGHIERAN CU BOCIULIE

Măghieran cu bociulie *,
Spune mîndrului să vie,
Din Leucea *, din cătunie.
Spune-i că de n-a veni,
L-oi blăstăma și-a muri.
Și m-oi ruga cătră soare,
Să să uște pe picioare.
Și m-oi ruga cătră lună,
Și cînd o fi vreme bună.
Aieste toate să-l bată,
De n-a fi ce-o zis odată.

De la Mărcuța Dunca C. Dumitru,
fată de 28 de ani, din Ieud.

4

FĂ-MĂ, DOAMNE, CE MI FĂ

Fă-mă, Doamne, ce mi fă,
Fă-mă pasere pestriță,
Și-n oraș o crîșmăriță.
Să crîșmăresc vin și bere,
La răgute * tinerele,
Care m-am iubit cu ele.

Mărcuța Dunca.

5

LUME, NU TE SUDUIESC

Lume, nu te suduiesc,
Dac-am avut să plinesc,
Să fiu slugă-mpărătesc.
Lume nu ti-oi sudui,
Dac-am avut a plini,
Să fiu sluguță țării.
Lume nu ti-oi blăstăma,
Dac-am avut a le trà,
Să-mi petrec holteiia *,
Cu tisturi * din Leucia *.
Care slujè(ște) la-mpărat,
Trei ani nu-și vede-a lui sat.
Care-i slugă la neamțu,
Trei ani nu-și vede satu.

Mărcuța Dunca.

6

PE MINE CÎND M-O LUAT

Pe mine cînd m-o luat,
Alții-o rîs, alții-o zbierat,
La alții li-o părut bine,
C-o hălăduit * de mine.
— Hei, tu, mămulica mea,
De te-ajunge dor de mine,
Ia drumuțu de-a lungu
Și satele de-a rîndu.
Că pe mine mi-i vedea:

Pe cîmpu Sătmariului *,
Cu puşca-mpăratului.

De la Maria Moiş,
fată din Călineşti.

7

HEI, SĂRACU PĂRU MEU

Hei, săracu păru meu,
Mult l-am lăut şi l-am uns,
La toamnă musai de tuns.
Hei, tu, mămulica mea,
De te-ajunge dor de mine,
Ia drumuţu de-a lungu
Şi oraşu de-a rîndu,
Că mi-i afla îngropat
Supt trupina unui brad.
Mîndre semne vei afla:
La picioare, iarbă-mare,
La brîu, holdă de grîu;
În ochiţi, doi păuniţi.
Din sprincene, două pene.
Şi din frunte, iarbă verde.

De la Maria Moiş.

8

PLÎNGĂ-MĂ, MAICĂ CU DOR

Plîngă-mă, maică, cu dor,
Ţi-am fost fată şi fecior,
Ţi-am scos plugu din ocol,

Ş-am mers ş-am arat cu dor.
Ţi-am arat, ţi-am sămînat,
Şi s-o copt, şi-am secerat.
Pus-am în pod şi-n cămară.
Gată-mi, mamă, merinjoară *,
Eu mă duc din a mea ţară,
Unde-i nuc cu frunză rară,
Şi cucuţu-i dus din ţară.
N-oi fi slugă nimărui,
Făr' trei ani-mpăratului.
D-apoi doru unde şede:
Sub cel păr cu frunză verde,
Sub păru juratului *,
Cu puşca-mpăratului.
Cu puşca de la-mpărat,
Sub părul de la jurat.
La toţi li-o cîntat cucu,
Numai mie ganguru,
Să mă duc să-mi las satu.
La toţi li-o cîntat mierla,
Numai mie pupăza,
Să mă duc să-mi las ţara.
Cucule, cucuţule,
De ţi-ar săca clonţul tău,
La alţii să nu cînţi rău.
Numai cît mi-ai cîntat mie,
Să-ţi fie, cucule, ţie.
Cucule, cucuţule,
Vină cîntă-n curtea mea,
Că eu bine ti-oi ţinea:
Cu vin roşu străcorat,
Cu pită de la-mpărat.

De la Maria Tăşcan,
fată de 20 de ani, din Năneşti.

9

CÎND ÎI PICĂ PORUNCA

Cînd îi pică porunca,
Lasă lingura pe blid,
Și pita lîngă copil.
D'înălțate împărate,
Ardă'ți curtea* jumătate;
Să'ți ardă și cea din jos,
De ce'ai dus pe mîndru'n jos.
N'ai avea haznă* țării,
Că's cu dor în toate seri;
N'ai avea haznă* de țară,
Că cu dor am fost și'aseară.

De la Maria Tășcan.

10

FOST'AM TÎNĂR ȘI CU MINTE

Fost'am tînăr și cu minte,
Mi'o ieșit doru'nainte
Și m'o nebunit de minte.
Dați, feciori, cu voie bună,
C'amu neamțul vă cunună;
Vă cunună și vă joară,
Ca să n'aveți drăgucioară.
Minte neamțu ca ș'on cîne,
Că și el drăguță'și ține.
Cătunie blăstămată,
De'aș ieși din tine'odată,
Să'mi port clop* cu pană driaptă,

Măghieran cu frunză lată,
Cum am mai purtat odată.

De la Vasalie Moiș,
fecior de 21 de ani, din Berbești.

11

SPUNE, MÎNDRĂ, CUM TE CHIAMĂ

Spune, mîndră, cum te chiamă?
— Rozmolin* de bună seamă.
— De te chiamă rozmolin,
Lasă'mă să'mi ciunt* un fir.
— Ciuntă, bade, și te'mpană,
Că de mîni te'or fă(ce) cătană.
Bate, Doamne, și trăsnește,
Pe maiorul cel din Pește*,
Care pe mîndru'l dorește,
Să'l învețe cătunește.

De la Vasalie Moiș.

12

BATE, DOAMNE, ȘOARECELE

Bate, Doamne, șoarecele,
Și pe cel cu foarfecile.
Șede pe scaun în curte
Și'alege fecior de frunte.
Și pe mîndru l'o ales,
Și i'o fost musai de miers.

Și pe mîndruțu l-o tuns
Și i-o fost musai de dus.

De la Susana Borodi.
fată de 12 de ani, din Berbești.

13

CĂTUNIE, JUG DE FIER

Cătunie, jug de fier,
Trag feciorii pînă pier;
Cătunie, jug de-aramă,
Trag feciorii fără seamă.
Care-o făcut cătunia,
Mînînce-i casa pustia,
Și copiii sărăcia.
De cătană n-am fost bun,
De-nsurat îs pre nebun.
Bărbații nevestelor,
Stau de mine să mă-nsor,
Să nu umblu la a lor.

De la Gheorghe Ardelean,
fecior din Berbești.

14

EU MĂ DUC, MÎNDRĂ,-N CĂTANE

Eu mă duc, mîndră,-n cătane,
Tu rămîi și-mi spală haine.
Și le spală-n soponele *,
Le limpèzi în lăcrămele,

Și le uscă-n dor și jele.
Și la mine le trimete:
Pe on șueraș de vînt,
Drept la mine-n reghemînt *;
Pe șueru vîntului,
Din fruntea șireagului *.
Unde-a fi steagu plecat,
Acol-oi fi eu culcat.

De la Axene Ardelean,
fată de 16 ani, din Berbești.

15

DUCU-SE CĂTANELE

Ducu-se cătanele,
Și rămîn cocoanele *.
De cocoane-ar fi ce-ar fi,
Nevestele-or nebuni.
Cocoanele mă sărută,
Nevestele-n pat mă culcă.
Cocoanele mă iubesc,
Nevestele mă doresc.

De la Gheorghe Ardelean.

16

NICE CUCU N-ARE CASĂ

Nice cucu n-are casă,
Nici cătana țiar-aleasă.
Nice cucu n-are sat,

Nici cătana loc de stat.
Cătunia încăi bună,
La pruncu fără de mumă.
Cătuniai încă dată,
La pruncu fără de tată.

De la Gheorghe Ardelean.

17

PE PODUŢU DUNĂRII

Pe poduţu Dunării,
Mierg feciorii ca norii,
Blăstămîndu-şi părinţii.
Da părinţii nus de vină,
Că şi ei plîng şi suspină.
Nai fi, mămucă, iertată,
De ce nu mai făcut fată.
Mai făcut, mamă, fecior,
Ţările să lenconjor.
Fetele poartă zadie *,
Eu port puşcă şi sabie.
Feteles în satu său,
Eu port puşcă şi borneu *.

De la Gheorghe Ardelean.

18

HAI, MÎNDRĂ, DE MĂ PETRECI

Hai, mîndră, de mă petreci,
De aci pînă la Beci,

De la Beci la graniţă,
Şimi deschide vraniţă *.
Şi tu, mîndră, tii uita,
Mie neamţu ce mia da:
Peste umăr trei curele,
Peste spate căpenege *,
Nui şti, mîndrucă, cealege.
Nui şti, mîndrulică, nu,
Care tio fost drăguţu.
Şo şăpcuţă verden cap,
Cei neamţului şi mai drag.
Hei tu, mîndrulica mea,
Batăr * tu ce ţii vede,
Nu te tare spărie.
Tu, mîndrucă, ţii vede,
Tot tiancuri de bumbacuri
Şi trupuri fără capuri.
Mînuri fără degeţele,
Puşcă fără de oţele.
Dar da bunul Dumnezău,
Săsmi taie şi capul meu,
Tu, mîndrucă,l ia în poală,
Şil răsădè(şte) sub fereastă,
Măghieran mîndru să crească.
Cînd îi merge asl plevi,
Tu de dor teşi veştezi.
Cînd îi merge asl uda,
Tu de dor tişi sătura.

De la Susana Borodi,
fată de 20 de ani, din Berbeşti.

19

ÎNSURA-M-AȘ, NU MĂ POT

Însura-m-aș, nu mă pot,
Că mi-i cartea la hodnoj *,
Scrisoarea-i la căpitan,
Să mai holteiesc on an.
Dă-ți, mîndrucă, din iosag *,
Scoate-mă de la robșag *.
Dă-ți, mîndră, din avuție,
Scoate-mă din cătunie.

De la Gheorghe Ardelean.

20

ÎN GRĂDINA LUI IUON

În grădina lui Iuon,
Toate paserile dorm,
Numai una n-are somn,
Tot strîgă: Iuon, Iuon.
Iuon îi în cătunie,
Nu-l lasă domnii să vie,
Iuon îi pe săbășag *,
Nu șede numai on cias.

De la Anuța Pop,
fătucă de 8 ani, din Berbești.

21

DIN OLAN AM MERS CU PĂR

Din Olan * am mers cu păr,
Ș-amu vin fără de el.
Din Olan am mers cu struț *,
Ș-amu vin cu păru tuns;
Din Olan am mers cu stele,
Ș-amu vin fără de ele.

De la Gheorghe Ardelean.

22

MĂI, NEAMȚULE, CÎND M-AI LUAT

Măi, neamțule, cînd m-ai luat,
Nu știu orb ai fost, ori bat,
O birău * ti-o-nzitat *.
De ti-o-nzitat birău,
Ardă-i șura și grajdu,
Și vițălu de sub vacă,
Și muierea lui cea dragă,
Și juguțu de la boi,
Și feciorii amîndoi.

De la Gheorghe Ardelean.

23

TI-AI UITAT, MÎNDRĂ, DIN ȘURĂ

Ti-ai uitat, mîndră, din șură,
Pînă m-o pus sub măsură.

Și mi-o dat țiglară* în gură.
Ti-ai uitat, mîndră, din casă,
Pînă m-o pus după masă,
Și mi-o dat țiglară-aleasă.

De la Axene Ardelean.

24

CÎNTĂ CUCU VINERIA

Cîntă cucu vineria,
Trec voinicii Dunărea,
Cîtă șesă-asemenea,
Cîte opt alăturea.
Feciorașii de român,
Da pică de nu rămîn.
Feciorii de-altă lege,
Nu pică unu din zece.

De la Gheorghe Ardelean.

25

PESTE VÎRF, PESTE MUNCEL

Peste vîrf, peste Muncel,
D-acolo-i on ciung* uscat.
Din vîrfuțu ciungului,
Cîntă puiu cucului.
Pe cînd cînți tu de prînzit,
Io-s în poartă la honvezi*.
Cînd îmi cînți tu de gustare,

Io-s trecut la Baia-Mare.
— Împărate, d-împărate,
Slobozi-mă din cătane.
— Năposti-te-aș, năposti*,
Care fecior s-ar găsi,
Să prădeze țăruca.
Numai unu s-o aflat,
Și țăruca* o prădat.
Numai maicele-o rămas,
Tot în sînge pînă-n brîu,
Nu pot merge pîn' la rîu.

De la Toma Pop,
de 50 de ani, din Berbești.

26

ÎMPĂRATE, OCHII TĂI

Împărate, ochii tăi,
De s-ar face tălărei*,
Să pășesc și eu pe ei.
Trăit-am tot cu bănat*,
Trei drăguciori mi-ai luat.
Cînd o fost iarba-nsticată*,
N-ai lăsat să o cosească,
Ci i-ai dus să te slujiască.
Nu i-ai lăsat să facă clăi,
Să-mi triacă doru de ei.

De la Ioana Codrea, găjanca,
fată de 19 ani, din Berbești.

27

DOAMNE,ꞌAJUTĂ CUCULUI

Doamne,ꞌajută cucului,
Să soseà(scă) la cuibul lui.
Ajutăꞌmi, Doamne, și mie,
Căꞌs a cucului soție,
Să mă duc în cătunie.
Cîți feciori deꞌa mea măsură,
Toți cătane se făcură.
Numai eu mai blăstămat,
Nu vreau sluji laꞌmpărat.

De la Gheorghe Ardelean.

28

MERSꞌO MÎNDRUꞌN CĂTUNIE

Mersꞌo mîndruꞌn cătunie,
Miꞌo lăsat grădina mie,
Tot arată și grăpată,
Numai nꞌo fost sămînată.
Numai eu miꞌoi sămîna,
Tot pe margini rozmolin*
Și la mijloc sansiu* plin.
Oi plevi și oi uda,
Dacꞌa crește oi ciunta*,
Pe poștă liꞌoi arunca.
Iꞌoi trimete la badea,
Săꞌși mîngăie dragostea.

De la Odochie Mihăescu,
fată din Berbești.

29

HAI, SĂRACA PRIMĂVARĂ

Hai, săraca primăvară,
Mult ești dulce și ușoară,
Și la cătană amară.
Primăvara cînd sosește,
Cătana la drum pornește;
Își ia borneu* ꞌn spinare,
Și pleacă la drumuț mare.
Drumuꞌi mare, flosterit*,
Feciorii merg tot plîngînd.
Căpitanuꞌașa zice:
— Dați, feciori, cu voie bună,
Că ne scăpăm de corună*.
— Da noi dăm, da nu putem.
Săm* ca și znopii de grîu,
Tot în sînge pînăꞌn brîu;
Săm ca znopii de săcară,
Tot în sînge pînăꞌn scară;
Pînăꞌn scara murgului,
De doru amarului.

De la Mihai Șteț,
de 30 de ani, din Berbești.

30

SĂRACII PRIETENII MEI

Săracii prietenii mei,
Plinăꞌi compania de ei.
Da încă nuꞌi plină bine,
Pînă nu sꞌaꞌmple cu mine.

Decît slugă la-mpărat,
Mai bine la noi în sat.

De la Petru Bîrlea,
fecior de 21 de ani, din Berbești.

31

HUHUREZ, PASERE NIAGRĂ

Huhurez, pasere niagră,
Cîntă-n codru să s-aleagă.
Să s-aleagă-ntre voinici,
Cari-or mai văra pe-aici.
C-astă-vară mi-am vărat
Cu copii de la Bănat,
Și la vară mi-oi văra
Cu copii de la Leucia *.

De la Petru Bîrlea, din Berbești.

32

CINE-O FĂCUT CĂTUNIA

Cine-o făcut cătunia,
Mînînce-i casa pustia,
Și coconii sărăcia.
De-o făcut-o împăratu
Mînînce-i casa bănatu *,
Și de-o făcut-o popa,
Mînînce-i casa doba *.
Cînd oi merge-n sorodaș *,
Mi-a trà(ge) banda * din oraș;
Cînd oi merge-n cătunie,
Trà-mi-a banda numai mie.

De la Petru Bîrlea.

33

STRĂINĂ, STRĂINĂTATE

Străină, străinătate,
Nu mă-nstrăina departe,
Că n-am cine să mă cate.
Că frații mi-s mititei,
Nu se pot căta pe ei.
Am o soră mititea,
Nu știi bate țările,
La toate compănile
Din toate orașele.
Tată am și nu mă vede,
Mama-i sub pajiște verde;
Tată am și nu mă cată,
Mama-i sub țărnă uscată.

De la Petru Bîrlea.

34

BATE, DOAMNE, NEAMȚU-N CURTE

Bate, Doamne, neamțu-n curte,
Că m-o coborît din munte,
Mi-o tăiat păru din frunte.
Și mi-o dat pușcuța-n brață:

Na, copile, și o›nvață,
La inimă sloi de gheață.
Și mi›o dat pușcuța›n mînă,
Sloi de gheață la inimă.

De la Petru Bîrlea.

35

O TRIMES CARTE ASEARĂ

O trimes carte aseară,
C›or prinde cătane iară.
— Du›te, maică, la birău*,
Și›mi umblă de rîndu mieu.
— Zău, am fost, fătucu* meu,
Dar birău›o zis așe,
Că cu tine să plătiè(ște).
— Nu›i bai, nu, maică, de›acee,
Că de›a fi pace în țară,
Oi vini la primăvară.
Da de›a fi de răutate,
Oi purta pușcă pe spate.
Cînd de›acasă mi›am plecat,
Ziua bună mi›am luat:
De la surori, de la frați,
De la frați de la surori,
De la fete și ficiori,
De la grădină arată,
De la maică, de la tată.
Ieși, măicuță, pînă›n prag,
Vezi tare m›am depărtat.
În sui, maică, ›n cel măr dulce,
Și te uită cum m›oi duce.
În sui, maică, ›n celalalt,

Vezi tare m›am depărtat.
Opt ani›s o vreme lungă,
Cine›a trăi s›o ajungă.
Înapoi dacă oi veni,
La nime n›oi trebui.
Oi fi bătrîn ca dracu,
Și negru ca pămîntu.
Cînd oi merge›n sat la fete,
Numai ele că mi›or spune:
Du›te›ncolo, moș bătrîn,
Nu ești bun de›adunat fîn.
Nici de›arat, nici de săpat,
Nici de culcat sara›n pat,
Fără să›ți dau de mîncat.

De la Ștefan Codrea Tomăț,
de 60 de ani, din Berbești.

36

PE DIN JOS DE ORĂȘTIE

Pe din jos de Orăștie,
Vin doi frați din cătunie.
Numai ei că se›ntîlnesc,
La poduț la Seghedin.
Ei beau cîte›o cupă de vin
Și își fac voia deplin.
Zice unu către altu:
— Dă›i, frate, să hodinim,
Să punem mînuca* ›n șele,
Să tragem una de jele,
Să meargă răsunicele*
Peste toate dialurile,
Să ne›audă maicele.
Că fac cină, dar nu cină,

Numai tot la noi suspină.
Da surorile de-a noastre,
Fac de prînz şi nu prînzesc,
Numai tot la noi gîndesc.
Da drăguţele de-a noastre,
Toată noaptea soponesc,
Ziua-n crîşmă tropotesc
Şi de noi nu mai gîndesc,
Merg la crîşmă şi beau vin,
Ele-şi fac voia deplin.

De la Ştefan Codrea Tomăţ.

37

BATĂ-TE CRUCEA, BIRĂU

Bată-te crucea, birău *,
Mult ţi-ai bătut capul tău,
Să mă scoţi din satul meu.
Nu m-ai scos cînd am fost mic,
Da mă scoţi cînd îs voinic.
Nu m-ai scos cînd am supt ţîţă,
Da mă scoţi cînd am drăguţă.
Nu m-ai scos copil scăldat,
Da mă scoţi cînd îs bărbat.

De la Ana Trifoi,
nevastă din Botiza.

38

CÎNTĂ CUCU ŞI-O MIERLIŢĂ

Cîntă cucu şi-o mierliţă,
După casă la bădiţă.
Cucu gros, mierla supţire,
La a noastră despărţire.
Cucu gros, mierla-ngîna,
De se leagînă frunza.
Bosuioc crescut în crengi,
Hai, mîndră, de mă petreci,
De-aicea pînă la Beci *.
De ţi-a păria scurtă calea,
Hai, pînă-n Italia,
C-apoi, mîndră, ţi-oi lăsa.
Bosuioc, crescut în ćale,
Eu mă duc, mîndră, -n cătane,
Tu rămîi şi-mi spală haine.
Spală şi năframa mea,
Care-am holteit cu ea.
Da o spală-n lăcrămele,
Şo uscă cu dor şi-n jele.
Şi mie, mîndră, -mi trimete,
Mîndră, pe cursu apii,
În ţara Italii.

De la Ana Trifoi.

39

FI-U-AI, MAICĂ, BLĂSTĂMATĂ

Fi-u-ai, maică, blăstămată,
De ce nu m-ai făcut fată,

Să torc ca tine în vatră.
M'ai făcut, mamă, fecior,
Neamțului de ajutor.
Cînd am fost maicii mai drag,
M'o jurat neamțul sub steag.
Ba de loc nu m'o lăsat,
Pînă nu m'o scos din sat.
Din ochi negri'am lăcrămat,
Și din gură'am cuvîntat:
Rămîi, iubit al meu sat,
Nu'i nădejde de'nturnat.
Ba poate c'oi mai veni,
Opt ani dac'oi mai plini.
Pîn'atunci e vreme lungă,
Cine poate să ajungă.
În ieși, mîndră, pîn' la cruce,
Și vezi neamțul cum mă duce.
Satul meu rămîne'n față,
Eu mă duc pe drum cu ceață;
Satul meu rămîne'n dos,
Eu mă duc pe drum în jos.

De la Dumitru Sidău, din Botiza.

40

BATE, DOAMNE, PREZĂȘU

Bate, Doamne, prezășu *
Care'ndriaptă ghezășu *,
Departe'o dus pe mîndru.
Nu l'o dus să nu mai fie,
Ce l'o dus să'nveațe'a scrie,
Cu domnii'n cănțălărie.
Bate, Doamne, pre'mpărat,

C'o făcut drumuțu lat.
L'o făcut și l'o gătat,
Merg feciorii la bănat *;
L'o făcut și l'o pietrit,
Merg feciorii la perit.

De la Ion Hodor, din Slătioara.

41

RĂU ÎI PARE CODRULUI

Rău îi pare codrului,
După verde frunza lui.
Da mai rău îmi pare mie,
Dup'a mea copilărie,
Mi'o petrec în cătunie.

De la Ștefan Balea,
fecior de 21 de ani, din Ieud.

42

CÎNTĂ, CUCE, PÎNĂ JOI

Cîntă, cuce, pînă joi,
C'atuncia eu duce'm'oi.
Cîntă, cucule, frumos,
Că neamțu mă duce'n jos.

De la Ștefan Balea.

43

CURVĂ FIE TAŞCA MEA

Curvă fie taşca * mea,
Că mă duc, şi-a rămînè.
Curvă-mi fie şi cujma,
Că mă duc şi oi lăsa.

De la Ştefan Balea.

44

NU MI-I JELE CĂ MĂ DUC

Nu mi-i jele că mă duc,
Ci mi-i jele după plug:
După plug cu patru boi,
După mîndra de la noi.
După plug, după curele,
După voi, mîndrele mele.

De la Ştefan Balea.

45

MULT ÎI NEAMŢU MARE CÎNE

Mult îi neamţu mare cîne,
Oricum mă sucesc nu-i bine.
Mult îi neamţu mare drac,
Oricum mă sucesc nu-i plac.
Şi cînd strîgă neamţu: hoptac *,
Creapă pămînt şi mă bag,

Dacă deasupra nu-ncap.
Măi neamţule, nu ţi-i greu,
Cînd vezi sînge pe ciacău *,
Izvor din căputu meu?
Măi neamţule, nu ţi-i jele,
Cînd vezi sînge pe curele,
Izvor din spatele mele?

De la Ştefan Balea

46

MULT ÎI NEAMŢU MARE HOŢ

Mult îi neamţu mare hoţ,
Că alege miel de creţ
Şi fecioru de isteţ,
Berbecele de lînos
Şi fecioru de frumos.

De la Ştefan Balea.

47

CARE FECIOR NU-I CĂTANĂ

Care fecior nu-i cătană,
Nici acasă nu-i la samă,
Şi care nu cătunește,
Nu ştiu lume că trăiește:
Că cinează şi prînzește,
Şi cu mîndra se-ntîlnește.
Da eu dacă cătunesc,

Nice cin, nice prînzesc,
Cu mîndra nu mă-ntîlnesc.

De la Ştefan Balea.

48

CUI CĂTUNIA I-I DRAGĂ

Cui cătunia i-i dragă,
Meargă-n Sighet şi o vadă.
Că şi mie mi-o plăcut,
Şi m-am dus şi-o am văzut.
Numa-oleac-o am zărit
Şi de dînsa m-am hrănit.

De la Ştefan Balea.

49

GRĂIÈ CINE CE GRĂIÈ(ŞTE)

Grăiè cine ce grăiè(şte)
Da cătana bini trăiè(şte):
Şede-n pat şi dohănè(şte),
Cînd nu-i ce mînca ştopè(şte).

De la Ştefan Balea.

IV. CÎNTECE DIVERSE: CÎNTECE LUĂTOARE ÎN RÎS, CÎNTECE LA BEŢIE, CÎNTECE LA NUNŢI

1

MORŢIŞOR VIEŢII MELE

Morţişor vieţii mele,
Mă-nsurai, luai muiere,
Duc bughete * zile rele.
Ea îi mică, nu-i prea mare,
Nici on spor la lucru n-are.
Eu o scol să facă foc,
Ea adoarme stînd în loc.
Focu-i se potolè(şte) în vatră,
Pita-i iese din covată,
Bate-o, Doamne, blăstămată.
Apoi aleargă după sîtă,
Da cu sînu-i plin de pită.
De sîtă nici nu grăieşte,
Pînă pita nu găteşte,
Şapoi ea-mi aruncă mie,
Că după dînsa-am domnie,
O, morţii ei beciznicie.
Vezi cum luai trudă şi urgie,
Tot pe capul meu să fie.

Apoi, așa-o zis mîndra mea:
Taci, dorule, taci, sărace,
Dacă vezi că nu-ți prea place,
Ia-o de brîu și-o du la rîu,
Și te pleacă și-o înecă,
Și ți-a fi lumea mai dragă.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud.

2

FLORICICĂ VERDE-ALBASTRĂ

Floricică verde-albastră,
Spuneți, bătrîni dumneavoastră,
Fost-o și de mult mătasă?
— Mătasă o fost puținea,
Da n-o fost lumea-așa de rea.
Amu lumea s-o smintit,
Mătesele s-o scumpit.
Amu, fie muta cît de hîdă,
Ea pe spate-i mătăsîtă.
La grumaz mărgele multe,
Și din gură rău îi pute.
Cu zgardă* pe la grumaz,
Vinele-s belciugi de lanț.
Și în spate cu pieptar*,
Ochii ei ca de măgar.
Cu urechi ca de capăi*,
Bat-o, Doamne, că hîdă-i.
De-ar da bunul Dumnezău,
Să fie hotarul tău,
P-îngă* tău* să fie cepe,
Să vă rumeniți voi, fete.
De bucate nu-i scumpete,

Că de-acele sînt bughete*.
Nu-i scumpete de bucate,
De-acele-s îndestulate.
Da-i scumpete de sopon,
Că-l fac hîdele sodom*.
Și mîndra s-o soponit,
N-o fost cît o trebuit.

De la Toader Hoza Boicu.

3

DE N-AR FI HORINCA-N SAT

De n-ar fi horinca-n sat,
N-ar fi ca mîndru bărbat.
De n-ar fi la Lupu bere,
După mîndru multe-ar mere.
De n-ar fi-n sat fogodău*,
Duce-m-aș, mamă, -n Șăieu,
Că de lucru n-ar fi rău.
Dragu-mi-i că-i lucrător,
Ce folos că-i băutor.
Toată ziua bea horincă,
De mine nu ști nemică.
Hei, tu, mîndruluțule,
Cîtă vreme vii la noi,
Mai bine să dai la boi.
Pînă vii, pînă te duci,
Mai bine să-ți dai la junci.
Cînd li-i sete, le dai fîn,
Nu-i mai fi gazdă deplin;
Cînd li-i foame, le dai apă,
Nu-i mai fi gazdă de triabă.

De la Toader Hoza Boicu.

4

SĂRACA NEVASTA MEA

Săraca nevasta mea,
Toți oamenii zic că-i rea,
Eu îmi țin casa cu ea.
Că-ntr-o lună toarce-o lînă,
Și mînîncă o slănină
Și on chibăl * de fărină.
Săraca muierea mea,
Toți oamenii zic că-i rea,
Eu îmi țin casa cu ea.
Din vreo patruzeci de lîni,
Mi-o făcut mînuși în mîni.
Dintr-o sută de fuioare,
Mi-o făcut o ștergătoare.
Săraca muierea mea,
Toți oamenii zic că-i rea,
Eu îmi țin casa cu ea.
Fuioraşu şi l-o tors,
Coborînd pe scară-n jos,
Cu dărăburi * de slănină,
Și cu oale de fărină.
Pogmata * de la grumaz,
Dat-o brînză și cîrnați,
Și lemne cîte on brați,
Să nu știe ceialalți.
Cămeșa din brîu în sus,
Trei felderi * de grîu o dus.
Cămeșa din brîu în jos,
Trei felderi de grîu o scos.
Și colții * de pe la poală,
Dus-o vamă de la moară,
Și groștioru * de pe oală.
Și colții de pe la brîu,

Dus-o vama de pe rîu.
Și colții de pe la mînă,
Dus-o brînză și fărină,
Și dărabe de slănină.
Lelea-i naltă și subțire,
Face tiară * din trei fire,
Și pe sulu dinapoi,
Șaptezăci de lătunoi *.
Și pe sulu dinainte,
Nici drac nu le ține minte.

De la Petru Ardelean, diac în Berbești.

5

FRUNZĂ VERDE, ALBĂ-N DUNGĂ

Frunză verde, albă-n dungă,
Toate plugurile-mi umblă,
Numai a meu stă în loc,
Doară-s prunc fără noroc.
Plugu-mi șede sub părete,
Boii-mi pasc în iarbă verde.
— Măi cucule, mare cîne,
Nu-i schimba glasu cu mine?
— Cum focuțu oi schimba,
Că vine primăvara
Și mie-mi trebe-a cînta.
Pe mine m-or aștepta:
Plugarii de la pluguri,
Și betegii * din paturi,
Și cocoane * din poduri.

De la Vasalie Moiș, din Berbești.

6

MÎNDRĂ‹I MÎNDRA‹N SĂRBĂTORI

Mîndră‹i mîndra‹n sărbători,
Dacă pune‹on car de flori;
Dacă ţipă* florile,
Hîdă‹i, bat‹o soarele.
Ia‹aş jura cu jurători,
C‹o purtat un car de flori;
Pînă ce s‹a mărita,
Înc‹on car a mai purta.

De la Gheorghe Rusu, din Berbeşti.

7

BEAU FETELE PÎNĂ‹S BETE

Beau fetele pînă‹s bete,
Ş‹apoi zic că‹s deochiete.
Merg să le descînte‹n sat,
Să vadă de ce‹i stricată.
Nu‹s deochiete de babă,
Ci de la Iţic din uiagă*;
Nu‹s deochiete de om,
Ci de la Hîdu din ton*.

De la Gheorghe Rusu.

8

ÎN ŞĂZĂTOAREA DIN SUS

În şăzătoarea din sus,
Toată noaptea fierb harbuz*.
În şezătoarea din jos,
Toată noaptea fierb picioci*.
În şezătoarea din vale,
Fierbu‹şi curechi* şi spinare*.
În a noastră şezătoare,
Toată sara ruja* ‹nfloare,
Nici o fată drăguţ n‹are.

De la Gheorghe Rusu.

9

PÎNĂ ERAM TINEREL

Pînă eram tinerel,
Mîncam pecie* de miel,
Şi sărutam frumuşel.
D‹amu dac‹am bătrînit,
Mînînc pecie de miel,
Da nu‹s mai mult tinerel.
Mînînc pecie de capră,
Şi sărut gură de babă.
Pînă eram tinerel,
Toţi îmi zicea Todirel.
D‹amu dac‹am bătrînit,
Toader cel burzuluit*.
Pînă eram tînăr prunc,
Aveam glas ca şi de cuc,
Şi umbletu ca de lup.

Lupu umblă cinci hotară,
Eu le-aș umbla într-o sară.
De-o fost gardu cît de sus,
Numai picioru l-am pus,
Pînă la pămînt s-o dus.

De la Gheorghe Rusu.

10

DE CÎND BEAU LA GÎRGĂLĂU

De cînd beau la gîrgălău*,
Nice clopu* nu-i a meu.
De cînd beau la gîrgăleasă,
N-am nemic pe lîngă casă.
De cînd beau la clop-de-cîne*,
N-am nemica lîngă mine.
De cînd beau la crîșmă-n drum,
Nici clopu nu mi-e mai bun.
De cînd beau, Roșu, la voi,
Gol mi-i staulu de oi,
Nici n-am la car patru boi.
De cînd beau la voi, Roșoaie,
N-am în staul nici o oaie,
Nice vacă mulgătoare,
Făr' sărăcie-n chietoare.

De la Gheorghe Rusu.

11

ÎNSURATU-S DE ON AN

Însuratu-s de on an,
Gatii* pe sub cioareci n-am.
Însuratu-s de o lună,
Nici cămașa nu mi-e bună,
Tu, nevastă, fă-mi de cină!
Merge-n pod și nu-i slănină,
Vine-n jos și nu-i fărină.
Merge-afară, lemne nu-s,
Vine-acasă, focu-i stîns.
Merge-n grui, da mălai nu-i,
Vine-acasă, pită nu-i.

De la Gheorghe Rusu.

12

HAI, MÎNDRUCĂ, DUPĂ MINE

Hai, mîndrucă, după mine,
Că-i nimeri-ales de bine.
Că-n pod poți merge desculță,
Că nu ți-i lovi-n grăunță.
Poți merge-n pod făr' lumină,
Nu ți-i lovi de slănină.
La moară nu ți-oi mîna,
De nu-i merge, nu-i mînca.
Desculță nu ți-oi purta,
Că tu singură-i umbla.
Hai, mîndrucă, după mine,
Că ți-oi ține tare bine.

Că am coşuri două pline:
Într-unu-i on cucuruz,
Celalalt cu fundu-n sus.
Tot cu lapte ti-oi ţinea,
Numai vacă de-i avea.
Ti-oi ţinea cu lapte dulce,
Numai vacă de-i aduce.

De la Gheorghe Rusu.

13

AM DRĂGUŢĂ, NU-I DE-AICI

Am drăguţă, nu-i de-aici,
Nici nu umblă cu opinci,
Ci cu cizme de tuluc*,
Cînd îmi vine dor, mă duc.
Cu obiele soponite
Şi cu cizme chefelnite*,
Nu c-aiestea hîlhăite*.
Pe cărare mă duc tare,
Mă strîgă că-s curvă mare.
Cîte-on pic îngăduiesc,
Strîgă că mă prea măresc,
Nicicum da nu nimeresc.

De la Gheorghe Rusu.

14

VAI DE MINE, MULTE ŞTIU

Vai de mine, multe ştiu,
Mult mă mir unde le ţiu.

Am o ladă şi le-ncui,
Numai la mîndra le spui.
Am o ladă cu lăcată,
Scot cîte una o dată.
Cîte una, cînd şi cînd,
Cînd îmi vin mîndrele-n gînd.
Frunză verde de cicoare,
Tata umblă să mă-nsoare,
Şi-apoi mama nu mă lasă,
Să aduc pe dracu-n casă.
Nice mama nu prea vrea,
Să o iau pe care-i rea.

De la Gheorghe Rusu.

15

MĂRITA-M-AŞ MĂRITA

Mărita-m-aş mărita,
N-am nici pe ce mă culca.
C-am avut un ţol* strîcat,
Şi-atîta l-am purecat,
Pînă tot huc* s-o strîcat.
Şi pe faţă şi pe dos,
Pînă ce tot mi s-o ros.
Că n-am nici ţol, nici cojoc,
Să mă pot duce la joc.

De la Gheorghe Rusu.

16

ASTĂ-VARĂ, PE SĂPAT

Astă-vară, pe săpat,
Şapte fete-o degerat,
Da eu ştiu on meşteşug,
La vară nu mi-a fi frig.
Cu cizme şi cu cojoc,
Pe vătruţă lîngă foc.
Miercuri sara-n şezătoare,
Fac fetele judecare,
Că pe cine-or însurare.
Frunză verde-a răchiţii,
Tot pe Iuonu popii.
Frunză verde şi una,
Da lui pe cine i-or da?
Frunză verde şi una,
Tot pe mîndra Ilonca.

De la Susana Borodi, din Berbeşti.

17

SĂRACELE FETELE

Săracele fetele,
O, jurate-s şi dătoare
Pe toţi muţii să însoare.
O, jurate-s şi vîndute,
Pe toţi muţii să-i sărute.
Nu gîndi, mîndrule, nu,
Nu ţi-i scris găzduşagu*,
Alăturea cu capu.

Nici mie sărăcia,
Alăturea cu lumea.

De la Susana Borodi.

18

ZIS-AM, ZĂU, CĂ NU-MI TREBUIE

Zis-am, zău, că nu-mi trebuie
O fată cu avuţie;
Mai bine una săracă,
Unde-oi mîna-o să meargă.
De i-oi da un pumn să tacă.
— Măi, bărbate, nu mă bate,
Că eu nu-s ca celelalte.
Eu nu-mi dau cînepa-n parte,
Ci o pun pe foc şi arde.

De la Susana Borodi.

19

DE M-AR ŞTI FEREASTA SPUNE

De m-ar şti fereasta spune,
Cu cîte m-am dat în lume,
Da m-ar spînzura cu fune;
Da fereasta-i mare mută,
Eu o-nfric şi ea m-ascultă.

De la Ileana Ardelean,
fată din Berbeşti.

20

LĂCOMII IOSAGULUI

Lăcomii iosagului*,
Luai ciuda dracului;
Lăcomit-am la iosag,
Mi-am luat ura de cap.
Lăcomit-am la avere,
Mi-am luat fără plăcere,
Morțișorii tăi, avere,
La mulți ești fără plăcere.
De mi-i lua și tu mie,
Cum ți-oi lăsa-n sărăcie.
Pentr-on pământ arător,
Pus-am muta pe cuptor.
Pământul șede nearat,
Muta cere de mîncat.
Eu o scol să facă foc,
Ea adoarme stînd pe loc
Și se suie pe prăptici*.
Și stă zgîrci ca ș-on arici.

De la Ileana Ardelean.

21

CÎTU-I LUNGU PE SUB NORI

Cîtu-i lungu pe sub nori,
Nu-i ca popa-nșelător.
Că te-ntreabă de trei ori
Și te bagă-n foc să mori.
Și te scrie pe hîrtie,
Și te bagă-n foc de vie.

Și te scrie cu cerneală,
Și te bagă-n foc și pară.
Și te scrie cu condei,
Și te bagă-n foc să piei.
— Popăle, sfințiasta,
Slobodu-i a săruta?
— Slobodu-i, cam cu rușine,
Numai să nu te știe nime.
Slobodu-i, cam cu păcat,
Numai să nu te știe-n sat.

De la Ileana Ardelean.

22

MĂI MIRE CU PĂRU CREȚ

Măi mire cu păru creț,
Cată bine ce lucrezi.
Că nu-i măr putregăios,
Tot să muști și să țipi* jos.
Ce-i o pară mălăiață,
Și ți-a fi pe-a ta viață.
Rău îmi pare, amu-i trecut,
După cîte le-am făcut,
C-am fost tînăr și bolund.
Poate-mi pare, poate ba,
Ce-am făcut, nu pot desfà(ce).

De la Ileana Ardelean.

23

HEI, SĂRACU NEMIȘU

Hei, săracu nemișu*,
Ziua hăi și noaptea hăi,
Nu mai iese din nevoi.
Porțieșu* săracu,
Ziua hăi, și nice pre,
Pămîntul și-l gunoiè(ște),
Noaptea-n pat se hodinè(ște),
Dacă sînt bani în cură*.

De la Ileana Ardelean.

24

VINU-I BUN, PALINCA-MI PLACE

Vinu-i bun, palinca-mi place,
Gazdă mare nu m-oi face.
Nici nu-i hia* să mă fac,
Numai să-mi trăiesc pe plac
Cu omu care mi-e drag.
De doruțu mîndrului,
Facu-mi drum pe unde nu-i.
Și cărare dracului,
În locul sufletului,
Tocma-n fundul iadului.

De la Ileana Ardelean.

25

CÎND AM FOST ÎN VREMEA MEA

Cînd am fost în vremea mea,
Ceteră* nu-mi trebuia,
Că-mi iera gurița mea.
La ceteră trebe strune,
Eu din gură ți li-oi spune.
La ceteră-mi trebe arc,
Eu din gură ți le trag.
Cetera e doagă spartă,
Gurița mai mult arată.

Auzit de la Gheorghe Ardelean,
fecior din Berbești.

26

MĂI CODRULE, CÎNE EȘTI

Măi codrule, cîne ești,
Primăvara înfrunzești,
Colea, toamna veștezești.
Spune, măi codruț, și mie,
Să-mi fiu tînăr ca d-întîie.
Morții tăi, frunză de-arin,
Pentru tine mi-s bătrîn.
Frunză verde-a răchitei,
Cum aș fă de-aș 'tineri.

De la Ileana Ardelean.

27

PUIȘOR DIN DUIȘOR

Puișori din duișor,
Mai viniți la noi, ficiori.
Cîți sînteți mai albeneți,
Faceți bine și ședeți,
Cîți îmi sînteți mai păliți,
Mergeți și vă soponiți,
Joi sara iară veniți.
Cîți drăguți că am avut,
Toți la dracu i-am vîndut,
Și pe care-l am amu,
M-oi plăti de la dracu;
Care de-amu l-oi cuprinde,
De la mine nu l-oi vinde.

De la Axene Ardelean.

28

N-AI MAI VĂZUT DE CÎND EȘTI

N-ai mai văzut de cîndești
Fete hîde ca-n Oncești;
N-ai luat, fărtate, sama,
Că-s mai hîde prin Iapa;
Că poartă cu coșu prune
Și-s hîde de fac minune.

De la Gheorghe Ardelean.

29

SĂRACII PRIETINII MEI

Săracii prietinii mei,
Plină-i temnița de ei.
Da încă nu-i plină bine,
Pîn' ce s-a umplea cu mine.
Omuțu-n țară străină,
Ca și măru lîngă drum;
Toți îl bat cu botele,
Pînă sar crengările.

De la Axene Ardelean.

30—31

MĂRITĂ-MĂ, MĂICULIȚĂ

Mărită-mă, măiculiță,
Nu te uita că-s micuță;
Că-s micuță numa-n stat,
Da-s bună de măritat.
De-amu pot fi găzdoiță,
Numai grîu fie-n lădiță.
Eu mă trudesc cît mă pot,
Grîu din ladă să-l scot.
Și să-l duc la crîșmăriță,
Pentru vin și pălincuță.

De la Elisabeta Borodi,
fată din Berbești.

32

FRUNZĂ VERDE DE LEMNUŞ

Frunză verde de lemnuş*,
Am avut şi eu drăguţ,
L-o prins dracu la căruţ.
Ş-o cărat cu el piper,
L-am lăsat în supărări;
Ş-o cărat cu el tămîie,
L-am lăsat în sărăcie.

De la Elisabeta Borodi.

33

FETE VIN, FECIORI NU VIN

Fete vin, feciori nu vin,
Că s-o dus a bea la vin.
Fete văd, feciori nu văd,
Că s-o dus a bea la mied*.
Vinu o fost îndulcit,
Ş-o băut ş-o nebunit.
Miedu o fost pipărat,
Ş-o băut şi s-o-mbătat.
Feciorăşii mi s-o dus,
La şezătoarea din sus,
C-acolo-s fete frumoasă:
Cele mari ca tăciunii,
Cele mici ca cărbunii.
Şi cele mai mînînţele,
Ca şi nişte porumbrele*.
La a noastră şăzătoare,

Fetele nu-s hîde tare:
Cele mari ca rujele*,
Cele mici ca florile.
Şi cele mai mînînţele*,
Ca şi nişte rujniţele*.

De la Maria Borodi,
nevastă din Berbeşti.

34

TRANDAFIR DE PE IZVOR

Trandafir de pe izvor,
Spune-mi, spune, mîndrior.
Frunză verde de căline,
Nu mă spune cătă nime.
Las' să ne spuie codru,
Că el ni-o văzut rîndu;
Lasă spuie-mă frunza,
Că ea mi-o văzut triaba.

De la Elisabeta Borodi.

35

DE-AŞ FI FOASTĂ CUMINCIOARĂ

De-aş fi foastă cumincioară*,
Aş putea fi domnişoară,
Şi pe obraz cu păioară*.
Cu sugnă* şi cu păpuci,
Nu zadie* cu clăbuci*.
Dă-mă, mamă, după domn,

Doară m›oi hrăni de somn.
Dă›mă, mamă, după neamț,
Doară m›oi hrăni de danț.

De la Susana Borodi.

36

FOST›AM ASEARĂ›A PEȚI

Fost›am aseară›a peți,
La fata cu patru boi,
Oarbă de ochii›amîndoi.
Boi›s buni și boii›mi plac,
Dar cu oarba ce mă fac?
Oi lega›o de on gard,
Și i›oi da cu mutea* ›n cap.
Ș›oi lega›o de o punte,
Și i›oi da cu mutea›n frunte.

De la Elisabeta Borodi.

37

FRUNZĂ VERDE ȘI UNA

Frunză verde și una,
Gată›ți, mîndru, nevasta.
Și o mînă prin grădină,
Că›i gîndi că›i rujă* plină,
Înflorită de o lună.
Ș›apoi te uită la ea
Și vezi cum i s›a șădià.
Ca popii cu haină rea,
Cînd merge și prohodè(ște).

De la Elisabeta Borodi.

38

AVUT›AM ON DRAGUCIOR

Avut›am on drăgucior,
Alb ca și un domnișor,
Ca și fundu la ceaon;
Da și eu mi›s albă tare,
Ca și fundu la căldare.
Nu știu, mîndră, cum te porți
Că›ți dai gurița la toți,
Numai nu o țipi* la porci.
Și nu știu cum te›ai purtat,
Că te rîd oamenii›n sat.

De la Elisabeta Borodi.

39

MÎNDRUȚ, DE DRĂGUȚA TA

Mîndruț, de drăguța ta,
Rîde lumea și țara.
De cînd n›are sopon bun,
Gîndești că o ții la fum.
De cînd n›are rumeneală,
Gîndești că›i turtă de ceară.
Din picioare umblă rău,
Din gură miroase greu.
Și la gură›i zăbăloasă*,
Și la ochi îi urduroasă*.
Du›te, mîndru, la potică*,
Și›i cumpără liacurele,
Și o scoate de la rele,
Năfrămucă cu trei flori,
Și o scoate din urdori.

De la Elisabeta Borodi.

40

DOAUĂ RELE CE-S PE MINE

Doauă rele ce-s pe mine,
Nu-s la noi în sat pe nime
Una-i lenea şi somnu,
Alta, nu-mi place lucru.
Una-i somnu şi lenea,
Alta, nu-mi place-a lucra.

De la Elisabeta Borodi.

41

CÎTU-I ŢARA UNGURIASCĂ

Cîtu-i Ţara Unguriască,
Nu-i ca fata românească.
Cu brîuţ roşu se-ncinge,
Din obraz picură sînge,
La fata cea de român,
Mîndru-i stau ţîţele-n sîn.
La fata de unguroaie,
Spînzură ca la lupoaie.

De la Gheorghe Ardelean.

42

MĂTRĂGUNĂ SUB PĂRETE

Mătrăgună sub părete,
Bineoacă două fete.

Da nu joacă ca şi una,
La care îi mătrăguna.
Frunză verde sînziană,
Tot Mărie şi Ileană.
Frunză verde mărgăluţă,
Cea mai mică-i Pălăguţă.
Uită-te, mamă, şi vezi,
Pentru cine somnu-mi pierd:
Pentr-on drac cu ochii verzi,
Nici îs verzi, nici mohorîţi,
Fără cum îs mai urîţi.

De la Axene Ardelean.

43

ÎNSURA-M-AŞ, ÎNSURA

Însura-m-aş, însura,
Nu ştiu pe care-aş lua.
Lua-u-aş pe cea cu ciurdă,
Ori lua-u-aş cea cu sugnă *.
La mîndrucă-i sugna-n cui,
De mîncare nimic nu-i.
La hîduca-n podişor *,
Plin de poale cu groştior *.

De la Gheorghe Ardelean.

44

PE ULIŢĂ, PRIN SUSANI

Pe uliţă, prin susani *,
Sînt pietri şi bolovani,

Şi fete ca de ţigani.
Pe uliţa prin josani *
Sînt ruguri * şi rugușele *,
Şi cocoane frumușele,
De-ai muri grăind cu ele.

De la Gheorghe Ardelean.

45

ZIS-O MAMA CĂ MI-A DA

Zis-o mama că mi-a da:
Doi cocoşi cu ochii scoşi,
C-aceia-or fi boi frumoşi;
Două mîţe-mpedecate,
Ş-acele-or fi vaci cu lapte,
Unghuţu cu mîţele
Că ni-or fi ş-oiţele.

De la Anuţă Pop,
fătucă de 8 ani, din Berbeşti.

46

UNDE VĂD ON DOMNIŞOR

Unde văd on domnişor,
Stau în loc să mă omor,
Mă junghie-ntr-on picior.
Unde văd on domn cu şlică *,
Toată mintea-n jos îmi pică.

De la Axene Ardelean.

47

CÎTE FLORI ÎS PE PĂMÎNT

Cîte flori îs pe pămînt,
Toate merg la jurămînt.
Numai floarea-soarelui
Şede-n poarta raiului,
Şi judecă florile,
Ca soacra nurorile.
De-aş şti cine mi-ar fi soacră,
Da-i-aş da hîlbe * din troacă.
Să ştiu cine mi-ar fi socru,
I-aş da hîbele cu porcu.
Tună, Doamne,-n ce-i tuna,
Tună-n lemnul cel de munte,
Tună soacrele în frunte.
Pe-a mea soacră o fereşte,
Tocma-n frunte-o nimereşte,

De la Pălăguţă Bandrea,
fată din Berbeşti.

48

SĂRACU BĂRBATU MIEU

Săracu bărbatu mieu,
Toţi oamenii zic că-i rău,
Numai mie-mi pare bun,
Că-şi cosè(şte) pe la Crăciun,
Şi din brazde face foc,
Şi-şi dezgheaţă apa-n toc.

De la Anuţa Pop.

49

CÎRŢII, CÎRŢII, VRANIŢA

Cîrţii, cîrţii, vranița*,
Trece mama pe-aicea,
Cu doi pui de turturea.
Dă-mi-i mie, mama mea,
Că ți-oi paște oile,
Pe valea cu florile.
Că mi-am pierdut cimpoile,
Și li-o găsi fetele
Ș-o suflat în dînsele:
Să le criască țîțele,
Ca vara căpițele.

De la Ioana Bîrlea,
fată din Giuleşti.

50

TURTUREA DE PRIMĂVARĂ

Turturea de primăvară,
Mult mă-ntreabă: pus-am tiară*.
Eu îi spun că eu n-am pus.
Cînd o-mblat țigan cu fuse,
Eu am fost la cîrșmă dusă,
Și-o rămas tiara* nepusă.

De la Gheorghe Bandrea,
fecior din Berbeşti.

51

SĂNĂTATE, BUNĂ MAMĂ

Sănătate, bună mamă,
Te-am slujit bughet* pomană.
Și flămîndă și desculță,
Pentru doauă găinuță.
Și dimineața prin roauă
Pentru doauă lepediauă*.

De la Elisabeta Borodi.

52

MĂI MÎNDRULE, DE MI-I CREDE

Măi mîndrule, de mi-i crede,
Cu cizme nu ți se șede.
Ți se șede cu opinci,
Cum umblă feciorii-aici.
Mai de mult o fost ficiori,
N-o făcut la fete hori.
D-amu-s niște lepîngăi*
Cu opincile cîrtite*,
Și le strîcă negîndite.

De la Elisabeta Borodi.

53

FOCU BATĂ, RĂU SE ȘEDE

Focu bată, rău se șede
La minune* după cap,
Pînzătură de bumbac.

Merge birău * acasă,
Pune răvașu * pe masă,
Porția * musai să iasă.
De unde focu-a ieși,
Dacă umblă cu cicì *.

De la Susana Borodi.

54

CU URÎTU MI-AȘ TRĂI

Cu urîtu mi-aș trăi,
Numai noapte de n-ar fi.
Ziua la lucru se duce,
Noaptea vine să se culce.
Cînd îl văd sara la stele,
Pare-mi că-i mortița mea.
Cînd îl văd prin casă-mblînd,
Pare-mi că-i ursu jucînd.
Cînd îl văz sara la pat,
Pare-mi că-i dracu-ncălțiat.

De la Axene Ardelean.

55

DAINA DE CINE-O RĂMAS

Daina de cine-o rămas?
De on pruncuț mititel,
Ce-o fugit mă-sa de el.
L-o lăsat mă-sa durmind,

L-o găsit daina zîcînd.
Cu daina nu mă sfădesc,
Cu duinu bine trăiesc.

De la Ileana Ardelean.

56

HEI, TU, MÎNDRULICA MEA

Hei, tu, mîndrulica mea,
Nu-i musai, numai de-i vrea,
Să-ți lipești gura de-a mea.
Sărutatu de moșneag,
Ca zama de pui betiag.
Sărutatu de ficior,
Ca zama de puișor.

De la Ioana Pop,
fată din Berbești.

57

CINE-O FĂCUT CRÎȘMA-N DRUM

Cine-o făcut crîșma-n drum,
N-o făcut-o de-om nebun.
Ci-o făcut-o de-om cuminte,
Cine-a merge-n ea să cînte.
Sînt oameni cu gînduri multe,
Merg în crîșme să le uite.
Oi merge și eu cu badea,
Din gînduri multe-oi uita.
Oi merge și eu cu mîndru,
Să ne mîngăiem doru.

De la Ileana Ardelean.

58

POPĂ‹LE, POPĂ SFINȚIT

Popă‹le *, popă sfințit,
Spune‹mi gîndu ce‹am gîndit:
Mod a fi de ispășit
Pentr‹oliac de drăgostit?
Popă‹le, popă jurat,
Spune‹mi drept și‹adevărat,
Avea‹oi mare păcat
Pentr‹oleac de sărutat?
Pentr‹on pic și pentr‹oliacă,
Nici popa nu mă întreabă;
Pentr‹oliac și pentr‹on pic,
Nici popa n‹o zis nimic.

De la Ileana Ardelean.

59

NU M‹AM GÎNDIT NICIODATĂ

Nu m‹am gîndit niciodată,
C‹oi șede‹n sobă * de piatră,
Ș‹oi mînca‹ntr‹o zi o dată,
Și pe mînuri cu lăcată.
Oi șede‹n sobă‹n pămînt
Ș‹oi mînca o dată‹n zi,
Nici atunci nu mi‹a tigni.

De la Gheorghe Ardelean.

60

CARE MÎNĂ BOII BINE

Care mînă boii bine,
Bea în crîșmă, mai rămîne.
Care mînă boii rău,
Trece p‹îngă * fogădău *
Și zice că‹i vinu rău,
Dacă nu‹s bani în jașcău *,

De la Gheorghe Ardelean.

61

MÎNDRUCĂ CU FRUNTE LATĂ

Mîndrucă cu frunte lată,
Numai zgarda * cît arată.
D‹a vini luna lui mai,
Și‹i da zgarda pe mălai,
Talerii * pentru tărîță,
La coconi * de tisăliță *.

De la Ileana Ardelean.

62

NU GÎNDIASCĂ FIECARE

Nu gîndiască fiecare,
Că m‹or pune punte‹n vale
Și‹or trece ca pe cărare.

Punte›n vale de m›or pune,
Tot oi fà(ce) cîte›o minune,
Să se pomenească›n lume.

De la Gheorghe Ardelean.

63
BINE ŢESĂ LELEA TIARA

Bine ţesă lelea tiara *,
Ţese podu şi cămara.
Bine ţesă lelea pînza,
Ţesă podu şi bărbînţa *.
Ţesă oala şi cu poala,
Numai să o calce boala.
Mult mă mier de cè găzdacă *,
Ce rîde de cè săracă,
De ce pe ea o îmbracă.

De la Ileana Ardelean.

64
TU, FATĂ DE BOCOTAN

— Tu, fată de bocotan *,
Ţipă * colţii * de la stan *,
Nu ti›i mărita şohan *.
— Mărita›m›oi, mărita,
Pîn›a trăi moşica *;
C›a pune hîrbu pe foc,
Peţitorii vin în loc.

De la Gheorghe Ardelean.

65
SĂRACII CIOARECII MEI

Săracii cioarecii mei,
Tata o holteit cu ei.
Mama m›o făcut pe mine,
I›o cîrtit * şi i›o pus bine.
Iată›i›ai c›amu›s pe mine.

De la Gheorghe Ardelean.

66
U›IU›IU, PE DIALU GOL

U›iu›iu, pe dialu gol,
Că mireasa n›are ţol *.
Că i›a face mirele,
Dac›a tunde cînele.
Sănătate, bună mamă,
Te›am slujit boghet * pomană.
Şi›ncălţată şi desculţă,
Pentru şasă perinuţă;
Şi desculţă şi›ncălţiată,
Pentru o cierguţă * spartă.

De la Axene Ardelean.

67
LA MIREASĂ TOT ÎI COPT

La mireasă tot îi copt,
Şi la mire›amu fac foc.

La mireasă tot îi gata,
La mire amu-i în vatră.
Mireasa-i a mirelui,
Druștele*-s a cînelui.
Mireasa-i a cui o ia,
Druștele-s a lui tetea.

De la Gheorghe Ardelean.

68

MOȘULE, BARBĂ CĂRUNTĂ

Moșule, barbă căruntă,
Ce-ai mers cu baba la nuntă?
Nice joacă, nice cîntă,
Fără șede și mînîncă.
Nici joacă, nici dîrlăiè(ște)*,
Fără mînîncă și bea.

De la Gheorghe Ardelean.

69

NU CĂTA CĂ-S NEGRICIOS

Nu căta că-s negricios,
C-asară-am venit din jos,
Mai din jos de la Carăi,
De unde-s oamenii răi.
Mai din jos de la Sătmar,
De unde-s mai mari tălhari.

De la Gheorghe Ardelean.

70

PENTR-O BABĂ CU DOI COLȚI

Pentr-o babă cu doi colți
Dat-am douăzeci și opt;
Pentr-o babă cu doi dinți,
Dat-am douăzeci și cinci;
Pentr-o babă ca și-aieste
Dat-am douăzeci și șepte.
Hei, tu, pretinoru meu,
Cînd îi merge de-a peți,
Mai în jos pîntre răchiți,
Este-o fată cu doi dinți.
Cînd îi prinde a peți,
Ea cu dinții ți-a hlizi*.

De la Grigore Bodnar,
birău în Săpînța.

71

TOT STRÎGĂM CĂ NU FURĂM

Tot strîgăm că nu furăm,
Făr' luăm de unde-aflăm,
Cu de-acele ne ținem.
Ai, tu, lume cu cialșag*,
Nu mă ia cine mi-e drag.
Că mă ia on rău de cîne,
Și m-a bate-n toate zile,
Cu vîrfu nuielelor,
De-a lunguțu șielelor;
Cu vîrfuțu nuielii,
De-a lunguțu spinării.

De la Gheorghe Ardelean.

72

BIRĂU MI-O PORUNCIT

Birău mi-o poruncit
Să-mi am grijă de cuțit,
Că am on an de trăit.
Eu iară i-am poruncit:
De popă și de birău*,
Nime nu grăiască rău.
Pe birău l-o spînzurat,
Pe popa l-o scos din sat.
Pe popa pentru popie,
Pe birău pentru porție.

De la Gheorghe Ardelean.

73

VOI, DOAUĂ-TREI MÎNDRE-A MELE

— Voi, doauă-trei mîndre-a mele,
Scoateți-mă de la rele.
— Scoate-te-am, dar nu putem,
Și noi în rele sîntem.
— Lasă-te, mîndră, de rău,
C-amu m-am lăsat și eu,
Că-i muri și ți-a fi rău.
Lasă-te, mîndră, de rele,
Că-i muri și ți-or fi grele,
Și eu m-am lăsat de ele.

De la Axene Ardelean.

74

HAIDA, TU, NEVASTĂ, ACASĂ

Haida, tu, nevastă-acasă,
Că zbiară copii la masă.
Las' să zbiere c-or tăcea,
Numai noi s-avem ce bea.
Nu zbiară de dor de pită,
Ci zbiară că mă-sa-i hîdă.

De la Axene Ardelean.

75

DU-TE-ACASĂ, BUHĂ, HEI

Du-te-acasă, buhă*, hei,
Nu te băga-ntre femei.
Du-te-acasă tu, ciupoasă*,
Și te lă că-i fi frumoasă.
S-o lăut și mîndra-n frunte,
În ciafă te poți ascunde,
Ca-n dumbravă fie-unde.

De la Axene Ardelean.

76

MĂRITĂ-TE, HORHOLINĂ

— Mărită-te, horholină*,
Nu șede fată bătrînă.
Că și dracu s-o-nsurat,
Și tu nu ti-ai măritat.

— Mărita-m-aș mărita,
Că-s tînără la mama
Înc-un an dacă mi-a trece,
Eu îs de-o sută-și-zece.

De la Axene Ardelean.

77

HAIDA, TU, NEVASTĂ,-ACASĂ

— Haida, tu, nevastă,-acasă,
Blidele ți le-am spălat,
Casa ți-o am măturat.
Nu-i nemica de lucrat,
Fără de culcat în pat.
— Vinde, tu, bărbate, boii
Și-mi ia mie-on fogodău *,
Anume să-mi fie-al meu,
Să mă duc cînd oi vrea eu.

De la Ioana Codrea,
fată din Berbești.

78

MĂI BĂRBATE METEHĂU

Măi bărbate metehău *,
La fereastă-i lucru rău,
Merge-i tu ori merge-oi eu?
De-oi merge eu, a fugi
Pînă-n fundu grădinii.
Merge-i tu, li-i dudăi *

Cu torjanu * măturii,
Pînă-n fundu grădinii.

De la Ioana Codrea.

79

UITAȚI-VĂ, FECIORI, BINE

Uitați-vă, feciori, bine,
Că și-a mea drăguță vine,
Cu on cioarec după sine,
Ș-acela de-abia se ține.
Uitați-vă voi, buzați,
Da să nu mi-o sărutați.
Uitați-vă, drîmboieți *,
Da să nu mi-o deochieți.

De la Mărie Tășcan,
fată din Nănești.

80

VINĂ, MÎNDRĂ, DUPĂ MINE

Vină, mîndră, după mine,
C-a mea căsuță-i gata.
Mi-e gata pînă-n ferești,
Ceelaltă-i în povești;
Mi-e gata pîn-n cununi,
Ceelaltă-i de minciuni.

De la Mărie Tășcan.

81

IESE MÎNDRA PÎNĂ›N DRUM

Iese mîndra pînă›n drum,
Vină, drace, dă›i un pumn,
Să nu facă spaimă›n drum;
Vină, drace, dă›i o plamă,
Să nu facă la porci spaimă.
Că şi›asară›o scroaf›a noastră
O fugit în sus pe coastă.

De la Mărie Tăşcan.

82

MĂ SCOL DIMINEAŢA TARE

Mă scol dimineaţa tare,
Să văd soarele cînd răsare,
Soarele încă răsare
De colo de după Izare,
Să văd pe mîndra descinsă,
Prin ierbuţă pînă›n brîu,
Pe murgu ţiind de frîu.
Murgu paşte rumăgînd,
Ea prin iarbă tăvălind.

De la Gheorghe Codrea.

83

FATA MAICII, UNDE›AI FOST ASARĂ

— Fata maicii, unde›ai fost asară?
— Maică, în grădină›afară.

— Fata maicii ce›ai gîndit?
— Maică, flori am răsădit.
— Fată, cine te›a iubit?
— Maică, on hireş * voinic.
— Fata maicii, ce ti›i face?
— Maica mea, m›oi mărita.
— Fata maicii, cini te›a lua?
— Maică, cui i›a fi dragă lumea.

De la Mărie Tăşcan.

84

EU MĂ ŢIN HIREŞĂ FATĂ

Eu mă ţin hireşă * fată,
De după cap cîrligată,
Şi›n spate ca o covată.
Eu mă ţin ca o cruciţă,
Feciorii›mi zic diboliţă *.
Diboliţă, dibol prost,
De sămînţă›n satu nost.
Eu mă ţin că nu›s bătrînă,
Hia * doi din sută bună.

De la Gheorghe Ardelean.

85

CARE FATĂ ARE MINTE

Care fată are minte,
Cu feciori n›aivă cuvinte,
Din bună ziua›nainte.

Că feciorii-s ca cînii,
Cum te-ar putea celui *,
De minte-a te-nebuni.
Că te pune pe genunche,
Și-ți mințește mii și sute.
Te pune pe celalalt,
Pînă-ți ia mintea din cap.
Ș-apoi se strîng ca cînii,
Și prind a te ocărî,
Că ti-o putut celui.

De la Ileana Ardelean.

86

POPA-I POPĂ ȘI ȘTI SCRIE

Popa-i popă și ști scrie,
Și greșește cîte-o mie.
Și diacu le cetește,
Cîte trei-patru greșește.
D-apoi eu, sărac de mine,
Nu știu scrie, nici ceti,
Nu mi-i ciudă de-oi greși.

De la Ileana Ardelean.

87

SĂRACA FRUNZA DE FAG

Săraca frunza de fag,
Bun-o fost de chepeniag *,
La omu care-i pribeag.

Săraca frunză de tufă,
Bună-o fost de făcut umbră,
La nevasta care-i coită *.
Aș-o zis mîndrele mele,
C-oi avea a bea cu ele,
Ș-apoi să mă uit la stele.
D-aș-o zis prietinii mei,
C-oi avea să beau cu ei,
Ș-apoi să mă duc la oi.

De la Gheorghe Ardelean.

88

CÎTU-I LUNGU CU LUNGU

Cîtu-i lungu cu lungu,
Nu-i hore * ca șueru,
Că-ți poți hori * drăguța,
În casă cu urîta.
Că-ți poți hori drăguțu,
În casă cu urîtu.

De la Axene Ardelean.

89

IO-S FECIOR DE PE MARA

Io-s fecior de pe Mara,
Și cu bota nu știu da;
Făr' cu piatra săleaca,
C-aceia mi-o fost mama.
Mie nu-mi triabă cuțit,

Fără măcăuaș * pălit,
C'acela mi'i mie cuțit.

De la Gheorghe Ardelean.

90

PORUNCITU'MI'O VREO CINCI

Poruncitu'mi'o vreo cinci,
Că m'or beli de opinci;
Da beli'u'ar pe dracu,
Dacă nu m'o pîn'amu.
Da beli'u'ar pe mă'sa,
Că eu nu le am grija.
Care are grija mea,
Spînzure'se cînd a vrea.
Care are grija noastră,
Spînzure'se mîni pe coastă.

De la Gheorghe Ardelean.

91

MÎNDRULUȚ CU DOUĂ CĂȘI

Mîndruluț cu două căși,
Una'n dial și una'n șăs:
Cea din șăs îi de nuiele,
Cea din dial de bucățele,
Și te poți mări cu ele.
În cea mare nu'i mîncare,
În cea mică nu'i nimică,
Sărăcia le rădică.

De la Ileana Ardelean.

92

MÎNDRULUȚ CU BUZĂ GROASĂ

Mîndruluț cu buză groasă,
Șterge'ți'le că's băloasă.
Te'aș săruta și mi'i groază.
Ce haznă * 'i de păru creț,
Dacă nu'i porc în coteț;
Ce haznă * 'i de păru lung,
Dacă nu'i ce prinde'n jug.

De la Gheorghe Ardelean.

93

SOCĂCIȚĂ LUNGĂ'N NAS

Socăciță * lungă'n nas,
Carne'n oală n'o rămas.
Carnea cît o fost în oală,
Toată'ai mîncat'o tu goală.
Socăciță, haida'ncoace,
Ce'ai făcut, nimic nu'mi place.
În plăcinte n'ai pus brînză,
Nici zăgnată * să se prindă.
Frunză verde de costreie *,
Cui nu'i place las' să steie.
Lemne n'am avut uscate,
Că pădurea'o fost departe.
Calu l'am întărnițat *,
După brînză l'am mînat
Și mai mult n'o înturnat.
Ș'o făcut niște țipoi *
De i'ar trage patru boi.

Ş-o făcut nişte lăşcuţă *,
De li-ar trà(ge) cu-o tileguţă.

De la Odochie Mihăiescu,
fată din Berbeşti.

94
MULT MĂ-NTREABĂ BĂDIŢA

Mult mă-ntreabă bădiţa,
De ce nu mi-am pus tiara *.
— Cum mi-oi pune tiara-n post,
Că fuioru nu l-am tors.
Mult ai zis, curvă de cîne,
C-aicea nu umblă nime.
Numai eu că mi-am aflat:
Patru-n pat, patru sub pat,
Trei în tindă, trei în cămară,
Patruzeci pe şatr *-afară.

De la Ileana Ardelean.

95
BINE-I ŞI FECIORULUI

Bine-i şi feciorului,
Pînă-i de măganu * lui,
Bine-i şi la fata, fată,
Pînă ce nu-i măritată.
Fata dacă se mărită,
Gîndeşti că-i o hrîbă friptă.
Feciorul dacă se-nsoară,
Ciozmolit * ca şi o cioară.

De la Axene Ardelean.

96
CÎTILIN CU NEVASTA

Cîtilin * cu nevasta,
Că nevasta nu-i a ta,
Ci-a ăstuia de colea,
Că se uită pe sub clop
Ş-a face cu bota rop *.
Măghieran buburuzos *,
Mintenaş * îi fi pe jos.
Măghieran buburuzat,
Mintenaş îi fi sub pat.

De la Axene Ardelean.

97
DA-A MEU BĂRBAT NU-I BĂRBAT

Da-a meu bărbat nu-i bărbat,
Fără înger luminat.
Cînd îş prinde a mă bate,
Dracu-i drac şi nu mă scoate,
Fără strajnica de moarte.

De la Odochie Mihăiescu.

98
MĂ DUSĂI CU PLUGU-N COASTĂ

Mă dusăi cu plugu-n coastă,
Scoate dracu o nevastă.

Eu grăind cu nevasta,
Rumpe-mi-se cucura *.
Eu făcînd cucura nouă,
Mi-s-o rupt grindeiu *-n doauă.
Eu făcînd grindeiu nou,
Mi se betejește-un bou.
Pe cînd boul l-am belit,
Cu urîta m-am găsit.

De la Ileana Ardelean.

99

VINU-ȚI, LELE, PEȚITORI?

Vinu-ți, lele, peținori?
— Vinu-mi, bade,-arareori.
Cînd îi mama mînioasă,
Cîte cinci și cîte șasă;
Cînd îi mama-n voie bună,
Nice dracu nu-i adună.

De la Ileana Ardelean.

100

PUS-O ȘI MÎNDRUCA TIARĂ

Pus-o și mîndruca tiară *,
Pus-o tiara din trei fire,
O țăsut în nouă zile.
Între ițe * și-ntre spată *
Paște iapa-mpedecată.
Și-o mutat-o după casă

Și o tăiat din cea spată,
Și i-s-o rupt firele,
Și li-a-nnoda cînele.
De nu le-a putea a vostru,
Vină la noi dup-a nost'.
A nost' cîne șede-acasă
Și n-are tiară să țasă.
Bată-vă focuțu, ițe,
Mi-ați făcut pînza cu biță *.

De la Ștefan Ardelean,
fecior de 23 de ani, din Berbești.

101

VINDE-MI, BĂRBATE, MIOARA

Vinde-mi, bărbate, mioara
Și plătè(ște) să-mi țese tiara *.
Că n-am țăsut făr-on cot,
Vezi, bărbate, că nu pot.
Mîne-oi fà(ce) foc în cuptor,
Vezi, bărbate, că n-am spor.
N-am țăsut, fără doi rîfi *,
Ș-aceia-s numai de rîs.

De la Ileana Ardelean.

102

LA MÎNDRUCA LA POIATĂ

La mîndruca la poiată *,
Sărăcia stă legată.

Merge mă-sa să o mulgă,
Ea se-ntoarce să o-mpungă.
Merge şi îi dă costreie *,
Nici aşa nu vrea să steie.

De la Ştefan Ardelean.

103

POPA, PENTRU DOMNIŞOARA

Popa, pentru domnişoara,
Minten şi-ar aprinde moara.
Popa, pentru preutiasa,
Minten şi-ar aprinde casa.
Preuteasă, fă liptii *,
Popii una, mie trii;
Preuteasă, fierbe oauă,
Popii unu, mie doauă.

De la Ştefan Ardelean.

104

ZIS-O MAMA CĂTRĂ MINE

Zis-o mama cătră mine,
Să las pipa şi horinca *,
Că de mine-a fi nemica.
Eu pipa nu oi lăsa,
Horinca nici atîta.
Horinca-i fărtat de cruce,
Sara la mîndra mă duce.

De la Ştefan Ardelean.

105

PENTR-ON STRUŢ DE DOAUĂ OAUĂ

Pentr-on struţ * de doauă oauă,
Nu v-oi juca pe-amîndoauă.
Pentr-on struţ de doauă graiţă *,
Nu mă scol nici de pe laiţă *,
Pentr-on struţ de-on zlot * de-argint,
Te-oi juca de-a merge vînt.

De la Ştefan Ardelean.

106

MÎNDRULUŢ, DE MI-I LUA

Mîndruluţ, de mi-i lua,
Mama trei sute ţi-a da.
Tata ţi-a da lemn de casă,
Încă ş-o vacă cu lapte,
Numai de mi-i fă(ce) mireasă.
Săracile sutele,
Cum mărită mutele.
De-ar avea mama o sută,
Cum şi-ar mărita o mută.

De la Ileana Ardelean.

107

MĂ DUSĂI LA FOGODĂU

Mă dusăi la fogodău,
Mă-ntîlnii cu socru-meu.

— Ia‹mi, ginere, fata mea,
Șasă boi ți‹oi da cu ea.
— Încă șasă și‹ncă șasă,
Nu‹mi triabă că nu ști țesă.
Fata ta‹i scurtă‹n picioare,
Mamii‹i trebe țăsătoare.

De la Ileana Ardelean.

108

PAGUBĂ CĂ NU‹S MAI MARE

Pagubă că nu‹s mai mare,
Focu ce tălhar m‹aș fare.
Și de jendari mă cam tem,
Că m‹or lega tot on ghiem.
M‹or lega cu lanțu gros,
N‹oi merge vara la joc.

De la Gheorghe Ardelean.

109

HEI, TU, MÎNDRULUȚULE

Hei, tu, mîndruluțule,
Dacă ești de bocotan,
Dacă‹ți cade cu rușine,
Nu umbla tu după mine.
Du‹te, mîndruluț, și‹ți cată,
Care‹a fi ca tine gazdă *.
Și eu, mîndruț, mi‹oi căta,
După mine mi‹oi afla.

Hei, tu, mîndruluțu meu,
Dacă ni‹om sămălui * bine,
Da‹s mai gazdă eu ca tine.
Nu‹s gazdă de avuție,
Ci‹s gazdă de omenie.
Știu că n‹ai, mîndrule, n‹ai
Nici peminte * de mălai,
Nici peminte arzătoare,
Nice lazuri * cositoare.
Făr‹o coastă‹mpărțitoare,
Și pe mă‹ta băutoare.

De la Axene Ardelean.

110

DE HORINCĂ NU MI‹I SETE

De horincă * nu mi‹i sete,
Am acasă‹uiegi * bughete *,
Ce haznă * că‹s goale toate.
De horincă nu mi‹i dor,
C‹am acasă‹ntr‹on ulcior,
Pînă‹i lumea tot îi gol.

De la Gheorghe Ardelean.

111

FOST‹AM PRUNCU CODRULUI

Fost‹am pruncu codrului,
Și de‹amu să fiu a lui.
Fost‹am pruncu pădurii,

Şi nu m-o mîncat lupii.
Nice lupii nu-s nebuni,
Să mînînce oameni buni.
Nice lupii nu-s turbaţi,
Să mînînce oameni beţi.
D-aşa o lăsat Dumnezău,
Noroc bun la omu rău;
D-aşa o lăsat Domnu sfînt,
Noroc bun la omu hîd.

De la Gheorghe Ardelean.

112

ÎNTR-O DIMINEAŢĂ BUNĂ

Într-o dimineaţă bună,
Doi tineri se d-impreună.
Bărbatu din grai grăia:
— Preacinstit-a mea borească *,
Noi n-avem nimic acasă.
— Taci, bărbate, nu te teme,
Noi om fi gazde * cu vreme,
Că mi-am pus o cloşcă bună,
Şi clocește de o lună.
Tot de douăzeci de oauă
Şi ne-o scoate marhă * nouă.
Dac-or creşte mari i-om prinde,
Şi ni-om duce şi i-om vinde
Cu doauăzeci de groşiţe *,
Zece om baga-n lădiţă.
Numai noi de ni-om pricepe,
Ni-om cupăra două iepe.
La iepe hamuri şi frîie,
De astăzi pe mîni să ţîie.

Sui, bărbate, în hinteu *,
Iepele li-oi mîna eu.
Unde-i loc de poposît,
Strîgă: hop de hodinit.
Bărbatu s-o bucurat
Şi mi s-o suit în pat.
Şi patu s-o rupt în doauă,
Ş-o picat badea pe oauă.
Oauăle s-o torojnit *,
Şi cloşca s-o omorît,
Iată-le c-o păgubit.

Auzit de la Rozica Borodi,
fătucă din Berbeşti.

113

MULT MĂ MIR, BADE, DE VOI

Mult mă mir, bade, de voi,
Ce viniţi la joc la noi.
N-aveţi grijă de picioci *
Să nu-i sape nişte porci.
Că babele şăd acasă,
Şi-s găzdoi * bune de casă.
Nu vin a doauă zi de nuntă,
Să gîndiască că-s bolundă *.

De la Ştefan Ardelean.

114

LA JAŞCĂU CEL CU RÎNSE

La jaşcău * cel cu rînse *,
Triabă tocană * cu brînză.

Din picioare oi juca,
Ș'on pumn ție că ți'oi da,
Trei zile nu ti'i scula.
Și o dată ti'oi bugni *,
Trei zile nu ti'i trezi.

De la Petru Bîrlea,
fecior din Berbești.

115
SĂRACA MÎNDRUCA MEA

Săraca mîndruca mea,
Toarce firu ca paru,
Face pînza ca gardu,
Subțire ca dranița *
Și deasă ca vranița *.
Cînd o pui pe lîngă piele,
Ca și leasa de nuiele.
Bună'i mîndra mea de lucru,
Da are noroc cu cucu,
Că cîntă deminecioară *,
Pe mîndruca mea o scoală.
Cînd soarele răsărește,
Ea cu țolu se'nvălește,
Cerga * nu o zăhăiește *.

De la Gheorghe Rusu,
fecior din Berbești.

116
HOP, LELIȚĂ,'N ȘEPTE IȚE

Hop, leliță,'n șepte ițe,
Nu ști țese nici în doauă,

Cum a fă(ce) cămașă nouă?
Nu ști țesă, nice coasă,
Da ce'mi pasă, că'i frumoasă:
Buzele's ca prunele,
Și la nas îi butucașă *
Și poate fi și nănașă.

De la Ștefan Ardelean.

117
PUS'O ȘI LELIȚA TIARĂ

Pus'o și lelița tiară *
Din a mamei socoteală.
Cînd a fost la nevedit *,
Șapte babe'o trebuit.
Pe cînd o fost la rostat *,
M'am dus la vecina'n sat,
Ce să fac cu ițele,
Că mi's rupte firele?
Și nu le știu număra,
Și prin spată'a le băga.
Și n'o ajuns la ponoj *,
Și'o tăiat firele jos.
Da i'om pune catarigi *
Să ajungă la ponoji *.

De la Ștefan Ardelean.

118
FOST'AM FATĂ DE BIRĂU

Fost'am fată de birău *,
Și mi'o fost norocu rău.

Ş'am fost fată de jupîn,
Ş'am durmit pe'on car cu fîn.
Şi pe cînd eu m'am sculat,
Tare rău m'am supărat:
Pe fundeiu * fînului,
Cu fecioru vecinului.

De la Petru Bîrlea,
fecior din Berbeşti.

119

DE LA NOI A TREIA CASĂ

De la noi a treia casă,
Este'o nevastă rămasă,
Mama rău să ţine'n casă,
De ce umblu la nevastă.
Cum focuţu n'oi umbla,
Că'i tare dulce gura.
Cum focuţu nu m'oi duce,
Că'i guriţa tare dulce.

De la Gheorghe Rusu.

120

ZI'NE BINE, ŢI'OM DA PRUNE

Zi'ne bine, ţi'om da prune,
Eu mă duc şi ţi le'aduc,
Cască gura să'ţi îmbuc.
Zi mai aspru, ceteraş *,
Că la vară ţi'om da caş,

C'o fătat mînza'n imaş.
Şi la iarnă ţi'om da urdă,
Că mi'a da Dumnezău multă.
Şi la vară ţi'om da unt,
Din tigaia fără fund.

De la Gheorghe Rusu.

121

BOII MÎNDREI, HEDEŞEI

Boii mîndrei, hedeşei *,
Căra'u'ar lupii cu ei;
Că eu m'oi căra cu'a mei,
Batăr * îs cam mititei.
Boii mîndrei cei căilaţi *,
Peste munţi trebe mînaţi.
Boii mîndrei cei cornuţi,
Peste munţi triabă trecuţi,
Ducă'i carnea lor în ciungi *,

De la Petru Bîrlea.

122

CINE TRECE PE DÎMBEŢ?

Cine trece pe dîmbeţ * ?
Mîndru meu cu păru creţ.
Las'să triacă, rumpă'şi capu,
Că i'om pune de lemn altu.
Treacă, las', rumpă'şi grumazii,
Că i'om pune de lemn alţii.

De la Gheorghe Rusu.

123

AM BĂRBAT ȘI-I BĂUTOR

Am bărbat și-i băutor,
N-am lemne de tăietor *;
Da sînt doar sub Piatra-Tisei *,
În pădurea a Săpinței *.
Stau cu creanga verde-n sus,
Nimeni nu mi li-o adus,
Bărbatu-i la crîșmă dus.
Bea duminecă și luni,
Cu oameni care-s nebuni;
Bea duminecă și marți,
Cu oamenii cei turbați.
Bea ziua toată deplin,
Și se ține că-i jupîn.
Sara vine mort de beat,
Pe uliță din gard în gard,
Tot îi rupt și sfîrticat,
Și se ține-ntîi în sat.
Pe cînd vine șporiu *-i,
Și nu-s lemne sub părete.
Merge și fură surcele,
Și se-ncălzește la ele.
Fură ziua pe amiazi,
Și e beat, să nu-l mai vezi.
Merge și fură vreo doauă,
Să-și facă căldură noauă.

De la Petru Bîrlea.

124

NU TE ȚINEA, MÎNDRUȚ, TARE

Nu te ținea, mîndruț, tare,
Știu că nu ești gazdă * mare.
Ai doauă căși de nuiele *,
Și-s părtași jizii la ele.
Ai o vacă și-o jurincă *,
Și s-o scris pentru horincă *,
Ai o biată grădinuță,
Cît ar paște-o găinuță.

De la Petru Bîrlea.

125

VAI DE MINE, CE-AM LUCRAT

Vai de mine, ce-am lucrat,
Nici am drăguț, nici bărbat.
La bărbat otrav-am dat,
Și drăguțu m-o lăsat;
Pe bărbat l-am otrăvit,
De drăguț îs mîntuit.
M-o lăsat și l-am lăsat,
C-o fost rău și blăstămat.
M-o urît că l-am urît,
Nimărui n-o trebuit,
C-o fost rău și-afurisit.

De la Gheorghe Rusu.

126

HEI, LELIȚĂ CU BRÎU LAT

Hei, leliță cu brîu lat,
N'ai cămașă pe bărbat,
C'ai țăsut o biată tiară*,
Șapte luni într'o cămară.
Și pe cînd ți'o ai gătat,
N'o fost bună nici de sac,
Da de brace* pe bărbat.
Cînd o fost mai pe la cină,
O dus vulpea o găină;
Și o rămas penele,
Să se'mpene fetele.
Să se'mpene'n sărbători,
Să le vie peținori.
Să putem prinde on drac,
Să'i belim pielea din cap,
Să facem on comînac*,
Să'i punem soacrei pe cap.

De la Petru Bîrlea.

127

FOCU, TARE L'O LOVIT

Focu, tare l'o lovit,
În uliță lîng'on zid.
Da nici tare l'o durut,
Numai fire i'o făcut.
Da nu l'o durut nici tare,
Numai spaima i'o fost mare.
Da nu l'o nici tare lovit,
Numa'n fire și'o vinit.

De la Gheorghe Rusu.

128

HAI, MÎNDRUCĂ, DUPĂ MINE

Hai, mîndrucă, după mine,
Că's de viță și de neam:
De ciurari, de lingurari,
De niamuri de cele mari.
Și eu mi's de viță bună,
N'am ce mînca de o lună.
Hai, mîndră,'n a mele olate*,
Că nu ți'i stropi cu lapte:
Nici cu dulce, nici cu acru,
Mîndră, să te doară capu.
Că vacile cele cu lapte
Mi'o rămas, mîndră, mînzate*,
Jurincele nu's fătate.
Oile mi's la Rogna*,
Nu știu cînd li'oi aduna.
Caprele mi's la Ardel,
Nu li'oi aduna de fel.
Boii mi's în Soloan
Nu i'oi aduna șohan*.

De la Petru Bîrlea.

129

CIUCALĂU CUSUT PE SPATE

Ciucalău* cusut pe spate,
Hai, mîndră,'n a mele olate*,
Că's în banc'ntăbulate*.
De ți'i purta, mîndră, bine,
Da ți'oi băga și pe tine.

Ti-oi băga pentru mălai,
Nu-i ieși într-al tău trai.
De pe prunci, pe prunci-a fi,
Focu, tare ti-or urî.
De pe prunci, pe prunci-i lăsa,
Focu, rău ti-or blăstăma.
Că rău i-a durea inima,
De la bancă-n banc-a-mbla.

De la Petru Bîrlea.

130

MÎNDRA MEA DE MULT MĂ MUSTRĂ

Mîndra mea de mult mă mustră,
Ce-am făcut drumu prin pustă.
Eu drumu nu l-am făcut,
Că l-o făcut Petrușca,
Petrecui pe Bilușca.
Ș-atîta o petrecut,
Cinci părechi de cizme-o rupt.
Și-ncă-atîta a petrece,
Pîn-a rupe cincisprezece.

De la Gheorghe Moiș,
fecior din Berbești.

131

LA NEVASTA BĂUTOARE

La nevasta băutoare,
Nu mai vezi cînepa-n soare,

Că o bea pînă-i fuioare.
Cînd vin țiganii cu fusă,
Ea o fost la crîșmă dusă.
Cînd vin țiganii cu spete,
O fost bată sub părete.

De la Gheorghe Rusu.

132

IA ȘI FATA JUPÎNESEI

Ia și fata jupînesei,
Cu cămașa preotesei.
Ia fată de jupînească,
Cu poale de la preotească.
Fecioru jupînului,
Cu cămeșa preotului,
Frunză verde de pe rît,
Că ei bine s-o văjit *.
Că cu părușu jib * creț,
Și cu ochi nimic nu vezi,
Că ea-i hîdă negricioasă
Și din gură fălicioasă *.

De la Petru Bîrlea.

133

TOT AM VRUT MÎNDRĂ, SĂ-ȚI SPUI

— Tot am vrut, mîndră, să-ți spui,
Cîte blide ai pe cui?
— Trei cu hîrbu mîțului.

Dat-am și le-am numărat,
Patru cu cela crepat.
Rău mă doare capu-n piept,
Și inima-ntr-on deșert*;
Rău mă doare limba-n frunte,
Și inima-ntr-on genunche.

De la Gheorghe Moiș.

134

BATE, DOAMNE, CIOCÎLDANU

Bate, Doamne, ciocîldanu*,
Cum o luat măghieranu;
L-o luat din rădăcină,
Nu s-a fă(ce) că-i rău la mînă.
Bată-l sărbătorile,
Cum o strîcat florile,
Da no! sări-i-ar ochii,
Că fetele l-or jib*urî.
Și tare l-o lăudat,
Că ciepele li-o lăsat.

De la Petru Bîrlea.

135

MÎNDRĂ GRĂDIN-AM AVUT

Mîndră grădin-am avut,
Astă-vară nu de mult.
Mult am dat de-am îngrădit,
Flori frumoas-am răsădit,

Fără vreme s-o plevit*.
Mult am dat de ce-am arat,
Flori frumoase-am sămînat,
Fără vreme s-o ciuntat*,
Și pe uliți s-o purtat.
Prilazuri* s-o înstruțat*,
Și toate m-o rîs în sat,
Că florile mi li-o furat.

De la Gheorghe Rusu.

136

OCHILOR M-AM BIZUIT

Ochilor m-am bizuit*,
Să-mi cate om de trăit.
Ochii știu că mi-o cătat,
Făr boi, fără iosag*,
Fără liac de minte-n cap.
Ochii mei ca doi bănuți,
Pe-a mea samă jib* hunsfuți*
Ochii mei ca doi grițari*,
Pe-a mea samă-o fost tălhari.

De la Petru Bîrlea.

137

VINE DORU ȘI MĂ-NTREABĂ

Vine doru și mă-ntreabă,
Pe fereastă de uiagă*,
Că ce mi-i cămașa neagră.

Eu îi spui c'așa mi'e dragă.
Soponită mi'e urîtă,
Neagră mi'i rînduluită.

De la Petru Bîrlea.

138

MĂ DUSĂI LA MÎNĂSTIRE

Mă dusăi la mînăstire,
Ședzui patruzeci de zile,
Tot cu mîna pe psaltire
Și cu ochii la copile.
Și de'am să mă ispășesc,
Mai tare mă prăpădesc.
Mă dusăi la Cîmpulung
Să'mi cumpăr on mînz porumb*.
Pintenoc* de trei picioare,
Tot pe mine să mă care,
Pe mine cu pe mîndrare.

De la Gheorghe Bîrlea,
moșneag de 85 de ani, din Berbești.

139

PUS'AM GÎND DUMNĂZĂIESC

Pus'am gînd dumnăzăiesc,
Ca să mă'ncălugăresc;
Nevestele toate'mi zic,
Să m'alin, să nu mă stric.
Nimi n'o fost din niamul meu,

Da să fiu călugăr eu.
Că ele toate mi'or da,
De ce mie mi'i hia*.

De la Mihai Șteț,
de 30 de ani, din Berbești.

140

ÎNSURA'M'AȘ, ÎNSURA

Înșura'm'aș, însura,
Nu știu pe care'aș lua.
Aș lua pe'a lui Nechită
Că știi face bine pită.
Din mălai ca auru,
Face pită ca gardu.
Pîntre miez și pîntre coajă,
Vezi vecinu'a treia casă.
Și o bagă cu lopată
Și o scoate cu covată.
— Dă'o, mamă, porcilor,
De sufletul morților.
— Na'vă, porcilor, mîncați,
Pe lelea o lăudați.
Că lele'a fost bună fată,
C'o hrănit porcii odată.

De la Mihai Șteț.

141

ȚIPĂ, ȚIPĂ PE PODIELE

Țipă, țipă pe podele,
Mîni'alaltă pe obiele.

Am cizme, da nu-s acasă,
Li-am trimes să le cîrtească *.
Li-am trimes la Pişta *-n Vad,
Să puie talpă de brad;
Li-am trimes la Pişta-n dial,
Să puie talpă de cal.

De la Gheorghe Rusu.

142

HAIDA, MÎNDRĂ, HAIDA BLEM

Haida, mîndră, haida blem *,
Pînă-i frunza verde-n lemn,
Lasă bărbatu-n blăstăm.
Ia-l de fundu gatiilor *,
Dă-l pomană dracilor.
Tu, muiere, tu, bolundă *,
De ţi-i urît bărbatu,
Ia-l de brîu şi-l du la rîu,
Şi te pleacă şi-l îneacă,
Că ţi-a fi lumuca dragă.
Şi zi zău că nu-i a tău,
Că te-a ierta Dumnezău.

De la Mihai Şteţ.

143

CINE IUBEŞTE VECINĂ

Cine iubeşte vecină,
Mult trăieşte cu-ndămînă.

Pe picioare nu se-ntină.
Că merge cu capu gol,
La ulciaua cu groştior *.
— Na, mînîncă, măi cocon *,
Că de-aieste ţi-o fi dor.

De la Gheorghe Rusu.

144

CÎTE CĂŢELE-S ÎN SAT

Cîte căţele-s în sat,
Toate huc * pe mine bat.
Da nu bate ca una,
Ca căţeau de mîndra.
Suie-n vîrfu vraniţii *,
Bate-a lungu uliţii
Şi mă rîd toţi oamenii.
Suie-n vîrful gardului,
Bate-a lungu satului.

De la Gheorghe Rusu.

145

ŢIPĂ VERDE, CĂ L-OM PIERDE

Ţipă verde, că l-om pierde,
De l-om pierde, l-om găsi,
La vară cînd om cosi.
Cînd om cosi juncilor,
Peste vîrfu ciungilor.
De l-om pierde, l-om afla,

La vară cînd om săpa.
Cînd om cosi vacilor,
Peste vîrfu fagilor.

De la Gheorghe Rusu.

146

HAI, TU, DRAGĂ DE MUIERE

— Hai, tu, dragă de muiere,
Hai la crîșmă să bem bere.
— Du-te-n rele, măi bărbate,
Tu ți-mbăta și mi-i bate,
Și-a rîde lumea de noi,
Cum să bat doauă nevoi.

De la Mărie Tașcan.

147

SĂRACU DE OMU PROST

Săracu de om prost,
Nu gîndește ce grăiește.
Cască gură, ele ies,
Nici îs pleve, nici ovăs,
Și besada * negîndită,
Șohan * nu triabă grăită.

De la Ileana Ardelean.

148

TOT AM ZIS ȘI ZICE-MI-OI

Tot am zis și zice-mi-oi,
N-a fi mult și duce-m-oi.
Tot am zis și iar oi zice,
N-a fi mult pînă m-oi duce.
Nici pe-aicea nu mi-i rău,
Vine-mi dor de satu meu;
Nici pe-aicea nu-mi duc rele,
Vine-mi dor de țara mere.

De la Ileana Ardelean.

149

VINE LĂSAREA DE SĂC

Vine lăsarea de săc,
Mă duc, mamă, să mă-nec.
Unde-a fi apa mai lată,
C-am rămas nemăritată.
Mărita-m-aș și eu biată,
Că de mult îs fată, fată.
Însoară-te și tu biet,
Că de mult aștepți, aștepți.

De la Ileana Ardelean.

150

DUMNEZĂU CA ȘI ON SFÎNT

Dumnezău ca și on sfînt,
O trimăs ploaie și vînt,

Ş-o pus gardu la pămînt.
N-o rămas, numai parii
Să se-nţepe pizmaşii.

De la Ştefan Codrea Tomăţ,
de 60 de ani, din Berbeşti.

151

HAI LA DEAL ŞI HAI LA VALE

Hai la deal şi hai la vale,
Hai la stîna cea mai mare.
Păcurarii nu-s acasă,
Că-s în tîrg, la jurinci * grasă.
Oile zac de călbază *,
Caprele de vreme rea,
Fetele de gura mea.
Hei, tu, mîndrulica mea,
De-i vedea că-i ceva vrajbă,
Da te leagă sub tileagă *
Nu gîndi, mîndră, că-i şagă.

De la Ştefan Codrea Tomăţ.

152

ZIS-AM ZĂU ŞI M-AM JURAT

Zis-am zău şi m-am jurat,
Că n-oi merge sara-n sat,
La nevastă cu bărbat.
Cînd fu dragostea mai dulce,
Pe bărbat dracu-l aduce.

Eu îl întreb de trăit,
El mă-ntriabă-a ce-ai vinit.
Eu l-întreb de sănătate,
El îmi dă cu bota *-n spate.
El a dat şi eu am dat,
Coită * nevastă o strîgat:
« O, nu da, că mi-i bărbat! »
El văzînd o ferestuţă,
S-o zvîrlit în grădinuţă,
Acol-o fost urzicuţă,
S-o urzicat pe picioruţă.
Coita nevastă tot rîdea
Şi la mine tot vinea.
Mă-mbia de sărutate,
Eu nu pot de scărpinate.
Mă-mbia cu sărutat,
Eu nu pot de scărpinat,
Morţii ei, care o dat.

De la Ştefan Codrea Tomăţ.

153

FEMEIA CARE-I FEMEIE

Femeia care-i femeie
Nu mai merge-n crîşmă-a bea.
Îşi aduce on fărtai *
Şi-l bea cu badea Mihai.
Dacă-l gată, iară hai,
Dup-on biet de fărtai.
Şi se veselia la masă,
Că bărbatul nu-i acasă.
Dacă se trec griţăraşii *,
Prinde-a goli da şi sacii.

De la Adrian Mărginean,
învăţător în Vişeul-de-Jos.

154

STRIGĂ MOARTEA LA FEREASTĂ

Strigă moartea la fereastă:
— Spoveditu-te-ai, nevastă?
— Taci, moarte, nu mă-ntreba,
Spoveditu-m-am ori ba.
Că eu cînd m-oi spovedi,
Șepte popi mi-or trebui.
Șepte popi din șepte sate,
Să mă scoată din păcate.
Șepte popi, șepte dieci *,
Și pe-atîția patrierci *.
Și on popă unguresc,
Să nu știe ce grăiesc.
Că am și păcate grele,
De s-ar beteji de ele.
Trebe-mi și popă de rus,
Să nu știe ce i-am spus.
Că am on mare păcat,
De l-ar îmbăta de cap.
Atîtea mi-s păcatele,
Cîte-s pe cer stelele.
Șepte care încărcate,
Și aș mai duce și-n spate.
Și trei legate cu fune,
Și cu furca cît aș pune,
Ș-apoi să le duc în lume,
Și să-ncep zile mai bune.

De la Adrian Mărgineanu.

155

MORIȘCUȚĂ, MOARĂ-N VÎNT

Morișcuță, moară-n vînt,
Unde macină argint,
Nevestele gură-și vînd,
Fetele nu-ncap la rînd.
Eu acolo duce-m-oi,
Meșter de moară face-m-oi,
La fete rînd face-li-oi.

De la Ana Trifoi.

156

S-A DUS BADEA A PEȚI

S-a dus badea a peți,
Nu-i ajute afînta zi,
S-a dus badea pe tocmală,
Nu-i ajute sfînta sară.
Ș-o tocmit o rincezală *,
Rincezala șede-n pat,
Cucuruzu nesăpat.
Rincezala rincezește *,
Cucuruzu-ngălbinește.

De la Ana Trifoi.

157

MERG PLUGARI CU PLUGURILE

Merg plugari cu plugurile,
Nevestele bat crîșmele.

Sara vin plugarii-n sat,
Nevestele zac în pat.
Bărbatu vine ș-o-ntreabă:
— Ce bai ai, muiere dragă?
— Vai, bărbate,-s rău betiagă.
Bărbatu la cap o leagă
Cu-o despicătură *-ntreagă.

De la Ana Trifoi.

158

ÎN FUNDUL GRĂDINII NOASTRE

În fundu grădinii noastre,
Stă nănașa supărată,
Cu fata nemăritată.
— Mărită-ți, nănașă, fata,
Că și dracu s-a-nsura,
Fata tot așa ți-a sta.
— Mărita-u-aș, fătu meu,
Are numa-on lepedeu *,
Ș-atîta l-am purecat,
Pînă tot s-o sfîrticat.

De la Ana Trifoi.

159

DORU CEL DE FATĂ MARE

Doru cel de fată mare,
Ca scrumu cel de căldare:
Toarce caier, toarce fus,

Că mă duc la crîșmă-n sus.
Iară hoțul cel de fus
S-o dus la bărbat ș-o spus.
— Bărbate, muierea ta
S-o dus în crîșmă a bea.
— Omoară-te dracu, fus,
Tu către bărbat ai spus
Că m-am dus la crîșmă-n sus.
Mă-ntorsăi către părete,
Hoțul de caier mă vede.
Mă dusăi către cuptor,
Mă-mpiedicai de fuior.
Vai, bată-vă Dumnezău,
Cum umblați în drumu meu.

De la Ana Trifoi.

160

MORȚII TĂI, DE TREI SASĂU

Morții tăi, de trei Sasău,
Să mă văd în dealu tău,
Să mă uit peste săgeată,
Să văd mîndra cum se gată.
Cu poale din șasă-lați,
Pe la piept cu bumbi *tărcați.
Pe la brîu cu chescheneu *,
Pe chescheneu cipcă *verde,
Drag-am fost și nu mă vede.

De la Ana Trifoi.

161

MORI, MUIERE, MORI, CIUPOASĂ

Mori, muiere, mori, ciupoasă *,
Să-mi iau alta mai frumoasă,
Mai de oameni, mai de neam *,
Nu ca tine de țigan.
Să-mi iau alta mai hireșă *,
Nu ca tine-o despletită.
Să-mi iau alta mai curată,
Nu ca tine-o dezmățată.
Vine-mi vremea să mă-nsor,
După Paști, în sărbători,
Cînd îi cîmpu plin de flori.

De la Ana Jurj, fată din Poieni.

162

SĂRACELE SUTELE

Săracele sutele,
Cum mărită mutele.
Suta șede-n fundu lăzii,
Muta șede-n fundu căsii.
— Fugi tu, mută, de pe vatră,
— Ba eu nu, că-s cununată.
— Fugi tu, mută, de pe prag,
— Ba eu nu, că-s cu iosag *.
Muta șede în ocol,
Fug vacile de s-omor,
Că gîndesc că-i ciuma lor.

De la Ana Jurj.

163

MÎNDRA MEA S-O LĂUDAT

Mîndra mea s-o lăudat
Că ș-asar' m-o sărutat.
Las' să se mai laude,
Numai să nu mă sărute.
Dragă mi-i lelea cu gușă,
Că merge vara la sapă,
Ea-mi aduce-n gușă apă;
Că merge vara la cîmp,
Ea-mi aduce-n gușă vin.
Cînd pășește, horcotește *,
Gușa i se colbotește *,
Doamne, rău se năcăjește.

De la Ana Jurj, din Poeni.

164

CÎRȚI, CÎRȚI, CETERUICĂ

Cîrți, cîrți, ceteruică *,
Du-te-acasă, nevăstuică,
Că ți-i beteag bărbatul.
— Las' să moară la dracu,
Că eu mi-oi găsi altu.
C-am o oaie ș-on berbece,
Cu coarnele l-oi petrece.
Cu carne de pe spinare,
Da i-oi face comîndare *,
Iar cu carnea cea mai multă
Mi-oi face ospăț și nuntă.

De la Ana Jurj.

165

ÎN CĂSUȚA CEA CU BÎRNE

În căsuța cea cu bîrne,
Toate fetele-s bătrîne.
Că s-o încrețit pe frunte
Ca și hribele* din munte,
Și nu pot să se mărite,
Pînă mor cele-nvălite.
Ș-aș jura cu jurători
C-au purtat on car de flori.

De la Dumitru Sidău, din Botiza.

166

MĂ DUSĂI ASARĂ-N SAT

Mă dusăi asară-n sat,
La nevastă cu bărbat.
Cînd era gura mai dulce,
Pe bărbat dracu-l aduce.
Eu l-întreb de sănătate,
El îmi dă cu bîta-n spate.
Eu îl întreb pentru ce,
El se pune și mai dă.
Eu mă făcui că mă duc,
El mai face o dată, jup!
Mă suii după cuptor,
Mă lovi de doauă ori.
Și mă cobor de pe vatră,
Mă lovi cu o lopată.
Cînd puneam mîna pe cheie,
Mă lovi cu o cîrceie*.

Cînd puneam mîna pe ușă,
Mă lovi cu o răzușă*
Și mă zgîrie la gușă.
Cînd eram pe la prilaz*,
Mă lovi cu un bicaz*
Și mă zgîrie la nas.
Prin grădină abia scăpai,
Și ieșii dintre urzici,
Cu pielea toată beșici.

De la Dumitru Sidău, din Botiza.

167

MÎNDRU MEU DE PESTE VALE

Mîndru meu de peste vale,
M-o cerut să-i fiu muiere.
Frunză verde ruptă-n trii,
La ce focu-oi lăcomi
La o vatră de cuptor,
La feciorul băutor.
Nici ai boi cu țingălauă*,
Făr' pipă cu ciucălauă*.
Nici ai junici cu coarne lungi,
Numai pipă-n patru dungi.
Acelea știu binele,
Curaua și cizmele.

De la Anuță Codrea,
fată de 15 ani, din Rona-de-Jos.

168

CÎND ERAM LA MAMA MEA

Cînd eram la mama mea,
Mîncam pită de săcară,
Cernută prin sită rară,
Ş'aceea rîzînd p'afară.
Da de cînd m'am măritat,
Mînînc pită de grîu alb,
Cernută prin sită deasă,
Ş'aceea plîngînd prin casă.

De la Niculai Vlad,
fecior holtei, din Sălişte.

169

VINE CUCUL CU SUMAN

Vine cucul cu suman,
Cu carte de la Orban*;
Să se gate Coşot* bine,
Că Pimontul încă vine.
Pe cununa dialului,
Vin feciorii Iancului*,
Cu clopuri în trei cornuri,
Cu sabii pe la şolduri,
Ce vă temeţi voi, unguri?

De la Mihai Cupcea, din Călineşti.

170

AUZI, LELE, ORI N'AUZI

— Auzi, lele, ori n'auzi,
Cum te strîgă on preot?
— Las' să strîge, bida*'l mînce,
Că după el nu m'oi duce:
Cînd mi'i gurița mai dulce,
Îşi ia crucea şi se duce.
— Auzi, lele, ori n'auzi,
Cum te strigă'on păcurar*?
— Las' să strîge, bida'l mînce,
Că după el nu m'oi duce:
Cînd gurița mi'i mai dulce,
El ia bota* şi se duce.
— Auzi, lele, ori n'auzi,
Cum te strigă'on învățător?
— Las' să strîge, biata'l mînce,
Că după el eu m'oi duce.
Cînd mi'oi ieşi la uliță,
Mi'or zice'nvățătoriță,
Şi m'or pune după masă,
Şi mi'or zice jupîneasă.

De la Petreuş Ion,
fecior din Slătioara.

171

VECINĂ, PRIETINA MEA

Vecină, prietina mea,
Nu ți'am spus pățala* mea:
Am bărbat tare hamniş*,

De mine toate li-o-nchis,
Eu m-am omorît de rîs.
Și pe pod o pus lăcată,
Io-s sătulă și-adăpată,
Pe bărbat vinerea-l bată.
Nici acee nu-i femeie,
Care nu și-a face cheie,
Să descuie și să ieie,
Să mînînce și să beie,
Pe bărbat dracu să-l ieie.

De la Susana Borodi,
fată din Berbești.

172

COLO JOS, PE-UN RÎT FRUMOS

Colo jos, pe-un rît frumos:
— Bună ziua, moș bătrîn,
Ce strîngi duminica fîn?
— Du-te, cătană,-n drumul tău,
Că nu strîng de dorul tău,
Că-l strîng de-a pruncului mieu.
— Moșule, bătrînule,
Este vin în satul tău?
— Este, tocma-n casa mea,
Se mărită nora mea!
— Moșule, bătrînule,
Țipă furca și grebla,
Vină, casa mi-o arată.
Furca și grebla-o țipat
Și casa i-o arătat.
Cînd în casă și-o întrat,
Toată oastea i-o-nchinat,
Tot cu vin și cu palincă.

— Mulțămim, noi bea nemică.
Dar crăița, de după masă:
— Să trăiești, mîndrutul meu!
— Să trăiești, soruca mea,
De la tine tot l-oi bea.

De la Mihai Cupcea, din Călinești.

173

CÎTE SĂRBĂTORI PE LUME

Cîte sărbători pe lume,
Nu-s ca Crăciunul de bune,
De bune și de frumoasă,
Și peste tot veseloasă.
Sînvăsii * cu Bobotează,
Tot după Crăciun urmează.
Sărbători frumoasă
Și mult veseloasă.
Cu ele vin cîșlegile,
De se mărită fetele.
Umblă, umblă peținori,
De se-nsoară și feciori.
Cînd abia trece Crăciunul,
S-apropie Farisăul,
Vine și Vameșiul,
Și ne strîcă tocmișul *.
Fetele, feciori așteaptă,
Dar pînă ei se deșteaptă,
Vine, vine cîrneleagă,
Și nu îi mai multă șagă.
Fetele stau supărate,
Că rămîn nemăritate.
Ușile tare le trîntesc,

Pe ele butu*-ș împlinesc.
Părinții încă s-au scîrbit,
Că fetele de mărit
Tot au mereu supărare,
La ieșit și la intrare.
Cîte trebi la casă află,
La toate gîlceavă cată,
Urăsc tare, se sfădesc,
Trîntesc și se gîlcevesc.
Și pre popi țin clevetiri,
Ce fac atîtea vestiri,
Și tîrziu tare cunună,
Nu țin nici o lege bună.
Macar popa înc-ar vrea,
Ca să-i umblă secera
Și să-și ieie simbria
Pentru cununia.
Cine-o făcut cîșlegi scurte,
Multe zile să nu guste,
Că rău o mai tocmit
Și nu bine o gîcit.
Cîșlegi lungi cine-o făcut,
Fie tuturor plăcut,
Să se norocească,
Și rău să nu pățiască.
Că bine li-o fost tocmit,
Mai bine nu-ar fi gîcit.
Mununa* că o țipai*,
Ceapsă* că nu-i căpătai.
Tată-meu e socru mare,
Și mama ginere are,
Pe care eu l-am dorit,
Iată și l-am dobîndit.
Aceste-s cîșlegi frumoasă
C-aduseră pace-n casă,
Feciorii cu cunună,
La toți voie bună.

—Fiți bucuroși, născători,
Ai fetelor crescători,
Că s-o mîntuit ușa de trîntit.
Neamuri, vecini și surate,
Masă de nuntași,
—Cîntați, mujicași*.
Cocoana* s-o măritat
Și la nuntă m-o chemat.
—Sănătoasă, soacră tare,
—Joacă și tu, nănaș mare.
—Huzad*, măi țigane,
Că-i bea vin pe carne.
Nime n-aivă supărare,
Că nu-i aici comîndare*,
Ce-i o voie bună,
La toți dimpreună.
Cel cu omăt se sfîrșește,
Cel cu flori amu sosește.
—Fete, voie să aveți,
C-or mai fi alte cîșlegi,
Cu flori veți împodobi,
Feciorii că v-or iubi
Și vă veți mărita,
Portul vă veți muta.

De la Petru Cuupcea, din Călinești.

174

BĂRBĂȚELUL MEU

Bărbățelul meu,
Mult e prostalău,
Bată-l Dumnezău.
Pîn' se-ncalță la-un picior,

Soarele-i la prînzișor;
Se-ncalță la celalalt,
Soarele-i la scăpătat.
Io-i pusăi prînzul pe masă,
El mă ia de păr prin casă;
Îi pusăi prînzul de dus,
El mă trage de păr sus.
Eu luai vreo trei fuioare,
Mă dusăi la vrăjitoare,
Însă ea vrăji ca dracul,
Pîn-acasă-mi sparsă capul.
Mă dusăi la mînăstire,
Prostul vine după mine.
Acolo-i biserică,
Prosu-mi pusă piedică.

De la Petru Cupcea, din Călinești.

175

IA, CÎND MERGEM LA SPOVADĂ

Ia, cînd mergem la spovadă,
Iesă dracul să ne vadă;
El ne iesă înainte
Și ne-ntreabă cu cuvinte:
— Unde mergi, oame, pe-aicea?
— Mă duc să mă spovedesc,
Păcatele să le curățesc.
Iar dracul cu-nșelăciune,
Începe minciuni a spune:
— Sărace, oame nebune,
Bun ești de trăit în lume.
Amu ești tînăr și verde,
Cu tine-n lume se șede.

Dacă te vei bătrîni,
Atuncea te-i spovedi.
Iar omul dacă-i bătrîn,
Prinde-ai vini ceva-n gînd.
Iacă merge la spovadă,
Iesă dracu ca să-l vadă.
Iesă dracul mînios,
Și șede-n cărare jos,
Și-l întreabă cu răstitul,
De s-ar spăria și voinicul:
— Unde mergi, moșneag bătrîn,
Tot cu capul legănînd?
— Mă duc să mă spovedesc,
De păcate să mă curățesc.
— Da nu ți-a fi ție rușine,
Ești bătrîn ca și un cîne.

De la Petru Cupcea, din Călinești.

176

PÎN' CE-S NEGRU, NU-S ȚIGAN

Pîn' ce-s negru, nu-s țigan,
Ce-s fecior mărmățian,
Că m-o uns mama cu unt,
Să fiu tuturor plăcut.
Și m-o scăldat mama-n zară *,
Să fiu plăcut la o țară.
Și-s la față rotunjor,
Să fiu plăcut tuturor:
Ca tămîia popilor,
Ca piperiu grecilor,
Ca vinul voinicilor.
Și mi-s cu părul cam des,

Ca să fiu un om ales.
Mădăran crescut în iarbă,
Să cinstesc omul de triabă;
Mădăran * crescut în fîn,
Să cinstesc omul bătrîn.
Nu-i frumos care se ține,
Da-i frumos cui îi stă bine;
Nu-i frumos care-i ținut,
Ce-i frumos care-i plăcut.

De la Mihai Cupcea, din Călinești.

177

TU, BĂRBATE, BLĂSTĂMATE

Tu, bărbate, blăstămate,
Cînepă mi-ai sămînat,
Boală-n cioante * mi-ai băgat.
Dar ia coasa și coseşte,
De boale mă mîntuiește.
Și ia furca și-o adună,
Și mă fă găzdoaie bună.
Nu dau mesel * de palincă,
Pentru o holdă de cînepă.
O, de-ar da și Dumnezău,
Să se țiasă pînza-n tău *,
Fără leac de suveicuță,
Să țiasă și-a mea drăguță.
Fără iță, fără spată,
Să țiasă și-a mea nevastă.

De la Mihai Şerban, din Săpînța.

178

MĂI MIRE CU PĂRU CREȚ

—Măi mire cu părul creț,
Ce m-ai cătat, ce lucrezi?
Tot vineri demineața,
Cînd te-o-ntrebat mireasa,
Că faceți nuntă ori ba?
Și te-o-mbiet cu schimbu,
Că nu-ți face nuntă-amu?
—Frunză verde și una,
Noi amu nuntă n-om fă(ce),
Frunzucă verde de prun,
Că mi-o spus niște minciuni.
—Hei, tu, dragă de mireasă,
Numai tu de-i auzi,
Cîte-or zice oamenii,
Noi laolaltă n-om fi.
—N-asculta minciunile,
Cîte zic femeile.
Ci te du, mîndruc,-acasă,
Și-ți prinde cai la sanie
Și viniți de bună samă,
Frunzucă verde din laz,
Să ne ducem la oraș,
Frunzucă verde de munte,
Să ne cumpărăm de nuntă.
În oraș dac-o intrat,
De nuntă și-o cumpărat,
Mirele s-o adunat,
Frunză verde și una,
Cu oamini din Săpînța,
Și o prins a-l întreba,
Că asta ți-e mireasa?
Oamenii o ocărit,
Și el tare s-o scîrbit.

Ea cununăs-o cumpărat,
El tare s-o supărat,
Cînd acasă s-o-nturnat.
Cînd o fost vineri seara,
Mirele-o prins a zbiera
Că nu-i treabă mireasa.
Numai tot cînd o fost
Duminică dimineața,
I-o trimis schimbu acasă,
De la ei a treia casă.
Iar duminică pe-amiazi,
Da o știut în sat toți.
Numai unde s-o-ntîlnit
Doauă femei laolaltă,
Tot de-aceea că și-o grăit,
C-amu și s-o despărțit.
Cînd o fost duminică sară,
S-o știut a nouă țiară
Că și-o lăsat mireasare.

De la Ileana Ardelean, din Berbești.

179

FRUNZĂ VERDE, FRUNZULICĂ

Frunză verde, frunzulică,
Făcut-o și Radu nuntă.
Numai ei că toți și-o mers,
După mireasă-n Desești.
Dacă mirii s-o cununat,
Înapoi că s-o-nturnat.
Cînd acasă și-o sosît,
Frunză verde de pe laz*,
Numai Radu și-o strîgat:

— Frunză verde de bujor,
Cîți îs fete și feciori,
Frunză verde iarbă grasă,
Nici unu nu vie-n casă,
Că mesele vi-s gătate,
Frunză verde de volbură,
V-am gătat mesele-n șură.
Frunză verde de pe laz,
După mese i-o-așăzat.
Frunză verde de pe rît,
După mese i-o tocmit.
Numai lor că tot li-o dat
De băut și de mîncat,
Și li-o pus țipou* pe masă,
Tot o huntuță* de fată.
Numai ea că și-o luat,
Frunză verde de durzău,
O dărabă* de țipău*,
Ș-o dat la drăguțu său.
Păharnicii o văzut,
Și cătră gazdă o spus.
Atunci gazda s-o supărat
De ce cu țipău o dat,
Și de pe mese li-o luat.
N-o băut și n-o mîncat,
Feciorii tare s-o supărat
Că ei flămînzi o rămas.
Și cînd ei că și-o jucat,
La fete sugne*-o tăiat.
Numai ei de mînioși,
O tăiat sugnele jos.
Și la una din Cornești,
Nu-i modru să o cîrtești.
Și de-aicea la vreo nouă
O tăiet sugnele noauă.
Frunză verde de pe laz,
Și fetele s-o-mbătat.

Și s-o-mbătat fără seamă,
Li-o dus acasă pe sanie.
Frunză verde a chidrului *,
Tot Lupa Hăinalului,
Frunză verde de pe laz,
S-o făcut de rîs în sat.
Frunză verde de durzău,
C-o adus-o văru-său.
Frunză verde mintă creață,
O dus-o văru-so-acasă,
Să nu fie de pedeapsă.

De la Ileana Ardelean, din Berbești.

V. CHIUITURI SAU STRÎGĂTURI

1

O țiura și țiură,
Capu n-o văzut untură,
De vreo patru săptămîni,
Numai său de pe plomîni.

2

Pe valea cu tufele,
Spală lelea rufele,
Și le-ntinde pe nuiele,
Mîrăie cînii la ele.

3

Nemișa *:
— Rău mă doare-a mea inimă,
Se mestecă grîu cu tină.
Porțieșu *:
— Bine-mi pare că-s aici,
C-oi juca și cu opinci.

4

Cîţi îs domni şi cu ciucuri,
Toţi trăiesc după pluguri.
Că te duc la protocol*,
De rămîi cu capu gol.

5

Dulce-i gura de mireasă,
Ca şi boaba de cireaşă.
Dulce-i gura mirelui,
Ca şi boaba spinului.

6

Mărsu-mi-o hiru* la Baie
C-am furat un coş* de oaie.
Apoi mi-o mers hiru-n Lăpuş
C-am furat un piţiguş,
Dintr-o sclopţă* de harbuz.

7

— Măricuţă din Giuleşti,
Cu bărbatu cum trăieşti?
— Trăiesc bine ca cu dracu,
Şi acasă mi-o spart capu.

8

Frunză verde de cireş,
Mă duc la popa-n Cornesti,
Să mă puie după masă,

Musai zestrea mea să iasă.
Batăr* şăd în Şăieu,
La iosagu* tată-mieu.

9

Morţii, şi-a birăului*
Şi-a mea curte-i ca şi-a lui,
Numai şindilită* nu-i.
Numai dac-oi şindili,
Tocmai ca şi-a lui a fi.

10

Nici acee nu-i dreptate
Să mînînce popa lapte,
Şi slujii pere uscate.

11

Păcurar* la oi am fost,
Fetele nu mă cunosc.
Mă cunosc pe brăcinar
C-am fost harnic păcurar.

12

Dumnezău să vă ferească
De robie cătunească;
Cătunia şi robia
Alătur-ea-i cu moartea.

13

Dați, feciori, cu gurile
Că-s gata minciunile.
Puneți mîna după ladă,
Că-s minciunile grămadă.

14

Cocoșăl cu pan-albastră,
Nu-mi cînta pe sub fereastă.
Nici îs fată, nici nevastă,
Nici îs văduvă rămasă.
Mîndruluț, departe-i dus,
Mult îi țin doru ascuns.
Tot în sîn la inimioară
Stă de loc să mă omoară.

15

Halo raita la cămară,
La oala cu rumeneală.
Rumeneala s-o vărsat,
Mărie s-o supărat.

16

De cînd beau la Șloim în dîmb,
De-atunci n-am mălai să vînd.
Iapă neagră de furat,
Corbii de te-ar fi mîncat,
Că m-ai dat robuț legat.

17

La fîntînă-i mare tină *,
Supțireaua spală lînă.
Spăla-u-ar și cele groasă,
Nu le place-a-umbla tinoasă *.
Ș-ar spăla și mîndruca,
Dar n-o zăhăiè(ște) lîna.

18

Fă-mă, Doamne, lemn de tei,
Și mă țipă *-ntre femei,
Lasă-mă acolo să piei.
Mîndra mea-i perită tare,
Poate că nici zile n-are.

19

Cîntă cucu pe bobeică,
Mîndra doarme pe suveică;
Și cîntă și pupăza,
Se scoală, dă cu brîgla *.
Că de cînd o pus tiara,
N-o fost cosîtă iarba,
Ș-amu-i mare otava.

20

Sărută-mă, mîndră, bine,
Pînă-ți cad doruț și sîlă.
Mai tîrziu, mîndrucă, zău,
M-ai săruta, n-oi vrea eu.
Scrie doruțu, Mărie,
Pe trei cornuri de zadie *,

Şi ţi-l dă la Vasalie,
Să-ţi treacă doruţu ţie.

21

Leliţă cu colţişori,
Nu te uita la feciori.
Du-te-acasă la drăguţ,
Că ţi-e sfîrticat şi rupt.
Nici acee nu-i nevastă,
Care n-are brîu de aţă,
Sara nu-i la cin-acasă,

22

Eu pe mîndra o cunosc,
Şi din faţă şi din dos,
Că-n braţă la mine-o fost.

23

Aseară trecînd prin roauă,
Drăguţe mi-am aflat doauă.
De cîne şi de cialău *,
Şi pe cărare da merg rău.

24

De-i baba cît de bătrînă,
Cînd aude cetera *,
Îşi tomnè(şte) pînzătura
Şi o pune pe-o ureche,
Şi-ar juca ca şapte fete.

25

Nu-mi dau mintea cît o port,
De binele unui grof *.
Nu-mi dau mintea cît o am
De binele unui şpan *.

26

Lasă, mîndruţ, duce-m-oi,
Larg pe-aicea face-ţi-oi.
Prin Berbeşti şi prin Giuleşti,
Cu mîndrele să trăieşti.

27

Am drăgucior gazdă * mare,
Ştiu că-n veci nu m-a luare;
Şi-ncă-i tare tinerel,
N-oi avea haznă * de el.
Am drăgucior de-ardelean,
Cu pană de măghieran.
Pînă vîntu o clătiè(şte),
Dor de mîndru mă topè(şte).

28

Voinicu ce-mi place mie,
N-are casă, nici moşie,
Fără pană şi hîrtie,
Şi scrie-n cănţălărie.

29

Poate fi ulița largă,
C'a mei drăguți nu o calcă.
Poate că ei o'ar călca,
Nu cutează de tata.

30

Toată supărarea'i mare,
Ca și mine nime n'are.
Toată supărarea'i rea,
N'are nime ca și'a mea.

31

N'ai, mîndruț, ce te mări,
Că nu ți se'mpung boii,
Mai gazdă * de'așe nu'i fi.
N'ai, mîndruț, ce te ținea,
Nu'i fi mai gazdă * de'așea.

32

Răsărit'o ruianu,
Tare se mărè(ște) hîdu.
Răsărit'o și'amu'i mare,
Să mărè(ște) urîtu tare,
Pentru un cojoc ce'l are.

33

Nici îs rea, nici îs buiacă,
Da voia bună mi'e dragă;

Nici îs rea, nici îs nebună,
Da mi'i dragă voia bună.

34

Cine dracu ș'o văzut
Frunză verde iarna'n peri,
Ș'o drăguță la doi veri;
Frunză verde iarna'n fagi,
Ș'o drăguță la doi frați.

35

Eu grăiesc cu gura'n șagă,
Lumea gîndea că mi'i dragă;
Cu gura rîd și grăiesc,
Lumea gîndia c'o iubesc.

36

Frunză verde și una,
Să mă văd ca și badea,
Pînă'i lumea n'aș lucra.
Ce'aș căta umbra de groasă,
Cu fata care'i frumoasă.

37

Gura mea unsă'i cu miere,
Frumosu'i cine o cere.
Gura mea unsă'i cu nucă,
Mîndru'i cine o sărută.

38

Morțișorii voști, pizmași,
Mult îmi faceți vălătaș*.
Faceți vălătașu bine,
Și-mi încap și eu în lume.

39

Mă suii pe munte-nalt,
Să văd caprele ce fac,
Zup măi, zup!

40

Unde văd nevestele,
Tragu-mă ca peștele.
Unde văd copilele,
Tragu-mă ca cînele.

41

U-iu-iu, că iu mă cheamă,
Iepurile-i bun de zamă.
Iepuroaia de friptură,
Lelea de țucat în gură.

42

Cîte paseri-s în codru,
Toate mi-o cîntat la modru*.
Numai cînele de cuc,
Tot mi-o cîntat să mă duc.

43

Tare-i vîrșa*, tare-i balta,
Tare-ești tu, tare-i surata.

44

Duce-m-oi și n-oi veni,
Să văd cine m-a dori;
Duce-m-oi, n-oi înturna,
Să văd cine m-a căta.

45

Moșu cel cu balmoșu*,
Ar mînca fript cocoșu.
Că tocana* cea cu brînză,
Îi stă drept cute* la rînză.

46

În ce văd mîndru ce lucră,
Voi-u-aș dracu să-l ducă.
În ce văd mîndru ce face,
Voi-u-aș boala să-l calce.

47

Rele zile-am ajuns, Doamne,
Că fetele-s toate doamne.
Și cu sugne* de barșoane*,
Părinții le pier de foame.

48

Stau fetele şi se uită,
La cămaşa mea cea ruptă.
N'ar veni să o cîrtească *,
Dacă văd că n'am nevastă.

49

Mîndra mea de doamnă mare,
Şapte cămăşi nouă are.
Trei rupte şi doauă sparte,
Doauă nu se ţin de spate.

50

Fost'am prunc şi supt'am ţîţă,
N'am fost bun făr' în temniţă.
Ş'amu's mare de'nsurat,
Nu's bun făr' de spînzurat.

51

Fostu'mi'ai, lume, pe mînă,
N'am ştiut de ce eşti bună.
Ş'amu eşti, nu'mi trebuieşti,
De'ai mai fi, pe cîtă eşti.

52

Focu bată, bine'mi pare,
Am băut şi nu's dătoare,
Am băut o ştergătoare *.

53

Şepte ani de cînd te lai,
Netedă nu mai erai.
Eu mă lau într'o minută,
La toţi le eram plăcută.

54

Părinte popă Litie,
Spovedeşte pe Mărie.
Da nu'i da canoane grele,
Că jumătate's a mele.

55

Mie, mămucă, nu'mi triabă,
Făr' dieciel * din oşcoliţă *
Că şti bine'a da guriţă.

56

De'ar da bunul Dumnezău,
Tot o tină şi o ploaie,
Să mîie da casa voastră.
Să rămîie numai ştiolu *,
Să mă iubesc cu fecioru;
Să rămîie numai vatra,
Să trăiesc bine cu fata.

57

Să trăieşti, dragă surată,
Că eu beau de supărată,
Pe bărbat vinerea'l bată.

58

Merg a lungu uliții,
Nu-i lumină nicăiri.
Este una la popà,
Nu s-o mai culcat mîndra,
Domnișoara Ninuca.

59

Frunză verde-a macului,
Da-te-aș, mîndră, dracului,
Pînă-n vecii veacului,
Ce zici astăzi, mîne nu-i.

60

Spusu-mi-o frunza de plop,
C-omu bun n-are noroc;
Și mi-o spus de viorele,
Nărocu-i la cele rele.

61

Frunză verde dumbravnic,
Dusu-i mîndru la Capnic;
Trei zile și-a zăbovi,
De-a lui dor m-oi războli.

62

Morțișorii tăi, liliac,
Ce-ai mîncat frunza din fag;
N-ai lăsat frunza să crească,
Mîndru să nu cătuniască *.

63

Stau feciorii să se bată,
Pentr-on băcueț * de fată.
Stați, feciori, nu vă bățeți
Că mai vine-on băcueț,
Și-ți avea drăguță toți.

64

Dați mai jib * cu picioru,
Să răsară mohoru,
Să-l mînînce birău *,
Birău cu fecioru,
Birău cu birăița,
Să-i piară toată sămînța.

65

Crîșmăriță lungă-n șele,
Mi-ai băut vacile mele,
Și viții de sub ele.

66

Bea-mi-aș vin și cu borcut *,
Cu mîndruțu de demult,
Nu cu tine tul * și mut.

67

Zis-o mama să le las,
Cîte nu-s de-al meu obraz.
Cîte nu-s de nasul meu,
Să le las la Dumnezeu.

68

Horia * merge de mîndruț,
Da eu n-am avut mîndruț.
Ce-mi horesc cîte-on picuț,
Cu care-o avut drăguț.

69

Săracu de cătana,
Cînd aude trîmbița,
Pune lingura pe blid,
Și o ia la laușrit *.

70

Vină, ciumă, și mă ciuntă *,
O' pe mine, ori pe mută.
Vină, ciumă, și mă ia,
Ori pe mine, ori pe ea.

71

Vrut-am și eu să mă-nsor,
Mă știopai * de un picior.
Vrut-am și eu să mă las,
Mă știopai de celălalt.

72

Țiură trei, Mărișcă, hăi,
Lasă lapte la vițăi.
Mînă viței-n zăvoi,
Mînă trei s-adună doi,
Ca să mergem amîndoi.

73

Cine dracu și-o văzut
Ciucuri roșii ca la drac,
Cizme fără turiac *.
Șede ciuma-n podu-șurii,
Pare-mi că-i fata pădurii.

74

Pe valea cu tufele,
Spală mîndra rufele
Și le ntinde pe nuiele,
Mîrăie cînii la ele.

75

La cè casă cu hornoi *,
Vine sara, duce-m-oi,
Și m-oi prinde de drîmboi *.
Fata nu știu ce mi-a da,
Da baba știu că mi-a da,
Buză groasă ca laița.

76

Fata popii de la noi,
Are-un botieș * de oi
Și căruț cu patru boi,
Și curtea îi șindilită,
Și-încă tot nu se mărită.

77

Fost-am slugă la Osim,
N-am mîncat șohan * slănină,

Făr'o dată'n săptămînă.
Hai săracu jocu nost,
Cum se face totoloz*,
Ca tocana cea de orz.

78

Mîndruluț cu nasu mare,
Vină, vină'n șezătoare.
Mîndruluț cu nasu mic,
Nu vini că nu te strîc.

79

Săracu de clopu* mieu,
Mult mă trage tot la rău.
Mă trage și la părete,
La nebunele de fete.
Leliță, ochiții tăi
Nu mai stau ca la femei.
Tot pe dialuri și pe văi,
Unde'i vede huțucăi*.

80

Eu știu caii cînd se fură,
Cînd îi ceață și negură.
Eu știu caii cînd se vînd,
Cînd îi negură și vînt.

81

Eu cu mîndra duce'm'aș,
Nu mi'ar trebui nănaș;

Nici popă să ne cunune,
Numai noi din vorbe bune.

82

Nevestele placu'mi bine,
Omori'm'a oarecine;
De'oi fi bat, n'oi ști de mine,
Omori'm'a oarecine.

83

Cură apa de pe mine,
Cum aș da cu paru'n tine.
Cură apa de pe noi,
Cum aș da cu bota*'n boi.

84

De mi'i bine într'o sară,
Trei și patru rău mi'i iară.
De mi'i bine într'o zi,
Trei și patru rău'mi'i.

85

— Strînge'mă, mîndruță,'n brață.
— Strîngă'te rău de mață.
— Strînge'mă, mîndruță, bine.
— Strîngă'te rău pe tine.

86

La ce m'o tocmit mîndrele,
Să car lemne cu spatele.

Şi eu li-oi tocmi pe ele,
Să care-n poală surcele.

87

Care m-o făcut pe mine,
I-o plăcut palinca bine.
D-apoi mie să nu-mi placă,
Că şi io-s de-aceea creangă.

88

Am în codru şepte fraţi,
Toţi îs pe frunză juraţi.
Şi mai am în codru şapte,
Toţi juraţi pe frunză verde.

89

Nu mă ţine, Doamne, mult,
Să plătesc cîte-am făcut,
Ce-m dă zile puţinele,
Să plătesc de pintre ele.

90

Cu oşanu * nu te pune,
Cu oşanca du-te-n lume.
Cu oşanu nu te da,
Mai bine cu oşanca.

91

Bine-mi pare că-s sătul,
Fost-am şi flămînd destul.

Mîndruluţ cu clop * de paie,
Vină la noi şi pe ploaie.
Mîndruţ cu clop de mătasă,
Şohan * nu vini de-acasă.

92

Sus în sus, că sus ti-or pune,
Numai să-ţi cumpere fune.
Funia-i gata cumpărată,
Numai stîlpu să ţi-l bată.
Stîlpul îi gata bătut,
Numai să te-achepte sus.

93

Ziua nu mă tem de trii,
Sara nu merg nicăiri.
Ziua nu mă tem de şasă,
Sara nu mă duc de-acasă.
Fost-o capu să mi-l pui,
Pentru mîndra oarecui,
Pe podu rabînului *.

94

Du-te, drace, scoate pui,
Din ciucurii domnului.
La nevastă şi la cal
Treabă botă * de stîjar.

95

Nu văd ploaie să mă ploaie,
Nici durere să mă doaie,

Nici vînturi să mă zbicească *,
Nici fecior să-mi poruncească,
Pe uliţa Moişănească.

96

Auzit-am din bătrîni,
Cornenii-s mare cîni.
— Mai mare căţia eşti tu,
Dacă huleşti fecioru.
Că-i din Cornești, săracu.

97

Săracu picioru meu,
Rău l-am opărit cu său,
La lelia sub lepedeu *.
Şi l-am opărit cu moare *,
Focu bată, rău mă doare.

98

Morăriţa-i cu ciurcei,
Morariu-i cu cioareci răi.
Morăriţa-i cu păpuci,
Morariu-i cu cioareci rupţi.

99

— Crîşmăriţă d-îngă * drum,
Sufletu-n tine nu-i bun.
— De-ar fi bun sufletu-n tine,
N-ai cere griţari * de la mine.

100

Pare-mi mie c-aş sări
Peste zadia * mîndrii,
Batăr * cît de sus ar fi.

101

Are popa patru fete,
Una-i mută, una-i slută,
Una-i cu spinarea ruptă.
Una-i oarbă de un ochi,
Nu-i fie prin de deochi.

102

Cine dracu şi-o văzut,
Şepte fete spînzurate
Pentr-o lingură de lapte.
Cine dracu şi-o văzut,
Iarbă verde pe poduţ,
Fete mari cu legănuţ.
Iarbă verde pe podiele,
Fete mari cu covăţele.

103

Ţucu-ţi, lele, guriţa,
Sara cînd vine ciurda.
Ţucu-ţi, mîndrucă, ochii,
Sara cînd vin dibolii *.

104

Cu guriţa hore⸗mi spui,
Din inimă lege⸗mi pui,
Cum cu mîndra să m⸗aduni.
Focu, multe am să⸗i spui,
Trei zile pare⸗mi on cias,
Povestind de⸗al meu năcaz.

105

Cine dracu şi⸗o văzut,
Iepure trecînd prin apă,
Fată mare tunsă⸗n ciafă.
Iepure trecînd pe punte,
Fată mare tunsă⸗n frunte.

106

Ş⸗o grăit fetele⸗n şură
Să ţipe pe mine ură.
Şi eu m⸗am uitat la stele,
Ş⸗o picat ura pe ele.

107

Dorurile nevestești
Nu⸗i modru * să le plinești.
Şi te bagă pe fereastă,
Şi te scot pe unde pot,
Pe sub streaşină de pod.
Pentru doru mîndrei mele,
Multe bote * rabd pe piele.

108

Dulce⸗i gura la nevastă,
La care nu⸗i tare proastă.
La care pică cam hîdă,
Da şi la bătrîni li⸗urîtă.

109

Cine⸗o zis dorului: dor,
N⸗o mai zis cuvînt uşor.
Cine⸗o zis dorului: drag,
N⸗o mai zis cuvînt curat.

110

Batăr * mi⸗s fecior de popă,
Tot m⸗o pus neamţu la dobă.
Şi doba nu o ştiu bate,
Numai cît o port pe spate.

111

Ici⸗i groapă, ici⸗i tău *,
Ici⸗i loc de fogodău *.
Ici⸗i groapă, ici⸗i dîmb,
Coalea⸗i hia * de pămînt.
Hai, mîndrucă, şi te⸗ncălzi
La focuţ de lemne verzi.

112

Leliţă, buzăle tale,
Ştiu că nu⸗s mărgăritare;
Ci⸗s de piele ca şi⸗a mele,
Să ne sărutăm cu ele.

113

— Măi oșane, vreme grea,
Prinde boii nu ședea,
La tileaga * dracului,
Să ducem lemn juratului.
— Bateți gura, cu vergiaua,
Să nu bată ca cățeaua.
Bateți gura cu măcău *,
Să nu bată cașon capău *.

114

Bea, mîndruță, pînă poți,
Că ai simbrie doi zloți *.
Apoi cînd tăi osîmbri *,
Nici on filer nu țăa fi.

115

Astăzi beau cu mîndrele,
Mîni mă iau cu altele;
Astăzi beau și mîni mă iau
Pe care cărare vreau.

116

Bineămi placeăa fîșcăi *,
După jurinca * mîndrii,
Pe marginea pădurii,
Mîncatuăoăar fi lupii.

117

Haida, frate, să jucăm,
Că sora o măritățăm,

Vai de capu cui o iè,
Nu știu bine nimerè(ște).

118

Nici am gubă * nici curea *,
Leăam băut cu mîndra mea.
Leăam băut că miăo plăcut,
Am fost tînăr și bolund *.
Bineămi place mîndra mie,
Da săăi plac ei, cum să fie.

119

Se mărè(ște) mîndru cu casa,
Se mărè, mîncaălăar groaza.
— Năai, mîndruț, ce te mări:
Cînd vîntuțu șiăa sufla,
Vîntu casa aămburda *,
Și cu ce tiăi scutura.
Măi, mîndrule, năai nimică,
Numai casaăntrăo urzică.
Suflă vîntu și ea pică,
Și rămîi fără nimică.

120

Năam știut de bunăăsamă,
Că măa fà(ce) neamțu catană;
Numai eu deăaș fi știută,
On picior de miăaș fi ruptă,
Tocmai de lîngă căpută *.

121

Nu-mbla, mîndră, cu minciuni,
Că ţi-oi fà(ce) casa tăciuni.
Nu-mbla, mîndră, cu poveşti,
Ţi-oi băga spini în fereşti.

122

Joacă lelea şi desculţă,
Dacă n-are opincuţă.
Opincuţele-s pe bani,
Cizmele-s la bocotani*.

123

Cine-mi joacă drăguţa,
N-ajungă duminica,
Să joace ş-a altuia.

124

Nu fi, mîndră, supărată,
Numai mîni îs pîn-alaltă,
Şi ţi-om face conciu* roată,
Şi te-om pune-ntr-on hinteu*,
Şi-i gîndi că-i lucru rău.

125

Joacă ţarca*-ntr-on picior,
Pe la doamnă prin ocol*.
Şi joacă de bucurie
Că mi-a dat pe Lorinţ* mie.

126

Săruta-te-aş, mîndră,-n gură,
Cu o piatră de la şură.
Săruta-te-aş, mîndră-n clonţ,
Cu o piatră de cinci fonţi*.

127

Spusu-mi-o mie Tomăţ,
Să nu mă-mpretinoşezi
Cu oameni cu ochii verzi;
Oamenii mi-or mînca capu,
Ochii m-or duce la dracu.

128

Scoală-te, măi mut, devreme,
Nevasta ţi-a fà(ce) izmene.
Izmenele cele de iarnă,
Ţi le-a vîltura* la vară.
Şi izmenele de vară,
Iată-li-aş torturi* pe-afară.

129

Popa zice că nu fură,
L-am găsit cu gîsca-n gură.
Popa zice că nu ia,
L-am aflat cu gîsca mea.
Decît slugă la popa,
Mai bine-a bate doba.
Doba-i a-mpăratului,
Şi popa-i a satului.

130

Fost-am slugă la birău *,
Și m-o ținut tare rău.
M-am băgat la birăiță,
Și m-o ținut cu jîntiță.

131

Nu-s în lume mai alese,
Ca povești de la neveste.
Că-ți povestește pe lin
Și-ți dă cîte-un măr din sîn.

132

Frunză verde de verdiață,
Numai de jendari mi-e greață.
Unde văd negru sub gard,
Pare-mi că-i jendar culcat.

133

Decît tînăr cu nevastă,
Mai bine rob la fereastă.
Oi robi cît oi robi,
Și iară-oi hălădui *.
Decît tînăr cu muiere,
Mai bine robuț în fiere.

134

Cu bărbatu băutor
Nu-i face pită-n cuptor;

Ce-i face tocană-n oală,
Și acee-i mînca-o goală.

135

Zis-o muta d-îngă * noi,
Să o iau, că mi-a da boi.
Lîngă boi mi-a da și vacă,
Lîngă vacă, loc de iarbă.
D-apoi mie nu-mi mai triabă:
Boii-n munte i-am mînat,
Vaca lupii o mîncat.
Locu tot s-o surupat,
Ș-am rămas cu muta-n pat.

136

Lăcomit-am la o sută,
Mi-am luat pe cap o mută.
Ș-am pus suta-n fundul lăzii:
Suta șoarecii o dus,
Eu cu muta mi-s de ciuf *.

137

Strîgă oamenii pe noi,
C-am furat noi cei doi boi.
Noi boii nu i-am furat,
Da i-am găsît păscînd iarbă,
Ș-am gîndit că nu le triabă.

138

Zi mai aspru, ceteraș *,
Că mi-i hîda la prilaz *.

Și-ți aspreşte strunele,
Să-mi joc toate mîndrele.
Cetera zice-n cimpoi,
Noi jucăm ca vai de noi.
Jucăm cu inimă arsă,
Dacă n-avem vin pe masă.

139

Tot mi-oi trage cîte una.
Pînă a răsări luna.
Şi mi-oi trage cînd şi cînd,
Să-mi mai treacă de urît.

140

Cine scutură roaua?
Coconii * dimineaţa,
Cînd se duc de la mîndra.
Frunză verde de briboi,
Cum am scuturat şi noi.

141

La răchita roşioară,
Tremură popa să moară.
Ar muri şi nu se-ndură,
Ar mai roade din prescură.

142

Vai de mine ce-am lucrat:
M-am înginerit în Vad.

Da iosag * unde mi-o dat?
La Rozina-n sus de sat.
Unde se face şişca *,
Tare rău prinde coasa,
Mămulica mîne-sa.

143

Fetele de prin Beiuş,
Toate umblă cu păpuci.
Da fetele de pe Marà,
Tot nu-şi lasă-opincà.

144

N-am, mîndrucă, nici on bine,
Făr' curaua p-îngă * mine,
Şi-acee oi bea-o cu tine.
Nu, mîndrucă, n-am iosag *,
Numai singurel de-ţi plac.

145

Tu leliţă cu pieptar,
Te-om duce nor-ă-n Blidar,
Călăreşte pe-on măgar.

146

Mersu-ţi-o hiru * pe loc,
C-ai hrănit cînii din clop.
Mersu-ţi-o hir pe heli *,
C-ai hrănit cînii de feli.

147

Pe la noi, prin hăndăluț *,
Toată muta-i cu drăguț.
Poartă struț * în băcueț *,
Și horinca * prin coteț.
Nu vede, sări-i-ar ochii,
Că n-are cu ce trăi.

148

Sus băută, că nu-i multă,
Că ni-o rămas de la nuntă.
Și cîtă-i, Doamne, bună-i,
Că-i luată pe păstăi.

149

Fost-o și tata morar,
În luna lui Făurar.
Ș-o urcat-o-n podu morii
Ș-o vărsat fărina Florii.

150

Socăciță *, ce-ai făcut,
Curechiu nu l-ai umplut?
Meargă socăcița-n bai *
Că l-o umplut cu mălai.
Și meragă și-n sărăcie,
N-o făcut să-mi placă mie.

151

Apă rece-n fundu cofii,
Dragi mi-s fetele popii.

Fata popii de la noi,
Are-o vacă și doi boi.
Boii îs în codru verde,
Și la roată n-are-obede.

152

Lele cît on măciniș *,
Nu-mi umplea capu de griji.
Nu gîndi, mîndră, că-mi placi,
Numai boală-n cioante *-mi bagi.

153

Rade barba și musteața,
Că ți-a dat badea pe criața *.
Șezi tu, criațo, pe gunoi,
Nu vini noră la noi.

154

Fetele cele frumoasă,
Gunoiu îl țin sub masă.
Cînd îl mătură la ușă,
Da pun mătura pe el,
Să se vadă puțintel.

155

Cît de bine-i și cu nuntă,
Că joacă și care-i mută.
Dacă se trece nunta,
Muta razimă ușa.

156

Draga mamei jucăușă,
Mergi la joc și stai la ușă.
Și-apoi spui că ai jucat,
Ca să capeți de mîncat.

157

Pe coastă la Șugătag
Nici-i iarbă, nici omac,
Nici omuț să-mi fie drag.
Pe coasta Mînăstirii
Este iarba dragostii,
Și omuț de-mi pot trăi.

158

Fetele de pe la noi.
Nu pot să fie găzdoi,
Că duc laptele-n Bășcoi,
Sămătișa*-n Crăciunești,
Să-și ieie haine domnești.
Nu se lasă-n sărăcie,
Dacă vreau doamne să fie.
Lasă-mi sămătișa mie,
Io-s fecior de omenie.

159

Fetele se soponesc
Cu sopon de cel domnesc.
Mîndra mea s-o soponit
Cu sopon de-un zlot*de-argint,
Pînă toată s-o belit.

160

S-o făcut lelia cicică*
Cu fărină din potică*;
Știo dracu cum s-o uns,
Că pe nas nu i-o ajuns.

161

Mult mă mir de unele,
Ce-or face cu binele.
La crîșmă nu le văd bînd,
De slujbe nu le văd dînd,
Numa-n lume năcăjind.

162

Adă tașca* cu bumbii,
Să jucăm fata popii.
Țipă guba* și curaua,
Și joacă și pititeaua;
Țipă guba și ia fata,
Iată-ți-i pomana gata.
Na, mîndră, ține-mi tașca,
Că am doauă dutce*-n ea,
Da ni-om duce și li-om bea.

163

Pe la ușă cei cu gușă,
Că la masă nu ne lasă
Niște moși cu ochii scoși.
Poartă-te, sărace moș,
Că de mîni te iau la coș;
Poartă-te, săracă babă,
Că de mîni te iau la groapă.

164

Pe-a mea mîndră-așa-o chiamă,
Iederă mîndră cu poamă.
A mea mîndră așa-i menită,
Iederă mîndră-nflorită.

165

Pînă ce-am fost păcurar *,
Lumea zicea că-s tîlhar.
Dacă m-am lăsat de oi,
Lumea zice că-s curvoi.

166

Duce-m-aș a fura cai,
Rău mă tem c-oi da de bai.
Batăr * de ce bai oi da,
Tot on mînz da mi-oi fura,
Și s-a călări mîndra.

167

Bate-oi murgu, piatra rumpă,
Numai la mîndra mă ducă:
Bate-oi murgu, piatra spargă,
Numai la mîndra mă tragă.

168

Spusu-i-am birăului *
C-a fi talpa iadului,
Eu șăranț * deasupra lui.

169

Morțișorii tăi, Mihai,
Da gurița cui o dai?
Doar o pui în frunză verde
Și-o trimeți în sat la fete.

170

Astă-vară nu de mult,
Era gură și-mprumut,
Ș-amu nu-i nici de vîndut.

171

Domnișoară din hinteu *,
Cuteza-u-ai zice zău,
Că nu te-am sărutat eu?
Cuteza-u-ai a jura,
Că nu te-am putut săruta?

172

Unde-i vedea curți domnești,
De-acolo să te ferești;
Unde-i vede curte albă,
Nu te băga ca o marhă *.

173

Cătuni-u-aș, cătuni *,
Numai pușca de n-ar fi.
De-ar fi pușca de cucută,
Și borneu * plin de urdă.

174

Tu, nevastă din vecini,
Ardă-te-ar dracu cu spini,
După mine ce suspini?

175

Mi-o făcut lelea o straiță *,
Pentru 40 de graiță *,
Să mă țîie pe viață.
Și i-o pus baier * de lînă,
Să mă țîie-o săptămînă.

176

Place-mi lelea cam frumoasă,
Și tocana cam brînzoasă.
Place-mi lelea care-i mîndră,
Și tocana-n blid cu brînză.

177

Fecioru care se ține,
la fata care rămîne.
Fata care-alege mult,
Se mărită după mut.

178

Are mîndra plină lada,
Trei cămeși, patru cu randa *.
Doauă nu-s, una-i pe fus.
Noaptea-n boldu' știolului *,
Ziua-n fruntea dințului.

179

Bucură-te, clopu * meu,
Că te duc la fogodău *.
Bucură-te, cușma mea,
Că te duc la cîrșm-a bea.

180

Alele, mergînd pe drum,
Bătrînețele m-ajung.
Eu pui jos să hodinesc,
Ele zic că le-agodesc.

181

Vine, vine postu mare,
Fetele iau piva *-n spinare,
Ș-atîta o îmblătesc,
Pînă toate cărunțesc.

182

Vai de voi, feciori ca voi,
Cum v-or tunda ca pe oi,
Și v-or bate ca pe boi.

183

La păru meu de sub clop,
Nu și-a fă(ce) birău * foc.
La păru meu de sub pană,
Nu și-a fă de bună seamă.

184

Pentru mîndra din josani,
M'o bătut cu bolovani
Și cu capete de pari,
Sara cînd mergem la cai.

185

Mîndra mea s'o betejit
Din spălatu unui blid.
De'a și spăla lingurile,
Or scutura'o și frigurile.

186

Ce haznă * m'oi spovedi,
Pe popa a'l zăbovi,
Dacă nu m'oi canoni.
Ce haznă mă spovedesc,
Pe popa să'l zăbovesc,
Dacă nu mă cănonesc.

187

Bucură'te, cușma mea,
Că vine primăvara.
Cu brînduși te'oi înstruța *
Și pe gheizăș * te'oi căra,
Din Sighet pîn' la Leucia.

188

Care'n lume nu iubește,
Pentru ce se spovedește?

Cine nu iubește'n lume,
Cătră popa ce și spune?

189

Trei ouță de'o dutcuță *,
Ș'o mai pus on cucuruz,
Ș'o luat hîdului struț *.

190

Eu acasă dac'oi mere *,
Toate botele* 's a mele,
Și de tufă și de fag,
De mîne mă fac pribeag *.

191

Spusu'mi'o mama de'acasă,
Să nu joc pe cele grasă.
Și să joc pe hiteuană *,
C'a merge la fîn în poiană.

192

Drag mi'i a umbla la fîn,
Cu omu care'i bătrîn.
Da cu cel tînăr nu'mi place,
Tot mă'ntinde și mă trage,
Toată ziua nu'mi dă pace.

193

Nu da, Doamne, la pizmași,
Făr' să umble la oraș,
Să mănînce pită sacă,
Sara haiducii * să-i bată.

194

La mine-acela să saie,
Care n-are căși cu paie,
Nice marhă * să se spaie,
La marhă-oi merge cu fune,
Și la casă cu tăciune.

195

Nu-i urît omu că-i hîd,
Da-i urît că-i fără rînd.
Nu-i urît omu că-i prost,
Da-i urît că-i fălicios.

196

Ruptă-mi-i cămașa-n spate,
N-am drăguță, făr' păcate,
Mai bună nu mi se cade.

197

Bună-i pecia * de mîncat,
Rău îi de jendar legat.
Bună-i pecia de mieluță,
Rău te strînge la mînuță.

198

Hop, țură, țură, măi Andrei,
De s-ar rumpe arcu-n trei
Și grumazu ceterei,
Mie tot atîta mi-i.
Da cine focu l-a plăti?
Mîndra mea, dac-a veni!

199

Hîrăitu-m-o cînii,
De la staulu mîndrii,
Și n-am furat oi, fără trii.
Și nu le-am putut beli,
Pînă-n fundu grădinii.

200

Pe omuțu supărat,
Nu triabă tot întrebat,
Se cunoaște pe umblat.
Pe omuțu cel scîrbit,
Nu triabă tot iscodit,
Se cunoaște pe pășit.

201

Fost-am păcurar la oi,
N-am durmit pe moșuroi.
Ce-am durmit pe perinuță,
Trimeasă de la Anuță.

202

Mîndruluț de bocotan,
Du⸗te⸗n butin * într⸗on an,
Și⸗ți ia gubă * și suman.
Și⸗ți ia gubă și cura,
Ș⸗apoi vină și mă iè,
C⸗apoi după tine⸗oi mè(rge).

203

Mîndra mea cu pieptar nou,
Pe la gură toată⸗i ou.
Mîndra cu pieptariul vechi,
La gură toată⸗i curechi.

204

Mîndruliță cu păpuci,
Sara vii, sara te duci,
Și nimică nu⸗mi aduci,
Fără sînul plin de nuci.

205

Poate fi lelea frumoasă,
Podu⸗i țesă, podu⸗i coasă.
Podu⸗i țesă pînz⸗aleasă,
Podu⸗i face și ciucuri,
Pe poale și pe mînuri.

206

Fuge mîndra în cămara,
La oala cu rumeneala.

Mîndra⸗i tare supărată,
Că și⸗o aflat oala spartă,
Și rumeneala vărsată.

207

Hop, lele, nănașă mare,
Pe sub sugnă * poale n⸗are,
C⸗o avut, da li⸗o vîndut.
Da cu banii ce⸗o făcut?
Poate⸗n cîrșmă i⸗o băut.

208

Hai, săraca mîndra mea,
Nu ști coasă nici urzi,
Dar la joc se ști suci.

209

Ai, săraca mîndra mea,
Din o sută de fuioare
Mi⸗o făcut o ștergătoare.
Și dintr⸗o majă * de lînă
Mi⸗o făcut mănuși în mînă.

210

Așa zice mîndra mea,
Că mi⸗i gura ca la ea.
Dar, zău, este și mai dulce,
Dar la ea nu mă pot duce;
Și mai dulci îs buzele,
Decît toamna nucile.

211

Toate fetele-s betege,
După cei cu chepenege*.
Ș-a mea mîndră îi beteagă
C-o văzut o haină neagră.
Stau fetele-a nebuni
După cei cu ciucurii*.

212

Fetele de pe la noi
Toate-s bune de cimpoi.
Și fata diacului*,
De cimpoiu dracului.

213

N-am jucat așa cu fire,
De cînd a fost tata mire.
Nici atuncia n-am jucat
C-o fost tata supărat.

214

Ai, săraca mîndra mea,
Cît este de frumușea,
Că se tem porcii de ea.
C-am avut cîțiva purcei,
Ș-au pierit de spaima ei;
Ș-am avut o vacă neagră,
Ș-o fugit în lumea largă.

215

Mergi, cîrznice*, clopotè(ște),
Ca să moară mîndra mea.
Trà(ge) clopotu-ntr-o ureche,
Să moară mutele tăte.

216

Lume, nu te-oi sudui,
Văd că bine nu mi-a fi.
Lume, nu te-oi blăstăma,
Văd că bine nu mi-a-mbla.

217

Hei, hei, hei, dorule dor,
N-am cuțit să te omor,
Nici săcure să te tai,
Să nu-mi faci atîta bai*.

218

Cine-și teme muierea,
Facă-și gard pe lîngă ea.
Facă-și gard din patru rude,
Dracu zacă-n el și tune.
Facă-și gard din rude nouă,
Dracu zacă-n el și moară.

219

Ce haznă*-i de omul mare,
Dacă-i gîrbov de picioare.

Ce haznă-i de omu nalt,
Dacă-i gușa după cap.

220

Cînd îmi umblă plugul bine,
Și mai beau și mai rămîne.
Cînd îmi umblă plugul rău,
Trec pe lîngă fogodău *,
Și zic că vinarsu-i rău.

221

Astă-noapte am visat
C-o tunat trei draci în sat,
Și pe birău * l-o legat.
Și la noapte m-oi visa,
C-o dus și birăița.

222

Bună-i muierea mea, Doamne,
Nu mă suduie cînd doarme,
Da nici eu n-o suduiesc,
Pînă ce nu mă trezesc.

223

Însura-m-aș chiar și mîne,
Dar birăul * cere dare,
Și copiii demîncare.

224

Patru boi și patru vaci,
Nu-s ca buzele de dragi.
Patru boi și patru junci,
Nu-s ca buzele de dulci.

225

Popa pentru preuteasa
Umblă să-și aprindă casa;
Preuteasa-i mai cuminte,
Cînd îl vede, prinde-a rîde.

226

Strîgătură-n Pătrova,
Botă * pălită-n Rogna.
Halarip Valea-Porceni.
Pită crepată, costiueni.
Vălenarii, iconari,
Bîrsănești, mari bunzari *.

227

Cîte tute, cîte mute,
Toate cu barșon * pe frunte.
Lelea cu barșoanele,
Nu știi mulge vacile.

228

Bosuioc crescut în fîn,
Urîtu-i badea bătrîn.

Bosuioc crescut în iarbă,
Urîtu-i badea cu barbă.
Gura-i strîmbă, barba-mpunge,
De urît îi poate-ajunge.

229

Hai, leliță, să te joc,
Te-oi juca de-a merge colb.
De mi-i da on zlot* de-argint,
Te-oi juca de-a merge vînt.

230

Asta-i fata omului,
Nărocu feciorului.
Nărocu-i destul de rău,
Că și fata-i somnoroasă,
Și fecioru-i rău de coasă.
Amar de dragostea voastră,
El îi mut și ea îi proastă.

231

Bată-te bătutu, lele,
Ce voinic zdravăn te cere,
Și tu tot zici că nu-i mere.
Și mă bată și pe mine,
De-oi grăi mai mult cu tine.

232

Badea numai cizme are,
Și se ține gazdă* mare.

De-ar avea și cioareci noi,
Nici n-ar vorovi* cu noi.

233

Da și lelea cînd se gată,
Gîndești că-i buhă* -mpănată.
Cînd îi colea-n sărbători,
Încarcă-n cap on car de flori.

234

Frunză verde de pe leasă,
Babele să șeadă-acasă.
Tot să-și cate de găini,
Să nu ouă prin vecini.
Acasă n-au ce lucra,
Vin aici a se-nholba.

235

Decît pită cu slănină,
De la o hoașcă* bătrînă,
Mai bine o coajă arsă,
De la o fată frumoasă.

236

Nu te uita, lele, hăi,
Că sînt cu cioarecii răi,
Nici aiești a-s a mei.
Sînt din sat de căpătat,
Mulțămesc că mi-o dat.

237

Și iar verde foi de mac,
Zici femeia că nu-i drac.
Ia cîrpa și leagă capul,
Să n-o priceapă bărbatul.
Da bărbatul priceput,
La răsteul de la jug
Și dă-n fruntea capului,
Sparge cuibul dracului.

238

Mărită-mă, măiculiță,
Nu te uita că-s micuță.
Micuță-s numai la stat,
Da-s bună de măritat.
De-acum pot să fiu găzdoaie *,
Numai grîu fie-n lădoaie.
Că mă trudesc cum mă pot,
Din lădoaie tot îl scot.
Și îl duc la crîșmăriță,
Pentru vin și pălincuță.

239

De-aș trăi cît piatra-n munte,
N-aș lua doamnă din curte *,
Ce-aș lua din casă proastă,
C-aș scoate bună nevastă.

240

Cine știe, poate spune
C-am avut și zile bune.

Amu am destul de rele,
Rău mă tem c-oi muri-n ele.

241

Săracele fetele,
De-ar muri cu toatele.
Una-două au noroc,
Cele trec ca și prin foc.
Una-doauă au tigneală,
Cele trec ca și prin pară.

242

Vai, aproape-s de urît,
Ca piciorul de pămînt.
Și-s aproape de năcaz,
Ca năframa de obraz.

243

De-aș putea eu doru prinde,
Cum m-aș duce și l-aș vinde,
L-aș da la altu să fie,
La mine să nu mai vie.

244

De-ar da Dumnezău să ploaie,
Dealurile să se moaie,
Să rămînă numai mol *,
Cum am rămas eu cu dor.

245

Cîtă lume-i pentru mine,
De s-ar strînge pînă mîne.
Cîtă lume-i și-a mea parte,
De s-ar strînge jumătate.

246

Cui îi trebuie năcaz,
Meargă după om rămas.
Cui îi trebuie nevoi,
Meargă după văduvoi.

247

Spoveditu-te-ai, tu, fată,
La cel cu curaua latră.
Că și eu m-am spovedit
La cele cu cojoc bumbit*.

248

Strîgă lumea că eu fur,
Mîndra joară că-s om bun;
Strîgă lumea că-s tîlhar,
Mîndra joară că-s drumar.

249

Eu, mîndrucă, ti-oi lua,
Cînd a-nfrunzi tînjaua*.
Tot tînjaua de la boi,
Atunci om fi amîndoi.

250

Pentru tine, strutișor*,
Fost-am de trei ori să mor.
Pentru tine, strut* de tisă,
Fost-am să m-arunc în plisă*.

251

Asta-i lelea cea de-atunci,
Care-o dat paie la junci,
Și la țigani buze dulci.
Asta-i lelea cea de-apoi,
Care-o dat paie la boi,
Și la țigani buze moi.

252

De nu m-a lua mîndru,
Nu-mi mai trebe-n veci altu.
De nu m-a lua Ion,
Nu-mi trebe de-ar fi de domn.

253

Ce-i la fată de-on drăguț,
Ca picatu unui strut*.
Pică-n tină* și se-ntină,
Și ia altu din grădină.

254

Lele cu noauă cămeși,
Trei rupte și patru sparte,

Doauă nu se ţin de spate.
Cămeşa de sărbători
Ţi-i în horn de-astupător.
Numai eu că te-am văzut,
Marţi sara la Sîn-Văsii:
Cu o sîtă părăsîtă,
Tot făcîndu-ţi de urîtă;
Numărînd parii din gard[1],
Dudăind porcii din sat.

255

Hop, leliţă din susani*,
La grumaz cu patru bani[2],
Nu te-or lua bocotani*,
Ci vină să te iau eu,
Că-mi eşti dragă tare, zău.

256

Cea cu potorii* pe piept,
Bine-i place bobul fiert,
Şi mazărea cu oţăt,
Şi pita cu lapte fiert.

257

Bate, Doamne, pe rotar,
C-o bătut spiţele rari.
Şi s-o spart căruţa-n drum
Şi-o curs vinul cel mai bun.

[1] Vezi capitolul *Note*, p. 473.
[2] Vezi capitolul *Note*, p. 473.

258

Să jucăm bocotăneşte*,
Brînza nu ne zăhăieşte*,
De lapte, Doamne-fereşte.

259

Să m-ascultaţi, oameni buni,
Ce v-oi spune, nu-s minciuni:
Cîte fete-s în sat curate,
Pre toate le-aş duce-n spate.

260

Am avut şi eu drăguţă,
O murit făcînd lăşcuţă*;
A-nvie la primăvară,
Şi-a mai fă(ce) lăşcuţă iară.

261

Frunză verde baraboi,
Cîntă corbii din cimpoi,
De sar fetele la noi,
Şi-nainte şi-napoi.

262

Cîte-s fete cu pieptare,
Toate-s strîmbe de spinare.
Numai mîndruliţa mea
Îi dreaptă ca secerea.

263

Vine mîndru-n toate seri,
Cu-o uiagă * de răbdări.
D-apoi de-a vini și-asară,
Scoate-l-or pe ușă afară.

264

Trăiască cine-a trăi,
Tot nănașa cu șinii *
Și lumea cu oamenii.

265

Tot gîndesc de asta treabă,
Ce s-o strîns atîta babă.
Tot gîndesc de astă nuntă,
Ce s-o strîns atîta mută.

266

Mărită-te, strîmbătură,
Că ți-o venit din Strîmtură,
Cu pipă și cu ciutură *.
Cu opinci cu colțișori,
De-i gîndi că-s domnișori.

267

Rumenele de n-ar fi,
Multe fete-ar bătrîni.
D-așa ele tot îs nouă,
Bune-s de clocit pe oauă.

268

Tu, leliță oacheșă,
Te-aș băga sub guba *mea.
Da guba mi-i pititea *,
Și mă tem că ti-or vedea.

269

Mîndruluț, mîndrușule,
Mîne-ta și tată-tău
Trebe noră de birău *,
Nu săracă ca și eu.
Mîndruluț, mîndrușu meu,
Mîne-ta și tată-tău
Trebe noră de diac *,
Nu ca eu de un sărac.

270

Cine joacă și nu strîgă,
Facă-i-se gura strîmbă;
Cine strîgă și nu joacă,
Facă-i-se gura troacă.

271

Tu, leliță din livezi,
Cu suman cu potori *verzi,
De-a lovi o răutate,
Ți-i da sugna *pe bucate.
Pe mălai și pe săcară,
Să o scoți la primăvară.

272

Frunză verde de cicoare,
Draga mea, iubită floare,
Mîndra mea mirositoare,
Tot ca o ciocănitoare,
Mînca-mi-te-ar șepte boale.

273

Bată-te, mîndră, lrod,
Pîn' ce m-ai chiemat în pod.
Bată-te, mîndră, lspas,
Pîn' ce m-ai chiemat în pat.

274

Vai săracu diacu*,
Cînd aude clopotu,
Țipă* coasa-n buruiene,
Și se ia după pomene.

275

Mă dusăi la mîndra-n șură,
Bolovanii-o prins a cură.
Și-o venit niște tălhari,
Ș-o poprit poarta cu pari;
Pînă poarta o poprit,
Eu de gură m-am hrănit.

276

Zori de ziuă se răvarsă,
Și eu tot cu mîndra-n casă;

Zori de ziuă se făcură,
Și eu tot cu mîndra-n șură.

277

Joacă, lele, de-i juca,
Nu sări ca și sarca*.
Leliță, cu buză groasă,
Săruta-ti-aș și mi-i groază.

278

Buza lelei cea din jos,
Bună-i de valău* la porci.
Buza lelei cea din sus,
Bună-i de valău la junci.

279

Eu cunosc voia mîndrii,
Că cu mine s-ar iubi,
Da-i rușine-a vorovi*.

280

Eu știu bine c-oi muri,
O' nt-o noapte, o' nt-o zi,
Pe cît lumea n-oi trăi.
C-oi trăi o zi, ori două,
Și v-oi lăsa lumea vouă,
Mîndrelor la amîndouă.

281

Ca pe mine nu văd om,
Pe mîncare şi pe somn,
Şi pe lucru mare domn.

282

Cum îl chiamă cucuţu?
Vasalie pe mîndru.
Cum o chiamă pupăza?
Pălăguţă pe mîndra.

283

Nu căta că-s negricios,
C-asară-am venit din jos,
Ia, din jos, de la Carăi
Pe unde-s oamenii răi,
Şam făcut cărbuni cu ei.
Şi m-am tăvălit pe jos,
Pentru acee-s negricios.

284

Nu ştiu, aiesta-i ghiezăşu *,
Ori doru de la mîndru.
Nu ştiu, aiasta-i măşina,
Ori doru de la mîndra.

285

De-ai fi, lele, cum te ţîi,
Nu ţi-ar sta cîlţii-n budîi *.

Şi i-ai pune pe-un măcău *,
Şi i-ai toarce cît de rău,
Şi ţi-ai face-un lepedeu *.

286

Pagubă să perim doi,
Pentru doi ciotani de boi;
Pagubă să perim trei,
Pentru jurinca * mîndrei.

287

Spusu-i-am mîndruţii-n faţă,
Să mă scoale demineaţă.
Ea atuncia m-o sculat,
Cînd o fost soare pe pat,
Şi ciurda din jos de sat;
Ş-o fost soare pe podişor *,
Şi ciurda la leudişor.

288

Mîndruluţ cu struţ * tomnit,
Şezi la noi dac-ai venit.
Că pe laiţă * -i zăhăit *,
Tot o lingură ş-on blid;
Că pe laiţă-i zăhăială *,
Tot o lingură şi-o oală.

289

Aşe mă-ncinge doru,
Cum legi caru cu fînu

Și lemnele cu lanțu.
Așe mă›ncinge jelea,
Cum legi caru cu funea,
Și lemnele cu coarda.

290

Pentru mîndra din Ieud,
Trec prin apă, nu mă ud.
Pentru mîndra din Botiza,
De trei ori am trecut Iza.
Dintre trii dracu le ști,
Care›a fi nora mamii.

291

Fura›u›aș, nu știu›ascunde,
De la mîndru›n›am de unde.
Că›i închisă vranița*,
N›oi fura sărăcia.
Și închisă cu lăcată,
Mi›oi fura toată odată.

292

Putrezi›u›ai, măr›gutîi,
Eu două drăguță›mi ții.
Cînd îi una supărată,
Eu mă duc la ceelaltă.
Cînd îi una cu dracu,
Ceea›mi stîmpără doru.

293

Zis›o mîndra că mi›a fà(ce),
Că mi›a fà tașcă* de țol*,
Și la toamnă să mă›nsor.

294

Nu am gubă*, nici curea,
Le›am băut cu mîndra mea.
Nici am tașcă, nici gubă,
Le›am băut cu mîndra›n Cuhe.
De›aș fi eu cu mîndra›n pace,
Gubă și tașcă mi›aș face.

295

— Bună demineață, mîndră,
Așternut›ai patu›n tindă?
— Eu l›am așternut și›asară,
C›am gîndit că›i vini iară.

296

N›o›avut dracu ce lucra,
De m›o›nvățat a juca,
Și fete a săruta.
N›o›avut dracu ce ciopli,
De m›o›nvățat a›nvîrti
Și cocoane a iubi.

297

Tram *, ţigane, ⸗o hore mie,
Că ţi⸗oi da pe dracu ţie,
Şi ţi⸗i plăti de porţie *.

298

Hei, săraca leliţa,
Cînd îşi vede bădiţa,
Sare⸗n sus ca şi o broască.
Cînd îşi vede drăguţu,
Sare⸗n sus ca şi mîţu *.

299

Cui i⸗i gîndul de bătut,
Prinde⸗mă, n⸗aştepte mult.
Cui i⸗i gîndu să mă bată,
Prindă⸗mă de cap o dată.

300

Măi fărtate, spate late,
Ori mă bate, ori ti⸗oi bate,
Ori ni⸗a fi bătaia⸗n parte.

301

Eu fecior de pe Iza,
Şi cu piatra nu ştiu da,
Făr' cu bota * săraca.

302

Nu mă uit de traiul mieu,
Meargă⸗mi sîngele pîrău,
Staie cînd l⸗oi opri eu,
Cu scînduri de firisău *.

303

De⸗aş muri sub corci * de⸗arin,
Ştiu că pruncii nu⸗mi rămîn,
Nici vacile cu viţele,
Nici cocoane * mititele.
Nici vacile cu viţei,
Nici coconii mititei.

304

De⸗oi muri, o dată mor,
N⸗oi muri de zece ori.
Ci o dată oi muri,
Şi pe mine m⸗oi plăti.

305

Mîndrele celea cu dor,
Purta⸗ti⸗or cu capu gol,
Şi desculţ de un picior.

306

Eu cu mîndra ştiu ce ştiu,
Din cătane⸗acasă viu,
Eu cu mîndra fac ce pot,
Din cătane⸗acasă⸗ntorc.

307

Şi-n cătane de m-or duce,
Nu m-or face poamă dulce.
Ci m-or face-o poam-amară,
Ş-oi veni la mîndra iară.

308

Hai, săraca lelița,
Mult ar mînca de i-aş da,
Ş-ar durmi de-o aş lăsa.

309

Ştiu că nu mi-s fel de mut,
Ştiu că nu mi-s fel muțesc,
Să nu rîd, să nu ochiesc,
Cu mîndra cînd mă-ntîlnesc.

310

Ochi ca la mîndruța mea,
Nu mai vezi, nici nu-i vedea:
Că sprincenele îs negre
Şi ochii ca două cepe.

311

Morțișorii tăi, znop de bob,
Cum ti-o băgat dracu-n joc,
Cu picioare de un ştiop*.
Nu-i de vină-a cui îi gura,
C-așa merge strîgătura.

312

Nu-mbla, mîndră, cu minciuni
Că ți-oi fă(ce) casa tăciuni.
Nu-mbla, mîndră, cu povești,
Ce ți-ai grijă de ferești,
Că eu am niște nepoți,
Şi li-or sparge-n toate nopți.

313

De trei zile, mîndră, -ncoace
Nici mîncarea nu-mi pre place,
Batăr, cine cum o face.
Mi-o fac eu cu mîna mè,
Nici de-acee nu-mi tignè(ște).

314

Bade cu cujmă de gubă*,
Iaie-te dracu la fugă,
Ş-atîta te fugăria(scă),
Pînă ce nu-i ști-nturna.

315

Muntele-i munte de piatră,
Şi dorè(ște) om cîteodată.
Da eu, bată-mă biată,
Să nu-mi doresc pe mîndra.

316

Păhărașu-i de la Hută,
Şi l-ar bea săraca mută.

L'ar bea tot și i'i rușine,
L'ar lăsa, nu'i pică bine.

317

Hop, leliță'nsprîncenată,
Haită* 'ai fost, pîn'ai fost fată,
Haită'i fi și măritată.

318

Cu omuțu care'i lotru*,
D'ai trăi și'n verde codru;
Da cu care'i beciznic*,
Da'i muri și'n biușîg*.

319

Care'i fată, fie fată,
Nu'și ție gura căscată.

320

Acela'i fecior, fecior,
Care nu se culcă'n țol,
Fără pe pămîntu gol.
Acela'i fecior curat,
Care nu se culcă'n pat.

321

Ca a mea drăguță nu'i
Nici aici, nici la Coștiui,
Nici în țiara neamțului.

322

Nu fi, mireasă, scîrbită,
Și la noi trăiesc cu pită,
Și cu fasole rîjnită.

323

Bată'te focu, palincă,
Pe mulți făcui de nemică.
De mi'i face și pe mine,
Nu mi'oi da banii pe tine,
Ci'oi lăsa banii să steie,
Mi'oi lua pe ei femeie.

324

Eu palinca nu o beau,
Numai plină gura'o iau.
Morțișorii tăi, păhar,
Că deasupra ești amar,
Și pe fund ești miere dulce,
Pe grumazi bine se duce.

325

Mă dusăi la mîndra'n șopru*,
Mi'o tăiat guba* și clopu*.
Mă dusăi la lelea Floare,
Să'mi deie curechi cu moare.
Ea mi'a dat o țîță'n mînă,
Am gîndit că'i o căpățînă.

Cum aș juca din picioare,
Ăsta-i rău, ăsta mă doare.
Aș juca ca o furnică,
Nici îi cizmă, nici opincă,
O doicit baba pe nimică.

NUMELE ȘI SATUL DE LA CARE S-AU CULES STRIGĂTURILE

Vasile Filipciuc, candidat de avocat din Petrova: n-rele 1—4.
Țețilia Borodi, fată din Berbești: 5, 125.
Petru Rad, fecior din Cornești: 6, 9—12.
Gheorghe Bîrlea, de 85 ani, din Berbești: 174.
Petru Bîrlea, fecior din Berbești: 7, 8, 129—131, 136, 140, 144, 146, 147, 153, 161, 164, 168, 169, 173, 175, 182, 183, 196.
Maria Borodi, nevastă din Berbești: 14
Suzana Borodi, fată din Berbești: 27—33, 50, 53—55, 57.
Elisabeta Borodi, fată din Berbești: 48, 49, 51, 52, 56, 58, 59, 61.
Vasalie Moiș, fecior din Berbești: 15, 18.
Gheorghe Moiș, fecior din Berbești: 157—160.
Anuța Bîrlea, fată din Berbești, 26.
Măria Bîrlea, nevastă din Berbești: 133, 141.
Gheorghe Codrea, de 60 ani, din Berbești: 73, 74, 76, 77.
Ioana Codrea, găjanca, fată din Berbești: 81, 91.
Ioana Mihăescu, fată din Berbești: 104.
Maria Căbuz, fată din Berbești: 110.
Ileana Moiș, fată din Berbești: 112.
Ioana Oanea, fată din Berbești: 176.
Maria Oanea, de 45 ani, din Berbești: 179.
Părasca Oanea, fătucă din Berbești: 178, 180.
Ștefan Ardelean, fecior din Berbești: 126, 128.
Ileana Ardelean, fată din Berbești: 34—37, 60, 66, 78, 98, 122, 123, 143, 150, 195.
Gheorghe Ardelean, fecior din Berbești: 38—42, 63—65, 69, 70, 71, 79, 80, 82—84, 87, 88, 90, 92—95, 97, 99—102, 107—109, 111, 113, 163.
Axene Ardelean, fată din Berbești: 46, 47, 62, 68, 85, 86, 96, 202.
Odochie (Docă) Moiș, fată din Berbești: 89, 139, 149.
Petre Ardelean, fecior din Berbești: 103, 105, 106, 127, 137, 148.

Mihai Șteț, din Berbești: 181.
Gheorghe Rusu, fecior din Berbești: 19—25, 132, 134, 135, 138, 142, 145, 151, 152, 154—156, 158, 162, 165—167, 170, 172, 177, 184—186, 189—194, 197—201.
Odochie Mihăescu, fată din Berbești: 67.
Măria Tășcan, fată din Nănești: 13, 72, 75, 188.
Ion Chindriș, de 60 de ani, din Ieud: 43, 44, 45.
Vasile Pleș, din Ieud: 272, 273.
Ștefan Balea, fecior din Ieud: 275—325.
Buftea Mărcuță, de 60 de ani, din Ieud: 326.
Vasile Ardelean, fecior din Cornești: 187.
Niculai Vlad, fecior din Săliște: 203—217, 250—253.
Ana Trifoi, fată din Botiza: 218—221, 227.
Dumitru Sidău, din Botiza: 225—241.
Dumitru Dolca, fecior din Botiza: 242.
Simion Dolca, fecior din Botiza: 243—246.
Ana Jurj, fată din Poeni: 222—224.
Ileana Pop, din Giulești: 247—248.
Maria Pop, din Vad: 249.
Mihai Cupcea, din Călinești: 254—261.
Vasile Ardelean, din Slătioara: 262, 268—270.
Todor Botîrlă, din Slătioara: 263—265.
Dumitru Pop, din Slătioara: 266—267.
Petru Petreuș, din Slătioara: 271.
Ion Moiș, din Slătioara: 274.
Gheorghe Pop: 111—121.

VI. DESCÎNTECE, VRĂJI, FARMECE ŞI DES‹FACERI

1

DE DEDEOCHI

Dacă cutareva om rău la ochi se uită pătrun‹zător la altul şi nu‹şi aduce aminte de sine, atunci acela la care se uită e deochiat. Fiindcă suferinţa aceasta e crezută ca efect al privirii ochilor, ea se numeşte deochi, adecă boala provocată de ochi răi. Cel deochiat are durere de cap, puţină fier‹bineală, aprinderea feţii şi n‹are gust de mîncare, şi de regulă cade într‹o stare de moleşeală, de nu poate lucra nemica. Ca preservative în contra deochiului, mai ales la copii, se pun la mînă nasturi albi legaţi cu aţă sau panglică roşie, ca privitorii să‹şi aducă aminte că‹l pot deochia, şi prin această simplă aducere aminte, deochiul nu se mai face. Iar dacă, cu toate preservativele acestea, deochiul se face, atunci trebuie să‹i des‹cîntăm. Luăm un vas cu apă curată, şi aruncînd cărbuni pînă la nouă, zicem:

Doi ochi răi ti‹o strîcat,
Şi nouă sfinţi ti‹o vindecat.
Doi ochi răi ti‹o strîcat,

Şi opt sfinţi ţi‹o vindecat.
Doi ochi răi ti‹o strîcat,
Şi şepte sfinţi ti‹o vindecat.
Doi ochi răi ti‹o strîcat,
Şi şasă sfinţi ti‹o vindecat.
Doi ochi răi ti‹o strîcat,
Şi cinci sfinţi ti‹o vindecat.
Doi ochi răi ti‹o strîcat,
Şi patru sfinţi ti‹o vindecat.
Doi ochi răi ti‹o strîcat,
Şi trei sfinţi ti‹o vindecat.
Doi ochi răi ti‹o strîcat,
Şi doi sfinţi ti‹o vindecat.
Doi ochi răi ti‹o strîcat,
Şi un sfînt ti‹o vindecat.
Fugi, dedeochi înfocat,
Din a cui ochi ti‹o scăpat,
Înapoi te‹am îndărăptat *
Cu cuvîntul meu, dar mai ales
Cu puterea lui Dumnezău.
Fugi, dedeochi, în grabă,
Din a cui ochi te scapă,
Întru a celuia te bagă.
Omul să rămînă curat,
Luminat, ca Dumnezău ce l‹o dat,
Ca în ce ceas s‹o născut,
Ca Dumnezău ce l‹o făcut.
Dă‹i, Doamne, leac
În acesta ceas ce‹i cat,
Sfîntă zi de astăzi
Şi sfînta Maica Precurata.

Dacă unul sau doi din cărbunii aceia se aşază pe fundul vasului, atunci bolnavul desigur a fost deochiat. Ca să se vindece bea de nouă ori puţină apă, din acee peste care s‹a descîntat, apoi se spală la supsuori, cap, rînză, închieturi, ochi şi pe faţă

din apa acee, și ce apă o rămas ungem țîțînile ușii, aruncăm pe cîne, mîț și purcel, și streșina căsii. E de însămnat, că apa cînd o aducem de la rîu sau din fîntînă, nu-i iertat să grăim cu nime, nici să beie cineva din dînsa. Tăciunii îi aruncăm în vas cu un cuțit, făcînd semnul crucii în apă cu cuțitul de nouă ori.

De la Ioana Ofrin, de 60 de ani, din Oanceşti.

2

DE DEDEOCHI

Luăm cărbuni înfocați și țipînd* cîte unul într-un vas, zicem:

Pasere neagră,
Pasere galbînă,
Sai în ceri,
Sai în pămînt,
Sai în piatră sacă,
Piatra-n patru creapă.
De nu creapă piatra,
Ci creapă (cutare om sau dobitoc).
De-i deochiet:
De cocon*, de cocoană*,
De fecior, de fată,
Ori de vîj*, ori de babă,
Ori de țigan,
Ori de țigancă,
Ori de jidan,
Ori de jidancă,
Crepe-i-se țîțele,
Versă-i-se sîngele,
Cură-i laptele,

Sară-i ochii ca și stropii.
Să rămîie curat
Și luminat
Ca argintul cel curat,
Ca vinul străcurat,
Ca Dumnezău ce l-o dat.

De la Măria Bizău, de 50 de ani, din Cuhea, măritată în Ieud.

3

DE DEDEOCHI

Luăm într-on vas curat apă curată, din care n-o beut nime, și n-am grăit cu nime pînă ce am adus-o, și țipăm* în dînsa cu cuțitul nouă cărbuni înfocați, zicînd cuvintele:

De-i de ochi deochiet,
De bărbat,
Curat, necurat,
De nevastă,
Curată, necurată:
Crepe-i țîțele,
Cură-i laptele.
De-i deochiet de pădure,
Uște-i-se rădăcinile,
Pice-i trupinele.
De l-o deochiet pasările,
Pice-le codarițele;
De l-o deochiet vîntu,
Crepe-i murgu.
(Cutare) să rămîie curat,
Luminat,
Ca bunul Dumnezău
Ce l-o dat.
Ca-n ceasul

Care l-o născut,
Ca buna mamă
Ce l-o făcut.
Descîntecul de la mine,
Liacul de la Dumnezău
Și de la Maica Preacurată,
Și de la toți sfinții
Și de la toți îngerii lui Dumnezău.

Din apa acee cu cărbuni dăm să beie betiagul de nouă ori, nouă picături; cu cea rămasă ungem țîțînele ușii, stropim mîțu și cînele, și aruncăm pe streșina căsii.

De la Ileana Pop, văduvă de 50 de ani, din Berbești.

4
DE DEDEOCHI

Pe cine o dat dedeochiul,
Pe acesta gătești calu,
Treacă dealu.
Unde ajunge pe domnu-său,
În gură bage-se,
La inimă așază-i-se,
Acolo să pice,
Acolo să răspice.
Ca scuipatul pe mare,
Ca roaua de soare.
De l-o deochiat
Bărbat necurat,
Crepe-i cobsele *,
Meargă-i sîngele,
Să-i iasă ochii din cap,
Ca la lupu cel turbat.

De l-o deochiet
Femeie curată, necurată,
Cu ochii de vîrcolac *,
Crepe-i țîțele,
Meargă-i laptele.
Acest om să rămîie
Curat și luminat,
Cu nouă părți mai sănătos
Și mai frumos,
Decît cum o fost.
Pe tine, omule,
Doi ochi te-au deochiet,
Nouă te-au desdeochiet.
Și ai rămas
Mai curat
Și mai luminat,
Ca argintu cel străcorat,
Ca Maica Sfîntă ce ti-o lăsat,
Și ca Dumnezău ce ti-o dat.
Descîntecu de la mine,
Liacu de la Dumnezeu.

De la Ileana Pop, din Berbești.

5
DE DEDEOCHI

Luăm apă curată într-on vas, și țipînd * nouă cărbuni de foc, zicem:

Dedeochi de ochi negri,
Dedeochi de ochi căprii,
Dedeochi de ochi mierii *,
Căprîi, negrîi.
De-ar da Domnul luminat,

Să borăşti cît ai mîncat,
La buric să te suciască,
Pită să nu-ţi trebuiască.
De aici pînă la voi,
Să ai stropşele * şi nevoi.
De eşti deochiat de bărbat,
Să-i sară ochii din cap.
De eşti deochiat de femeie,
În ea nimic să nu steie.
Descîntecul de la mine,
Liacu de la Dumnezău,
În betiag lucru cel rău.

Apoi îi dai să beie de nouă ori, nouă picuri de apă, se stropeşte la ţîţînele uşii, şi cîtă a rămas se aruncă pe acoperişul căsii, zicînd:

„Sfîntă, Sfîntă Marie, Sfîntă de Tine. Atîta să steie dedeochiu pe prunc (sau cutare) cîţi cărbuni stau pe faţa căsii."

De la Mihai Şteţ, de 35 de ani, din Berbeşti.

6

DE DEDEOCHI

Luăm apa într-un vas şi ţipăm * cărbuni înfocaţi, şi începem a zice:

Mă dusăi pe cale, pe cărare,
Pe drumul cel mare.
Mă-ntîlnii cu nouă moroi *,
Cu nouă moroaie,
Cu nouă strîgoi *,
Cu nouă strîgoaie
Cu nouă deotori *,

Cu nouă deotoriţă.
— Unde mergeţi voi,
Nouă moroi,
Nouă moroaie,
Nouă strîgoi,
Nouă strîgoaie,
Nouă deotori,
Nouă deotoriţă?
— Mergem la (cutare),
Cu dalta să-l spintecăm,
Sîngele cu pumnii să-i bem,
În strat de moarte să-l lăsăm.
— Acolo nu vă duceţi.
Ci vă duceţi în mare,
Este un peşte mare,
Cu solzii de aur.
Cu dalta spintecaţi-l,
Sîngele cu pumnii i-l beţi,
În strat de moarte să-l lăsaţi,
(Cutare) să rămînă curat şi luminat
Ca Dumnezău ce l-o dat,
Ca Maica Preacurată ce l-o lăsat.

Se bea de nouă ori, nouă picuri, să-şi spele trupul, şi ce-a rămas să o arunce pe ţîţînele uşii.

De la Parasca Meiuş, din Ieud.

7

DE DRAGOSTE

În ziua cînd umblă preotul cu crucea prin sat, adecă în ajunul Bobotezei, să faci un pămătuc * de bosuioc şi de cu seară te duci la vale sau la rîu cu acela sau acee căreia-i faci descîntecul. Apoi,

băgînd pămătucul de bosuioc în apă, stropești pe acela sau pe aceea căreia-i descînți, pînă ce ține descîntecul. Sfîrșindu-se descîntecul, și mergînd către casă, nu-i iertat a se uita înapoi, că atunci n-are putere descîntecul. Descîntecul de dragoste se poate face și în ajunul Crăciunului, la Sînvăsii și la Bobotează, și în alte zile mari ale anului.

Descîntecul e următorul:

Demineață m-am sculat,
Pe cărare m-am luat,
Pe cărare necălcată,
În rouă nescuturată.
Cărarea călcîndu-o,
Dragostea luîndu-o.
Înainte ieșitu-mi-o
Miriș și pîrîș.
În față mi s-o uitat,
Mare ură mi-o aruncat;
M-am prins a mă cînta,
Și a mă văieta.
Nime-n lume nu m-o auzit,
Fără Doamna ceriului,
Din portița raiului:
— Ce te cînți, ce te vaieți?
— Cum nu m-aș cînta,
Cum nu m-aș văieta,
Cînd demineață m-am sculat,
Pe cărare m-am luat:
Pe cărare necălcată,
Pe rouă nescuturată;
Pe rouă scuturîndu-o,
Dragostea luîndu-o.
Înainte ieșitu-mi-o
Miriș și pîrîș,
În față mi s-o uitat,
Mare ură mi-o aruncat.

— Taci, nu te văieta,
Mai mult nu te cînta.
Pe cal gangur* te-oi încăleca,
Cizme roșii ți-oi încălța,
În apa Iordanului ti-oi băga.
Hireșă* și frumoasă ti-oi spăla
Și-n sîn ți-oi pune pupăza*.
Și-n poală colaci.
Și cu cîți îi rîde,
Pupeze li-i întinde;
Cu cîți îi sta,
Colaci li-i da.
Și-n mîna driaptă
Ți-oi pune trîmbița,
Și-n mîna stîngă fluier,
Și-i prinde a trîmbița
Și-i prinde a fluiera,
Și femeile or lăsa:
Foc pe vatră hopotind*
Și coconii* țipurind*.
Și-or zice așa:
— Ce doamnă, ce împărătească,
Ce mîndră de crăiasă?
— Nu-i împărătească,
Nici nu-i crăiasă,
Fără-i Mărie cea frumoasă.
De mîni lua-ti-or
Și-i crîșmă băga-ti-or.
Și-i zice: fugiți, fugiți,
Mături părăsîte.
Și gurgîi* de opinci,
Că coboară vișini înfloriți.
De la munte coborît,
De toți apucat și iubit,
Și de toți drăgostit.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud.

8

STRÎGAREA URSÎTULUI

În nouă marți seara, te duci la o tufă de soc, dacă se poate să fie lîngă vale sau rîu, și-i duci socului ca daruri: un filer*, o bucată de pîne de grîu și puțină sare; și-apoi scuturînd socul, zici vorbele de mai jos. Gătindu-se descîntecul, întorci spatele către soc și arunci peste cap înapoi darurile aduse, adecă banul, pînea și sarea, dar așa ca să cadă chiar pe soc, și-apoi te iai la fugă, neuitîndu-te înapoi.

Descîntecul e următorul:

Eu scutur socu,
Da nu scutur socu,
Ci scutur pe Nacu,
Nacu scutură pe dracu,
Dracu scutură pe ursîtu mieu.
De-i în lume, peste lume,
Să vie la mine-anume.
Să n-aivă stare, nici alinare,
Pîn' la mine n-a plecare,
Cum n-are apa-n vale,
Cînd cură mai tare.
Nici atîta stare să n-aivă
Fără de mine într-on loc,
Nici cît arde-un fir de păr în foc.
Să vie, să vie, să vie:
Fuga ca vîntu,
Repede ca gîndu.
Șoareci în cioareci,
Furnici în opinci,
Foc în clop.

De la Susana Borodi, fată din Berbești.

9

CHEMAREA URSÎTULUI

În nouă marți seara, cînd îi cina, atunci cea dintîi bucătură să o țipi* afară din gură, și punînd-o în sîn să te duci de-a dreptu la răchită și să zici:

Bună seara, răchită verde înflorită,
Cu pară de foc încinsă,
Cu a mea dragoste cuprinsă.
Așa să-l cuprindă pe ursîtu meu
Doru meu și dragostea mea,
Cum o cuprins pe nouăzeci și nouă de mame
Arșiță și țîță și dor de cononii* lor,
Cum o cuprins pe nouăzeci și nouă
De prunci mici, dor de țîță,
Dor de mamele lor.

Apoi să pui îmbucătura de pîne în palmă, și suflînd-o în patru colțuri ale lumei să zici:

Duh sfînt și curat,
Du-te-n lume,
Peste lume,
La ursîtu meu anume.
Pe gura cămeșii bagă-te,
La inimă așază-te,
Și-i du dor din doru mieu,
Du-i dragoste din dragostea mea,
Și laudă din lauda mea:
De mîndră și de frumoasă,
De găzdoaie* bună-n casă.
Nu-i da a fi, nu-i da a trăi,
Pînă la mine n-a veni.
Cu mine să grăiască,

Cu mine să se sfătuiască,
Cum în lume să trăiască.

Pînea ce-a rămas să o arunci peste cap și să fugi neuitîndu-te înapoi.

De la Susana Borodi din Berbești.

10

STRÎGAREA URSÎTULUI

În nouă marți sara, cu-o seceră părăsîtă adună jarul de pe vatra cuptorului, zicînd cuvintele de mai jos. Sau cu un pranic*, atîta pranică* pămîntul, pînă ce ține descîntecu. Sau cu trei crengute de prun, sau de stîjar, sau de soc, lovește pămîntul, zicînd următoarele:

Tu ești foc, focșorul meu,
Eu îs domn, domnuțu* tău.
Eu m-oi culca, tu nu ti-i culca
Eu oi durmi, tu nu-i durmi.
Ci te fă șerpe, laur-bălaur,
Cu solzii de aur,
Cu nouăzeci și nouă
De guri mușcătoare,
Cu nouăzeci de limbi
Împungătoare,
Cu nouăzeci și nouă de picioare
Împroșcătoare,
Cu nouăzeci și noauă de cozi
Lovitoare.
Și te du în lume,
Peste lume,
La ursîtul meu anume.

Cu gurile mușcă-l,
Cu limbile împunge-l,
Cu picioarele împroașcă-l,
Cu cozile lovește-l,
Și la mine arăduiește-l*.
De-i în pat, aruncă-l sub pat,
De-i pe scaun, aruncă-l sub scaun;
Nu-i da a fi, nu-i da a trăi,
Pînă la mine n-a veni.

De la Susana Borodi, fată din Berbești.

11

DE URSIT

În nouă marți sara, ieșind afară, să stai pe tăietoriul pe care tai lemne, dar așa să stai, să vezi turnul bisericii, și în toate sările acele să zici:

Ard munții Galareului,
Ba nu ard munții Galareului,
Ci arde turnu bisericii.
Ba nu arde turnu bisericii,
Ci arde clopu* în cap la ursîtu mieu.
Ba nu clopu-n cap,
Ci capu-n clop,
Nu capu-n clop,
Ci cămașa pe spate.
Ba nu cămașa pe spate,
Ci spatele în cămașă,
Ba nu spatele în cămașă,
Ci opincile în picioare.
Ba nu opincile în picioate,
Ci picioarele în opinci.
Să aibă foc în clop,

Șoareci în cioareci,
Furnici în opinci.
Să-l ardă, să-l muște,
Să-l pișie,
Să n-aibă stare, nici alinare,
Pînă la mine n-a plecare.
Cu mine dintr-un pahar să beie,
Dintr-on blid să mînînce,
Într-un pas să se culce.
Să vie, să vie, să vie:
Fuga ca vîntu,
Repede ca gîndu.
La noapte în vis să-l visez,
Pe mîne dimineață
Anume să-l văd
Și să-l cunosc.

De la Maria Borodi, măritată, din Berbești.

12

DE A ADUCE ORÎNDA * PE SUS, SAU DE A CHEMA URSÎTU SĂ VIE PRIN AER

Aducem apă de pe roata morii și o punem într-un ulcior, și-l punem la foc ca să fiarbă, de se clocotească. Dup-acee luăm o vîrtelniță *, de pe care se diapănă torturile de cînepă, și o ducem în podul căsii și o așezăm în acel loc, unde iese mai gros fumul din horn. Vîrtelnița o învălim cu o haină de-a ursîtului, și începem a învîrti vîrtelnița îndărăpt, zicînd cuvintele ce urmează. E de notat că femeia care-și așteaptă ursîtu trebe să fie în pielea goală.

Nu învîrtesc vîrtelnița *,
Ci învîrtesc mintea lui N.
Și gîndu lui.
Să n-aibă stare,
Nici alinare,
Pîn' la mine n-a vini,
Pîn' cu mine s-a-ntîlni,
Pîn' cu mine n-a grăi.
N-aibă stare, nici alinare,
Atîta într-un loc,
Cît arde un fir de păr în foc.
N-aivă fată frumoasă,
N-aivă văduvă rămasă,
N-aivă mamă,
N-aivă tată.
N-aivă cu nime a fi,
N-aivă cu nime a grăi,
Pîn la mine n-a vini
Și cu mine n-a grăi.

De la oarba Părasca Perța,
de 80 de ani, din Botiza.

13

DE DESFĂCĂTURĂ

Luăm apă într-on ol și strîngem: fuse, seceri, cuțite, ace, foarfeci, pranice *, tocilător *, colești * și cămașa și poalele femeii care-i beteagă, și țipînd cărbunii de foc în ol, începem a zice:

Du-te, duh negru și necurat,
Du-te pe capu cui ti-o mînat.
El te-o mînat,
Eu te întorc.

De nu-i întoarce,
Ti-oi tăia cu secerea,
Ti-oi forfeca cu foarfecele,
Cu fusurile ti-oi străpunge,
Cu acele ti-oi coase,
Cu sucitoru ti-oi suci,
Cu tocilătoriu ti-oi tocila,
Cu coleşeriu ti-oi freca
Şi cu cuţitu ti-oi tăia.
Du-te-napoi şi nu gîndi
Că-i face coconi *
Din coconii (cutărei).
Nu ţi-i face bărbat
Din bărbatu (cutărei).
Nici ţi-i face masă
Din masa (cutărei).
Nici că ti-i veseli
Cu bărbatu (cutărei).
Nici ţi-i face aşternut,
Din aşternutu (cutărei).
Ce voi faceţi,
Eu desfac.
De faceţi cu lut din urma (cutărei),
Eu desfac.
De faceţi cu burduh * în apă,
Eu desfac.
De faceţi cu surcele de la tăietor,
Eu desfac.
De faceţi cu mătură părăsită,
Eu desfac.
De faceţi cu hîrşoc * părăsît,
Eu desfac.
De faceţi cu măcău *
Părăsit din biserică,
Eu desfac.
Du-te, du-te înapoi:
Întoarce-le masa,

Sparge-le casa.
Întoarce-le ciuru,
Sparge-le c . . .,
Întoarce-le sîta,
Sparge-le p . . .
Voi faceţi cu-o mînă,
Eu desfac cu două.
Voi faceţi cu două,
Eu desfac cu trei.
Voi faceţi cu trei,
Eu desfac cu patru.
Voi faceţi cu patru,
Eu desfac cu cinci.
Voi faceţi cu cinci,
Eu desfac cu şasă.
Voi faceţi cu şasă,
Eu desfac cu şepte.
Voi faceţi cu şepte,
Eu desfac cu opt.
Voi faceţi cu opt,
Eu desfac cu nouă.
Voi faceţi cu nouă,
Eu desfac cu mînile amîndouă,
Şi cu voia lui Dumnezău.

Luăm apoi cămaşa femeii bolnave şi zicem: « cu acu te-mpung, cu secera te tai, cu foarfecele te foarfec, cu fusele te străpung, cu coleşeriu * te frec, cu cuţitu te tai şi cu sucitoriu te sucesc ». Şi la cuvintele aceste începem cu sucitoriu a suci cămaşa pe jos, de la un corn al chiliei pînă la ce-lalt corn, astfel pe la tuspatru cornuri a căsii, asemenea facem şi cu tocilătoriu. Apa, care-o am folosit-o la descîntat, o dăm să o ducă la beteagă, dar aşa ca acela care o duce să nu se uite înapoi, pînă ce nu sosește la beteagă. Patul bolnavei să se întoarcă, aşa că unde i-a fost capul să-i fie

picioarele. Sub căpătîiul patului, adecă sub perină, să se puie nouă grăunțe de ai * de vîrf. La picioare, nouă grăunțe de piper, iar în mijlocul patului, sub așternut, pe scîndurile goale, să se pună o secere părăsită și un cuțit părăsit. În tindă, asupra ușii de la intrare, în ușorul ușii, să se împungă o secere, două ace și un cuțit. Iar în podul căsii, la patru cornuri de-a căsii, să se pună patru oale răsturnate cu gura în jos, iar în casă, adecă în chilia acee unde zace beteaga, să se acațe nouă blide, întoarsă cu gura către perete. În urmă, cămașa și poalele cu cari s-o făcut descîntătura, să se întoarcă pe dos, și să se deie să le ieie beteaga pe ea și să o ducă în mijlocul căsii, sub meșter-grindă *, și apa cu care s-o descîntat să o toarne pe vîrful capului, așa ca să curgă pînă jos pe picioare. Beteaga va visa apoi noaptea care femeie o făcut făcătură pe dînsa.

De la Toader Hoza Boicu, de 60 de ani, din Ieud.

14
DE DESFĂCĂTURĂ

Luăm cămașa femeii bolnave și căutăm un pranic *, o săcure, o secere și o lingură, și începem a zice:

Hăi, Rujană roșie,
Cu buzele galbine,
La (cutare) nu vini:
Că n-ai pat de culcat,
Nici lingură de mîncat,
Nici locuț de așăzat.
Nu gîndi că ți-i face

Bărbat din bărbatu (cutărei),
Găzdușag * din găzdușagu (cutărei),
Coconi * din coconii (cutărei),
Boi din boii (cutărei),
Casă din casa (cutărei).
Că de nu ți-i face, ce ți-i face:
Cu săcurea dumica-ți-oi,
Cu secera secera-ți-oi,
Cu pranicu prănica-ți-oi,
Și-napoi abate-ți-oi.
Mai înfocat,
Mai ait
Și mai spurcat,
Pe capu cui ți-o dat.

După acee luăm săcurea și-o băgăm prin gura cămeșii, și ținînd de toporiștea săcurii dăm de nouă ori către patru pereți ai casii. Luăm apoi secera și-o băgăm pe gura cămeșii, și dăm de nouă ori în cărbunii de foc, ce se află pe vatra cuptorului sau în șpori. Asemenea și pranicu îl băgăm prin gura cămeșii femeii bolnave, căreia îi descîntăm, și dăm de nouă ori în închieturile pripticiului * de la cuptoriu.

Luăm apoi săcurea, secerea, pranicu și lingura, și le împlîntăm lîngă păretele căsii și zicem: « eu nu împlînt în pămînt, ci în inima aceleia care o făcut făcătură pe (cutare) ».

Cămașa o dăm să o ducă înapoi la beteagă, și să i-o puie sub căpătîi, sub perină, și dacă nu doarme greu, va visa cine-o făcut făcătură pe dînsa.

De la Alexa Hotco, de 80 de ani, din Ieud.

15

DE DESFACĂTURĂ

Făcătura e o boală produsă din pricina farmecelor făcute de neşte femei vrăjitoare. Se arată mai ales în forma unor bube, ce se ivesc pe faţă, mînuri, piept şi picioare în număr foarte mare. Făcătura se aruncă în mijlocul drumului, şi cel ce umblă tot pe mijlocul drumului, se întîlneşte cu făcătura şi cade bolnav. Descîntăm în modul următor:

Hăi, vacă neagră,
Hăi, duh necurat,
De ti-o mînat cu o mînă,
Eu te întorc cu două.
De ti-o mînat cu două,
Eu te întorc cu trei.
De ti-o mînat cu trei,
Eu te întorc cu patru.
De ti-o mînat cu patru,
Eu te întorc cu cinci.
De ti-o mînat cu cinci,
Eu te întorc cu şasă.
De ti-o mînat cu şasă,
Eu te întorc cu şapte.
De ti-o mînat cu şapte,
Eu te întorc cu opt.
De ti-o mînat cu opt,
Eu te întorc cu nouă
Şi cu mînurile mele amîndouă.
De aici să te duci,
Aici să n-ai loc,
Cît ai arde un păr în foc.

E de însămnat că, înainte de ce am descîntat, luăm o hrebincă*, sulul de la războiul de ţesut şi un cuţit cu mănunchiu de aramă şi dînd cu dînsele în patru cornuri ale căsii, începem a descînta. Sfîrşind, luăm hrebinca şi o punem cu dinţii în sus înaintea patului celui bolnav, pe hrebincă punem o cămaşă de-a bolnavului, iar sulul îl punem în pat lîngă bolnav, iar cuţitul îl împlîntăm într-o scîndură dedesuptul patului, şi după trei zile îl scoatem; de-i sîngios, atuncia e bolnav de făcătură. Descîntecul se face de nouă ori: marţi şi joi seara. În răstimpul acesta, din casă nu-i iertat să dăm nemica, nici pîne, nici sare, altmintrelea descîntecul n-are folos.

De la Ioana Ofrim, femeie de 60 de ani, din Oanceşti.

16

DESCÎNTEC DE A DESFACE URA DE PE FATĂ

Cînd fata nu-i iubită, zicem că o aruncat cineva ură pe ea. Îi trebuie a descînta. În zori de ziuă, înainte de răsăritul soarelui, merge la rîu, şi luînd apă, aruncă peste vîrful capului, zicînd:

Dimineaţă m-am sculat,
Pe cărare m-am luat,
Pe cărarea lui Avram,
La izvorul lui Iordan.
— Bună dimineaţa, izvor.
— Sănătate bună (N) cea frumoasă.
De ce ai sughiţat,
Ce ai lunecat,
Ce te-ai întristat
Şi la mine ai venit
Mai dimineaţă
Decît celelalte toate?

— Mie ură mi-o adus
Și nime nu mi-o spus,
Și din față și din dos,
Și din creștet pînă jos.
Mă uitai pe rîu în jos,
Vedeai un bucium putregăios.
Mă uitai pe rîu în sus,
Vedeai 99 de ziori *,
A sfîntului soare surori.
Și între ele m-o luat,
Și de ură m-o spălat,
Și de dragoste m-o încărcat,
Și pe țărmure m-o scos
În hinteag * albastru m-o învăscut *,
Și pe murg maiestru * m-o încălecat,
Și-n mîna mea cea driaptă
Trîmbiță de aur mi-o pus,
Și pe umăr un pui de cuc,
Și pe uliță m-o îndemnat.
Cucu o prins a cînta,
Trîmbița a trîmbița.
Oamenii la uliță ieșia.
Domni și doamne
De la prînz da se scula
Și cu toții se-ntreba:
— Cine-i aiasta așa frumoasă,
Doară-i doamna împărătească?
— Ba nu-i doamna împărătească,
Ci-i (cutare) cea frumoasă.
— Da unde-o duceți,
Unde îți lăsa-o?
— Pe gura cămășii,
Pe-acolo om băga-o,
La inimă de om frumos,
Acolo om așeza-o.
Cu miere dulce om îndulci-o,
Cu măghieran om mirosi-o,

Bătrînii vor cinsti-o
Cu păharele pline
Și cu clopurile * amînă *.
Tinerii or iubi-o
Și or drăgosti-o.
Eu de la mine descînt,
Dumnezău îi preasfînt;
Eu cu descîntecu meu,
Leacu-i de la Dumnezeu.

Descîntecul acesta se face mai ales în zilele la anu, adecă la Crăciun, la Paști, la Bobotează, la Rusalii, adecă în zile cari o dată cad la anu. Dacă se face în zile comune, atuncia marția și vinerea.

De la Docă Rednic, fată de 16 ani, din Onceşti.

17

DE ȚIPAT URA DE PE FATĂ

În dimineața Bobotezei, pînă-n răsăritul soarelui, să meargă la o apă curgătoare, și să zică următoarele:

— Bună dimineața,
Apă curgătoare,
— Sînătate bună,
(Cutare) cea frumoasă.
— Am vinit la tine,
Pe țermuri de bosuioc,
Pe prunduri de bărbînoc,
Să mă speli pe mine
De ură și de țipătură *.
Că dimineață m-am sculat,
În mare ură m-am aflat:

În ură urîtă,
În ură țipată,
În ură urîtă,
În ură ștopită*.
Nime-n lume nu m-aude,
Numai Maica Precesta,
Din poarta ceriului.
— Ce te cînți, ce te vaieți?
— Cum nu m-oi cînta,
Cum nu m-oi văieta,
Că dimineață m-am sculat,
În mare ură am picat:
În ură urîtă,
În ură ștopită,
În ură urîtă,
În ură țipată,
În ură de jos luată.
— Nu gîndi nimica,
Descîntecu e al meu,
Da liacul e de la Dumnezău,
De aieste ti-or scoate.
De ți-o țipat cu o mînă,
Eu te spăl cu două.
De ți-o țipat cu două,
Eu te spăl cu trei.
De ți-o țipat cu trei,
Eu te spăl cu patru.
De ți-o țipat cu patru,
Eu te spăl cu cinci.
De ți-o țipat cu cinci,
Eu te spăl cu șasă.
De ți-o țipat cu șasă,
Eu te spăl cu șepte.
De ți-o țipat cu șepte,
Eu te spăl cu opt.
De ți-o țipat cu opt,
Eu te spăl cu nouă.

Astfel, de nouă ori aruncăm cu mîna apă din vale sau din rîu peste capul celeia ce-i facem descîntecul, ș-apoi zicem:

De ți-o țipat cu nouă,
Eu te spăl cu mînurile mele amîndouă.

Și-atunci aruncăm apă peste capul aceleia cu mînurile amîndouă, și zicem mai încolo:

Să rămîi curată,
Să rămîi luminată,
Cum îi grîul străcurat
Și maica care ti-o lăsat.
Cît ce-n drum îi ieși,
Toți feciorii or sări:
Cine-i acee?
— Cine-i aiasta,
Nu știu mire,
Ori mireasă,
Împărat,
Ori împărătească.
— Nici-i mire,
Nici mireasă,
Nici împărat,
Nici împărătească,
Fără (cutare) cea frumoasă.
Hai de mînă să o luăm,
În cîrșmă să-o băgăm,
Cu vin și cu horincă*
Să-o adăpăm.
Cătră care cum a rîde,
Turtă cu miere i-a-ntinde.
Cătră care s-a uita,
Turtă cu miere i-a da.
Să fiu dragă la feciori,

Ca vinu la domnișori.
Să fiu dragă domnilor,
Ca tămîia popilor,
Să fiu dragă la voinici,
Ca țîța la coconi* mici.

De la Suzana Borodi,
fată din Berbești.

18

RUPTOARE DE APĂ

Să iai într-on vas curat apă din vale sau din rîu, dar din acel loc unde se învîrtește apa îndărăpt, sau cum se zice, unde este vîltoare; apoi să mai iai nouă mlădiță de măr dulce și să le legi într-un mă-nunchi laolaltă, și cu acele mestecînd apa din vasul amintit, să zici:

O plecat paserea vînătă,
Pe cărarea vînătă,
Pe cale, pe cărare,
Pînă lîngă mare.
Ș-o ciuntat nouă crengi de măr vînăt,
Și-o făcut cuib vînăt.
Și-o ouat nouă ouă vinete
Și-o scos nouă pui vineți.
Și n-o avut cu ce-i hrăni,
Cu ce-i zburătăci.
Și-o prins a se văieta
Și a se supăra,
Și de pămînt a se arunca.
Pe unde se arunca,
Da pămîntul crepa
Și iarba se usca,
Și toate da săca,

Nime-n lume n-o auzie,
Numai Maica Domnului
Din poarta ceriului.
Acee o auziră
Și întrebară:
— Ce te cînți, ce te vaieți,
Ce te tînguiești?
— Cum nu m-oi cînta,
Cum nu m-oi văieta,
C-am plecat cu pasere vînătă,
Pe cărarea vînătă,
Pe cale, pe cărare,
Pînă lîngă mare.
Ș-o ciuntat* nouă crengi de măr vînăt,
Ș-o făcut cuib vînăt,
Și-o ouat nouă ouă vinete,
Și-o scos nouă pui vineți,
Și n-o avut cu ce-i hrăni,
Cu ce-i zburătăci.
Și-o prins a se supăra
Și a se văieta,
De pămînt a se arunca.
Pe unde se arunca,
Pămîntul da crepa,
Și iarba se usca,
Și izvoarăle seca.
— Nu te cînta,
Și nu te văieta,
Ci te du la (cutare)
Și îi ia din brățișoare
Și din mățișoare*,
Din creierii capului,
Din fața obrazului
Și din pelița nasului.
Și du la puii tăi
Și-i hrănè(ște),
Și-i zburătăcè(ște),

55 Nu-i lăsa a peri.
(Cutare) să rămînă
Curat şi luminat
Ca Maica sfîntă ce l-o dat.

Cu apa din vas să speli tot trupul aceluia ce sufere în ruptoare de apă, şi să-i dai să beie de nouă ori, noauă picuri de apă. Apa ce-o mai rămas să o duci înapoi de unde ai şi luat-o, asemenea şi cele nouă mlădiţe de măr să le duci înapoi la mărul din care le-ai luat.

Auzit de la Ileana Ardelean, fată de 22 de ani, din Berbeşti.

19

DE RUPTOARE DE APĂ

Des-de-dimineaţă, înainte de răsăritul soarelui, ne ducem la o moară şi luăm de pe roata morii de nouă ori, nouă linguri de apă, şi aducem trei crenguţe de măr dulce şi le fierbem cu apa ce am adus-o de pe roata morii. Ducîndu-ne la cel ce sufere în ruptoare de apă, de cîte ori trecem peste o vălcea sau vad, de atîtea ori aruncăm în apă cîte nouă miezuri de pîne zicînd: «Na, apă, colac, şi mie îmi dă leac». Sosind acolo, încălzim apa puţintel, ca să nu fie rece, şi spălăm tot trupul beteagului, şi cîtă apă o rămas să o bea în nouă zile, cîte trei linguri de apă pe zi, şi tot nouă ori să se şi spele pe tot trupul. Şi în aceste nouă zile să mînînce numai pîne seacă şi alte mîncări tot numai săci, sorbeală* nu-i iertat să mînînce. Şi la nouă zile se va tămădui beteagul.

De la Maria Frînc, de 40 de ani, din Botiza.

20

DE RUPTOARE DE APĂ

După ce se însărează, mergem la o apă curgă-toare, la un rîu; pe tot drumul pînă la rîu, zicem rugăciunile, cîte le ştim; sosînd acolo luăm nouă linguri de apă într-o cofă sau alt vas, dar dintru acel loc luăm, unde trecînd apa peste o piatră, bulbuceşte. Dup-acee, mergînd în jos, după cursul apei, mai luăm cîte nouă linguri de apă, încă din opt locuri, unde bulbuceşte apa, dar aşa că numărul lingurilor de apă îl înnumerăm îndărăpt. Astfel zicem: nouă, opt, şapte, şase şi pînă sosîm la unu. După ce am isprăvit cu aceste, cu vasul plin de apă ne ducem la casa bolnavului şi-i dăm să beie trei linguri de apă; cu trei linguri de apă să se spele pe obraz; cu trei linguri de apă să se spele pe piept; cu trei linguri de apă să se spele pe mîna dreaptă; cu trei linguri de apă să se spele pe mîna cea stîngă; cu trei linguri de apă să se spele pe piciorul cel drept; cu trei linguri de apă să se spele pe piciorul cel stîng, iar cu trei linguri de apă să spele pe dos, pe spate. Spălările aceste se fac de trei ori dup-olaltă atunci seara, tot de trei ori se fac în altă zi, dimineaţa, şi tot de atîtea ori şi în seara zilei aceleia.

De-ale mîncării, în decurs de nouă zile, să mănînce tot mîncări săci; sorbeală, adecă mîncări care conţin multă apă, să nu mînînce de loc în nouă zile. Mai bine-i dacă mînînci pîne cu slănină, oauă fierte, picioci* fierţi; coleşă, sau cum zice maramureşeanul, tocană cu brînză, sau cu groştior*, şi plăcintă cu brînză poate mînca după ce trec nouă zile. Dacă în decurs de nouă zile nu-i trece celui beteag, atunci putem şti sigur că boala-i înve-chită. În acel caz trebuie să facem descîntecul şi

spălările sus-pomenite de trei ori în decurs de nouă zile, după care putem nădăjdui că se va însănătoşa bolnavul.

De la Mărcuţa Florea, femeia lui Ion Bulbuc, de 65 de ani, din Ieud.

21

DE ASORIT*

Dacă coconul sau cocoana stă cu capul gol prea mult la soarele fierbinte, atunci capătă durere de cap şi de pîntece, şi are scaun prea des, sau cum se zice: « îi mere pîntecele », semne învederate că-i asorit*.

Atunci iai nouă pietricele din vale sau din rîu şi le punem într-o ulcică cu apă. Dup-acee le punem la foc să fiarbă, şi, cînd apa clocoteşte şi dă undă mare, luăm ulcica cu apă şi-o răsturnăm cu fundu-n sus într-on blid. Lăsînd-o în starea aceasta, luăm trei linguri de lemn, trei fuse, un tocăner*, un sucitor*, un cuţit, şi-apoi prindem a zice:

Fugi de-soare,
Că te-ajunge sfîntu soare,
Şi te-mpuşcă
În mîni şi-n picioare.
Din mîni,
Din faţă,
Din braţă;
Din rînză,
De sub rînză.
Din faţa obrazului,
Din peliţa nasului.
De sub piept afară scoate-ţi-oi.

Du-te-n coteţu purceilor,
Du-te-n ţarcu mieilor,
Du-te-n grajdu viţeilor.
De nu-i ieşi:
Cu fusele ti-oi toarce,
Cu sucitoriu ti-oi suci,
Cu tocăneriu ti-oi freca,
Cu cuţitu ti-oi tăia,
Cu lingurile ti-oi împărţi,
În Marea-Roşie ti-oi izbi.
Acolo să piei,
Acolo să răspiei:
Ca spuma de pe mare,
Ca ştopitu*-n cărare.
Să rămînă curat
Şi luminat,
Ca argintul cel curat.
Ca-n ceasul care-o născut,
Ca buna mamă ce l-o făcut.
Descîntecul de la mine,
Liacul de la Dumnezău
Şi de la Preacurata,
Şi de la toţi sfinţii,
Şi de la toţi îngerii lui Dumnezău.

Apoi luînd ulcica şi turnînd apa înapoi, o pui la foc să fiarbă în aceeaşi apă de nouă ori. Apoi împărţeşti apa de nouă ori cu lingurile, de nouă ori cu fusele, de nouă ori cu tocăneriu, de nouă ori cu sucitoriu, şi de nouă ori cu cuţitu, şi dai să beie beteagul de nouă ori, nouă picuri de apă. Iar petricelele le duci înapoi de unde le-ai luat.

De la Ileana Pop, din Berbeşti.

22

DE ASORIT

Soare fîrfăit,
Soare cîrcăit,
Alege-te, culege-te,
Din maţă
Şi de sub maţă,
Din plomîni,
De sub plomîni,
Şi te du şi te joacă,
Cu văduvă grasă,
Pe coasta cu purcei,
Cu aliguţitor * de viţei.
În vatră cu cenuşa,
În covată cu răzuşa *,
În vădurele * cu pietricele.
(Cutare) să rămîie
Curat şi luminat,
Ca în ce ceas s-o născut,
Ca mă-sa cînd l-o făcut,
Ca Dumnezău ce l-o lăsat.

Descîntecul se face peste apa care fierbe cu nouă pietricele de cele albe, şi cînd clocoteşte mai bine, atunci o răsturnăm într-un vas, dar aşa ca gura oalei să rămînă în jos, şi dacă-i bolnav de asorit, atunci apa se va ridica în oală. Din apa acee să beie de mai multe ori şi să se şi spele, pînă ce s-o gătat apa.

De la Ileana Chindriş, măritată Mariş, de 50 de ani, din Ieud

23

DE SPĂRIET

Cînd cineva se sparie de ceva vedenie, sau de altceva, atunci începe a tremura şi a-i fi frig, ca şi cum l-ar scutura frigurile. Atunci luăm o cruce mică de lemn şi legăm un fuior de cînepă, şi făcînd cruci asupra beteagului, zicem:

Hristos ti-o botezat,
Hristos ti-o molitvit,
Hristos în mînă cruce ţi-o dat,
De nouă spărieţi ti-o apărat;
Hristos în mînă cruce ţi-o dat,
De opt spărieţi ti-o apărat;
Hristos în mînă cruce ţi-o dat,
De şapte spărieţi ti-o apărat;
Hristos în mînă cruce ţi-o dat,
De şase spărieţi ti-o apărat;
Hristos în mînă cruce ţi-o dat,
De cinci spărieţi ti-o apărat;
Hristos în mînă cruce ţi-o dat,
De patru spărieţi ti-o apărat;
Hristos în mînă cruce ţi-o dat,
De trei spărieţi ti-o apărat;
Hristos în mînă cruce ţi-o dat,
De doi spărieţi ti-o apărat;
Hristos în mînă cruce ţi-o dat,
De un spăriet ti-o apărat.
De zările focului,
De cîntările cocoşului.

De la Gaftă Codrea, de 54 de ani, din Berbeşti.

24

DE SPĂRIET

Luăm o vărguță de mătură de mesteacăn, și ținându-o asupra beteagului, zicem:

Nouă găoraș *
De la munte coborîră,
Mînioși și înfricoșați
La (cutare) s-o țipat *:
Nouă spărieți l-o apucat.
Spărietu-i de ziuă,
Spărietu-i de noapte,
Spărietu-i de sară,
Spărietu-i de dimineață,
Spărietu-i de miazăzi,
Spărietu-i de miazănoapte.
Da v-alegeți și vă culegeți
De la (cutare):
Din rînză,
De sub rînză.
Din inimă,
De sub inimă.
Din plomîni,
De sub plomîni.
Din mai *,
De sub mai.
Din rărunchi,
De sub rărunchi,
Din mață,
De sub mață.
Din creierii capului,
Din fața obrazului.
Și din pelița nasului.
Vă duceți în jos
Pe cîmpii Giulei.

Acolo vă așteaptă:
Steaguri de fete,
Cete de neveste,
Cu bucate făcute,
Cu mesele așternute
Și cu păharele umplute.
Acolo îți bea,
Acolo îți mînca,
Acolo vi-ți vindigălui *.
(Cutare) să rămînă:
Curat și luminat,
Ca Dumnezău ce l-o dat,
Ca Maica sfîntă
Ce l-o lăsat.

Descîntecul acesta se zice de nouă ori, dar cu acea deosebire că a doua oară zicem:

Opt găoraș,
De la munte coborîră . . .

A treia oară zicem:

Șapte găoraș,
Mînioși și înfricoșați
La (cutare) s-o țipat. ș. c. l.
De la munte coboară. ș. c. l.

Așa, pînă la a nouă oară zicem:

Un găoraș,
De la munte o coborît:
Mînios și înfricoșat
La cutare s-o țipat. ș.c.l.

Sfîrșind descîntecul, vărguța o punem sub perina sau sub capul bolnavului, ca să doarmă pe ea.

De la Parasca Meiuș, din Ieud.

25

DE SPĂRIET

Spăriet de tată,
Spăriet de mamă,
Ori de frați,
Ori de surori,
Ori de cîne bătători,
Ori de cocoși cîntători.
Ori de găină cîrcăitoare
Ori de scroafă grohotitoare.
Ieși din om!
Din vițele nasului,
Din fața obrazului,
Din toate unghițele,
Din toate ciontițele*,
Că eu în coarne ți-oi lua
Și-n mare ți-oi arunca.
Acolo piei,
Acolo să răspiei.
Eu te iau:
Spăriet de mamă
Și de tată,
Ori de frați,
Ori de surori,
Ori de cîne bătători,
Și te arunc într-o fîntînă,
Omul să aibă hodină.

De la Anuța Ilea,
femeie de 50 de ani, din Ieud.

26

DE SPĂRIET

Se luară nouă măgari,
Se luară nouă ogari:
Cu gurile căscate,
Cu cozile rădicate,
Cu *ochii zgîiți,
Cu dințiì hliziți,
Coboară jos la țiară
Să mînînce
Umbra gardului.
— Acolo n-aveți ce merge,
Acolo n-aveți ce căta.
Ci viniți repede ca vîntu
Și iute ca și gîndu,
Și mîncați spărietu
Din (cutare):
Din creieri,
De sub creieri.
Din fața obrazului,
Din auzul urechilor,
Din perii capului,
Din șghieucile* ochilor.
N. să rămînă:
Curat și luminat
Ca Maica ce l-o lăsat,
Ca Dumnezău ce l-o făcut.

De la Părasca Perța, din Botiza,
o femeie oarbă de amîndoi ochii.

27

DE PRETIT

Dacă de lucru greu și mult se umflă palma și toată mîna, atunci zicem că-i: pretită *. Descîntăm în modul următor:

O plecat (cutare) pe cale,
Pe cărare,
Pe podul cel mare.
Pe pod o suit,
Podeaua s-o sucit,
Mîna i s-o pretit.
Se cîntă, se vaită,
Nime-n lume nu-l auziră,
Fără Maica Preacurată,
Din poarta ceriului:
— Ce te cînți (cutare)?
— Cum nu m-oi cînta,
Cum nu m-oi văieta.
C-am plecat de la casă
Și de la masă:
Hrănit și adăpat,
Și-n hireșă * haine îmbrăcat.
Și pe pod am suit:
Podeaua s-o sucit,
Mîna mi s-o pretit.
— Nu te cînta, nu te văieta,
Că ciont * cu cint s-aduna,
Os cu os s-a vindeca
Și mîna s-a vindeca.
Precum se vindecă
Pămîntu-n primăvară,
Cînd oamenii-l ară.

Apoi învîrtim împrejurul mînii un fir de tort negru de lînă, fără să-l înnodăm, numai să-l sucim,

și-l lăsăm să pice el singur de pe mînă, zicînd: « cum s-a pierde firu, să se piardă și durerea ».

De la Alexa Hotco, de 80 de ani, din Ieud

28

DE PRETIT

Se luară Dumnezău
Cu sfîntul Petru,
Pe cale,
Pe cărare,
Pe drumul cel mare.
Sosîră la un pod mare,
Tot de aramă.
Dumnezău și sfîntul Petru
O trecut,
Omul pe nume n-o putut.
— Treci, omule.
— Nu pot,
Că pe pod am pășit,
Podeaua s-o zmintit,
Picioru sau mîna s-o sclintit.
— Descîntă!
— Că nu știu.
— Zi să se vindece
Os cu os,
Cum se vindecă
Pămîntul primăvara,
Cînd îl ară oamenii iară.
Omul să rămîie curat,
Ca bunul Dumnezău ce l-o dat.

De la Anuța Ilea, de 50 de ani, din Ieud.

29

DE JUNGHIURI

Luăm ață de fuior de cînepă și-o punem într-un vas cu apă, mai bine într-un blid, și începem a zice:

S-o tăiat ogor,
Nu tai ogor,
Fără leg junghiurile (cutăruia),
(Atunci legăm pe ață nodul întîi)
Samîn cînepa,
Nu samîn cînepa,
Ci leg junghiurile lui N.
(Legăm nodul al doilea).
Culeg cînepă.
Da nu culeg cînepă,
Ci leg junghiurile lui N.
(Legăm nodul al treilea.)
Topesc cînepă.
Da nu o topesc,
Ci leg junghiurile lui N.
(Legăm nodul al patrulea.)
Meliț cînepă.
Da nu o meliț,
Ci leg junghiurile lui N.
(Legăm nodul al cincilea.)
Trag cînepa.
Nu-o trag,
Ci leg junghiurile lui N.
(Legăm nodul al șaselea.)
Torc cînepă.
Da nu torc cînepă,
Ci leg junghiurile lui N.
(Legăm nodul al șaptelea).
Răștiu * cînepa.

Da nu-o răștiu,
Ci leg junghiurile lui N.
(Legăm nodul al optulea.)
Pui torturi.
Da nu pui torturi,
Ci leg junghiurile lui N.
(Legăm nodul al nouălea.)
Deapîn tortu.
Da nu deapîn tortu,
Ci leg junghiurile lui N.
(Legăm nodul al zecelea.)
Urzăsc tiară *.
Da nu urzăsc tiară,
Ci leg junghiurile lui N.
(Legăm nodul al unsprezecelea.)
Pun tiară.
Da nu pun tiară,
Ci leg junghiurile lui N.
(Legăm nodul al doisprezecelea.)
Țes tiară.
Da nu țes tiară,
Ci leg junghiurile lui N.
(Înnodăm nodul al treisprezecelea.)
Bilesc * pînza.
Nu bilesc pînza,
Ci leg junghiurile lui N.
(Înnodăm nodul al paisprezecelea.)
Croiesc cămeși.
Nu croiesc cămeși,
Ci leg junghiurile lui N.
(Înnodăm nodul al cincisprezecelea.)
Cos cămeși.
Nu cos cămeși,
Ci leg junghiurile lui N.
(Înnodăm nodul al șaisprezecelea.)
De la arat,
Pînă la sămînat,

Și pînă la cusut,
Cine are junghiuri,
De junghiuri i-o trecut.

Dup-acee, cuața cea de fuior de cînepă, pe care am făcut șaisprezece noduri, legăm pe beteag, în locul acela unde are junghiuri; dar așa îl legăm ca să nu înnodămața cu nod, făr' sucim laolaltă capetele ței, și lăsăm să cadă și să se piardă ea singură, zicînd: « precum s-o pierdut ața pe neștiute, astfel pe neștiute să treacă și junghiurile tlui N ».

De la Parasca Meiuș, de 60 de ani, din Ieud.

30

DE JUNGHIURI

Strîgă musca mare-n casă,
Că se-nsoară musca mică.
Ș-o belit o vacă grasă,
Ș-o belit un porc gras,
Și face mare mulătaș *.
Toate junghiurile li-o uitat,
Și ca para-n mare li-o aruncat.
Acolo au perit,
Acolo s-au topit,
Ca spuma pe mare,
Ca roua-n* cărare.
(Cutare) să rămîie curat,
Luminat,
Ca Dumnezău ce l-o dat.
Descîntecu de la mine,
Leacu de la Dumnezău.

De la Parasca Meiuș,
de 60 de ani, din Ieud.

31

DE UIMĂ

Luăm un sucitoriu și atingînd uima, zicem:

Uimă *, uimată
Cată de-ndărată,
Că mi-i fi mie surată;
Că de nu-i îndărăta,
Eu pe tine ti-oi mînca.
Că cîți o fost,
La tata și la mama,
Eu pe toți i-am mîncat.
Îndarătă îndărăt,
Îndarătă îndărăt.
Îndarătă îndărăt.

Zicînd aceste trei șiruri din urmă, împungem uima cu sucitoriu de trei ori. Descîntecul acesta se face de trei ori dupăolaltă.

De la Părasca Balea a Petri Gafiei, de 50 de ani, din Ieud.

32

DE UIMĂ

Luăm o bucată de baligă bine uscată, și ținînd-o în mînă, zicem:

Uimă, uimată,
Cată și-napoi îndărată,
Că ciudă-rece
Nuntă face
Și cheamă toate bubele,

Şi toate uimele.
Numai uima lui (N) o uitat
Şi nu o chemat.
De ciudă şi de bănat *
O săcat
Şi s'o uscat.

Dup'acee se sapă cu cuţitu pămînt de sub pragul căsii, şi mestecăm cu baligă şi ud de cocon, şi le încălzim puţin şi'apoi legăm grumazul celui bolnav.

Auzit de la Parasca Meiuş, de 60 de ani, din Ieud.

33

DE UIMĂ SAU MOIMĂ

Moimă, moimată *,
Înapoi îndărată.
Că de nu,
Cu sucitoriu *
Sucite'oi,
Cu spălătoriu
Spăla'ti'oi.
În nouă ţeri abate'ti'oi,
În nouă hotară,
La aceşti grumazi
Să nu întorni iară.
(Cutare) să rămîie curat
Şi luminat
Ca Dumnezău ce l'o dat.

De la Parasca Meiuş,
de 60 de ani, din Ieud.

34

DE AMORŢIALĂ SAU RĂGUŞEALĂ

Şi tu Cuţă, şi tu Cuţă,
Încalecă pe drăguţă,
Şi te du în valea'neagră,
Şi bea apă să'ţi întreacă
Şi ieşi afară la soare,
Şi creapă ca o ciocoare.
Aiesta (bărbat sau muiere) să rămînă
Curat şi luminat,
Ca argintu cel străcurat,
Ca Dumnezău ce l'o dat.

De la Parasca Meiuş,
de 60 de ani, din Ieud.

35

DE ŞOPÎRLARIŢĂ

Dacă omul are năduşeli şi'l strînge la grumaz, şi de'abia poate răsufla, atunci zicem că'i beteag de şopîrlariţă *. Luăm puţină unsoare de porc şi în'cepem a zice:

Nouă fete, nouă babe,
Şi un şopîrlariţ.
Opt fete, opt babe,
Şi un şopîrlariţ.
Şepte fete, şepte babe,
Şi un şopîrlariţ.
Şasă fete, şasă babe,
Şi un şopîrlariţ.
Cinci fete, cinci babe,

Și un șopîrlariț.
Patru fete, patru babe,
Și un șopîrlariț.
Trei fete, trei babe,
Și un șopîrlariț.
Două fete, două babe,
Și un șopîrlariț.
Una fată, una babă,
Și un șopîrlariț.
Nici o fată, nici o babă,
Nici un șopîrlariț.

Cu unsoare îl ungem la grumaz și-l legăm cu o băndură *, și prinzîndu-l de bărbie îi ridicăm capu-n sus de trei ori.

De la Parasca Meiuș, din Ieud.

36
DE ȘOPÎRLARIȚĂ

Nouă fete, nouă babe,
Nouă șopîrlariță,
Nici o fată, nici o babă,
Nici o șopîrlariță.
O coborît sfîntul,
Preasfîntul Apostol Petru,
L-o luat de mînă,
De mîna cea dreaptă,
Și l-o dus pe cale,
Pe cea cărare,
Pe drumul cel mare
Pîn' la rîul lui Iordan.
Și acolo l-o scăldat,
Și acolo l-o spălat,

Și de toate boalele
L-o scăpat.
O rămas mai sănătos
Și mai frumos,
Și mai curat.
Ca argintu cel străcurat,
Ca Dumnezău sfîntul
Ce l-o dat.

De la Parasca Meiuș, de 60 de ani, din Ieud.

37
DE ȘOPÎRLARIȚĂ

Luăm miere de stup, sau dacă nu-i la îndemînă, e bună și miere albă, și zicem:

Șopîrlariță lungariță,
Fugi de la (cutare).
Să mergem, să fugim
Că iesă neagra tomoiaga,
De sub pat,
De sub hat,
Și ți-a tăia vinele,
Și ți-a săca rădăcinele.
În grumaz nu prinde,
Vița nu întinde.
Că cuțit de argint
În mînă apucat-am:
Și ți-oi tăia vinele,
Și ți-oi săca rădăcinele:
Din împărătuș *,
De sub împărătuș,
Din vinele grumazilor,

Din auzul urechilor,
Din creierii capului,
Din șghieucile * ochilor,
(Cutare) să rămînă
Curat și luminat,
Ca aurului cel curat,
Ca Dumnezău ce l'o dat.

Mierea de stup sau mierea ce albă o mănîncă bolnavul, și va putea răsufla mai bine.

De la o oarbă de amîndoi ochii, de la Părasca Perța, de 80 de ani, din Botiza.

38

DE ÎNDESOARE

Dacă cutăruia i'i rău și are scaun prea des, sau, cum se zice: îi mere pîntecele prea tare, atunci trebuie să'i descîntăm de îndesoare *. Mergem la rîu sau la o vîlcea și aducem nouă pietricele curate albe, și tot din rîu, sau din vîlceauă, luăm apă de trei ori din trei locuri, mergînd pe apă'n sus, și de cîte ori luăm apă, de atîtea ori țipăm * în ea nouă miezuri de pîne de grîu, zicînd: « Eu îți dau pită de grîu și sare, tu îmi dă leac și vac * la cutare ».

Apa și pietricelele le fierbem laolaltă, pînă ce clocotesc, apoi luăm trei linguri, trei fuse, un co'leșer *, un cîrlig de fier și un ac, toate aceste le legăm laolaltă într'un mănunchi, și zicem:

Îndesoare prin foame,
Îndesoare prin sete,
Îndesoare prin supărare,
Îndesoare prin spaimă.

Nu strînge,
Nu frînge,
Nu cufrînge.
Nu încorda,
Nu hurduca,
Ci te alege
Și te culege.
Că dacă nu ti'i alege,
Și nu ti'i culege:
Cu fusu toarce'ti'oi,
Cu acu înpunge'ti'oi,
Cu cîrligu trage'ti'oi,
Cu coleșeru suci'ti'oi.
Cu lingura împărți'ti'oi.
(Cutare) să rămînă
Curat și luminat
Ca argintu cel mai curat,
Ca Dumnezău ce l'o dat
Și ca Maica Precista
Ce l'o lăsat.
Descîntecu de la mine,
Liacu'i de la Dumnezău.

Din apa cea descîntată își spală tot trupul, dar mai ales pîntecele, și bea din apă toată ziua puțintel, pînă ce o gată din vas. Descîntecul acesta se face în trei zile de post, adică: lunea, miercurea și vinerea. Dacă boala e îmbătrînită, atunci se face în nouă zile de post, adecă: în trei luni, în trei miercuri și în trei vineri.

De la Părască Meiuș, din Ieud.

39

DE MĂTRICI *

Luăm într-un vas horincă* ori unsoare de porc, și cu un cuțit, ori foarfeci, ori bosuioc, ori măghieran, facem cruci în horincă ori în unsoare și zicem:

Mătrici cu rosuri,
Mătrici mîieturi,
Mătrici prin strîgare,
Mătrici în potca * cea mare
Nu vă puiți ca iepuroaiele,
Nu vă lungiți ca șorecoaiele,
Nu vă cîcărăzați ca caprele,
Nu vă răgiți ca vacile.
Din carnea moale,
Din ciontu * (cutăruia)
Ieșiți afară,
Că de nu-ți ieși de bună voie,
Eu am nouă căței,
Din vinerea de Paști,
Cu curele roșii de grumaz legați.
Și vă alegeți,
Și vă culegeți:
Din crerii capului,
Din fața obrazului,
Din măduva cioantelor.
Și vă duceți în munții Galareului,
C-acolo mese-s întinsă,
Păharele umplute,
Păturile așternute.
Ș-acolo îți lăcui,
Ș-acolo-ți hodini.
(Cutăruia) să-i fie
De folos și ajutor,

Și de sănătate,
Și de rău să n-aivă parte.

Cu horinca sau cu unsoarea se spală pe acolo și unde-l doare. Se face descîntecul acesta de două ori: marțea și sîmbăta.

De la Odochie Petreuș, de 50 de ani, din Botiza, locuitoare în Ieud.

40

DE MĂTRICI

S-o luat Maica sfîntă,
Măria Precurată,
Pe drumul cel mare,
În pădurea mare,
Cu săcurea mare.
Au făcut mînăstire mare
Cu nouă zăbrele,
Spre sfîntul soare.
Toți prorocii
Și toate prorocițele,
Și preasfintele mironosițe
Au venit
Să sfințească acea mînăstire.
Domnul Hristos nu-i aici,
Ci-i după leacuri de mătrici.
Bine le știe alege,
Bine le știe culege.
Din toate vinele omului,
Din toate mădulările lui.
Cu puterea Sfințeniei-Sale
Pe bolnav îl lasă sănătos.

Cu rugăciunile Preacuratei Maice
Și cu credința lui « Hris Chrisu » *.

De la Parasca Meiuș,
de 60 de ani, din Ieud.

41

DE MĂTRICI

Luăm unsoare de porc sau unt de oaie, și descîntînd zicem:

Mătrici mătricoasă *,
Din jocul celor frumoasă.
Mătirici cu ceas rău,
Nu junghieți, nu despicați,
Ci v'alegeți și vă culegeți
Ca un grăunț de mac
În patru despicat.
Ca spuma în mare,
Ca ștopitu * în cărare.
Omul să răsaie curat
Și luminat,
Ca bunul Dumnezău ce l'o lăsat,
Bun ceas ce'o născut.

Cu unsoarea aceea apoi se unge bolnavul de trei ori în decurs de nouă zile.

De la Pălaga Ungur, de 50 de ani, din Săliște.

42

DE MĂTRICI

Punem într'un vas horincă *, vin sau olivă * și asupra aceluia descîntăm, zicînd:

O plecat Sfîntă Măria Mare
Cu săcurea mare,
În pădurea cea mare.
Făcu mînăstire mare:
Cu nouă uși
Și cu nouă altare,
Cu nouă turnuri
Și cu nouă zăbrele,
Cătră sfintele stele.
Maica Sfîntă Preacurată
Pe toți i'o strîns,
Pe toți i'o cetit,
Și pe toți i'o prorocit.
Numai Ion Sînt Ion
N'o fost să'l ceteà(scă)
Și să'l prorocià(scă).
O fost la cutare (om sau dobitoc),
Să'i strîngă mătricele și rosurile,
Din toate închieturile,
Să le ducă
În pădurile cele întunecoasă,
Unde cocoși negri nu cîntă,
Vaca neagră nu rage,
Rădăcină nu se trage,
Foc nu se face.
Acolo să pieie și să răspieie:
Ca spuma de pe mare,
Ca roua de soare.

De la Măria Bizău,
de 50 de ani, din Cuhea, măritată în Ieud

43

DE ALBEAȚĂ

S-o luat cinci orbi pe cale, pe cărare.
Cînd o fost în miez de miază-cale *,
S-au întîlnit cu sfînta Luni,
Cădelnița lui Hristos,
Începelnița * de post.
S-o întîlnit
Cu sfînta Marți,
Cu sfînta Miercuri,
Cu sfînta Joi,
Cu sfînta Vineri,
Cu sfînta Sîmbătă sabornică *,
Cu sfînta Duminică,
Învierea lui Hristos.
Priceput, nepriceput,
Pe dinaintea tuturor o trecut.
El rău s-au supărat
Și în ochii lui au aruncat:
Ceață cu albeață,
Suflături cu băgături,
Prin dedeochi,
Prin blăstăm,
Prin păcat,
Prin osîndă.
Maica Sfîntă bine-l văzură,
Bine-l auziră,
Plîngîndu-se și tînguindu-se.
Și-o întins scară de ceară
Și la el o coborît.
Albeața cu mătura măturatu-i-o,
Cu piepten pieptănatu-i-o,
Cu ștergură * ștersu-i-o,
Ca argintul curat alesu-l-au.

În jghiaucă * de nucă însfăcatu-l-au.
În marea mare aruncatu-l-au.
Maica cea sfîntă,
Aflatu-s-au și-a zis:
« De blestem și de osîndă,
Că pentru nebăgarea de seamă
Ai căzut la întunecare,
La orbie și neputință.
M-am rugat la Tătăl ceresc,
Te-am mîntuit și te-am curățit,
Mai cu mare luminare de cum ai fost.
Să te socotești de primejdia aceasta:
Cu rugăciuni,
Și cu porunca Tatălui ceresc ».

De la Maria Bizău, din Cuhea.

44

DE ORBALȚ, FOC VIU

Orbalț * prin dedeochi,
Orbalț din vînt,
Orbalț din cărare,
Orbalț din țipătura * cea mare.
Orbalț de nou feluri:
Orbalț alb,
Orbalț roșiu,
Orbalț cu puroi,
Nu înfoca,
Nu boboti,
Că pe cruce de ban
Întinde-ti-oi,
La-mpărat trimite-ti-oi,
Legat cu nouă fire de mătasă,

Cît o fost mîna de groasă.
Se aflară orbalțiul și ziseră:
— O, mine*, nu mă legați,
Nu mă strîngeți așa de tare,
Că mi-a crepa inimioara.
— Noi încă te-om îngădui,
Cu șinorul* dezlega-ti-om,
De nu-i fă(ce) zoi cu puroi.
— Dezlegați-mă mai tare,
Carne albă n-oi stricare.
Orbațiul l-oi ponosî*
Și nemica nu i-a hi.
L-oi lăsa curat, luminat,
Ca argintul străcurat,
Ca Dumnezău ce l-o dat.

De la Maria Bizău, din Cuhea.

45

DE ORBALȚ

Căutăm o mătură părăsită și-o ștergare* cu care ne ștergem pe obraz, și ținîndu-le amîndouă în mînă zicem:

S-o luat 44 de călugări,
La 44 de mînăstiri,
Cu 44 de mături să le mături,
Cu 44 de șterguri să le șteargă.
Unde mergeți voi,
44 de călugări sfinți?
— La 44 de mînăstiri sfinte,
Cu 44 de mături
Să le măturăm,
Cu 44 de șterguri

Să le ștergem.
De acolo s-o înturnat,
Cei 44 de călugări sfinți,
Că acolo 44 de mănăstiri
Îs măturate cu 44 de mături,
Cu 44 de șterguri îs șterse.
— Viniți la (cutare),
Măturați bubele și orbalțul,
Bubele din cale,
Bube din cărare,
Din aruncătura cea mare,
Bubele din vînt,
Bubele din apă,
Bubele de nouă feluri.
Cu mătura să le măturați,
Din creierii capului,
Din vederea ochilor,
Din piele și din carne,
Din fața obrazului
Din rînză și din inimă,
Din mînuri și picioare,
Și din toate măruntaiele omului.
Cu mătura să le măturați
Și cu ștergura să le ștergeți,
Și-n marea mare
Să le aruncați.
Acolo să piei,
Acolo să răspieie:
Ca spuma de pe mare
Ca roua de sfîntu soare.
Omul să rămînă curat,
Curat și luminat,
Ca Dumnezău ce l-o dat,
Ca Dumnezău ce l-o făcut:
În acesta ceas ce-i cat
Dumnezău să-i dea leac.
Eu amu bubele le-am văzut,

Înapoi le-am abătut.
De unde li-o căpătat
Înapoi le-am îndărătat*;
Eu de la mine descînt,
Leac să deie Domnul sfînt,
Sfînta zi de astăzi
Și sfînta Maica Preacurata.

Cu mătura și ștergura pe cari le ținem în mînă, atingem de nouă ori locul acela unde-i orbalțiul. De nu-i trece morbul, atunci descîntecul îl repetim de nouă ori, însă numai sara și dimineața.

De la Niță Sas, de 60 de ani, din Poienile lui Ilieș.

46

DE BUBĂ

Îndarătă*, bubă cu năjit*,
Îndarătă, bubă roșie,
Îndarătă, bubă galbînă.
Îndarătă, bubă prin strîgare,
Îndarătă, bubă prin dedeochi,
Îndarătă, bubă mînioasă,
Îndarătă, bubă veninoasă,
Îndarătă, bubă de nouă feliuri.
Că eu te cînt
Și te descînt.
Și te-ndărăt
Să te-ndăreți.
Nici atîta zăbavă să n-ai,
Cît are popa în ziua de Paști la slujbă.
Că ea de ciudă mare,
De pogană* mare,

Toate li-o ales,
Toate li-o cules.
Te du pe cîmpul Giulei,
Că acolo te așteaptă
Cete de fete,
Steaguri de neveste,
Cu mesele așternute,
Cu paharele umplute.
Acolo să beai,
Acolo să te veselești:
Omul să rămînă
Curat și luminat,
Luminat ca argintul,
Curat ca aurul strecurat,
Ca buna mamă ce l-o dat,
Ca-n ce ceas s-o născut.

De la Mărcuță Florea,
de 60 de ani, din Ieud.

47

DE BUBĂ

Luăm un ban de argint din o zgardă ce o poartă fetele la grumaz, și ținînd banul în mînă zicem:

Cruce de argint apucat-am,
Înapoi îndărătatu*-ste-am.
Bine alege-oi,
Bine culege-oi
Din fața obrazului,
Din auzul urechilor,
Din șghieucile* ochilor,
Din creierii capului.
Pe cruce de argint

Aşeza-ti-oi, pune-ti-oi,
La creasta duce-ti-oi.
Cu vin de nouă ani ospăta-ti-oi,
În perine noi culca-ti-oi.
Mărie, rogu-o lui Dumnezău,
Sfîntă Mărie,
N-are cu ce a ospăta,
N-are în ce a o culca.

Banul cel de argint îl legăm acolo unde-l doare pe bolnav, şi lăsăm să steie acolo două-trei zile, cînd îi va trece.

De la oarba Părasca Perţa, din Botiza

48
DE BUBĂ

Luăm un cuţit de oţel şi facem cruci peste un blid cu apă, ori peste locul acel dureros, zicînd:

Bubă bubată,
Înapoi îndărată,
Draga mea, surata mea,
Că eu amu te văd,
Amu te şi îndărăt.
Mai mult nu creşte,
Ci te topeşte:
Ca spuma de pe mare,
Ca roua de sfîntu soare,
Ca ştopitu* în cărare.
Nu roşi, nu albăstri,
Nu coace, nu sparge,
Nu junghiè, nu mînca,
Nu înfiora, nu umfla

Şi nu învenina,
Rădăcină nu prinde,
Viţă nu întinde:
Ci te du în loc necercat,
Unde cocoşi negri nu cîntă,
Unde oameni nu umblă,
În munţii Galareului.
Omul cutare să rămînă
Curat şi luminat,
Ca Dumnezeu cum l-o lăsat.

De la Niţă Sas, din Poienile lui Ilieş.

49
DE SPURCAT

Cînd şarpele sau nevisca (nevăstuica) muşcă vaca sau alt animal, atunci se zice că-i muşcată de spurcat. Dacă nu grăbim cu descîntecul, atunci vaca sau alt animal prinde a se umfla. Luăm o căl-dăruşă plină de apă curată şi ne ducem la vaca beteagă şi făcînd cruci cu cuţitul în apă, zicem:

Tu spurcat,
Tu necurat,
De nu-i îndărăta,
De-acoale ti-oi lua,
În fundul mării-roşie
Te voi arunca.
Acolo să piei,
Acolo să răspiei,
Ca spuma de pe mare,
Ca roua de sfîntul soare.
Rujana (sau cutare) să rămîie
Curată, luminată,

Ca argintul cel curat,
Ca bunul Dumnezău ce-o dat.
Descîntecul de la mine,
Liacul de la Dumnezău,
De la Maica Preacurată
Şi de la toţi sfinţii lui Dumnezău.

De la Ileană Pop, din Berbeşti.

50

DE MUŞCĂTURĂ DE ŞERPE

Aducem apă din rîu şi punem într-însa aiu * verde şi zicem:

Amin, aminată *
Sfinţitului sfinţită,
De-a cucuruzata *,
De-a buburuzata.
S-o suit şerpele,
În vîrful călinului,
Cuib să facă
Şi pui să scoată.
Cum n-o putut face cuib,
Cum n-o putut scoate pui,
Aşa să nu poată
Umfla şi crăpa
Dobitocu acesta.

Din apa rece dăm să beie dobitocul de trei ori, şi totodată spălăm de trei ori rana, sau locul acela unde a muşcat-o şarpele. Descîntecul acesta se face de trei ori după olaltă. E de însămnat că în ce loc ne apucă vestea sau rugarea ca să descîntăm de muşcătură de şerpe, din acel loc nu-i iertat să

ne clătim pînă ce zicem descîntecul acesta de trei ori.

De la Părasca Balea a Petri Gasiei, de 50 de ani, din Ieud.

51

DE MUŞCĂTURĂ DE ŞERPE, SAU DE NEVISCĂ*

Căutăm o piele de neviscă şi punînd-o pe o drănicioară, o ţinem în mînă, iar peste apa ce-i într-un vas zicem următoarele:

Clocea şerpele,
La vîrfu Galareului,
Pui nu scoate.
N-o putut face cuib,
Nici o putut scoate pui.
Leptiţă, pestriţă *,
S-o legat de os,
Să facă folos.
Ţte în trei ţte,
La cea piatră îngurguţată *
Şi de fată împeliţată,
Apă aduce,
Ea o aduce,
Ea o bea
Şi gîndacu încă creapă,
Pagubă să nu facă.

Pielea de neviscă o băgăm apoi în apa asupra căreia am descîntat şi frecăm dobitocul în locul acela de unde a fost muşcat de şerpe sau de neviscă.

Auzit de la Mărişca Vlad, de 65 de ani, din Săliştea.

52

DE MUȘCĂTURĂ DE ȘERPE

Luăm un fir de orice fel de iarbă verde și cenușă într-un vas, și cu firul de iarbă și un grăunte de aiu * mestecăm cenușa, zicînd:

Șede fată pupuiată
Pe un vîrf de piatră,
Face pîne de cenușă
Și cu lapte de căpușă:
Să mînînce șerpe negru
Și șerpoaie neagră;
Să mînînce șerpe alb
Și șerpoaie albă;
Să mînînce șerpe pestriț
Și șerpoaie pestriță;
Să mînînce șerpe galbîn
Și șerpoaie galbînă;
Să mînînce șerpe vînăt
Și șerpoaie vînătă;
Să mînînce șerpe roșu
Și șerpoaie roșie.
Și cît ce li-oi da,
Și cît ce-or mușca,
Drept în două or crăpa.

Apoi luăm firul de iarbă, cenușa și grăunțele de ai * și frecăm locul unde e mușcătura de șerpe. Descîntecul se face de trei ori după olaltă, de trei ori în zi, dimineața, la amiazăzi și seara, adecă de nouă ori în zi. De nu-i trece, repetim din nou și în cealaltă zi.

De la Ioana Ofrim, de 60 de ani, din Oanceşti.

53

DE MUȘCĂTURĂ DE ȘARPE

Veveriță, pestriță,
Nu umfla,
Nu bursuca *.
Atunci umflă,
Atunci burzucă,
Cînd a face
Laur-balaur,
Cuib în crucea bradului
Și în vîrful molidului.
Atunci și nici atunci.
Pfui, pfui, pfui!
Descîntecu-i al mieu,
Leacu-i la Dumnezău.

Auzit de la Mărcuță Florea, din Ieud.

54

DE ÎNCUIAT

Aducem picături de apă de pe roata morii și luăm o ață de lînă neagră, toarsă din ziua aceea cînd descîntăm, și facem pe ea nouă noduri, după aceea o băgăm în apa care am adus-o de pe roata morii și începem a deznoda nodurile de pe ață, zicînd la fiește care deznodămînt de trei ori vorbele:

« Trei fete de jid încuie, trei fete de jid descuie. » Din apa acee dăm să beie bolnavul de nouă ori, după care se va descuia și va avea scaun.

De la Mărcuța Florea din Ieud.

55

DINTRU IELE, SAU DE VÎNT RĂU

Cînd peste om sau peste dobitoc trece repede ceva vînt rău şi călduţ, atunci atît omul cît şi dobitocul ţepeneşte, sau îi ţepenesc unele membre ale trupului, îi vin fiori, adecă o dată i-i cald, o dată i-i rece, şi îi vine a vărsa. Dacă nu grăbim cu descîntecul « dintru iele » atunci i se face mai rău, atît omului cît şi dobitocului.

Luăm horincă* şi punem într-însa bosuioc, legat într-un mănunchi cu-o cipcă* roşie, o dutcuţă* de argint şi cuţit cu mănunchi de aramă galbînă, şi zicem:

Trecură Irod
Cu Irodiasa,
Cu fetele lui,
Cu feciorii lui,
În joc jucînd
Şi voie bună făcînd.
Puterea lui N. i-o luat,
În glas de moarte* l-o lăsat.
Ca pe un snop de cînepă meliţat,
Peste drum de ţară l-o aruncat.
El o prins a se cînta
Şi a se văieta.
— Nu te cînta,
Nu te văieta:
Că cale lungă întinde-om,
Pe ele prinde-li-om.
Cu cuţit de aramă răni-li-om,
Cu mătură de bosuioc mătura-li-om,
Cu şirincă* roşie lega-li-om,
În fedeleş* înfunda-li-om.
Ca să nu rămîie

Cît un grăunţ de mac,
În nouăzeci şi nouă despicat.

Cu horinca acee descîntată se spală pe tot trupul, dar mai ales spală membrele acele cari îl dor, şi bea puţintel de nouă ori. Descîntecul acesta se face de nouă ori dup-olaltă. Se poate face în oricare zi, dar mai bine marţia şi sîmbăta, adecă în zile de dulce, şi mai ales cînd e lună nouă.

De la la Anuţa Dunca lui Găvril a lui Simionu Tudorei, de 45 de ani, din Ieud.

56

DESCÎNTEC DE FOC DE VÎNT, SAU DE FAPT DE VÎNT, SAU BUBE RELE

Buba cea rea sau dalac, de regulă o capătă omul de la animale, care au suferit de dalac.

Luăm o strachină curată şi punem nouă cărbuni de foc şi ţinînd către cel bolnav, zicem:

Ieşi, focule, foc.
De te-ai luat din apă,
În apă te du.
De te-ai luat din vînt,
În vînt te du.
De te-ai luat de pe frunză,
În frunză te du.
De te-ai luat din pămînt,
În pămînt te du.
De te-ai luat din iarbă,
În iarbă te du.
De te-ai luat din lemn,
În lemn te du.

De te-ai luat de pe cărare,
În cărare te du.
De te-ai luat din roauă,
În roauă te du.

Apoi bolnavul iesă din casă în tindă, iar descîntătoriul în pragul uşăi stă cu strachina cu cărbuni de foc şi din nou începe descîntecul dinainte. Apoi bolnavul iesă afară, iar descîntătorul stă pe pragul tinzii cu strachina în mînă din nou zîcînd descîntecul. La sfîrşitul fiecărui descîntec suflăm în strachină, ca să meargă fum cătră morbos. Descîntecul se face în trei zile, în fieştecare zi de trei ori.

De la Petru Ştiopei, de 50 de ani, din Bîrsana.

57

DE POCIT *

Cînd se porneşte omului sîngele din nas, sau căzînd de undeva se loveşte omul sau dobitocul, sau din ceva bătaie se înmărmureşte ceva loc, sau membrul oarecareva al trupului, sau cînd îşi pierde puterea din mînă ori din picior, atunci se zice că trebuie să-i descîntăm de pocit.

Descîntecul e următorul:

S-o luat (cutare),
Pe cale, pe cărare,
S-o-ntîlnit cu potca * de pădure.
În faţă i s-o uitat,
Zilele i le-o luat.
Lasă, nu gîndi,
Că liac om găsi.

Că eu legu-le,
Şi eu culegu-le,
Cu ciuru diregu* -le:
Din creierii capului,
Din faţa obrazului.
Miia de locuri,
Suta de noduri,
(Cutare) să răsaie curat
Şi luminat,
Ca Dumnezău ce l-o dat,
Bun ceas ce-o născut.

Dup-acee, cu apa asupra căreia am descîntat, îl spălăm pe unde-l doare, de trei ori pe zi, şi de nouă ori să beie pe zi, pînă cînd nu mai ţine din apă.

De la Pălaga Ungur, de 50 de ani, din Săliţte.

58

DE POCIT

O plecat Irod cu Irodiasa,
Cu fetele lui,
Şi cu ficiorii lui,
Cu slugii lui
Şi cu slujnicele lui,
Cu izbitoarele
Şi cu zghiuitoarele,
Cu frumoasele
Şi cu vîntoasele,
Pe drum mergînd
Şi jocuri jucînd,
Şi voie bună făcînd,
Pe (cutare, dacă-i om):

În ce ceas l-o aflat,
Lucru lucrînd
Ori somn somnînd.
(Dacă-i dobitoc):
Pe drum mergînd
Și iarbă păscînd.
Sănătatea i-o luat,
În gros de moarte l-o lăsat,
În drum de țiară l-o aruncat,
Ca un snop de cînepă melițat.
Cu mătură de busuioc
L-o măturat,
Cu fir roșu l-o legat,
Pe vrană * de toc * l-o băgat,
S-o cîntat, și s-o văietat
Cu glas mare pînă-n cer,
Cu răsun(et) preste pămînt.
Doar-aude cineva,
Să-i folosească.
Nime-n lume n-o văzut,
Nime-n lume n-o auzit,
Făr' Maica Domnului,
Din poarta ceriului,
L-o văzut și l-o auzit,
Pe scară de ciară a coborît:
Năframă albă i-o întins,
Și cale da i-o cuprins.
— Ce te cînți,
Ce te vaieți?
— Cum nu m-oi cînta,
Cum nu m-oi văieta,
Că o plecat Irod
Și cu Irodiasa,
Cu fetele lui
Și cu ficiorii lui,
Cu slugii lui
Și cu slujnicele lui.

Cu izbitoarele
Și cu zghiuitoarele,
Cu frumoasele
Și cu vîntoasele.
Pe drum mergînd,
Jocuri jucînd
Și voie bună făcînd.
Nu știu în ce ceas m-o aflat,
În lucru lucrînd,
În somn somnînd,
Ori în drum mergînd.
Sănătatea mi-o luat,
În gros de moarte m-o lăsat,
În drum de țiară m-o aruncat,
Ca un snop de cînepă melițat.
Cu mătură de busuioc m-o măturat,
Cu fir roșu m-o legat,
Pe vrană de toc m-o băgat.
Maica Domnului o zis:
— Nu te cînta,
Nu te văieta:
Cale am cuprins,
Și pe ele le-am prins,
Cu mătura le-am măturat,
Cu fir roșu le-am legat,
Pe vrană de toc le-am băgat.
Auzia Irod cu Irodiasa,
Și la Maica Sfîntă o venit:
— Cum îi, Maică,
Cum îi, Sfîntă,
Că ne-ai băgat
În robia asta grea?
— Cum nu v-oi băga,
Că sănătatea omului
(Sau a dobitocului) i-o luat
Și ca un snop
De cînepă melițat

În drum l-o lăsat.
— Nu gîndi, Maică, nimică,
Că eu știu unde-i puterea,
(A omului sau a dobitocului)
Ori în curțile noastre,
Ori în păharele noastre.
Li-oi alege
Și li-oi culege,
Cît să nu rămîie,
Cît un grăunte de mac
În patru despicat,
Da nici atîta să nu rămîie.

Dacă facem descîntecul peste horincă* sau vin, atunci să beie puțin, iar dacă-l facem peste oleu* de olivă*, atunci să se ungă.

De la Maria Bizău, de 50 de ani, din Cuhea, măritată în Ieud.

59
DE ULCIOR*

Se întîmplă de multe ori că pe geana ochiului se face o bubucă lungăreață, și cu încetul prinde a coace, făcînd dureri foarte mari. Atunci trebuie să descîntăm de ulcior, zîcînd:

Hap*, ulcior, hap,
Hap, ulcior, hap,
Ulcior săc, te săc,
Din vîrf te săc;
Din rădăcină
Te fac fărină*.
Cum nu-i amu dimineață,
Așa să nu fii tu,
Pe mîne dimineață.

Descîntecul acesta se face ținînd în mînă ori un cărbune, ori un grăunț de orz, făcînd roată înaintea ochiului; cînd însă gătăm descîntecul, atunci aruncăm în foc cărbunele ori grăunțul de orz, iar cel beteag să fugă afară repede. Descîntecul acesta se face de nouă ori după olaltă, cu nouă grăunțe de orz, sau cu nouă cărbuni.

De la Frăsîna Vlad, născută Grad, de 60 de ani, din Săliște.

60
DESCÎNTEC PENTRU ÎNCETAREA DURERILOR DE MĂSELE

Se ia o secere, mătură, pieptîn, cuțit și o ștergură cu care ne ștergem pe obraz și ținîndu-le în mînă, se zice:

O mers (cutare) de la casă, de la masă,
Voioasă și sănătoasă.
Cînd o fost la miez de cale,
S-o întîmpinat cu omuțu mititel:
În față i s-o uitat
Și trupu i s-o tulburat,
În cap i s-o aruncat.
Acela nu-i omuțu mititel,
Ci-i năjîtu* pricăjîtu.
Da eu (cutare) cu mătura mătura-l-oi,
Cu pieptînu pieptîna-l-oi,
Cu secerea secera-l-oi,
Cu ștergura șterge-l-oi
Și un buba l-oi fă(ce),
În mare l-oi arunca.
Acolo să pieie,
Acolo să răspieie,
La cutare să nu steie.

Secerea, mătura și pieptînul se leagă laolaltă cu ștergura, și lăsăm să steie trei zile legate laolaltă. Descîntecul se zice de trei ori după olaltă în trei zile, adecă în total de nouă ori.

De la Petru Știopei, de 50 de ani, din Bîrsana.

61

DESCÎNTEC CÎND VACA ȘI-O PIERDUT LAPTELE

Aducem tărîță de grîu sau de mălai, și descîntăm peste ele, zicînd:

S-o luat văcuța de la ocolu său,
De la casa domnu-său:
În cîmpu cu mană,
În cîmpu cu hrană.
Și s-o-ntîlnit
Cu moroi,
Cu moroaie,
Cu strîgoi,
Cu strîgoaie,
Cu formăcători *,
Cu formăcătoare:
Mana i-o luat,
Laptele i-o strîcat.
Și-o ieșit Maica Preacurată
Din poarta ceriului,
Și-o zis:
— Ce răgești, tu văcuță,
Ce mugești, tu văcuță?
— Cum n-oi răgi,
Cum n-oi mugi:
C-am ieșit de la ocolu meu,
De la casa domnu-mieu,

În cîmpu cu mană,
În cîmpu cu hrană,
Și m-am întîlnit
Cu moroi
Și cu moroaie,
Cu strîgoi
Și cu strîgoaie,
Cu formăcători
Și cu formăcătoare,
Mana mi-o luat,
Laptele mi l-o strîcat.
Maica Sfînta Mărie
O luat donița din poarta ceriului
Și-o muls lapte,
Mult, puțin,
Cît o dat Dumnezău.
Și-o luat chiag
Și-o închiegat,
Și-o luat marmură
Și-o înmărmurit,
Și-o luat piatră
Și-o împietrit,
Și-o luat bucium
Și-o bucimat,
În tuspatru cornuri de lume,
Și-o sorocit
Toți moroii
Și toți strîgoii,
Toți strîgoii
Și toate strîgoaiele,
Toți formăcătorii
Și toate formăcătoarele.
Care cum o venit,
O mușcat și-o orbit;
Numai baba cea buzată,
Cu zgaburi * încălțată,
Nici o sorbit,

Nici o orbit,
Nici o muşcat,
Nici o crepat.
Maica Sfînta Mărie
O luat un cuţit mare,
Să-i zboare capu,
Să-i taie capu.
Ea atunci o strîgat:
— Stăi, Maică Sfîntă Mărie,
Nu-mi tăia capu,
Nu-mi zbura capul.
Că eu am strîcat,
Eu am deochiat.
— Curînd, mai curînd,
Tocmeşte mai frumos,
Decît cum o fost.
Aieste (tărîţele)
Băga-li-oi pe guriţă:
Inima ţi s-a tocmi,
Părunţu ţi s-a netezi,
Ţîţele ca trîmbiţele.
În urmă îi păşi,
Mana * ţi-i găsi.
Altuia nu lăsa,
Altuia nu lua:
Cît îi on grăunţ de mac,
În patru despicat.
Întru acesta ceas,
Cît îţi cătai,
Mana ţi-o înturnai.
Doară ţi-l opresc:
Zinele, o' vecinele,
Or căsarii cu păcurarii.
Eu îl strîg şi-l aduc:
Cu sorocu lui Dumnezău
Şi-a Maicii Preacurate.
Eu cu drag ţi-am descîntat,

Dumnezău să-ţi deie liac.

Tărîţele acelea peste cari am descîntat, le mestecăm cu piatră pucioasă şi cu sare, şi le dăm vacei să le mănînce pe inima goală, adecă des-de-demineaţă, înainte de ce-ar fi mîncat altceva.

De la Odochie Petreuş, din Botiza.

62

CÎND SE ÎMPUŢINEAZĂ SAU SCADE LAPTELE VACII, PE ZI CE MERGE

Cînd scade laptele vacii pe neaşteptate, deşi îi dăm hrană bună, atunci putem şti că o făcut oarecineva făcătură peste vacă şi i-o luat laptele. Ca să dobîndim înapoi laptele pierdut, trebuie să prindem un peşte, dar mai bine dacă prindem un păstrăv din izvorul muntelui, şi-l aducem de viu acasă. Cînd mergem a mulge vaca, punem păstrăvul în doniţă şi mulgem peste el puţin lapte. Dacă atunci se îmblăteşte * păstrăvul, putem şti sigur că se îmblăteşte şi vaca stăpînului aceluia care prin făcătură o luat laptele de la vaca noastră. Nu peste mult, trebuie să vie stăpînul sau stăpîna vacei aceleia care se îmblăteşte, şi ne roagă să nu mulgem mai mult lapte peste păstrăv, că i-a pieri vaca şi făgăduieşte că a face să vie înapoi laptele ce l-o luat. Dacă nu vine nime să ne roage, atunci mulgem lapte mai mult peste păstrăv, pînă ce trece peste el, şi ca urmare e că piere păstrăvul dar totodată piere şi vaca acee, la care prin făcătură s-o dus laptele de la vaca noastră.

De la Niculai Pop, de 45 de ani, din Ieud.

63

DESCÎNTEC CÎND S-O LUAT LAPTELE DE LA CUTARE VACĂ

Luăm tărîță de grîu sau de porumb și mestecîndu-le cu sare, zicem peste dînsele:

S-o luat cutare vacă,
Pe cale, pe cărare,
Și o ieșit în cîmp,
În cîmpul cu hrana,
În cîmpul cu mana:
S-o întîlnit cu moroi,
S-o întîlnit cu strîgoi,
Cu formăcători
Și cu formăcătoare:
Mana i-o luat,
Laptele i l-o furat.
Vaca înapoi o înturnat
Și tare s-o supărat.
Nime-n lume n-o văzut-o,
Fără Maica Domnului,
Din poarta ceriului,
Și de acolo o zis:
— Nia, văcuță, nia,
Eu nu te strîng pe tine,
Ci strîg mana ta,
Și strîg dulceața ta,
Din lume și peste lume,
Din tuspatru cornuri de lume.
Eu strîg iute:
Să vie ca gîndu,
Să vie ca și vîntu,
Mana ta și dulceața ta.
Vîntu să-și adie,
Și-n pulpă să o puie,

Pulpa ca donița,
Țîțele ca trîmbița.
De-a altuia nu-mi trebe,
Cît îi un grăunț de mac
În patru crepat și în nouă despicat.
Fără mana ta
Și dulceața ta,
Pe astară * să vie.
De-i aici în sat,
Să vie pîn gard,
De-i într-a doua casă,
Să vie pîn leasă.
De-i în vecini,
Să vie pîn spini.
De-i în pulpele vacilor,
Ori de-i în donițele babelor,
Ori în ulcele cu pietricele:
Acele toate să se prăvălească,
Și mana de acolo să iasă,
Să-i fie laptele gros
Și lapte unsuros,
Cum l-o dat Domnu Hristos.
Să vie iute ca gîndu,
Degrabă ca vîntu.
Pe tărîță și pe sare să se puie,
Căci vaca a mînca,
Toată mana și-a căpăta.

Tărîțele acele, mestecate cu sare, le dăm apoi vacii să le mănînce, și peste cîteva zile va îndărăta laptele.

De la Niță Sas, de 60 de ani, din Poienile lui Ilieș.

64

DESCÎNTEC PENTRU A STRÎGA LAPTELE PIERDUT

Marți ori vineri seara, cînd îi lună veche, luăm tărîță și sare și le mestecăm laolaltă și ședem pe pragul grajdului, făcînd cruce cu un cuțit prin tărîță și sare, și zicem:

— Nia, Suraie, nia,
Nu te strîg pe tine,
Ci strîg laptele tău,
Untul și groștioru*.
O mers Suraie,
De la casă, de la masă,
Voioasă și sănătoasă,
Răgind și buncăluind*,
Cînd o fost la miez-de-cale,
S-o întîlnit cu Petru, Sînpetru,
Răgind și buncăluind.
Sînpetru o întrebat:
— Tu, vacă, ce răgești, ce buncălușești?
— Cum focu n-oi răgi,
Cum focu n-oi buncălui:
Pulpa mi-o strîcat,
Vițelu l-o bosurcat*,
Mana mi-o luat.
Sînpetru o strîgat:
— Voi, strîgoi, voi, bosorcoi*
Și tu, fata-pădurii,
De nu-ți tomni ce-ați strîcat,
Să fiți blăstămate și afurisite
De mine, de Dumnezău,
Dar mai ales de Fiul său,
De Maica Preacurată
Și toți sfinții lui Dumnezău.

După acee, luăm fierul cel lung al plugului și îl înfocăm să fie roșu, și mulgem peste dînsul în cruciș cîte trei picuri din toate țîțele vacii; astfel laptele pierdut și-l va recăpăta.

De la Petru Știopei, de 50 de ani, din Bîrsana.

ANEXE

ANEXA nr. 1

Pentru a verifica gradul în care se mai păstrează cîntecele culese de I. Bîrlea în urmă cu peste 50 de ani, am socotit necesar a face unele cercetări în comuna Berbești, lîngă Sighet, din care folcloristul a cules mai mult de jumătate din piesele colecției sale. Am cercetat, totodată, sensul unor expresii și am îmbogățit glosarul.

În ceea ce privește primul punct al cercetării, frecvența actuală a cîntecelor din colecție, am constatat că majoritatea pieselor culese (balade, colinde, hore, țipurituri, versuri la mort) au o circulație largă.

Avînd cu mine un magnetofon, am putut înregistra pe lîngă piesele transcrise, peste 40 de melodii de colinde, hore, țipurituri, care se află acum în Arhiva Institutului de etnografie și folclor din București.

Am înregistrat de la următorii informatori:
Rusu Gheorghe, 74 de ani.
Marina Petru, 74 de ani.
Codrea Dumitru, 66 de ani.
Codrea Pălăguța, 60 de ani.
Codrea Vasile, 50 de ani.
Rednic Ileana, 40 de ani.
Codrea V. Ileana, 18 ani.

Codrea Ileana a lui Ionu Tomii, 18 ani.
Bîrlea Iacob Ioana, 21 de ani.
Suciu Ion, 23 de ani.
Codrea Toader, 14 ani.

Din repertoriu cules:

Mărgu-și trei păcurărei (Miorița)
Sus la verdele de munte (Miorița)
Pintea.
Gruia, cum a fost cu soru-sa la arat.
Gruia lui Novac.
Gruia lui Novac (de fapt motivul din *Ghiță Cătănuță*).
Fata de general.
Văleanu.

Am cules și următoarele colinde:

Din mărire s-a născut.
Trei crai de la răsărit.
În oraș în Vifleim.
Trei crai de la răsărit (variantă).

Pentru controlul prezenței cîntecelor lirice în viața satului am chestionat pe următoarele informatoare, numai informatoare, fiindcă majoritatea liricii aparține acestui sex:

Ileana Rednic, 40 ani.
Ileana V. Codrea, 18 ani.
Ileana Codrea lui Ionu Tomii, 18 ani.

Pentru cîntecele vonicești, haiducești, ciobănești l-am avut ca informator pe Suciu Ion, 23 ani.

Constatarea a fost că lirica din colecția lui I. Bîrlea e încă o prezență masivă, de asemenea strigăturile, unele împrumutate de la oșeni.

În ceea ce privește balada, am notat și răspunsurile a doi informatori: Vasile Codrea, 50 ani și soția sa. Am citit, pe rînd, baladele din colecție și am notat răspunsurile acestor informatori. În paranteză, imediat după titlul baladei, dăm localitatea unde a fost culeasă balada de către Ion Bîrlea.

Bătălia de la Solflorin (Ieud). Soțul și soția: N-am auzit.
Petrea, viteazul mare (Ieud). Ambii: Se știe și la noi.
Pintea (Berbești). Soțul: Îl știe tot tineretu.
Gruia lui Novac (Borșa). Ambii: Se știe.
Novac (Berbești). Ambii: Se știe.
Pribegii la podu Veneției (Berbești). Soțul: Nu-l știu.
Constantin (Berbești). Soțul: Se știe. E mai lung.
Voinicii codrului (Ieud). Soțul: Și eu îl știu.
Trei tîlhari de ghenerari (Ieud). Soțul: Nu l-am auzit.
Trei veri păcurărei (Ieud). Ambii: Asta-i la noi colindă.
Irinca (Ieud). Soția: Asta-i mestecată cu *Voichița.*
Nevasta vîndută (Berbești). Ambii: E fata de general.
Cizmaș (Ieud). Ambii: N-am auzit.
Ileana Frîncului (Nănești). Soțul: N-o știu. Eu am auzit-o; mi-amintesc de ea, dar nu pot s-o zic.
Vileanu (Berbești). Ambii: Ba l-am auzit. Aista are melodia lui.
Ana Diacului (Berbești). Ambii: Acu nu se mai știe.
Fata înstrăinată (Nănești). Soția: Aproape de aste vorbe ce le ziceți dvs. am auzit și eu.
Fata măritată în străini (Ieud). Ambii: N-am auzit-o.
Fata de domnar (Ieud). Ambii: O știm.
Inelul și șirinca (Nănești). Ambii: Nu-l știm.
Nora și soacra (Ieud). Soția: Nu știu să spui cîntec dintr-alea.

Liacul drăguței (Berbești). Soțul: Am auzit, da altcum.
Îndrăgostita sau boala fetei (Berbești). Se știe altfel.
Robul și mîndra sa (Berbești). Soțul: Nu-l știu așa.
Feciorul de găzdac (Cuhea). Ambii: Nu-l știm.
Drăguțul întemnițat (Ieud). Ambii: Nu-l știm.
Drăguțul necredincios (Ieud). Ambii: Nu-l știm.
Drăguța nebună (Năneşti). Nu-l știm.
Sfîrșitul drăguței (Berbești). Nu-l știm.
Nița și drăguțu (Berbești). Ambii: L-am auzit cîndva.
Blăstămul drăguței (Budești). Ambii: Nu-l știm.
Blăstămul mamei (Berbești). Soția: N-am auzit. Soțul: Aista cîntec am auzit. A rămas de la Ştefan Munteanu.
Fuga îndrăgostiților (Ieud). Nu-l știm.
Urîtul (Budești). Soțul: Se cîntă și aista.
Muierea nărăvoasă (Ieud). Ambii: Îl știm.
Nevasta și tiara (Ieud). Ambii: Se știe.
Mîndrul în cătănie (Ieud). Ambii: Nu-l știm.
Drăguțu se duce în cătunie (Năneşti). Soțul: Altcum.
Moartea cătanei (Berbești). Ambii: Nu.
Voinicul morbos în țară străină (Ieud). Ambii: Nu-l știm.
Jurămîntul cătanei (Ieud). Ambii: Nu-l știm.
Ilcuța (Berbești). Ambii: Nu-l știm. Dar pe Elisabeta Borodi (informatoarea lui I. Bîrlea, n.e) da.
Ulcior (Berbești). Soțul: N-am auzit. Nici de nume.
Lorinte (Călinești). Ambii: Nu-l știm.
Moartea lui Dumitru. Ambii: Nu se știe.
Orfana (Ieud). Ambii: Nu se știe.

Raiul și iadul (Ieud). Soțul: Mai zice cîte unu despre asta.
Hora miresii (Berbești). Ambii: Se cîntă la nuntă.
Horea Uiegii (Berbești). Soțul: Prea multe de aiestea.
Întemnițatul (Ieud). Ambii: Nu-l știm.
Cîntecul emigrării (Ieud). Ambii: Nu-l știm.

Dăm în continuare o selecție din cîntecele înregistrate. Cele mai multe se regăsesc în colecția lui I. Bîrlea. Ele sînt mărturia cea mai elocventă a trăiniciei cîntecelor din colecție.

IORDAN DATCU

1

SUS LA VERDELE DE MUNTE

Sus la verdele de munte,
La iarba pînă-n gerunche,
Mărgu-și trei păcurărei
Cu oile după ei.
Cei mai mari
Îs veri primari,
Cel mai mic
Îi străinic.
Tăt își urcă
Și coboară
Și în vîrf
Și la izvoară,
Facu-i legea
Să-l omoară.
— Fraților, fărtaților,
Voi dacă mi-ți omorî,
Acolo mă îngropați,
În strunguța oilor,
În locul găleților.
Loc de pînză pe obraz
Puneți scoarță de buhaș * ;
Dar în loc de luminele
Tăieți-mi patru nuiele.
Cînd îi ceață și negură

Puneți-mi fluieru-n gură;
Cînd vîntuțu ș-a sufla,
Fluierul va fluiera,
Oile tăte-or zbiera.
Și fluierul cel de vînt
Să mi-l puneți la mormînt;
Și-n mîna cea de-a dreapta
Să-mi puneți trîmbița.
Cînd vîntuțu ș-a sufla,
Trîmbița a trîmbița,
Fluierul ș-a fluiera,
Doamne, m-or cînta.

Cîntat de familia Vasile Codrea.

2

MĂRGU-ȘI TREI PĂCURĂREI

Sus la verdele de munte,
La iarba pînă-n gerunche
Mărgu-și trei păcurărei
Cu oile după ei.
Cei mai mari
Îs veri primari,
Cel mai mic
Îi străinic.
Tot îl mînă
Și-l adună
După oi și după turmă.
— Stați, fraților, locului.
Numai voi că v-ați grăit,
Pe mine să mă d-omorîți.
Pe mine mă d-îngropați
În vîrvuțu muntelui,

În mijlocul plaiului,
În strunguța oilor,
În locul găleților.
În locuțul de sălaș
Puneți scoarță de buhaș *.
Cîți oameni pe plai or trece,
Tăți de crucea mea s'or șterge.
Voi la țară'ți coborî,
Măicuța m'a agodi *
Tot cu cina caldă'n masă
Și cu apa rece'n vasă.
Cina'n masă s'a răci,
Apa'n vasă s'a'ncălzi,
Eu la mama n'oi sosi.
Mămuca v'a d'întreba:
« Unde i'o rămas slujba? »
O rămas pe cele groape,
Cu oile cele șchioape;
O rămas pe niște văi,
După niște oi bălăi.

De la Dumitru Codrea, de 66 ani.

3

PINTEA

Pintea'n munte se suiè,
Mîndră curte zugrăzè,
Cu cătane'o d'îngrădea,
Cu frunze'o acoperea.
Numa' Pintea ș'o strigat:
— Dintre voi de s'a afla,
De s'a afla careva
Să meargă la Baia'Mare,

După pită, după sare,
După vin de cel mai tare,
Ce beau domnii la gustare.
Nimeni nu s'o mai aflat,
Numai a Pintii fîrtat.
Numai el că ș'a strigat:
— Mere'oi, Pinteo, mere'oi eu
De mi'ai da murgușul tău,
Murgușul tău cel de vînt,
Cu potcoavele de argint,
Cu coama pînă'n pămînt.
De mi'i spune moartea ta,
Moartea ta din ce ț'a sta.
— Moartea Pintii'i atîtare:
Trei grăunțe de săcară,
Trei de grîu de primăvară,
La Pintea pe subsuoară;
Trei grăunțe de grîu sfînt
Ș'on plumbuț mîndru de argint,
La Pintea fără de rînd.
El în Baie cînd o'ntrat
Tăți băieșii l'o'ntrebat:
— Spune'ne moartea Pintii!
— Moartea Pintii nu oi spune
De mi'ați da cît îi în lume.
— Spune'ne moartea Pintii,
Pă tine te'om omorî!
— Moartea Pinti'i'atîtară:
Trei grăunțe de săcară,
Trei de grîu de primăvară,
La Pintea pă subsuoară,
Subsuoara d'a stînga
C'acolo'i stă puterea.
Trei grăunțe de grîu sfînt
Ș'un plumbuț mîndru de argint,
La Pintea fără de rînd.
« Nici acela nu'i viteaz

Care dă sfat la fărtați.
Și eu unul mi l'am dat,
Și capul mi l'am mîncat. »

De la Dumitru Codrea, de 66 de ani.

4

GRUIA, CUM A FOST CU SORU'SA LA ARAT

Mama sa:
— Măi Gruiță, fătul meu,
Măi bădiță, dragul meu,
Lasă'te de pribegie
Și te dă la plugărie.
Dă'ți armele pe doi boi
Și sabia pe alți doi.
Mai avem acasă doi
Și'om plugări amîndoi.
Ești prea tînăr și n'ai ani
Să te tot lupți cu dușmani.
Gruia cîrșma părăsește,
Repede la tîrg pornește,
Dă armele pe doi boi,
Sabia pe alții doi.
— Uite, n'am boii p'ales,
La arat cu cine ies?
— Cu Voichița, soru'ta,
Știe boii a'i mîna!
O mărs ș'o arat amîndoi.
Cînd o fost mai îndesară
Li s'a părut că vine un nor grozav.
— Măi Gruiță, fătu meu,
Dă'mi boii din brazdă'afară,
Vine ploaia și'i omoară.
— Nu e nor, ce's turci păgîni,

Ce au ură pe rumâni.
Iată'i'ai că vin o ceată,
Chiar pă mine ei mă cată,
Că eu dintre ei, pe plai,
Sute la pămînt culcai.
Bine vorba n'o sfîrșît,
Iată turcii'au și sosît.
— Măi cu plugu, te'am ruga,
N'o trăcut p'aici cumva,
N'o trecut p'aicea oare
Gruia lui Novac călare?
— Ba trecut, tătarilor,
Cu fugarul său în zbor,
Colo sus spre cîrșma Stanii,
Unde'și beu drumeții banii.
Stă acolo, bea vin rece
Și cu lăutari petrece.
Turcii cînd aud așa,
În acolo toți pleca.
Dar un turc micuț la stat,
Gros în spate, le'a strigat:
— Turcilor nechibzuiți,
Unde mergeți, ce fugiți?
Ăsta'i Gruia. . .
Puneți, frați, iute mîna
Și'l legați!
Turcii s'au înapoiat
Și pe Gruia l'a legat.
— Turcilor, vitejilor,
Turcilor, voinicilor,
Dacă viața mi'o luați
Și dacă's numit să pier,
Vă rog, un lucru vă cer:
Mîna stîngă'mi sloboziți
Ca s'o bag sub pulpană
După călimări și pană,
Și s'o duc la pălărie

Dup'o coală de hîrtie,
Ca să scriu măicuții carte,
Ca să știe de departe,
Că pe mînă v'am picat
Și că mă dădui legat.
Turcii se milostivè
Mîna stîngă'i slobozè.
Gruia jib * se bucura
Căci tocmai stîngaci era.
N'au dus mîna sub pulpană,
După călimări și pană;
Nici n'o dus la pălărie,
După coală de hîrtie.
Mîna la șold o'ntindea,
Spadă din teacă scotea
Și sări la turci cu ea,
Doamne, cum îi mai tăia!
Cînd e la apus de soare,
N'au rămas turc în picioare.
— Ei, tu, surioară fată,
Dă boii din brazdă'afară
Și plecăm acum că'i sară.
Am arat ș'am sămănat
Și s'o copt ș'am secerat,
Și snopșorii i'am legat,
Legat mîndru voinicoși,
Pe la gît cu brîie roși.

De la Dumitru Codrea, de 66 de ani.

5
GRUIA LUI NOVAC

Cine se coboară'n cale,
De la Calafat la vale?
Gruia lui Novac coboară

Cu iubita soțioară.
Mărg pîn dealuri,
Mărg pîn munți,
Mărg la socrii cei cărunți,
Pe doi roibi înaripați
Și cu daruri încărcați.
Ajungînd la Valea Ră,
Colea spre amiază,
Cînd umbra să tot scurtează.
— Sultănică, masă'ntinde,
Scoate din desagi merinde.
Amîndoi apoi s'așază,
Odihnesc și ospătează.
Pe el îl păzea un păcat.
— Scumpă, nu'mi cîntai de mult,
Ia începe'mi, să te'ascult!
Cîntă'ți, mîndră, cîntecul
Că mi'i drag ca sufletul!
Îi răspunde'a lui frumoasă:
— Ti'aș cînta eu bucuroasă,
Dar știi, cînd zece ai * aveam,
Cu'arambașu mă iubeam.
Cînd fui mare, l'am lăsat
Și pă tine te'am luat.
A simți c'aici sîntem,
A vîni la noi mă tem,
Și cu tine s'a lupta
Și pe mine m'a lua.
Gruia stă,
Oleac' gîndește,
Liniștit apoi grăiește:
— Cîntă'ți, mîndră, cîntecul
Că mi'i drag ca sufletul!
Sultănica a răspuns:
— Cînd oi prinde a cînta,
Munții s'or cutremura,
Frunza din paltin a pica,

Văile or clocoti,
Harambaşu s-a trezi.
El e căpitan de voinici,
Pîn munţi p-aici.
Ascultai d-a tău cuvînt,
Eu am să cînt.
Şi dă drumul glasului
Arambaşu auzit. . .
Şi s-o trezit
Păsări din culcuş de flori,
Dintre brazi mirositori.
Şi vine p-o-ngustă cale.
— Alelei, măi cu paloş mare-n teacă
Şi cu căpăţîna seacă,
Cine dracu te-a adus
Şi-n cărare mi te-a pus?
Ai să dai samă,
Să dai calu tău la vamă.
— Ba calu nu ţi-l dau
Că mi-l dete Dumnezeu
Ca să-mi poarte trupul greu.
— Ai să-mi dai samă,
Să dai paloşu la vamă!
— Nici paloşu nu ţi-l dau,
În picioare pînă stau!
— Măi cu mîndra ca o floare,
Ce-mi seci apa din izvoare?
Eu cînd zece ai aveam,
Eu cu mîndra mă iubeam.
Ai să dai samă,
Să-mi dai pe mîndra vamă!
— Ba, păgînule-ngîmfat,
Pîn-am braţe de luptat,
Nu ţi-oi da pe mîndra mea
Că m-am cununat cu ea!
Ei la luptă s-apucau.
Cînd la deal se răsuceau,

Cînd la vale se tîrau,
Nici unul nu slăbea.
Gruia ce mi se gîndeşte,
Soţioara-şi ispiteşte.
— Puica mea, tu stai,
Nici un ajutor nu-mi dai.
Uite brîul se dezleagă,
Vină şi mi-l strînge, dragă,
Mă tem că m-oi împiedica,
Fără soţ vei rămînea.
— Luptă dreaptă să luptaţi!
Oricine va birui,
Tot un bărbăţel mi-aţi fi.
Atunci lui Gruia
Foc pe inimă-i cădea.
Pă arambaşu l-a ridicat,
De pămînt cu el a dat,
Capu cu paloşu l-a tăiat.
Scos-a vin roşu de sub şea.
— Bine, soţioara mea,
Na, drăguţă, vin de bea;
Ori îi bea, ori nu-i bea,
Din mîna mea nu-i mai bea.
Ştii ce mă gîndesc azi eu?
Toată vara eu cosii
Şi făcui vro şapte clăi,
La toate vîrv le pusăi.
Una mi-a rămas nevîrvuită,
Ştii ce mă gîndesc azi eu?
Să-i fie vîrvu cu capul tău!
— Iartă-mă, sînt vinovată,
Iartă-mă de astă dată!
Gruia ce mi se gîndeşte?
Capul cu paloşul i-a tăiat
Şi cu pletencile * a plecat
La socru-su-n Ţeligrad.
Soacră-sa cînd l-a văzut,

I s-a deschis porțile
Și i-o pus mîncările
Și băuturi în masă.
El o stat cu mîna-n falcă.
— Ce ești, Gruio, așa plouat,
Soltănica unde-o-ai lăsat?
Soltănica nu e bine,
Cum de n-o venit cu tine?
— Colo-n Valea Ră
A iubit-o un arambaș *,
S-o mînce corbii, cioarele!
Și o scos cozile,
Le-o aruncat pe masă.
Turcoaica la piept le-o strîns,
Ca un prunc micuț o plîns.
Din minți ieșită mamă
De pe cap și-a rupt năframă.
« Fată-acasă cînd erai,
Cum nu m-ascultai:
Să iei soț din vecini,
Tu cu toți le-ai pus pricini.
Călătoru ce l-ai vrut,
Vezi astăzi ce ți-a făcut? »
— Taci, soacră, nu ofta,
Toate sînt din vina ta!
Că pe cîți i-o văzut,
Pe toți i-o vrut!

De la Petru Marina, 74 de ani.

6

FATA DE GENERAL

București, pe strada mare,
S-a-ntîmplat mare-ntîmplare:
O fată de general

A plecat sara la bal,
Să-ntîlnea c-on corturar
Îmbrăcat ca on general.
— Viniți, fetițo, cu mine,
O să vezi să-ți fie bine,
Și eu am curți ca și tine!
Măi bădiță strugurele,
Cum focuțu meu d-oi mere?
Am acasă dulce mamă.
— Te-oi trece pe pod de-aramă
Și ți-a trè de dor de mamă!
— Am acasă dulci surori!
— Te-oi trece pîn rît * cu flori,
Ți-a trè de dor de surori.
— Am acasă dulce tată!
— Te-oi trece pe pod de piatră
Și ți-a trè de dor de tată!
Atîta i-a cuvîntat,
Pînă cu el au plecat.
— Bădiță cu gradu mare,
De trei zile merg pe cale,
Nu te-am luat la întrebare:
Unde ți-s curțile tale?
— Uită-n jos, pă rîturele,
Că-i vedea trei corturele,
Acele-s curțile mele.

De la Vasile Codrea.

7

Nime-n lume nu-i pe deal,
Numai Ghiuri lui Ignat,
Cu pușcă și cu bîltag,
I să șade dă pribag.
La poale de codru verde

Puțină zare se vede
Și la zarea focului
Stau voinicii codrului,
Nu știu zece ori doisprece,
Frig carnea unui berbece;
Nu știu, zău, cît îs de mulț,
Frig carnea unui mieluț.
— Domnilor, vă spun la toți
Că sînt căpitan de hoți
Și eu pușcă n'am avut,
Numa un pistol otomat
Care tata mi l'a dat.
Că eu pușcă de aveam
Multe rele mai făceam.
Eu pribag cînd m'am făcut,
Pat și leagăn n'am avut.
Rădăcina bradului,
Leagănu pribagului;
Perină la căpătîi,
Crengile unei sălcii;
D'apăi cergă de'nvălit,
Crengile unui molid.

De la Ion Suciu, 23 de ani.

8

Prin pădurea bradului
Merge mama Radului,
Din ochi negri lăcrămînd
Și de Radu întrebînd:
— Bradule cu ramuri,
N'ai văzut pe Radul mamii?
— L'am văzut la cîrșma Stanii,
Unde'și beau drumeții banii
Și voinicii gologanii.
Radu bea la bere rece

Și cu lăutari petrece
La masă de lemn de nuc,
Jandarii la el se duc.
— Dă'te, Radule, legat
Căci de nu mori împușcat!
— Nu's muiere cu năframă
Să mă dau legat de teamă.

De la Vasile Codrea.

9

Pă sub poale de pădure
Mere'o năvăstuică* 'n lume,
C'un copil înfășurat,
Fugită de la bărbat.
Mai mergea ea cît mergea,
Copilașu tot plîngea.
— Taci, copil, nu plînge tare,
Că ne'or ieși hoții'n cale.
Bine vorba nu sfîrșea,
Hoții'n cale le ieșea
Și tuna dintr'un cuvînt:
— Țipă* pruncu la pămînt!
— Ba eu, zău, nu l'oi țipa,
Că mă doare inima.
Mai lăsați'mă'on picuț
Că i'oi face'on legănuț
Și l'oi pune'n paltinuț.
Vîntu mi l'a legăna
Și ploaia mi l'a scălda.
Săraca mama dulce,
Lasă pruncu și se duce;
Și să duce'a pribegi
Prin pădurea cu fagii.

De la Ileana Rednic.

10

Cine bea apă din Vad
Nu mai trage-n a lui sat.
Și eu una mi-am băut,
Sat ca Vadu n-am văzut.
Ș-am băut di pă Șugău,
N-oi mai trà la satu meu.
Să cunoaște că-s vădeancă
Pă sugnă* și pă pleteancă*;
Se vede c-oi mere-n Vad,
Pă sugnă și pă umblat.

De la Ileana Codrea a lui Ionu Tomii.

11

Știu că nu-s din Șugătag
Să zic ce-a zice badea să fac:
Mi-s fată de la Berbești,
Nu mi-i face ce gîndești.
Eu-s fată din Maramù,
Nu mi-i face ce vrei tu.
Duce-m-oi că largă-i lumea,
Numai să-nfrunza pădurea;
Duce-m-oi că lumea-i largă,
Numai pădurea să-mi creadă.

De la Ileana V. Codrea.

12

Hai, bade, la noi sara
Și vorbește cu mama,
Da-m-a după tine-ori ba.
Și mama de nu m-a da,
Hai bădiță, mi-i fura.

Că eu dorm în pat în șură,
N-a ști mama că mă fură.
Da, bade, ochișorii tăi
Bine samănă cu-a mei.
Și noi bine sămănăm
Și la ochi și la sprîncene
Ca doi porumbei la pene,
Și la ochi și la uitat
Ca doi porumbei la zburat.
Și cine ne-a despărți
Aibă casa cucului
Și țarina vîntului,
Că nici cucu n-are casă,
Nici vîntul țară aleasă.

De la Ileana Codrea a lui Ionu Tomii.

13

Cînt și joc de bucurie,
Nu știu dacă badea știe.
Într-o zi de sărbătoare,
Îmbrăcată ca și-o floare,
Am să ies la badea-n cale
Și să-i spun că mi-i drag tare.
Și de-a zice că nu-i plac,
Vai de mine, ce mai fac?
Da' de-a zice că i-s dragă,
Nu mă dau pe lumea-ntreagă.
Nu-i rușine să vă spui
Că-i frumos cum altu nu-i.

De la Ioana Iacob Bîrlea.

14

Eu la mîndra cînd mă duc,
Mi-e cărarea pe sub nuc
Şi drumu pe unde-apuc.
M-am suit la lelea-n şopru
Şi mi-o ros şoarecii clopu,
Şi lecrecu * giumătate,
Şi-amu n-am ce lua-n spate.
M-o chemat mîndra la ei
Să mă ţasă * de păstăi.
De păstăi şi de şălate,
Nu mi-o dat un pic de lapte.
Mîndra mea s-o lăudat
C-are-un pat împerinat;
M-am dus asară la ea
Ş-am dormit pă guba * mea.

De la Ileana V. Codrea.

15

La vale, bade, la vale
C-o făcut viola* floare.
De ai gînd să ne iubim,
Hai viola s-o plezim *;
De ai gînd să ne lăsăm,
Hai viola s-o ciuntăm.
Şi-i purta şi tu şi eu
Ca să nu ne paie rău.
Mîndruluţ, de nu vrea mă-ta,
Hai să merem la garneta *.
La garneta-n Petroşeni
Este-un popă din Lupeni
Ce cunună lătureni *.
Pîntr-o uiagă * de vin
Ne cunună cît sosim;

Pîntr-o uiagă de bere
Ne-o cununa cît ce-om mere.

De la Ileana V. Codrea.

16

Păsărică din Ardeal,
Zboară tu din deal în deal
Şi la mîndru te opreşte,
Şi de mine-i povesteşte,
Spune-i drept şi-adevărat
În ce voie m-ai lăsat.

De la Ileana V. Codrea.

17

Spusu-mi-a frunza de fag
Că mi-oi fi talpă de iad.
Talpă în iad ce să fiu,
N-am omorît om de viu.
Om de viu n-am omorît,
Cu-nsurat nu m-am iubit;
Juguri goale n-am lăsat,
Nu m-am iubit cu-nsurat.

De la Ileana V. Codrea.

18

Cui îi dor de hori de jele
Să-i asculte gurii mele.
Cîte una cînd oi zice,
Pînă-i lumea tot a plînge;
Cînd i-oi trà cîte una,

Pînă-i lume-ar tăt zbiera.
Cîte rele petrecui
N-am lădiță să le-ncui
Nici mamă dulce să-i spui,
Nici n-am frate
Cu dreptate
Nici surori să-mi prindă parte,
Nici n-am cine să mă cate.
De-aș avea pe cineva
Ar veni și m-ar căta,
De nu luni, dumineca,
Hai, dorule, măi.

De la Ileana Rednic.

19

Inimă supărăcioasă,
Ce ți-aș da să fii voioasă:
Ți-aș da binele din țară,
Cum ai fost de-ai mai fi iară;
Ți-aș da binele lumii,
Cum ai fost iară de-ai fi.
Cîn' m-a făcut maica-n lume,
Ceasurile n-o fost bune;
Ceasurile-o fost tot rele,
Rele și zilele mele;
Ceasurile-o fost amară,
Supărarea mă omoară.

De la Ileana Rednic.

20

Stau în loc și-mi fac de lege,
Păstă care deal aș trece.

Trece-aș dealu la Gutîi,
Nu l-oi trè că-i pă pustîi;
Trece-oi dealu pă din jos,
Că s't oamenii mai frumoși.

De la Ileana Rednic.

21

Supărat ca mine nu-i
Numai puiul cucului,
Cînd îl lasă mama lui;
Mititel fără de pene,
Ș-ar zbura și nu i-i vreme.
Ai, mîndruță, și mă vezi,
Cu cine mă negurez *.

De la Gh. Rusu, 73 de ani.

22

Văd bine că-mbătrînesc,
Că din toate-ngăduiesc,
Și din jocuri și din mărs.
Din cel vîrfuț de obcină
Este-o cruce de cetină,
Suflă vînt și o leagînă
Din vîrf pînă-n rădăcină.

De la Dumitru Codrea, de 66 ani.

23

Săraca inima mea,
Unde vede-o fîntînea,
Tîlbură-o ș-apoi bea.

Zice c'așa'i învățată
A bea apă tîlburată,
Dacă trăia supărată.
Pînă'n casa mamei trece
Pîrîuaș cu apă rece;
Iese mama să se spele,
Vede că's lacrimi de'a mele.

De la Pălăguța Codrea.

24

Mîndră, cum ne'am ibdit noi,
Că nu s'o ibdit alții doi.
Unde'am stat noi și'am grăit,
Iarbă verde'o răsărit.
Iarbă verde și cu stic *,
Hai să mai grăim un ptic *.
Ei daina și daina, măi dorule.
Mîndră am a te'ntreba:
Mai ibdine'om noi ori ba,
O' lăsa'ne'om cu atîta?

De la Dumitru Codrea, de 66 ani.

25

De'ar fi bătut Dumnezeu
Crucița de la Durzău,
Lemnul din leagănul meu,
Să nu să legene nime
Cum m'a legănat pe mine.
Din picior m'a legănat,
Cu gura m'o blestemat:
D'oi muri să mor în foc,
D'oi trăi să n'am noroc;

D'oi muri să mor în pară,
D'oi trăi să n'am ticneală.

De la Ileana Rednic.

26

Eu plec, mamă, de la tine,
Doru meu ție'ți rămîne.
Ia'l, mamă, și'l pune bine
Că ți'a veni dor de mine.
Ia'l, mamă, și'l pune'n ladă.
Cînd ț'a zini dor de fată,
Uită'te la dor în ladă.
D'a fi doru cum l'ai pus,
Eu la față's cum m'am dus;
D'a fi doru prăvălit,
La față m'am veștezit.

De la Ileana V. Codrea.

27

Bade, ochișorii tăi
Ca cireșele'n altoi,
Care's coapte la pămînt
Și nu's atinse de vînt;
Care's coapte la răcoare
Și nu's atinse de soare.

De la Ioana Iacob Bîrlea.

28

Spune'mi, bade,'adevărat,
Uitat'ai ori n'ai uitat

Unde m'ai îmbrățișat?
În pădure sub un fag,
Bade, tu m'ai sărutat;
Pă Gutîi lîng'on izvor,
Tu mă sărutai cu dor;
Pă Gutîi lîng'o vălcea,
Tu mi'ai furat gurița.
Bădiță, de ți's pe plac,
Nu mă cerca de iosag *;
Că iosagu cel de frunte
Ca izvoarele pă munte;
Să scurg și pămînt sacă,
Din gazdă rămîi săracă;
Da să scurg și pămînt nu's,
Din gazdă rămîi colduș *.

De la Ileana V. Codrea.

29

Dorul meu de l'aș cînta,
Văile s'ar răsuna
Și din deal pînă'n pîrîu
S'ar umple de dorul meu.
Bate, vîntule, mai bine
Și du dorul de la mine;
Bate, vîntule, mai greu
Și du dor dragului meu,
S'aivă dor cum am și eu.

De la Ioana Iacob Bîrlea.

30

De'ar fi dorul vînzători,
Cum m'aș fă neguțători,
Și'atîta l'aș neguța,

Pînă ce l'aș cumpăra.
Da' doru'i pasăre sură,
L'ai băgat în sîn, se fură.
D'ar fi dor pă cît urît,
Eu de mult aș fi'n pămînt.
Cine m'o dat dorului,
Zică'mi frunza plopului,
Că mai mult o fost a lui.
Zis'ai, bade, zis'ai, cîne,
Că n'ai dragă ca pă mine;
Vezi, bădiță, ai mințit,
Și mai dragă ți'ai găsit.

De la Ileana Codrea a lui Ionu Tomii

31

Țurai,
Oșanu cînd era mic,
În spate n'avea nimic;
Fără opinci în picioare
A pornit la Baia'Mare.
Țurai și iară țurai,
Eu pe Țope cînd îl văd
Și mai lucru și mai șăd.
D'apăi Țope cînd mă vede,
Tătă minte și ofteze.
Țurai,
Ciudă li'i la ruginoasă
Pe mine di ce's frumoasă.
Lasă fie pe mă'sa
Di ce nu li'o știu fă.
Că le'o făcut vinerì
Și neagră ca căldarì.
Mînioasă'i vara mè
De ce's mai mîndră ca è,

Da nu fie mînioasă,
Mama m'o făcut frumoasă.
Mama m'o făcut pi flori,
Să fiu dragă la ficiori;
M'o făcut pi iarbă verde,
Să fiu dragă cui mă vede;
Mi'o făcut dulce gura,
Să fiu dragă la badea.

De la Ileana V. Codrea.

32

Hei, Ano, oșanca mea,
Nu fi gutașă * și rea;
Că și eu's oșanu tău,
Nici îs gutaș, nici îs rău.
Cînd aud ceteruca,
Să fiu mort și m'aș scula
Și m'aș duce la mîndra.
Cînd mă duc la tine, Lușcă,
Nici un cîne nu mă mușcă.
Numai cățaua mîndrii
Suie'n vîrvu vraniții *,
Bate'alungu uliții.

De la Codrea Toader, de 14 ani.

33

Morții tăi, pălincă rè
Cum te pot bărbații bè,
Femeile tăt așè.
Bată'vă biata, bărbați,
Dintr'un pahar vă'mbătați.
Da noi vo două femei

Am băut nouă fărtăi,
Și ne'om grăi pă la spate
Să mai bem o giumătate.
Pălincuță de cireașă,
Nebunit'ai giupănească
Și femei de cele'aleasă.
Pălincuță cu tarhon,
Nebunești minte de domn,
Da pă mine'un biet de om.
Pălincuță, pălincuță,
Dă te'ar chema Măricuță
Te'aș purta în curălușă
Și te'aș bea demineața,
Cînd mă doare inima.

De la Ileana V. Codrea.

34

Ei, hai, hai, măi dorule,
Să trăiești, nănașă mare,
Mîndră'i cinstea dumitale.
Să trăiești că ți se șede
Ca la rug cu frunză verde.
Ți se șede'a nănăși
Ca la violă *'a'nflori.
Să trăiești, nănașule,
Să sucești mustățile
Să săruți nevestile.
Să sucești mustața bine,
Să mă săruți și pe mine,
De m'ar lua oarecine.

De la Ileana V. Codrea.

35

Fost'am pui de crăişor,
Tinerel, voinic fecior,
Ş'am avut o mîndruliţă
Şi s'o făcut cîrşmăriţă,
Cîrşmăriţa buţilor,
Drăguţa voinicilor.
Da eu ceream felea * de vin,
Ea'mi dădea canceu * plin.
Eu scot banii să'i plătesc,
Ea mă'ntreabă ce gîndesc;
Eu gîndesc, mîndruţă, bine,
Să nu fiu dator la nime.

De la Vasile Codrea.

36

Horiţi, fete, horile,
Pînă vi's dragi horile,
Că dacă vi's mărita
A hori nu'ţi cuteza,
În casă de soacră'ta,
Afară de socru'tău,
La cîmp de urîtu tău,
La poiată de cumnată,
Nu li hori niciodată.

De la Ileana Rednic.

37

Am un bărbat băutori,
Mi'a băut optzeci de poli
Şi doi boi ca doi bujori,
Două vaci ca două flori.

Dacă n'are ce mai bea,
Ia de braţe nevasta,
Mere'n piaţă cu dînsa.
Negustoriu'l întreba:
— Cît îi preţu pe dînsa?
— Numai suta şi miia,
Kilogramul cu ţuica,
Că'i frumoasă săraca!
El apoi pleca spre casă,
Pe nevastă acolo'o lasă.
Acasă dacă'ajungea,
Copilaşii l'întreba:
— Unde'ai lăsat pe măicuţa?
— O'am lăsat'o'n piaţa mare
Să v'aducă de mîncare.
P'astară * de n'a veni,
Altă mamă v'oi găsi;
Pă sară de n'a ajunge,
Altă mamă v'oi aduce.
— Să ne'aduci chiar o cocoană,
Noi nu i'om mai zice mamă.

De la Vasile Codrea.

38

Mult mă'ntreabă frunza'ngustă
Cine'o făcut drum pă pustă.
Drumu l'o făcut mîndra
Petrecîndu'mă sara.
Numai cît m'o petrecut,
Cinci perechi de cisme'o rupt.
Şi'nc'o zis că m'a petrece
Şi'a mai rupe cinsprezece.
Ilai, lai, sună valea,
Mîndra nu'mi găsea cărarea.

Hei tu mîndră, fătul meu,
Cată-mă la fogodău
C-acolo-i ogodu meu.

De la Vasile Codrea

39

N-am băut boii popii,
Nici averile mîndrii
Să n-am pe ce le plăti,
Să-mi trebuie a robi.
N-am băut a popii boi,
Nici averile la doi.
De cînd beau cîte un pic,
Casa mîndrii nu o stric,
Făr'mai tare o rădic.
De cînd beau cîte oleacă,
Casa mîndrii nu-i săleacă.
Casa mîndrii foc și scrum,
Bine c-am ieșit la drum;
Casa mîndrii foc și pară,
Bine c-am ieșit afară.

De la Suciu Ion.

40

Pă Gutîi eu m-oi sui
Și d-acolo-i țîpuri,
Ca să știe lumea-ntreagă,
Că mi-i viața tare dragă.
Zi, Gheorghi, cu cetera
Că mi-i dragă-amu lumea.
Di pe Iza pe Mara
Nu-i mîndruță ca a mea;

Nici ca mine nu-i altu
În tăt Maramureșu.
Cu firizi și cu săcure
Eu tai lemne în pădure;
Dă-i și badea lîngă mine,
Tai tăt codru în trei zile.

De la Ileana V. Codrea.

ANEXA Nr. 2

TIBERIU BREDICEANU — ION BÎRLEA

HORE LUNGI SAU „DUINE" DIN MARAMUREŞ

1. DORU ŞI JALEA MĂ STRICĂ *

Inf. Ana Costăniuc, com. Budeşti.
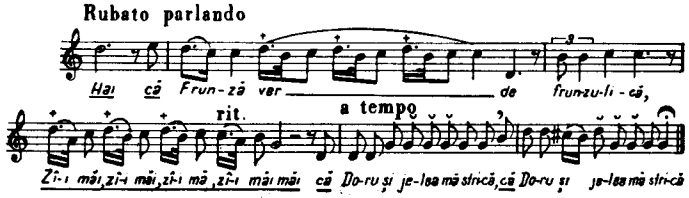
Rubato parlando
Hai că Frun-zâ ver de frun-zu-li-că,
rit.
a tempo
Zî-i măi, zî-i măi, zî-i mă, zî-i măi măi că Do-ru şi je-lea mă stri-că, că Do-ru şi je-lea mă stri-că

Cîntat:

Hăi că Frunză verde frunzulică,
Zîi măi, zîi mă, zîi măi, măi,
că Doru şi jelea mă strică,
că Doru şi jălea mă strică.

Dictat:

Unde-i mîndra cu doru
Nu pot ara cu plugu,
Că s-anină plugu-n dor,

* Utilizată în Icoana de la ţară « La seceriş ».

Trag boii, numai nu mor,
Şi s-anină plugu-n jele,
Trag boii de rump tînjele.

Tu leliţă, puişor,
Scrie-mi dorurile mele,
Într-o carte lîng-a tale
Şi vino la noi cu ele,
Că mă topesc de-a ta jele;
De cînd de-acasă am plecat,
Multă jele m-au mîncat;
Cînd m-ajunge dor de casă,
Inimuţa-n mine-i arsă!
Cînd m-ajunge dor de tine,
Plînge inimuţa-n mine,
De dor nu mai văd pe nime;
Pare-mi rău şi-mi bănuiesc,
La inimă mă topesc!
Măi puişor, de-al tău dor,
De la inimuţă mor!
Şi de mult ce-mi bănuiesc
La inimă mă topesc!
Cît pot nu m-aş arăta,
Dar mi se vede faţa,
Că-i galbenă ca ceara.

Dorule, poamă amară,
Ieşi de la inimă-afară,
C-amu sînt treizeci de ani,
De cînd la inimă-mi stai,
Nici te uşti, nici putrezeşti,
Făr' pe mine mă căznieşti;
Toată lumea trage-n rău,
Nu trà(ge) nime ca şi eu!
Toată lumea trage-n rele,
Nu trà(ge) nime ca eu-n rele.
Dintr-al meu bine şi stat *,

Supărarea mi-i fărtat,
Voia rea mi-i soră dulce,
De la mine nu se duce,
Că s-o pus găzdoaie-n casă
Și pe mine nu mă lasă.
— Floricică de pe Mara,
Ce ți-i veștejită fața?
— Cum n-oi fi veștejită,
Că m-am aflat răsădită
Într-o grădină-ngrădită,
Supt un buruian urît,
Unde locu nu l-am iubit.
Să mă fie răsădit,
Unde locul mi-ar fi iubit,
Doamne, mult aș fi înflorit!
Tot cîmpu l-aș fi-nvălit,
Tot cîmpu cu floricele
Și grădini cu rumenele!

Du-te, mîndruț, și-mi dă pace,
De-a ta dragoste nu-mi place,
Nici îm place cum iubești,
Nici cu cine tu grăiești;
Nici îmi place cum mă tragi,
Nici cu cine vorbești faci,
Du-te, mîndruluț, în draci,
Cu a tău năravu nu-mi placi!
Că tu pe toate le tragi,
Și pe cari nu ți-s dragi,
Numai mie but să-mi faci.
— Hei tu, mîndruluțu meu.
Ce copilă mi-am fost eu,
Da' mă strică doru tău;
Ce copilă-am fost odată
Ș-amu doru tău mă gată,
Ce copilă-am fost mai mică
Ș-amu doru tău mă strică.

2. N-AM CREZUT LA OM CU AMAR

Inf. Ioan Popa lui Pătruc, com. Săpînța.
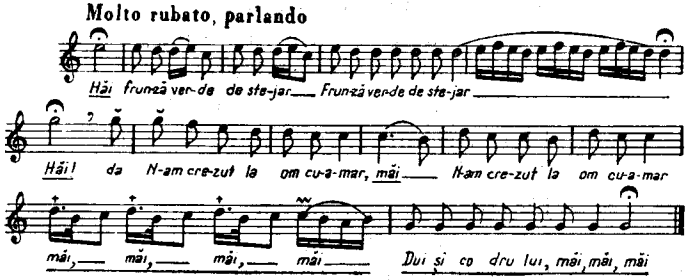
Molto rubato, parlando
Hăi frunză ver-de de ste-jar Frunză ver-de de ste-jar
Hăi! da N-am cre-zut la om cu-a-mar, măi N-am cre-zut la om cu-a-mar
măi, măi, măi, măi
Dui și co dru lui, măi, măi, măi

Cîntat:

Hăi Frunză verde de stejar,
Frunză verde de stejar,
Hăi da N-am crezut la un om cu amar, măi,
N-am crezut la om cu amar,
Măi, măi, măi, măi,
Dui și codrului, măi, măi, măi.

Dictat:

Da lasă-ncoace frunză verde,
Că la om cu amar oi crede,
Că trăiesc cu munca verde.
Cîntă cucu, sună dialul,
Rînduit mi-a fi amarul;
Cîntă cucu, sună lunca,
Rînduit mi-a fost amarul.
Mult mă-ntreabă cela cine,
Undei-i carnea de pe mine.
— Tu, omule, ai-nnebunit,
Carnea-o fost și s-o topit,
De amar și de urît.
Tu, omule, tu ești beat,
Carne-o fost și s-o uscat,
De amar și de bănat,

După lucru ce-am lucrat.
Pruncă tînără ca mine,
Toată lumea se ciuda
Ce-am făcut cu mintea mea;
Maică, mă ciudesc și eu,
Ce-am făcut cu capu meu?
Hei, tu inimă cu amar,
Nu plînge-atîta-n zădar,
De te lasă mai la modru,
Că-i trăi ca frunza-n codru;
De te lasă mai la rînd,
Că-i trăi ca frunza-n vînt!
Frunză verde a codrului,
Jelui-m-aș și n-am cui
Că supărat ca mine nu-i;
M-aș jelcui codrului,
Codru are frunza lui
Și nu crede nimănui!
Pînă-i frunza pe dînsu,
Nu vrea crede la altu;
Dacă frunza i-o pica,
Nu știu crede-mi-a ori ba.
— Crede-mi, codrule, și mie,
C-am fost prunc de omenie,
Prea mult rău mi s-a dat mie.
Cînd s-o-mpărțit năcazu,
Eram în cîmp la lucru;
Tot gîndesc cum s-o-mpărțit,
Că prea mult mi s-o vinit.
Atîta mi s-o vinit,
Cît șohan n-am osîmbrit,
De frică treabă să-l port,
Că vezi, codrule, nu pot,
Văzînd că nu-l pot purta,
Prinde-mi ochii a lăcrăma,
Grea pedeapsă-i aiasta,
Osîmbritu-am ori ba?

Codrule, n-am osîmbrit,
Pe nime n-am năcăjit:
De-am văzut om supărat,
De-am putut l-am ajutat;
Cu graiu l-am mîngîiat,
De nu, am mers și l-am lăsat;
De n-am putut bine a-i face,
Dusu-m-am și i-am dat pace.
De năcazuri năcăjesc
Și prin codru pribegesc,
Și la frunză mă jelcuiesc;
La frunza cea de pe munți,
Că n-am oameni cunoscuți;
Numai frunza și codru
Care-i pe tot pămîntu;
Numai frunza și iarba,
Care-i pe toată lumea.
Și-o biată păsărea,
Mîngăie inima mea!

3. PÎNĂ-I FRUNZA VERDE-N GRUI

Inf. Vasile Ivașco, com. Apșa-de-Jos, U.R.S.S.
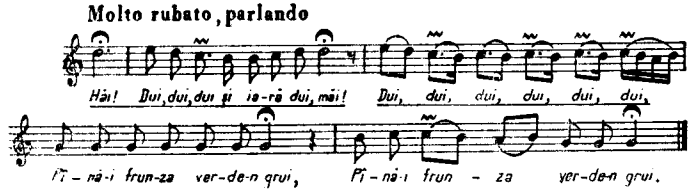
Molto rubato, parlando
Hăi! Dui, dui, dui și iară dui, măi! Dui, dui, dui, dui, dui, dui,
Pî-nă-i frun-za ver-de-n grui, Pî-nă-i frun - za ver-de-n grui.

Cîntat:

Hăi, Dui, dui, dui și iară dui, măi!
Dui, dui, dui, dui, dui, dui,
Pînă-i frunza verde-n grui,

Dictat:

Morțișorii tăi, birău,
Mult umbli de rîndu meu

Să-mi pui pușca și ciacău,
Să mă scoți din satu meu;
Nu-ți ajute Dumnezeu!
Că pe unde ți-a sta casa,
Trage-oi brazdă cu coasa;
Pe unde ți-a sta cuptoru,
Trage-oi brazdă cu plugu.
Da, cinstite căpitane,
Slobozi-mă din cătane,
Să mai prind plugu de coarne . . .
De cînd plugu l-am lăsat,
Pîne caldă n-am mîncat,
Fără numai prifont* nesărat,
Din picioare frămîntat.
Bată-te crucea, birău,
Mult ți-ai bătut capul tău
Să mă scoți din satul meu;
Nu m-ai scos cînd am fost mic,
Da' mă scoți cînd îs voinic!
Nu m-ai scos cînd am supt țîță,
Da' mă scoți cînd am drăguță;
Nu m-ai scos copil scăldat,
Da' mă scoți cînd îs bărbat.
O trimes carte asară,
C-or prinde cătane iară.
— Du-te, maică, la birău,
Să-mi umble de rîndu meu.
— Zău, am fost, fătucu meu,
Dar birău-a zis așe:
Că cu tine să plătè(ște).
— Nu-i bai nu, maică, de-acee,
Că de-a fi pace în țară,
Oi vini la primăvară!
Da' de-a fi de răutate,
Oi purta pușca pe spate.
Cînd de-acasă mi-am plecat,
Ziua bună mi-am luat

De la surori, de la frați,
De la frați, de la surori,
De la fete și feciori,
De la grădina arată,
De la maică, de la tată.
Ieși, mămucă, pînă-n prag,
Vezi, tare m-am depărtat?
Ia sui, maică, în cel măr dulce
Și te uită cum m-oi duce;
Ia sui, maică, în celălalt,
Vezi, tare m-am depărtat?
Opt ani îi o vreme lungă,
Cine a trăi s-o ajungă;
Înapoi dac-oi vini,
La nime n-oi trebui;
Oi fi bătrîn ca dracu
Și negru ca pămîntu;
Cînd oi merge-n sat la fete,
Numai ele că mi-or spune:
— Du-te-acolo, moș bătrîn,
Nu ești bun de adunat fîn,
Nici de arat, nici de săpat,
Nici de culcat sara-n pat,
Fără să-ți dau de mîncat!

4. DOINĂ

Inf. Florea Ion a lui Indrei, lăutar, com. Ieud
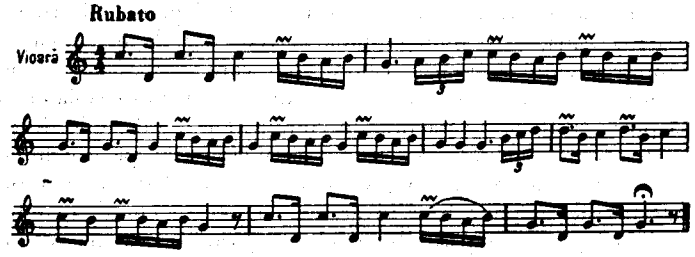
NOTE (1924)

Pintea Viteazul. Numele originar i-a fost: Grigore Pinte, și se trăgea dintr-o familie nobilă din comuna Budești, Maramureș. Nobilitatea și-a dovedit-o înaintea comisiei județene din Maramureș, între anii 1763—1768. O figură de pribeag; pentru vitejiile lui poporul l-a cîntat în balade.

Cocon, cocoană. Această numire se folosește și azi pentru băiat, fată. Denotă că maramureșenii au fost nemeși, și cînd au ceva adunare, mai ales la composesorat se intitulează: *boieri.* Astfel, președintele composesoratului îi agrăiește cu cuvintele: *cinstiți boieri.*

Oieritul, păstoritul. Ciobanul sau păcurariul de regulă de cu mic începe viața de păcurar, grijind mielușeii, apoi trecînd la oile sterpe și în sfîrșit, la oi cu lapte. Cea mai mare distincție e aceea de vătaf.

De cu primăvară, îndată ce se duce zăpada, ies cu oile la pășune, dîndu-le puțin fîn numai de seară. Încetul cu încetul, pășunea se mai tocmește, cînd nu mai au trebuință să li se dea fîn. Pe la Sf. Gheorghe fac tovărășie de lăptărit, alcătuiesc așa-zisa stînă, care numără pînă la 500—600 de oi cu lapte, numite pecuini. Cei cu mai bună stare care au 100—200 de oi, apoi 80—60—20 și mai puține, se adună mai mulți laolaltă ca să poată susținea un păcurar în comun. De regulă, oile de la 5—6 păcurari se împart pe grupe: oi cu lapte, sterpe, mielușei.

Aproape de Sf. Gheorghe hotărăsc o zi, cînd cu solemnitate bisericească pun bază tovărășiei. Fiștecare, cu zile înainte, se îngrijește ca să pască bine oile pe pășunea cea mai grasă, ca să dea cît de mult lapte, căci de cantitatea laptelui atîrnă și multul brînzei ce va primi. În ziua hotărîtă nu mulg oile dimineața, pînă cam pe la 11 ore, cînd sub controlul tuturor

sîmbrașilor (întovărășiților) fiștecare gazdă își mulge oile sale deosebit. Apoi, sfîrșind cu mulsul, pun un vas mare de lemn (putină), și toarnă într-însul mai întîi acela care are, la vedere, mai mult lapte de la oi. Se măsoară cu o bîtă cioplită în dungi, numită *carîmb*, făcînd cu cuțitul un răvaș, pe locul pînă unde a ajuns laptele. În ordine, se măsoară laptele tuturor. Preotul face o sfeștanie stropind cu apă sfințită oile și păcurarii, toto-dată sărutînd și sf. cruce și citind o molitvă de binecuvîntarea oilor. De data aceasta, oile toate sînt amestecate și umblă împreună la pășune pînă la tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul. Și așa s-a pus bază tovărășiei.

Cam pe la începutul lunii iunie merg la munte în Carpați, depărtare de 100—150 km. Mai înainte, fiștecare stînaș cumpăra muntele de la stăpîn. Acum împarte reforma agrară munții, dar exproprierea nici pînă azi încă nu-i terminată.

Brînza se face astfel. Laptele îl strecoară printr-o sîtă țesută din lînă și curge într-o putină. Pune puțin cheag. După ce s-a închegat bine, ia *jîntalăul* și bate laptele pînă se face iarăși în stare fluidă.

Apoi, încetul, cu mîna începe a-l aduna laolaltă și după puțin timp îl adună în forma unui caș. Cînd s-a consolidat binișor cașul, îl scoate și-l pune în străcură ca să curgă jîntuitul, pe care-l adună într-un vas din care scoate untul de oaie. După un timp oarecare îl ia și îl pune pe *comarnic*, ca soarele să-l întărească, făcîndu-i-se un fel de coajă deasupra. Restul, ce a rămas după ce a scos cașul, se numește *izvarniță*, pe care punînd-o în căldare o fierbe și, cînd fierbe, toarnă o cantitate oarecare de lapte dulce nefiert de oaie, amestecă cu un lemn crepat în mai multe bucăți care se numește *șterț*. Și din amestecul acesta se ivește la suprafață un fel de smîntînă, pe care o culege cu o lingură mare (găvan), și o pune în străcorătoare; aceasta este *urda*, care e dulce și foarte gustoasă, însă în cantitate mai puțină se primește ca și cașul.

E întrebare cum se împarte brînza între sîmbrași Baza, care servește la împărțirea brînzei, este cantitatea laptelui ce l-a avut la mulsul cînd s-a alcătuit tovărășia. Din lemn este făcut un fel de balansă, numită *cumpănă*. Pe talgerul balanței pune putina cu atîta apă cît lapte a avut. Pe celălalt talger pune atîta caș, cît este greutatea apei. Această cantitate de caș formează o cumpănă. De regulă se dă cîte 8—10 cumpene. Cînd este vară bună, un anotimp favorabil, dau bine lapte oile, atunci se dau 12 cumpene. Mai întîi ia brînză cel cu mai multe oi, apoi pe rînd pînă la cel mai sărac. Se face uneori și excepție, dînd deodată brînză la simbriașii cei mici, adică cei cu oi

puține, apoi celora cu mai multe oi. După brînză merg cu căruțele, căci munții cad în mari depărtări. Pierd 3—4 zile cu mersul și întorsul de la munte.

Cașul se sfărmițează și se sară, se frămîntă bine, apoi se așază în *bărbîntă*. Brînza care este menită să rămînă pe iarnă trebuie ermetic înfundată în bărbîntă; în scopul acesta se pune pe deasupra brînzei, care este bătută în bărbîntă, un strat de lut, iar pe deasupra, fundul de lemn. Astfel este pregătită pentru timpul iernei; de regulă se întoarce bărbînța cu gura în jos, să curgă ceva izvarniță ce ar fi în brînză.

Pe munte stau de la 1 iunie pînă la Tăierea capului Sf. Ion Botezătorul, cînd temperatura se răcește, laptele scade și astfel se coboară oile de pe munți. Unii munți sînt așa de stîncoși și de greu de umblat încît cu căruța nu se poate apropia, ci numai cu caii liberi; deci cașii și bărbîntele le pun pe spatele cailor întărnițați și astfel cobor la vale unde s'a lăsat carul. Uneori, nici cu calul nu poate urca, atunci așază tot produsul oilor pe niște turși (fagi micuți de munte) sau pe brazi și astfel tîrîți pe pămînt cobor la vale.

Reîntoarcerea la țară din munte se face cam pe la mijlocul lui septemvrie, după Tăierea capului Sf. Ion Botezătorul, cînd urmează răscolul oilor, adică desfacerea tovărășiei. Pentru a putea îndeplini acest act, e necesar ca fiștecare gazdă încă de cu primăvară să-și pună semn pe oile sale. Și anume cu un fier roșu înfocat încrestează sau pe nas, ureche, falcă, sau taie în ureche cu foarfecele o tăietură sau două, grijind, bineînțeles, ca semnul să nu fie egal cu al altui păcurar din acea stînă. Astfel, de cu toamnă, cînd este răscolul, cu ușurință se pot despărți oile de către olaltă, rămînînd fiștecare cu oile deosebit. Fiind în toamnă, nu mai dau lapte mult, totuși le mulg pentru a pregăti laptele acru de oi, care este foarte gustos.

Maramureșul fiind ținut muntos, iarna ține aproape jumătate anul, deci și ținutul oilor pe iarnă costă foarte mult, fiindcă încă din octombrie trebuie să le dea fîn pînă în aprilie, deci gazdele nu țin multe oi. Oile se iernează afară la cîmp, păcurariul făcîndu-și colibă bine înfundată, de iarnă. Oilor le face o îngrăditură de nuiele, numită staul, iar mieluseilor deosebit o îngrăditură bine acoperită numită țarc.

Oile se hrănesc iarna astfel: fînul îl împărțesc pe un teritoriu mai mare, cam așa ca 2—3 oi să fie laolaltă. Această metodă se folosește și din motivul ca să se gunoieze cît mai mare teritoriu. Cînd cutare loc este bine gunoit, se mută staulul mai departe. Pămîntul din Maramureș, dar mai ales cele cositoare sînt așa de săcătuite, neproductive, încît fără gunoitul cu oile, dă

foarte puțină iarbă. Dimpotrivă, dacă se gunoiește, se îngrașă pămîntul de cosesc rodul și de două ori. Acesta este motivul care îndeamnă pe fiștecare econom să țină cît de puține oi.

Alt motiv este că are hrana cea mai bună și nutritivă: brînza și laptele.

Mai ales în timpul făcutului de fîn, cînd tot momentul e scump și nu dispun de timpul trebuincios ca să fiarbă alte mîncări, exclusiv se folosesc de mămăligă cu brînză: într-un ceaon pun puțintică apă; cu vreo două-trei vreascuri încălzesc apa, pun făină de porumb în dînsa și îndată o freacă cu un tocăner (o bîtă de lemn cioplit), apoi brînza o pun pe deasupra, cînd o răstoarnă pe o bîndură sau fund de lemn, și în acest mod în 15 minute este gata prînzul.

Maramureșeanul mănîncă foarte prost și puțin nutritiv. Femeile în cea mai mare parte nu știu arta culinară. Cea mai bună mîncare este mămăliga cu brînză. Carne arareori mănîncă. Posturile cele multe le postește cu fasole și cartofi. Pîine de grîu numai la sărbători mari mănîncă, încolo tot pîine de porumb (mălai).

Dar motivul cel mai puternic ce-l face pe maramureșeanul nostru să țină oi, este îmbrăcămintea. Hainele lui naționale ca: guba, cioarecii, cerga, cușma etc. toate acestea din produsul oilor le are. Avînd lîna trebuincioasă, s'a dezvoltat industria casnică în întreg Maramureșul într-un mod îmbucurător, încît sînt vestite covoarele, cergile, zadiile ce le țes maramureșencele. Toată iarna lucrează cu lîna, iar vara cu cînepa, făcînd tot felul de albituri. Hainele bărbaților și ale femeilor se pregătesc toate în mod casnic.

Dacă statul român ar avea cît de puțină grijă și ar ajuta micuțele ateliere ce au luat ființă în Sighet, industria casnică s'ar dezvolta într-o direcție sănătoasă și ar pune în uimire nu numai pe ai noștri, ci și pe străini, care foarte cercetează produsele industriei casnice, cum sînt vecinii cehoslovaci, care trec granița deseori pe la Sighet și importă mari cantități de covoare maramureșene.

Statul român ar avea datoria a sprijini această industrie casnică, mijlocind desfacerea covoarelor, vopsind materialul de lînă cu vopsele vegetale etc. Prin această lucrare ar stimula simțul artistic foarte dezvoltat al maramureșencelor și le-ar da un mod de trai, în sărăcia mare ce le cuprinde.

Nunta țărănească.

Înainte de nuntă premerge logodna, tocmeala, sau credința, cum zic maramureșenii; se mai zice: darea de mînă. Feciorul

care vrea să se logodească cu cutare fată, trimite mai întîi pețitor pe cutare rudă mai bătrînă, care mergînd la părinții fetei, întreabă dacă au de vînzare, fîn, otavă, paie sau ogrinji. Dacă pomenesc că numai paie au de vînzare, respectivul nici nu cutează să mai ceară pe fată. Dimpotrivă, dacă spune că are nu numai fîn dar și otavă de vînzare, este semnul învederat ca să cuteze a cere fata, că vor da-o!

Merge apoi și mirele la fată, și, în sfîrșit, se înțeleg asupra zilei cînd vor face logodnă solemnă. Se duc și la preot, pentru ca în mod bisericesc să fie logodiți. Merg sau seara, după ce înserează, sau petrec toată noaptea, și dimineața cu lăutari cu tot merg la preot, unde se schimbă oficial inelele. Se înțeleg apoi și asupra zilei de cununie, întocmind toate scrisorile trebuincioase, și cu o zi mai înainte se mărturisesc și iau sf. împărtășanie. În seara premergătoare cununiei, la mire se serbează cusutul steagului, iar la mireasă, făcutul cununii.

În seara aceea se strîng prietenii flăcăi ai mirelui precum și rudele și fac steagul. Stegarul se îngrijește de o prăjină, năfrămuri de diferite culori, asemenea tot felul de panglici și le tocmește frumos pe prăjină ca un fel de steag, care joacă un rol la cununie. La vîrful prăjinei precum și pe prăjină sînt agățate și niște clopoțele. Gata fiind steagul, îl joacă steagarul, precum joacă tineretul adunat pînă la miazănoapte, cînd se depărtează cu toții. Înainte de a se depărta, stegarul cu steagul și mirele merg cam la 10 ore noaptea, la mireasă, unde mirele, de la mireasă, iar stegarul, de la druște (paranimfe), primesc strut artificial (buchete de flori). Joacă cîteva jocuri cu mireasa și druștele, apoi merg acasă.

Asemenea și la mireasă se strîng prietenele miresei, druștele și rudeniile, spre a serba făcutul cununii. Cînd este gata cununa, încununează mireasa și se prind la joc ca de horă, cîntînd horea miresei. Jocul îndătinat ce-l joacă atunci se numește: *carmaniolu*[1]. Mireasa cu cununa pe cap de cele mai multe ori plînge, auzindu-și horea. După ce sînt găzduiți oaspeții, cam după miazănoapte se depărtează.

Cu zile înainte fac țipoii (pîinea de grîu), iar mîncările în ziua cununiei. Este mare fierbere la ambele case, atît la mire cît și la mireasă. În ziua nunții, după masă, cu două ore cel puțin înainte de înserat, se strîng musafirii la ambele case, de bucurie dînd salve din piuțe sau pușți. Oaspeții cu următoarea urare intră în casă: « Dumnezău alduiască casa și masa

[1] V. Bogrea consideră că de fapt e vorba de « *Carmagnola* revoluționarilor francezi, prefăcută în joc de nuntă » (n. e.).

și toți mesenii cu sănătate ». Mirele luînd stegarul, cîțiva flăcăi și rude pleacă la casa nănașului, pe care în sunetul lăutarilor și cu chiuituri și zgomot mare îl aduc la casa mirelui. Asemenea, mireasa merge după nănașă.

După ce s-au strîns oaspeții în număr mai mare, pleacă la biserică, mai întîi mirele. Timpul plecării se anunță cu salve de pușcă și zgomot cu chiuituri, de răsună tot satul. Totodată, trimite mirele un delegat care încunoștiințează mireasa că mirele și adunarea sa a plecat la biserică. Mireasa numai după ce mirele a sosit la biserică, pleacă de acasă. De multe ori, mireasa face mirele să aștepte mai mult timp la biserică, vrînd să arate că de astă dată și dînsa dispune. Atît mirele cît și mireasa cu conductul lor, ce merge la biserică, sînt cuprinși de voie bună, tinerii chiuiesc tot feliul de chiuituri și strigături.

Mireasa are două-patru druște care o însoțesc la biserică și-i fac un colac mare de 5—6 kg., pe care, cu o năframă trasă pe la mijlocul colacului și ținînd de capetele năframei, îl duc la biserică. Mirele se oprește înaintea bisericii, iar mireasa la o parte. După ce le dă voie, mai întîi intră mirele și stă de-a dreapta mesei pregătită cu sfeșnice, lumini aprinse, cruce, sf. Evanghelie și două cununi de mirt. De-a stînga stă mireasa, iar în spatele mirilor stegarul, nașii și druștele. Tineretul nu intră în biserică, ci afară de țintirim joacă pînă ce se săvîrșește actul cununiei. În Maramureș s-a îndătinat și jurămîntul a-l lua de la miri, un fel de datină calvină. Sfîrșindu-se ceremonialul cununiei bisericești, sînt cu băgare de seamă ca deodată să iasă pe ușa bisericii. Cîte o mireasă mai isteață vrea să pășească ea mai întîi pragul bisericii, susținînd tradiția populară că atunci ea va fi mai mare în casă, va avea superioritate peste bărbat. Acum mirele conduce mireasa, ambii ținînd colacul ce l-au adus druștele. Tineretul, care juca, văzînd că ies din biserică, imediat întrerupe jocul și se alătură nuntașilor. Tot convoiul, atît musafirii mirelui, cît și ai miresei merg împreună cu toții la casa miresei, tot cu chiuituri și cîntece de lăutari. Ajungînd la casa miresei, găsesc poarta ori vrania închisă.

Părinții miresei, văzînd convoiul cel mare înaintea porții, ies afară. Tatăl miresei are pe cap o sticlă cu băutură, fără s-o țină cu mîna și apropiindu-se de poartă, stegarul ține o cuvîntare în versuri, la care răspunde părintele. La sfîrșitul acestora, deschide poarta și le dă drumul în curte, unde flăcăii se prind în horă, ținînd fiește care pălăria cu gura în sus, iar druștele și mama miresei aruncă grîu asupra lor, iar flăcăii chiuiesc strîgături: « cîte grăunțe au căzut în clop, atîția prunci cu noroc » să aibă nou căsătoriții.

În urmă sînt poftiți la masă numai musafirii mirelui, ai miresei joacă pe afară și în casă, unde pînă cînd sînt găzduiți oaspeții mirelui, se joacă jocul miresei din partea oaspeților miresei, dînd bani care cît vrea. Mai pe urmă o joacă tatăl miresei, cînd se ridică mirele și o răscumpără cu o sumă de bani de la tată. Acesta e semnul că masa s-a și terminat, sculîndu-se cu toții, gata de plecare.

Către casa mirelui merg mirele și mireasa, care își iau rămas bun de la părinți, sărutîndu-se reciproc și plîngînd împreună. Se face o gălăgie extraordinară fiind toți în voie bună. Sosind la casa mirelui, mai întîi intră stegarul, înconjură mesele cu steagul de 3 ori, apoi scoțînd cuțitul de teacă taie în forma crucii de 3 ori în mester-grindă și în pragul casei, după care act steagul îl așază pe rudă, astfel ca vîrful steagului să fie către muchea camerei, apoi cheamă mirii și oaspeții la masă. Stegarul este rînduitorul veseliei, el așază la mijloc mirii, la ambele laturi nașii, apoi druștele și oaspeții mai de frunte. Pe masă sînt așezați țipoii, pe care îi începe stegarul cu cuțitul. Stegarul începe a închina cu băutură mirelui și așa mai departe beau, pînă se aduce mîncarea. Masa durează mai bine de două ore. Aduce mai întîi: tăieței, laște în supă de carne, apoi sarmale cu carne de porc sau de oaie, plăcintă cu brînză de oaie, pe deasupra carne de porc sau de oaie, apoi pancove (perișoare) cu care se sfîrșește masa. Înaintea mirilor este o găină umplută, care se împarte mesenilor. E de notat că mîncările sînt așezate pe masă mai resfirate, deci tinerii în semn de dragoste trimit cîte o bucată de mîncare pe care o au înainte, iar cel ce a primit se revanșează cu mîncare ce o are el înaintea sa. În decursul mesei se fac și toasturi, închinăciuni; lăutarii cîntă hore de bucurie.

Sfîrșindu-se masa, scot mesele și scaunele, și se aranjează pentru joc. Încep jocul mirele și mireasa. Joacă tot tineretul, mai tîrziu și cei mai bătrîni se amestecă în jocuri. Și aci se face jocul miresei. La miazănoapte se dă tuturor iarăși masă; asemenea și dimineața se dă demîncare. În zorii zilei, lumea se depărtează, cînd mirii, părinții mirelui, rudele mai apropiate merg în vizită la părinții miresei. Se spune că merg în *cuscrii*. Dacă s-a întîmplat că nașii s-au depărtat în decursul nopții la odihnă, merg mirele, stegarul și lăutarii și în sunetul muzicii îi aduc ca să-i însoțească la cuscrii.

La casa miresei sînt primiți bine, unde stau vreo oră, reîntorcîndu-se cu părinții miresei, care întorc vizita. Stau și petrec cam tot o oră, apoi se depărtează fiecare la ale sale. În felul acesta își petrec maramureșenii la nunți.

Țiară — război de țesut.

Războiul este compus din două stative, legate laolaltă cu două prinsori, la mijloc și dinainte, iar deasupra două suluri; cel dinapoi servește pentru urzitură, iar pe sulul dinainte se învîrtește pînă ce se țese.

Stativele au pe partea dinainte două juguri care servesc pentru a ținea brîglele și ițele.

Brîglele cuprind între ele spata, cu care se bate bătătura. Brîglele sînt atîrnate de jugul stativelor prin două brațe; iar ițele de niște sfori care sînt atîrnate pe bîta de pe jugul stativelor.

Spata este unealta necesară la război, prin care trec firele de tort, bumbac sau lînă. Ea este alcătuită din dinți de lemn sau de metal. Spata de lemn o fac țăranii, dar mai ales țiganii corturari. Spata de metal este din fabrică.

Ițele sînt făcute din tort de cînepă, din bumbac sau din lînă; servesc pentru rostatul pînzei; sînt mișcătoare în sus și în jos cu ajutorul ponojilor, purtați de apăsarea piciorului. Ițele sînt în legătură cu ponojii prin o sfoară legată de ponoj și de iță.

Ponojii, la număr doi-trei-patru, sînt legați de prinsoarea de mijloc a stativelor cu ajutorul puilor stabiliți și dînșii de prinsoare. Ponojii sînt găuriți la capătul acesta și cu ajutorul unei bîte, care trece prin pui și ponoj.

Pentru a arăta cum se face pînza, trebuie să descriu cultura cînepei. Pămîntul se ogorește de cu toamnă, se gunoiește iarna, primăvara iar se ară, iar după ce s-a semănat popușoiul se seamănă cînepa, apoi se grăpează. E bine să se păzească pînă încolțește, căci păsările ridică sămînța cînepei. După cîteva zile încolțește avînd apoi cînepă de vară și de toamnă. Cea de vară se culege cînd polenul este copt. Cea de toamnă, care dă sămînța, se culege atunci cînd s-a copt sămînța. Se culege în snopi, apoi după ce s-a uscat bine, se pune în apa stătătoare numită topilă, unde, după două-trei săptămîni, putrezește partea lemnoasă, rămînînd partea fibroasă. Atunci se scoate, se spală de mîl, și uscată bine se melițează.

Melița este o unealtă de lemn, constînd din două paralele cu picioare. Pe aceste paralele se pune snopul de cînepă uscat bine, și cu o bîtă (cordenciu) se lovește pînă ce cade partea lemnoasă, rămînînd numai cea fibroasă. Aceasta apoi se trage prin hrebîncă.

Hrebinca e alcătuită dintr-un fund de lemn în care sînt bătute foarte des cuie de fier. prin care se trage fuiorul de cînepă. Apoi, ca să fie şi mai bine curăţat, se periază cu o perie care este alcătuită din răşină şi păr de porc. Forma ei este rotundă, şi perii de porc sînt ţintuiţi în răşină, numai puţină parte este afară. Fiind periat bine tortul de cînepă, se alcătuieşte caierul, care se pune pe furca de tors. Firul se învîrteşte pe fus, iar de pe fus se pune pe răşchitor.

Răşchitorul este construit din o bîtă de lemn; un capăt se termină înfurcit, iar celălalt lăţit din două părţi egale. Tortul de cînepă de pe fus pe această unealtă se resfiră. Apoi, luat de pe răşchitor, se fierbe în apă cu cenuşă (leşie), unde îşi primeşte o culoare galbenă de la paiele de grîu ce se mai pun în leşie. Apoi se spală la rîu, se usucă şi punîndu-le pe vîrtelniţe, se fac ghemuri.

De pe ghemuri, tortul se resfiră pe urzoi în lungimea dorită, iar de pe urzoi se ia în formă de catene şi se procedează la urzitul războiului. Tiara sau războiul se urzeşte, cel puţin de două persoane. Tortul care este legat în formă de catenă se desface şi lungindu-se este dus peste sulul dinainte, apoi dus către sulul dinapoi, de care este legat cu o bîtă cu două sfori. Bîta este băgată prin tort, care se leagă prin bîtă către sulul dinapoi. Pe acest sul tortul lăţit se învîrteşte punîndu-se vergele printre tortul care alcătuieşte urzeala. Cînd în acest mod respectiva urzeală este învîrtită pe sulul dinapoi, capătul urzelei se taie şi luînd fieştecare fir de tort se trece prin iţe, apoi prin spată, şi se leagă firele de bîta care este legată cu două sfori de sulul dinainte. Astfel, războiul de ţesut este gata aranjat spre a începe ţesutul. Sulul dinainte şi dinapoi au menirea ca să întindă bine urzitura, ceea ce se poate ajunge cu ajutorul prinsorilor atîrnate atît la sulul dinainte, cît şi la cel dinapoi. De altă parte, sulul dinapoi serveşte pentru a ţinea urzeala, iar sulul dinainte, pentru a învîrti pînza ce se ţese.

Materialul ce serveşte de bătătură, trece printre firele urziturii şi este dus cu ajutorul suveicii, în mijlocul căreia se mişcă o ţeavă de soc pe care este învîrtit materialul de băteală.

Pe ţeava de soc se învîrteşte materialul de bătut cu ajutorul sucalei. Materialul pentru bătătură poate să fie ori bumbac, ori cînepă, ori tort de in. Sucala e alcătuită dintr-un sul prevăzut cu o roată bine fixată, care se învîrteşte manual, iar la capătul sulului are o sîrmă de drot fixată unde se pune ţeava pe care se învîrteşte materialul de bătut: bumbac, cînepă sau in. Ţeava prevăzută cu materialul de bătut este pusă în suveică, care fuge pe firele urziturii de la o margine pînă la cealaltă,

iar firul este legat cu ajutorul ponojilor şi a iţelor care schimbă rostul, şi bătut cu spata ce se află în brîgle. Astfel, fir cu fir se face pînza care se fierbe şi se spală de murdărie, apoi se albeşte la soare, act care se numeşte bilit. Mai de multe ori se pune în apă, iarăşi se scoate pe ţîrmurile apei, sau pe pajişte, ca razele solare s-o înălbească. Acest act de atîtea ori se repetă, pînă ce se înălbeşte îndestul.

Pînza ţesută din cînepă ca bătături şi urzitură, se numeşte pînză de tort. Dacă ambele sînt de bumbac, se numeşte pînză de bumbac, iar dacă urzitura este cînepă, iar bătătura de bumbac, se numeşte pînză amestecată.

Tot în războiul de ţesut se lucrează şi hainele de lînă ce le poartă maramureşenii, ca: guba, lecricul, pieptarul, cioarecii zadiile, sumanele, apoi cele necesare ca: desagii, traista, cergile, covoarele, strecurătoarele pentru lapte de oi etc.

Lecricul este o manta scurtă, din lînă fără bîţe. Se poartă cînd nu e tare frig.

Pieptarul, din materie ca şi lecricul, e scurt şi fără mîneci.

Cioarecii sînt pantaloni de lînă, ce se poartă iarna.

Zadiile sînt fotele ce le poartă femeile, una înainte, alta înapoi. Se deosebesc la colorit de la un sat la altul. De pe zadii poţi cunoaşte o anume femeie din care sat este. Zadiile le înfrumuseţează cu alesături ca la covoare. Se poartă cînd începe frigul. Vara poartă ceva material mai uşor, luat din prăvălie.

Sumanele, un fel de manta mai lungă, de coloare neagră, mai ales Borşenii le poartă.

Lîna o au de la oile ce le are, cît de puţine, fieştecare gazdă. Pe la Sf. Gheorghe tund oile. Lîna se spală şi se usucă, scărmănînd-o apoi sau cu mîna, sau cu ajutorul maşinei ori a foşaleilor; apoi se trage părul (lîna cu bîţe mai lungi) prin hrebincă, şi cea mai scurtă lînă se numeşte canuri. Din părul lînei se toarce de urzitură, iar canurile se torc de bătătură.

Guba este haina groasă de lînă bătoasă ce se foloseşte iarna Ea are bîţe, care se pune cu mîna în ţesătură, şi sînt croite astfel ca nimic să nu taie din dînsa. Sînt cusute de ţărănci, apoi duse la vîltoare, ca apa prin învîrtitul încontinuu al gubei să o îngroaşe.

Lecrile şi cioarecii se duc la piuă, unde se pisează, se fac mai groase şi au denumirea: pănură de lînă.

Maramureşenii, atît bărbaţii cît şi femeile, fac casnic toate hainele, albiturile, lenjeria de corp şi de pat; nu cumpără

nimic din prăvălie, afară de opinci și pălării la bărbați, năfrămi cu care se învălesc pe cap femeile.

Mai interesant din toate punctele de vedere este făcutul țolurilor, covoarelor; cred că în isteține și varietatea motivelor pot să se compare covoarele maramureșene cu cele persiene. Atîta defect au, că vopselele de anilină din prăvălii nu mai dau culoarea cea frumoasă ce o aveau odinioară covoarele vopsite cu vegetale, cum vopseau femeile maramureșene cu puțin mai înainte.

De altă parte, neavînd unde le desface, piața Sighetului fiind foarte mică pentru desfacerea multor covoare ce se produc, arta casnică atît de prețioasă a țesătoriei covoarelor începe a se neglija.

Buba rea. În urma multor mîncări grele și de multe ori nesănătoase ce le mănîncă țărănimea din Maramureș, de cele mai multe ori i se pricinuiește dureri grele de stomac ce își au numirea de: bubă rea. Se mai numește așa ori ce fel de inflamațiune dureroasă pe corp.

Înmormîntarea. Cînd e aproape de sfîrșit, omului de regulă i se dă să țină o lumină în mînă, ce reprezintă curățenia sufletească. Imediat după ce a murit, e spălat și îmbrăcat pentru a fi pus în coșciug. Cineva dintre cei mai deaproape îndată îl bocește în versuri originale. De trei ori clopotesc, dimineața, la amiază și seara, iar femeile plimbîndu-se în curte sau în grădină îl bocesc în cîntece pe cel mort.

De cu seară, precum și în celelalte seri, pînă nu-i înmormîntat, se strîng în *priveghi*. În aceste seri se strîng la casa mortului tineri, bătrîni. Tinerii se joacă în cărți și alte jocuri de petrecere, iar bătrînii citesc. Uneori tineretul se joacă de-a ghicitul sau de-a « bunzarul » etc.

În seara a treia, înainte de înmormîntare, se face o servire religioasă din partea preotului, numită: *parastas*. În altă zi, este prohodul oficial din partea preotului. Cînd este scos mortul în curte sau în grădină, ușa tinzii se închide bătînd-o de trei ori în credința că mortul, respectiv spiritul său, nu se mai întoarce. La sfîrșitul înmormîntării, cîntărețul cîntă niște versuri de jele, care încă sînt produsul poporului, deosebindu-se după individualitatea și împrejurările celui mort.

Înmormîntarea se face după prescrisele rituale. După ce s-a așezat în groapă, dacă este fată sau mireasă cea moartă, atunci ibovnicul sau mirele sare peste groapă, pentru ca să fie dezlegat, să se poată însura. Dacă este flăcău sau mire cel

mort, atunci fata, mireasa sare peste groapă, pentru ca să se poată mărita, să fie dezlegată de dragostea celui mort.

După ce este așezat în groapă, se face agapă la casa celui mort, se dă milă pentru sufletul celui mort. Asemenea, se fac agape a treia zi și la șase săptămîni, precum la anul se fac pomeniri. Hainele sale, atît cele folosite precum și cele nouă, se împart săracilor pentru mila celui mort. Dacă cel mort a fost în bună stare, se împart la înmormîntare bani, ba în unele ocazii dau cîte o vacă cu lapte, vițel, oi etc. Dacă nu dă de milă la înmormîntare, este credința populară că mortul vine în toată seara și cere hainele să i le dea de pomană, și necontenit se prezintă sufletul lui noaptea, pînă nu-i dau hainele pomană săracilor.

Dacă cel mort s-a sinucis sau a fost omorît, credința populară susține că sufletul celui mort tot mereu vine în șapte ani, ca să-și strîngă sîngele vărsat. Trecătorii, cînd trec noaptea pe acolo, își fac cruce și rugăciuni să fie păziți de rele și de viziuni rele.

Dacă li se pare unora că văd spiritul cutărui mort, spun că diavolul s-a îmbrăcat în pielea celui mort.

Un semn de jele este că pălăria nu o iau în cap, timp de trei zile, pînă ce mortul nu este îngropat. Aceasta este semnul jelei din partea bărbaților. Iar femeile își despletesc părul, atîrnîndu-l pe umeri, tot timp de trei zile, și hainele nu și le schimbă, ci așa murdare le folosesc.

Colinde. Crăciunul se serbează în 25 decembrie st. v. Îi premerg 6 săptămîni cu post. În seara spre Crăciun, după ce înserează, copiii încep a colinda versul de preamărire la nașterea lui Hristos. Ca dar primesc: mere, nuci, alune etc. Mai tîrziu vin flăcăii, apoi fetele, ba chiar și oameni bătrîni umblă a colinda, stînd sub geamul luminat și de acolo colindă. La miezul nopții se face la biserică serviciul dumnezeiesc: după *cinariul cel mare*, luînd parte aproape toți locuitorii comunei. După săvîrșirea lui, se continuă colindatul pînă în zorii zilei. Asemenea, umblă cu colinda și lăutarii, iar copiii toată săptămîna umblă cu steaua. Este cea mai așteptată sărbătoare, mai ales pentru copii, care în tot decursul postului se pregătesc la colindele ce le vor colinda pe la rudele și cunoscuții lor. Uneori sînt poftiți în casă colindătorii, altă dată li se duc darurile afară și li se împart. În seara de Crăciun tot satul e în fierbere, de mulțimea colindătorilor și de lătratul cîinilor.

Mulțămită gazdei. Orice colindă se sfîrșește cu o închinăciune către gazdă. Mulțămirile acestea sînt variate și hazlii,

aducîndu-i aminte în mod glumitor gazdei ca să-i răsplătească pentru osteneala ce au făcut venind să-i colinde.

Horincă. Rachiu, palincă sau vinars îi mai zic. Se prepară din cereale și din prune. Cel din prune se fierbe de două ori.. Lichidul ce s-a scos după prima fierturâ se numește *suslă*. Aceasta o pun din nou în căldare pentru a o fierbe, primind rachiu la început 90% apoi din ce în ce e tot mai slabă și cînd lichidul nu mai conține mult alcool, desfac țevile să nu mai curgă. Acest rachiu are în medie cam 50 de grade. Spirtul de cereale are 90 grade. Alcoolul acesta, care este veninul cel mai distrugător, este băut de plugarii maramureșeni, făcînd mari ravagii printre dînșii. Ar fi bine să se introducă prin legiferare, ca să nu fie iertat a face rachiu așa de tare, iar din cea de prune să se folosească fiertura dintîi, cum se folosește în vechiul regat. Prin aceasta s-ar mîntui poporul de peirire.

La sărbători mari (Crăciun, Paști și Bobotează) o îndulcesc cu miere de stup și așa se ospătează.

O corună. În timpuri normale o coroană austro-ungară făcea cît leul român. Atîta era plata cantorului, a diacului sau cîntărețului pe an, pe care fiștecare cap de familie trebuia s-o plătească. La preot se da sau o mierță de mălai (păpușoi) și de ovăz, adică cereale, sau în bani prețul corespunzător al cerealelor. Această plată se numește *popuștină*, *poporoșag* sau *lectical*, pe care o plătesc enoriașii și azi în unele locuri. În cele mai multe parohii, azi, după război, nu mai voiesc să plătească taxa aceasta.

Șezătoare. În nopțile lungi de iarnă se strîng la o casă cîte cinci-șase fete sau și mai multe, care împreună cumpără petrol de luminat, și torc pînă după miezul nopții, cîteodată pînă la două-trei ore dimineața. Flăcăii cercetează asemenea case, unde sînt fete mai multe adunate, care adunare se numește șezătoare. Petrec vremea cu cîntări și veselie, dar torsul încă înaintează, torcînd cîte două-trei fuse de tort de cînepă pe noapte.

Numărînd parii din gard. Maramureșeanul este foarte superstițios și mai ales fetele la sărbători mari — Sf. Vasile sau Anul nou — fac fel de fel de farmece pentru a se putea mărita. O asemenea superstiție este că numără parii din gard, ca să vadă cum îi va fi bărbatul sortit.

La grumazi cu patru bani. Fetele poartă salbă din mărgele scumpe, bani de argint și mai rar bani de aur.

Oala în horn. Femeile de la sate cred în farmece; unul din acestea este cu oala de lut pusă în horn. Cînd fiecrbe apa clocotind înșiră cuvinte neînțelese, în credința că au putere să aducă pe cutare îndrăgostit prin aer.

ION BÎRLEA

GLOSAR

A

Acăța — agăța.
agodi — a aștepta.
ai — ani.
ai — usturoi.
aiciare — aici.
aldămaș — băutură de cinste în urma unei vînzări sau cumpărări.
aldui — a binecuvînta.
aliguța — a lua vițelul de la vacă.
alinat — încetișor.
alunguțu — de-a lungu (drumului).
amînă — în mînă.
amin-aminată — joc de cuvinte (în descîntece).
amu — acum.
anglie — mătură de anglie, mătură domnească.
arambaș — căpitan de haiduci.
arădui — a îndemna, a merge.
armaș — om înarmat, însărcinat cu paza ordinii și averii domnului și a boierilor; slujbaș cu însărcinări administrative și judiciare.
armurar — plantă (*Corduus mariannus*).
asoga — a pune în forme aluatul pentru a-l băga în cuptor.
asoreală — insolație.
asorit — insolație.
astară — astă-seară.
azvară — astă-vară.

B

Badog — tinichea.
bagnet — baionetă.

bai — necaz, durere.
balmoş — mîncare ciobănească de mămăligă cu lapte.
bandă — formaţie de lăutari.
batăr, batîr — barem, măcar.
barşon — catifea, purpură.
băcueţ, băcueţ de fată — mică de statură.
bănat — durere, jale.
băndură — năframă, bandaj.
bănui (a se) — a se necăji, întrista, supăra.
bărbînoc — saschiu *(Vinca minor)*.
bărnaci — negru, de culoare închisă.
bdiţă — biţe.
Beci — Viena.
beciznic — slăbănog, nepriceput.
besadă — vorbă.
beteji (a se) — a se îmbolnăvi.
betiag — bolnav.
bicaz — bucată de lemn.
biciului — a ospăta, a găzdui.
bidă — pacoste, necaz, obidă.
bîli — a înălbi (pînza).
bîne — avere, bogăţie. *(Ardă casa şa tău bine.)*
birău — jude comunal, primar.
birăiţa — soţie de birău.
biţe — suviţe de lînă care se pun cu mîna în ţesătura unor veşminte.
biuşîg, biuşug — belşug.
bizuit — om de încredere.
bîltag — topor.
bît — botă, bîtă, ciomag.
blem (arhaism) — vino, haida, pleacă.
boactăr — păzitor de noapte.
boală rea — epilepsie.
bouar — păzitor de boi.
boboni — a descînta, a vrăji.
bociulie — boboc, mugur.
bocotan — om avut, bogat.
bogărea — (oaie) măruntă.
boldurel — dim. *bold*, prăvălie; şi boldurele.
bolund — zmintit, nebun.
bolunzi — a înnebuni.
bonţăni — a lovi, a bate, a ciocăni.
borcut — apă minerală.
borească — nevastă, soţie.

borneu — raniţă din piele de viţel, purtată de ostaşii austro-ungari.
bosorcan — vrăjitor, strigoi.
bosurca — a fermeca, a vrăji.
botei, boteieş, botieş — turmă (de oi).
brace — îmbrăcăminte, numai la plural.
braţiuc — dim. *braţ*.
briboi — bribornic, bobornic *(Veronica becca bunga.)*
brîglă — vătală, la războiul de ţesut.
bubă — nume generic dat umflăturilor purulente ale ţesutului. Tot bubă e numită şi pelagra.
bucium — butucul de la roata carului, în care sînt fixate spiţele.
bughet, bugăt — destul, cît trebuie.
buhaş — brad.
buhă — bufniţă.
buiac — zburdalnic, nebunatic.
buigătui — a buigui, a aiura.
bulbuc — floare galbenă ce creşte primăvara în locuri mai umede.
bumbuşcă — ac cu gămălie.
bumbuţ — dim. nasture.
buncălui — a scoate răgete şi mugete puternice.
bunzar — gîndac de mai, cărăbuş.
bursuca (a se) — (a se) umfla, bosumfla.
but — împotrivire, îndărătnicie, necaz.
butan — buştean.
butin — tăiatul şi adusul lemnului din pădure; lemn mare, grindă (cf. T. Papahagi).

C

Cadă — vas mare.
casa oarmeghi — casa comitatului, varmeghiei.
catarig, pl. *catarigi* — cataligă, cataligi.
căilaţi — (boi) cornuţi.
calcuţă — plantă *(Caltha palustrist)*.
calupăr, calapăr — calomfir, plantă aromată cu flori galbene *(Tanacetum balsamita)*.
călbază — gălbează (boală la oi).
călicuţ — dim. *călic*, sărac.
călină — fructul călinului.
cămeşuie — cămăşuţă.
canceu — cană.
căntar — cîntar.
căpău — copoi.

cătă — către, dinspre.
ceapsă — căiță, bonetă pentru femei.
celșag — seducere, înșelare.
celui — a amăgi, a înșela, a seduce.
cetate — temniță cu aspect de cetate.
ceteră — vioară.
ceteraș — lăutar, scripcar.
cetinel — încet, lin.
cernit — înnegrit.
chefelui — a se ameți de băutură, a se îmbăta.
chelm — făina ce se depune pe sită la cernut.
chepeniag, chepeneag, capeneag — haină boierească de paradă, caput domnesc.
chescheneu — năframă.
chibăl — 4 mierțe laolaltă.
chidru — cedru.
chelșîg — lucru de trebuință, de cheltuială.
chietoare — încheietura de la colțul caselor de lemn.
chitilin, cîtilin — lin, încet.
chizeșie — garanție.
ciacău — chipiu de paradă.
cialău — înșelător.
cialhăi — păsări răpitoare; se zice și despre câini.
cialșag — tîlhărie.
cici — lucru frumos, scump *(Dacă umbli cu cici).*
cimpezi — a amorți picioarele *(Că murgu mi-o cimpezit).*
cimpovi — a se roade copitele cailor.
cioareci — pantaloni din lînă de oaie.
ciocă, cioică — cioară, pui de cioară.
ciocani — mari *(ciocani de boi).*
ciocîldan — fecior de 17—18 ani.
ciont — os.
ciontițe — oase, dim. ciont.
ciopor — grup.
cioturos — noduros.
ciozmolit — ciufulit.
cipcă — dantelă. În zilele de sărbătoare, fetele poartă în păr panglică, dantelă sau cunună de flori naturale sau artificiale care se numește *mununâ* (cunună).
ciucalău — ciucure.
ciucuri — pantaloni.
ciudi (a se) — a se mira.
ciuf — de comedie, de rîs *(Mai urît pentru ciufu?).*

ciung — lemn bătrîn, din care n-a mai rămas decît trupina.
ciumă de miazănoapte — femeie hîdă.
ciunci — arbori pitici.
ciunta — a rupe, a tăia, a găta ceva; și cu sensul de a omorî, a ciunta viața.
ciupă — baie pentru cei mici.
ciupos (ă) — nume ironic.
ciurcel — cercel.
ciutură — țeava pipei; dar mai ales se înțelege cînd are țeava scurtă.
cîci — cît.
cîtilin — încet.
cîtilinaș — dim. cîtilin.
cîrcăit —
cîrcei — cele două lemne ce se pun pedale la războiul de țesut.
cîrti — a cîrpi.
cîrtit (ă) — cîrpit(ă).
cîșlegi — timpul ce urmează după posturi, dar mai ales de la Crăciun pînă la postul mare al Paștelor.
claie — grămadă de 1—2—3 care de fîn.
clisă — slănină.
clop — pălărie.
clop-de-cîine — nume de ocară.
cîrligățel (la păr) — cu părul ondulat.
coale — aici.
coarbă — fem. de la *corb*.
coardă — sabie.
cobilă — partea plugului pe care stă grindeiul. O unealtă de lemn cu două picioare în formă de crac, pe care se pune plugul și grapa, cînd se pleacă la deal, unde nu se poate merge cu carul.
cobor — cărare de coborît.
cobsă — coapsă.
coc — cozonac mai mare.
cocie — trăsură.
cociș — vizitiu.
cocon — băiat.
cocoană — fată mai mică, pînă la 12 ani.
coconiță, coconioară — dim. *fată*.
coită — nevastă cochetă, de moravuri ușoare.
colbă — nevastă cochetă.
colac — cozonac.
colduì — a cerși.
colduș — sărac.

colteșăl — dim. *colteș*, o parte a unui lemn tăiat.
colți (de pe la poală) — dantelă.
comînac, comănac — pălărie călugărească rotundă.
comînd — masă ce se dă pentru pomenirea unui mort; se zice și despre prohod.
comîndare — înmormîntare.
comnișăresc — comișăresc.
comnișie — comisie.
copîrșău — sicriu.
corbaci — bici, gîrbaci.
corci — tufă.
corcios — stufos.
corti(a) — a pofti.
cortil — cvartir.
corturar — țigan cu cort.
corună — coroană = 10 fileri.
cosășel — dim. cosaș.
cosînteană — cosînzeană.
costrei — iarbă ce crește prin lanurile de porumb.
costuț — dim. cost, hrană.
coș — coș de nuiele ce se poartă pe spate.
coș de oaie — oaie mai slabă.
coșcioară — dim. coasă.
Coșot — Kossuth Lajos, capul revoluționarilor unguri din 1848.
covaci — fierar.
covăcie — fierărie.
crăiuț — dim. *crai*.
credință — credit.
criață — fată cu părul creț.
crîșca — a scrîșni.
cronțat —
cruciță — dim. *cruce*.
cucură — cormana plugului.
cumincior — cuminte.
cumptit — cunoscut, obișnuit.
cunună — grinda ce se pune deasupra părților de lemn, pe care se reazimă tot acoperișul casei și cornii.
cute — piatră de ascuțit obiecte tăioase, gresie.
cu țoc în poc — expresie: cu toată avuția, cu tot ce are. V. Bogrea propune: *mit Sack und Pack*.
cucuruzată — buburuzată — joc de cuvinte (în descîntece).
cumpăni — a cîntări (și cu bani l-o cumpănit). Aici cu sensul de a plăti.

curechi — varză.
curte — casă, palat.
cură — curea.

D

Dăbălat — dăbălăzat, ce atîrnă în jos; supărat, fără voie bună.
dărab, dărabă — bucată.
dedat — rînduit, ursit.
de măgan — se zice despre un fecior neînsurat; pînă e slobod, liber, nelegat de nimeni.
deotor — cel ce deoache.
deminecioară — de dimineață.
depce, dipce — de ce, pentru ce.
dept — drept.
dept acee — de aceea.
deptolaltă — laolaltă.
descobdila — a lua plugul de pe cobilă.
desfățat — răsfățat.
dezghina — a desface, a rupe în două.
diac — cantor.
dibol, diboliță — bivol, bivoliță.
diecel — dim. diac.
dipt — drep, pentru.
diliș — adunare.
direge — a drege.
dizdă — îngrăditură la fîntînă.
dîmbeț — dim. dîmb.
dîmboc — dîmb.
d-îngă — de lîngă.
dîrlăi — a hori, a doini.
dohaniș — fumător.
doici — a îngriji (de copii).
dozili (a se) — a se păli.
domnar — domn.
drăgucior — dim. drag.
draniță — șindrilă.
drăniți — a pune draniță.
drîmboiat — bosumflat, mînios.
drușcă — prietenă a miresei, de regulă soră ori vară primară, care o întovărășește și asistă la cununie.
ducătoare — care pleacă; fată ducătoare.
dudăi — a fugări.
puinu și daina — refren al doinelor din Maramureș.
dumnata — dumneata.

dumalui — dumnealui.
dumătare — dumneata.
dumbravnic — cînepa codrului.
durzău — jneapăn.
dutcă — monedă veche de argint; cea mică de 10 cruceri, cea mare de 20 cruceri.
dutcuță — dim. dutcă.
Dumi — Dumitru.
dumeta — dumneata.

F

fata minunii — fată hîdă și de ocară.
fărtai — sfert.
fășură — fășie, bandaj.
fătuc — dim. băiat, copil.
fecior — flăcău.
fedeleș — butoiaș.
feredeu — baie.
ferme — sfărîme.
fermuță — fermecătură.
ferșei — *(Și mior tăia coltișele,/Și mior pune la ferșei.)*
fiel frumos — de origine frumos. V. Bogrea propune sensul de fiuț, fiușor, diminutivul de la fiu.
filer — mică monedă reprezentînd a suta parte dintr'o coroană (a vechii monarhii austro-ungare).
fișcăraș — avocat.
fișcăi — a fluiera.
fișpan — prefect.
flintă — pușcă lungă haiducească.
fliștuca — a dejuna.
flosteri — a pava cu piatră. V. Bogrea propune: *gepflastert*.
focșor — plantă folosită la prepararea vopselelor naturale.
fogodou — birt, han.
fondi — hingher.
fontuț — dim. font., 1/2 kg.
fonturi — unealtă de cîntărit.
formocator — vraci.
fotoghem — fotogen, petrol.
frățiuc — frate.
frînc — francez.
fundei — o jumătate de claie.

G

Gae — pasăre răpitoare.
garnetă — mină.
gatie, pl. gatii — indispensabili.
găoraș — *(Nouă găoraș/De la munte coborîră).*
găzdac — bogat.
găzdălui — a face treburi gospodărești.
găzdușag — avere, bogăție.
găzdoaie — stăpîna casei, gospodină.
găzdoiță — dim. găzdoaie.
geolgi — giulgi.
genelui — a suspecta.
geneluit (ă) — suspectat(ă).
gheizăș — tren.
ghenerar — general.
gîndac — șarpe.
gîrgălău — nume de ocară pentru cîrciumar.
gledă — unitate militară mai mică, de la germ. *Glied*.
glod — noroi.
glodos — noroios.
gornic — pădurar, îngrijitor de țarină.
golomos, golomoz, golomoț, gălămoz — ceva boțit și făcut ghem; netrebnic, fără nici un folos.
graiță — grițar, monedă veche.
granatir — piatră scumpă de culoare roșie.
grițar — monedă de 2 fileri.
grițăraș — dim. grițar.
grof — conte.
gros de moarte — în expresii *(În gros de moarte l'o lăsat)*; în cătuși, obezi; a pune la gros (V. Bogrea).
groștior — smîntînă.
grui — vîrf de deal, de munte.
gubă — haină de iarnă.
gurgîi — gurgui, vîrful ascuțit al opincii.
gustare — prînz. Maramureșeanul la dejun îi zice: prînz, gustare: iar mîncarea de după-amiază, între orele 16—17, e ojină sau ujină.
gutîi — gutui.
Gutîi — muntele Gutin.

H

Hadă — neam, tagmă, fel.
haită — femeie de moravuri ușoare.

haiduc — jandarm, polițai, supraveghetor la temnițele statului.
halarip — se zice cînd cineva stă pe mîini și cu picioarele în sus.
halubă — veștmînt.
hamniș — rafinat.
handal — partea mai întărită a unui orășel.
hap — interjecție.
haznă — folos, ajutor.
hădărag, hădărău — bîta scurtă a îmblăciului, cu care se lovește snopul.
hălădui — a scăpa.
hăznui — a folosi.
hedeș, heleș — frumos, plăcut.
helei — ?
heli — loc.
hemei — hamei.
hiaba — fără folos.
hie, hia — lipsă.
hinteu — caleașcă frumoasă.
hir — veste, știre.
hireș — frumos, mîndru.
hiruț — dim. hir, veste.
hiteuan — slab la trup.
hîlbe — lături.
hîlhăit — netrebnic, de nici un folos.
hîrșoc — ?
hlizi — a rîde.
hodnog — locotenent.
hognoș — locotenent.
honved — nume purtat de soldații din infanteria maghiară în evul mediu și de soldații din armata terestră maghiară sub monarhia austro-ungară.
hopaie — văpaie, strălucire.
hopoti — *(Focu-n vatră hopotè).*
hopta — drepți! comandă militară germană, *habt aht!*
hori — a doini.
horice — doină mai scurtă.
horincă — rachiu, vinars.
hore — doină, cîntec.
horbit — vorbit.
horcoti — gîfîi.
horholină — nume ironic pentru o fată bătrînă.
hornoi —
hotroape — locuri gropoase.
hrebînare —

hrebincă — trunchi de lemn.
hribă — ciupercă.
huc — tot, chiar tot.
hunsfut — rafinat, înșelător.
huntuț — blestemat, afurisit.
huțucăi — feciori zburdalnici
husoș — monedă ungurească de 20 bani.
huzad — trage!

I

Iagăr — *pădurar.*
Iancu — Avram Iancu, eroul Revoluției de la 1848 din Transilvania.
iasară — astă-seară.
ibdi — a iubi.
ibi — a iubi.
iboste — iubire, dragoste.
ibung — manevră.
iezăroi — augmentativ, iederă *(Hedera helix).*
ijdeni — a face, a crea. Pe Eva o ijdănit (colinde). În Tiktin: *ijderesc* (V. Bogrea).
Ioa' — Ioane.
iosag — avere.
istită — ispită.
itros — utrenie.
izan — locuitor de pe valea Izei.

Î

Îmbia (a se) — a se oferi, a se pune la dispoziția cuiva.
îmblăti — a bate cerealele cu îmblăciul.
îmburda — a răsturna.
împărătuș — omușor, apendice cărnos situat în cavitatea bucală.
împistri — a coase flori pe cămașă, a împestrița.
împrelestit — afurisit, blestemat.
începelniță — început.
încobdila — a pune plugul pe cobilă.
încredinți — a se logodi.
încrucișat (ă) — chior(ă).
îndărătà — a se înapoia.
îndesoare — constipație, dar și diaree.
îndîrjea — partea cea mai lungă a îmblăciului, care se ține în mînă.
îngreca — a îngreuna.

îngurguțat — țuguiat.
înjita, înzita — a invita, a pofti, a îndemna.
înșfăca — a prinde, a închide.
însticat — înspicat.
înstruța — a împodobi cu flori.
întărnițat — cu tarnița (șeaua) pusă, înșeuat.
întinat — murdărit cu tină.
înșirețel — înșirat.
învălui — a jigni, a face neajunsuri.
învărșta, învîrsta — a învîrsta, a învărga cu mai multe culori.
învăscut — îmbrăcat.
învești — a înveli, a îmbrăca.

J

Jace — zace.
jai — *Găsii frunzuță de jai.*
jașcău — săculeț din piele de oaie pentru tutun. Curelele cu care se leagă se numesc rînse.
jăcut — zăcut *(De-a ta dragoste-am jăcut).*
jeb, jăb — buzunar.
jederà — a degera.
jelance — jăluitoare, jalnice, cf. jalanie.
jelcui (a se) — a se jelui.
jermoaie — șerpoaie, șerpoaică. După formă e un augmentativ din vierme (cunoscut cu sensul de șarpe) (V. Bogrea).
jib — foarte mare.
jid — evreu.
jgheaucă, șgheaucă — scoică, cf. și vb. dejghioca. (V. Bogrea).
junc — bou de doi ani.
jupîn — titulatură nemețească.
jurat — pretor.
jurincă — junincă, vițea de doi ani.

L

Laiță — laviță.
laușrit — comandă militară germană.
laz — cîmp curățat de tufe și bun de cosit.
lăicioară — dim. laiță.
lășcuță — dim. laște, tăiței, aici forma de singular.
lătunoi, pl. lătunoaie — răritură în pînza ce se țese, produsă de firele rupte ale urzelii.
lătureni — vecini.

leacă — foarte puțin.
lecric, lecrec — suman.
legătură, legătoare — lucru rău, necurat, greutate de care nu te poți dezlega.
lemnuș — Lemnul-Domnului, plantă.
leu-muri — nume de ocară.
lepîngău — nume de ocară pentru feciorul blestemat.
lepedeu — cearșaf.
leziu — calfă, fecior mai mărișor.
libovi — a iubi.
limbă rea — neam rău.
lingoare — numele popular al tifosului.
liptie — lipie, plăcintă subțire.
litie — rugăciune ce se face la miezul nopții, înaintea sărbătorilor mari, cînd se binecuvîntează pîine grîu, vin, untdelemn, cu care apoi se unge fruntea credincioșilor.
liuluț — leagăn pentru copil mic, purtat de femei cînd merg la cosit, departe de sat. Mai ales prin Borșa, Moisei, Săcel etc.
loagăr — lagăr, terenul pe care se așază o armată.
Lorinț — Laurențiu.
lotru — isteț, sprinten.
lozișoară — dim. lozâ, o răchită ce crește prin păduri.
lucer — luceafăr.
lucezi — a străluci.
lumucă — dim. lume.
luști — a curăța porumbul de boabe.

M

Mai — ficat.
macău, măcău — ciomag.
măcăuaș — dim. macău.
maiestru — năzdrăvan. *(Murg. maiestru).*
majă — 50 kg.
marhă — animal, vită.
marmazău (vin de . . .) — de culoarea purpurie a marmaziului.
martoniță — romaniță? V. Bogrea propune matroniță: mătăcină, roiniță, iarba stupilor.
maștihă — mamă vitregă.
măddran — maghiran.
măieran — maghiran.
mălin — liliac.

mănînțăl, mînînțel — mărunțel.
mănucă — dim. mînă.
măran — locuitor din Mara sau de pe Valea Marei.
mărgăluță — mei păsăresc.
mărhucă — dim. marhă, vită, animal.
mări (a se) — a se mîndri, a se făli.
mărmuraș — piatră de marmură.
mășcat — grăunte bine dezvoltat, sănătos.
măștihucă — dim. maștihă, mamă vitregă.
mătrice — reumatism.
mătrici-mătricoasă — joc de cuvinte (în descîntece).
mere — mea, mama mere.
mere (a) — a merge.
meri — mergi.
mesel — măsură pentru lichide, ieșită din uz.
meșter-grindă — grinda mai groasă care se pune cruciș sub celelalte grinzi, pentru a întări podul casei; locul gol între pod și meșter-grindă servește ca loc unde se ține: pîine, cărți etc.
metehău — prost.
miei — mergi.
micì — a micșora.
miază-cale — jumătate de cale.
mintean — cojoc cu pieptar.
minten, mintenaș — îndată, la moment.
mintenaș — dim. minten.
mied — mursă făcută din miere de albine.
mirioară — mielușea de un an.
mînuri — mîini.
mîrăi — mîrîi.
moare — zeamă de varză.
mociră — loc apătos.
modru — mod, chip, fel.
moimă, moimată — joc de cuvinte (în descîntece).
mol — nămol.
moroi — strigoi mai mic care se face, potrivit superstiției, din copilul mort nebotezat.
moroșan — maramureșean.
morțișor, mortiță — dim. moarte.
moșcoală — ocară, rușine.
moșcoli — a ocărî, a întina, a murdări.
moșică — bunică.
mujicaș — muzicant.
mulătaș — veselie, petrecere.

muncă — cîștig (Și mi-ai băut munca).
Muncei — loc de cosit în hotarul Ieud.
muncel — dim. munte. Unele locuri de cosit se numesc muncei.
munună — cunună.
mununiță — dim. munună, cunună.
murătoare — apă sărată, slatină.
mute — muchie.

N

Nahău — nătărău.
năposti — a slobozi, a lăsa, a da drumul.
năzui (a se) — a se mîndri.
năji — a lega bine, vîrtos.
năjit — durere de dinți.
năjitu-pricăjitu — joc de cuvinte (în descîntece).
nămi (a se) — a se tocmi, a se angaja.
năvăstuică — dim. nevastă.
neamț — austriac.
negoț — lucru de comercializat, de vîndut.
nemiș — nemeș.
neamuc — neam.
negurà (a se) — a trăi cu amar.
nene — tată.
nenerit, ninerit — dezmierdat.
neviscă — nevăstuică.
nevoie — boală. *(Mîndrele mă bagă în nevoi).*
nielcoșie — mîndrie nemăsurată.
ningă — uite, vezi.
nitai — « e cunoscut țigănism lăutăresc: ditai » (V. Bogrea).
nojiță — gaură pe marginea opincii, prin care se trage curelușa.

O

Oame — vocativul substantivului om.
obcină — vîrful sau creasta munților, pe unde duce drumul care leagă munții.
obsigă — plantă.
ocolaș — dim. ocol, ogradă.
odor — lucru de preț.
odolean — valeriană (*Valeriana officinalis*).
Olan — *munte din Maramureș.*
olate — casa și clădirile alăturate.
oleu de olivă — untdelemn.

oltoan — altoi.
O, mine . . . — vai de mine!
orbalț — erizipel.
Orban — Urban, colonel în armata austriacă, luptător împotriva ungurilor la 1848.
orîndă — cel predestinat, ursit ca logodnic vreunei fete.
orvățească — Țara orvățească, Croația.
osîmbri — a se dezlega de legătură, de învoială; a merita.
ospecior — dim. oaspe, oaspete.
oșcoliță — dim. oșcoală, școală.
ovod — nărav.

P

Patriarc — patriarh.
patron — cartuș.
păducel — gheorghinar.
păioară — voal.
păjîști — a crește pajiște, loc cu iarbă deasă de pășunat.
pălant — gard.
pămătuc — pămătuf, buchet.
pănujă — foaie de porumb.
păpînuț — castravete.
părnăhai — mut, om nebăgat în seamă.
păruluț — dim. păr.
păstăiată de munte — plantă cu teci lungi care crește pe munte.
păstorì — păstra. *(Nu te-ai știut păstori).*
păși! — mergi! *(Păși spre casă).*
pătrărește — în patru părți.
pățală — pățanie.
pecie — carne.
pecum — precum.
peminte — pămînturi.
perțieș — iobag.
Pește — Pesta.
petia — dantelă.
picioci — cartofi.
picuruț — dim. pic, puțin.
pieptar — cojoc din piele de oaie, fără mîneci.
pingălui — a picta, a zugrăvi.
pirometer — *(Cu puștile în pirometer).*
pisa — a bate. *(Am pisat caii).*
pititea — mică.
pivă — piuă.
pîngă — pe lîngă.

pînzătură — năframă.
pleteancă, pletenci — părul împletit al fetelor.
plevi, plezi — a plivi.
plisă — un loc mai adînc în albia rîului.
ploconi, pocloni — a se închina în semn de politețe, a se supune orbește unui superior. Aici cu înțelesul de a se așterne la pămînt.
poale — partea din jos a cămășii femeiești.
pociump — pociumb, țăruș, par.
podișor — dulap mic.
pogan — păgîn, aspru.
pogmată — cele două ațe cu care se leagă cămașa la gît.
polog — iarbă cosită și uscată, gata de adunat în claie.
pompă — preparative mărețe, luxoase.
ponoji — pedalele de la războiul de țesut.
ponosi (a se) — a se urîți.
popistri — a coase flori pe cămașă, a împestrița.
porneală — partea nepăscută a unei pășuni.
portițare — dim. poartă.
portuț — dim. port.
porumbrele — fructele porumbarului.
porunci — a da veste, știre.
porție — dare.
porțieș, perțieș — iobag.
postață — locul cît seceră o secerătoare pe zi.
posuș — pașaport.
potbal — plantă cu frunze late.
potcă — belea, bocluc.
potică — farmacie.
poticăraș — farmacist.
potilar, potilat, pl. *potilate* — pînză de cea mai fină, batistă.
potroacă — fierea pămîntului *(erythroca centaurium).*
potor — monedă veche austriacă; suman cu potori, cu aplicațiuni de piele.
povoară — povară.
praf — iarbă de pușcă.
pranic — mai.
prăbălui — a proba, a încerca.
prelucă — poiană mică împrejmuită de pădure.
presacă — prisacă.
pretinor — prieten.
pretit — boală care înțepenește mîinile și picioarele.
prezăș — președinte.

pribag, pribeag — haiduc.
prici — patul celor întemnițați.
prifont — pîine militară.
prilaz — pîrleaz.
primăvărei — veri primari (V. Bogrea).
priveghi — priveghere de noapte în casa unde a murit cineva. E obiceiul ca tineri, fete și bărbați să meargă în cele trei seri după moartea cuiva în priveghi la casa mortului, unde se joacă și se petrece.
probozi — a dojeni, a ocărî.
prohodi — a înmormînta.
pruțuc — traistă de pînză pe care o purtau soldații din armata austro-ungară.
pruncă — fată, copilă.
preptici, prepici, priptici — laviță de lîngă vatra focului.
ptic — pic.
ptiruț — ptir, pir.
pupăză — un cozonac care seamănă cu cuibul păsării cu același nume.

R

Rabîn — rabin.
rantie — scutec în care se înfașă pruncul.
răgut — recrut.
rărunchie — aici cu sens de ocară.
răsunicea — răsunătoare.
răstiu — rășchitor.
răuț — dim. rău, cu înțelesul de boală, beteșug.
războli (a se) — a se îmbolnăvi pe neobservate.
răzbun — vreme bună, voie bună.
răzușă — lopețică. Se rade cu ea aluatul de pe covată.
reghemînt — regiment.
rezedă — rozetă, bot. *Roseta.*
rîf — măsură de lungime, 75 cm.
rînd — ocazie.
rînd — rînduială. *(Dacă ți-am văzut rîndu' / Te-a iubi, mîndră, dracu).*
rîndului — a sorti, a destina. Am rînd, am modru, îmi stă în putință.
rîncezală — femeie molatecă, lenește.
rînteza — *(Sfîntu păr s-a rînteză).*
rîștitor — rășchitor.
rît — cîmp frumos.
rîtuț — dim. rît.

robșag — sclavie, robie, captivitate.
rogoz — iarbă ce crește pe baltă, asemănătoare cu trestia. Cu ea se acoperă case.
rostat — acțiunea de a schimba ițele.
rostopască — negheniță, plantă din care, ruptă, curge o zeamă galbenă.
rotilat (ă) — rotund(ă).
rozmalin — rozmarin.
rudă — prăjină pe care se pun covoare.
rug — măceș.
ruguț — dim. rug.
rugășăl — dim. rug.
rujnicea — plantă cu flori galbene *(Calendula officinalis).*
rum — rom.
rumenea — suliman.
ruptoare de apă — denumirea locală a diabetului.

S

Sabornică — sobornicească.
salcă — salcie.
salutări — a saluta, a da cinste, de la salutieren (V. Bogrea).
sansiu — garoafă *(Dianthus Caryophyllus).*
sarcă — țarcă, coțofană.
săbășag — concediu, libertate.
săcături — locuri uscate.
sădrie — tribunal.
sălaș — loc de adăpost, de odihnă; sicriu.
sălăci (a) — a sărăci.
sălăriță — solniță.
săleac, săleacă, sălecuț, sălecuță, — sărman(ă), supărat(ă).
săm — sîntem.
sazolic — procent, dare, impozit.
scăldușă — scăldătoare, baie.
schimb — inel de logodnă. *(Te-o-mbiet cu schimbu . . .).*
schimbosi (a se) — a se schimba.
scîrbă — sfadă, mînie.
scîrdit — scîrbit.
scloptă — scoică (de dovleac).
scoruș — sorb.
scrijea — felie.
secheraș — cel ce umblă cu car, cu căruță.
secherie — cărăușie?
serin — senin.

sfară — fum.
sfăşie — făşie.
sfăt — prunc de ţigan.
si — a fi.
sin — fin, nepot.
sîngios — însîngerat.
slovuţă — slovă.
snopşior — dim. snop.
sobă — cameră, odaie.
socăciţă — bucătăreasă.
sodomi — a nimici, a dărîma.
Solflorin — sat mare în Italia, unde francezii au repurtat o mare victorie asupra austriecilor în anul 1859.
solgăbirău — pretor.
somsid(ă) — vecin(ă).
sor — şorici de porc.
sorbeală — supă.
sorodaş — recrutare.
soruleană, sorucă, surorea, surorele — forme diminutivale din soră.
soţuluc, soţuc, pl. *soţuci* — dim. soţ.
sprijoni — a susţine.
stan — partea de jos a cămăşii femeieşti.
stat — avere, situaţie.
stavă — herghelie.
stîrpi — a seca. *(Pînă ce-a stîrpi Iza)*.
stelniţă — ploşniţă.
stic — spic.
stiţă — spiţă.
stîlpare — ramură verde ce se dă în Duminica Floriilor,
strat — pat. *(În strat de moarte)* (în descîntece).
străinic — dim. străin.
strămătură — lînă toarsă din care se fac catrinţele.
strînsură — mulţime, adunare.
stroh — fărîmătură de fîn sau otavă cînd sînt prea uscate.
stropşeală — ceas rău.
struţ — buchet.
struţişor — dim. struţ.
stupiniţă — dim. stupină.
sufleţie — suflet.
sufulca — sufleca.
sugnă — rochie.
sugnişoară — dim. sugnă.

surată — titlu pe care şi-l dau fetele şi femeile reciproc.
susani — locuitori din partea de sus a satului, şi fem. pl. susănance.

Ş

Şaică — gamelă.
şatră — cort, baracă, dar şi pridvorul caselor ţărăneşti, tărnaţul.
şălboc — a sta de strajă, de santinelă.
şgheaucă, jgheaucă — orbită, cavitatea în care se află ochiul.
şică — fiică.
şie — fiică (vocativ).
şiu — fiu.
şiucă, şiuc — dim. fiică, fiu.
şindili — a şindrili, a pune şindrilă.
şin — fin.
şinor — şnur, găitan.
şireag — rînd, ordine.
şirincă — năframă.
şlică — şapcă.
şogor — cumnat.
şohan — niciodată.
şolong — curele de împodobit boii.
şopîrlariţă — difterie.
şorecoaie — femininul de la şoarece.
şpan — vice-conte de comitat, prefect.
şpargă — sfoară groasă de împachetat.
şpor — cuptor pe care se pregăteşte mîncarea.
ştempeli — a ştampila.
ştergătoare — ştergar.
ştimpuţ — dim. ştimp, stîlp.
ştiol — o parte a cuptorului ţărănesc.
ştiop — şchiop.
ştopi — scuipa.
ştrampohaz — cameră unde se face împărţirea şi schimbarea vestmintelor la militari.
şugubină (a fi de . . .) — groază.
şuiera — a fluiera (din gură).
şumeni (a se) — a se îmbăta.
şutău — uscătoare de poame.

T

Taler — 1 florin — 2 coroane.
tatăle — tatăl.

tarniță — șea de lemn.
taşcă — pungă de piele.
tălărei — dim. pl. de la taler.
tămăiță — vineriță. *(Ajuga reptans).*
tăroasă — însărcinată.
tătăiașă — floare. *(Chrysantemum leucanthemum)*
tău — apă stătătoare, lac.
tăuț — dim. tău.
teglă — cărămidă.
temeteu — cimitir.
testamînt — testament.
tiară — război de țesut.
tigni — tihni.
tigneală — tihnă.
tiert — grădină, livadă.
tileagă — căruță cu două roate pe care se poartă plugul.
tilincă — a cînta cu tilinca.
tilincă — fluier ciobănesc din lemn scobit sau din scoarță de salcie.
tină, pl. *tinuri* — noroi.
tinărea — tînără.
tinos — murdar.
tinzui — a tortura, a chinui, a necăji.
tipăra — a pipăra.
tisăliță — chisăliță.
tist — ofițer.
titie — partea rotundă a clopului.
tizeroi — ?
toc — cutie, ladă rotundă de lemn în care se ține apă ori lapte, murături, saramură (slatină).
tocană — mămăligă.
tocmală — logodnă.
tocmiș — logodnă.
toi — a sfădi.
toi — sfadă, ceartă.
toit(ă) — sfădit(ă).
tomna — tocmai.
ton — butoi.
torjan — coadă (la mătură).
torojni (a se) — a se mînji.
trea — trece.
tram — trage-mi.
trare — trage.
tuf — tufă, alun.

tuluc — bou pînă la trei ani.
turiac — carîmbul cizmei.
turiță — plantă cu fructe mici care se agață de îmbrăcămintea oamenilor și de animale.

Ț

Țarc — colibă pentru mieii fătați din iarnă.
țărucă — dim. țară.
Țaligrad, Țeligrad — Țarigrad, Constantinopol.
țifrășag — înfrumusețătură, împestrițătură.
țiglară — țigară.
țingalău — clopoțel.
țipa — a arunca, a da afară.
țipătură — superstiție potrivit căreia un obiect « fermecat » și aruncat în cărare produce mare răutate celui care-l ridică.
țipou, țipău — pîinișoară rotundă ce se face la cununii, la nuntă.
Țițu — dim. Cecilia.
țîpuri — a striga *țîpurituri;* a țipa (copilul).
țol — covor.
țiura, țiurai — refrenul chiuiturilor din Maramureș.
țurgălui — a produce zgomot de țurgălăi.

U

Uiagă — sticlă.
uimă sau *moimă* — abces.
ujiniță — dim. ujină.
urzi — a pregăti urzeala pentru țesut.
urzoi — urzitor.

V

Vac — veac, viață, trai. *(Tu îmi dă leac și vac).*
valău — troc din care beau porcii sau vitele la izvoare.
vădan — locuitor din com. Vad
văji (a se) — a se întîmpla.
vălătaș — tragere la răspundere.
vălaș — răspuns.
vărtăhaz — casă de pază, de strajă.
vărzar — plăcintă din aluat de mălai cu varză sau cu ceapă și brînză, în care se pune și armurar.
verigută — dim. verigă, verighetă.
verin — venin.

vierme — şarpe. *(Tu ai fost vierme şi-ai muşcat).*
vileag — lume.
vinaţ — vin.
vingălui (a se) — a se ospăta.
vinuţ — dim. vin.
violă — viorea.
violice — dim. violă, viorea.
vioră — viţă-de-vie *(dealuri cu viori).*
virom, viron — venin.
vîj — moşneag.
vîltoare — locul unde se roteşte apa, unde se pun ţesăturile de lînă ca să se facă mai dese şi păroase.
vîltură — rotirea apei în vîltoare.
vîrdină — cumpănă de fîntînă.
vîrfuţ — dim. vîrf.
vîrv — vîrf.
vîrsă — vîrşă, unealtă de prins peşte.
vorovi — a vorbi.
votru — lotru, tîlhar, dar şi bărbat afemeiat.
vraniţă — poartă.
vrăji — a lovi tare cu mîna.
vrănicioară — dim. vraniţă, poartă.

Z

Zadie — catrinţă.
zar — broască (la uşă).
zară — lapte acru.
zăbălos — cu bube la gură.
zăgnată — vreasc.
zăhăi — a incomoda, a plictisi.
zbici, sbici — bici.
zbicit — zvîntat.
zgaburi — zgarburi.
zgardă — salbă de mărgele ori de bani de argint şi de aur, pe care o poartă fetele la gît.
zghiuitoare —
zguţi — a tremura.
ziori sau *noi* — picături de rouă. Se mai zice şi la picăturile de apă ce cad de pe roata morii
zlot — monedă veche de 2 coroane.
znicea — smicea.
zorobi — a cîştiga.
zvoră — grădină, livadă şi în general o bucată de pămînt.

VERIFICAT

CUPRINS

CÎNTECE POPORANE DIN MARAMUREŞ
(continuare)

II. Cîntece de jale şi supărare 7
III. Cîntece cătăneşti sau ostăşeşti 132
IV. Cîntece diverse: Cîntece luătoare în rîs, Cîntece la beţie, Cîntece la nunţi 161
V. Chiuituri sau strîgături 259
VI. Descîntece, vrăji, farmece, desfaceri 334

ANEXE

Anexa nr. 1 418
Anexa nr. 2 453
Note 461
Glosar 475

Redactor: DUMITRU LAZĂR
Tehnoredactor; MINA CANTEMIR

Dat la cules 08.11.1967. Bun de tipar 05.11.1968. Apărut 1968. Tiraj 1470 ex. legate 1/1 Hîrtie tipar înalt tip. A. de 63 g/m². Format 700×1000/24. Coli ed. 20,79 Coli tipar 20,83. Planșe 16 tipo. A. nr. 10.934/1967. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 859—18

Întreprinderea Poligrafică « Arta Grafică »
Calea Șerban Vodă, 133 — București
Republica Socialistă România